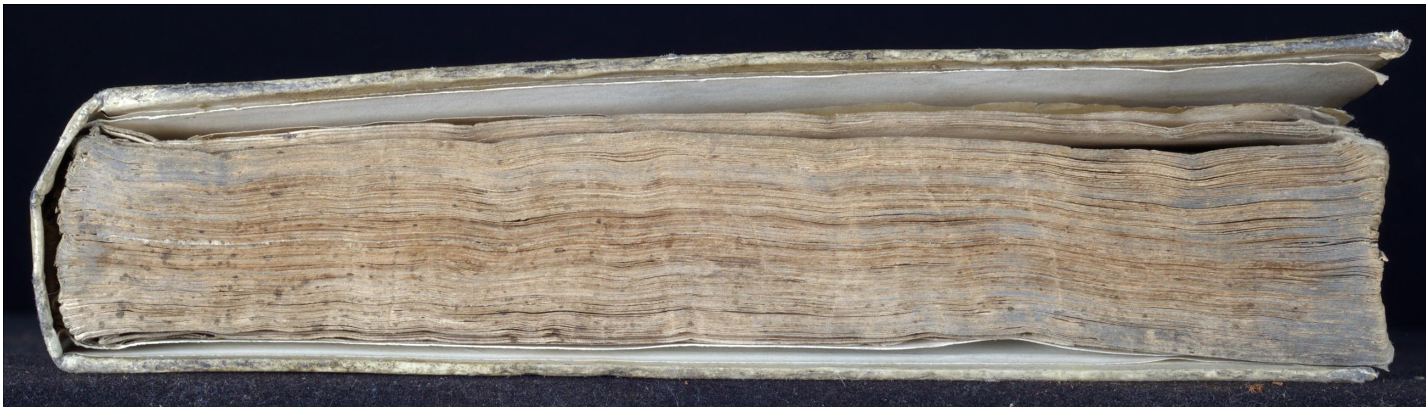

TACVINI
SEX
RERUM
1533

Curious wood cuts many costumes

TACVINI

SEX RERVM

non naturalium, cum earum naturis, operationibus, & rectificationibus.

TACVINI

Aegritudinum, & Morborum ferme omniũ corporis humani: cum curis eorundem. Mandato christianiss. CAROLI Imp. primi, summo studio comportati.

ALBENGNEFIT

De uirtutibus Ciborum, & Medicinarum.

IAC. ALKINDVS

De rerum GRADIBVS.

Publico omnium usui, conseruandæ Sanitatis, recens, & denuo exarati.

ARGENTORATI apud Ioannem Schottum Librarium.

Cum prærogatiua Cæs. Maiestatis ad sexeñium. M. D. XXXIII.

REVERENDISS. PATRI, ILLVSTRISSImo auitæ Domus Brandenburgeñ. Marchioni, D. ALBERTO, Principi Electori: Ecclesiæ Rom. TT. S. Petri ad Vincula Presbytero: Cardinali: Moguntinæ, & Magdeburgeñ. sedium Archiepiscopo, Halberstadieñ. uero Administratori: sacri Rom. Imp. Archicancellario, Germaniæ Primati, &c. Domino sibi obseruantissimo.

QVOD IN REBVS HVMANIS PRAECIPVVM, & natura quasi compertum, Princeps clementissime, quodq; iure quodam nostro, omnes summopere curamus, nimirum id est, ut & Victus sit ratio, & Vitæ seruetur incolumitas. Neque id abs re: quando etiam sacris literis proditum, q nemo carnem suam oderit unquam. Et mira CONDITORIS prouidentia factum, ut, pro ea conseruanda, suo quæq; ordine, suis quoq; fungantur officijs, cum interiora, tum exteriora Hominis membra: indito illi, super hæc, spiritu æthereo, qui rationis ductũ moderetur: ut uere cecinerit Psaltes, DIIS similem factum: qui heroico quodam statu, cæteris creaturis, & dignitate, & iudicio præsit: adstipulante in eam rem ingenioso Poeta,

Pronaq; quum spectent Animantia cætera terram,
Os Homini sublime dedit, cœlumq; uidere
Iussit, & erectos ad sydera tollere uultus.

Cui tametsi, ob lapsum, a cunis etiam, bis mille erumnarum & calamitatum accidant, quas inglorium forte, celsitudini tuæ si recenseam, Lectori quoq; plus fastidio, q uoluptati, *infinitis tamen interim* Gratiarum donis ornatur, quibus in hoc seculo nequam, diuinum in se numen resplendeat: quo non fucata charitate, uel subiectis iuste dominetur, uel proximi necessitatem benignius ferat. Quæ quum ita se habeant, quisnam inficias ibit, te, ex homine licet, tam clara tamen prognatum stirpe, tanta præcellentem & dignitate, & uirtutum insignijs, ad id muneris a DOMINO uocatum, ut non modo Patriæ Pater, sed & admirandum iustitiæ, legalitatisq;, specimen sis unicum toti Germaniæ. Iis accedunt illustriss. D. T. bonarum Artium, Autorumq; celebriũ eruditissima censura, cum tam sollicita lectione, inter tot etiam negociorum reip. strepitus, ut Iustinianum non iniuria, si non superes, certe æques: non armis (ut es Princeps paci studiosissimus) uerum Bibliothecæ incomparabili thesauro, & condendarum Legum argutissima animaduersione. Hæc inq;, atque alia uirtutum tuarum monimenta, adamussim in te perspiciens diuus ille, non intermorituro seculo etiãnum uiuens MAXIMILIANVS (ut me, sed nec fallere potest, integer Iacobi Spiegellij candor, & probata fides) tete, Princeps clarissime, secundum ex multis selegerat, quocum illi principales in arduis deliciæ, cuius mansuetudine, temperãtia, iudicio &

consilijs, olim restituta morũ uetusta integritas, Legum infinitarũ chaos cõactũ, & demum Turcæ impia tyrannis propulsa, Christianus orbis aliquanto tutior seruaretur. Sed heu, ut est Fati irreuocabile fatum, Heros ille, inuictissimi spiritus Imperator, a DOMINO uocatus, abit, te nobis ad eiuscemodi munia Albo subscriptum, relinquens. Quæ tuæ celsitudini, Princeps maxime, si forte molestius obtrudam, infimi nominis Librarius, at saltem id boni consulas, inmortali gloria hijsce nenijs utrosq; dignos, posteris reddidisse, citra omnem Aulæ applausum. Vt uero ad conseruandum VITAE sanitatem, quod præcipuum carnis officium, redeamus, offerimus ecce tuæ celsitudini hosce Authores treis, a situ ueteri, quantum licuit, per exemplar non tam mutilum, q̃ deprauatum, uindicatos: qui & si non Romana polleant eloquentia, at uero quod quæritur absolutissime præstant. Quos ubi sedentario delectu quis uel obiter legerit, mirum q̃ pulcre reddant legentem alacriorem, trahantq; illecebris quibusdam PLVS VLTRO (ut dicitur) pergendum. Suscipe ergo pientiss. Princeps, nec dedignare munus, non quidem offerentis, sed illorum potius monumenta, qui sub inclytissimo nomine tuo, cunctis ab hinc seculis reuixerunt: & Schotti in hoc animum, humilima subiectione tuæ celsitudini deuotissimum, gratus excipe. Protectione diuinæ maiestatis in CHRISTO felicissime ualens. Argentorati. VI. Februarij, Anno M. D. XXXI.

Celsit. T. obsequintiss.

Ioannes Schottus, librarius Argentoratẽ.

* Soli DEO gloria, *

¶ ELLVCHASEM ELIMITHAR, filij Hahadum, filij Ducellani, Medici de Baldath,

TACVINI SANITATIS.

De sex Rebus quæ sunt necessariæ cuilibet homini, ad quotidianam conseruationem Sanitatis suæ, cũ suis Rectificationibus & Operationibus.

AERIS PRAEPARATIO, qui cor contingit, prima cura est Sanitatis. Et Secunda, Rectificatio Cibi et Potus, Tertia, rectificatio ipsius Motus & Quietis. Quarta uero, prohibitio Corporis humani a Somno & Vigilijs multis. Quinta, rectificatio laxationis, & constrictionis Humorũ. Sexta, Regulatio personæ in moderatione Gaudij, Iræ, Timoris, & Angustiæ. His enim modis æqualitatis erit conseruatio Sanitatis: & remotio istorum sex ab hac æqualitate, facit ægritudinem, Deo permitente glorioso, & altissimo. Et sub quolibet horum genere, sunt plures species, & plurimum necessariæ, quarum dicemus naturas, si Deo placuerit. Dicemus etiam Electiones conuenientes cuilibe,t secundũ complexionem, & ætatem ipsius. Et hęc omnia ponemus in Tabulis: eo q multiloquia Sapientum quandoq fastidiunt auditores, & diuersitas multorum librorũ oppositorũ. Homines enim nolunt de scientijs, nisi iuuamenta: non probationes, sed diffinitiones. Ideo intentio nostra in hoc libro est, abbreuiare sermones prolixos, & aggregare modos diuersorũ uerborũ. Attamẽ nostri propositi est, non recedere a consilijs antecessorum ueridicorum. In hoc autem libro, nihil possumus a nobis, nisi ordinationes, compilationes, & Abbreuiationes interrogantiũ, & inductiones pro bono, ad fortificandam uirtutem uerborũ. Nec uolumus sequi uoluntates hominũ, secundum diuersitatem intellectus opinionũ ipsorum. Inuocamus itaq auxilium Dei, ut rectificet intellectum nostrũ. cum humana natura uix excludatur a fallacijs, & tota uariatio nostra est iuxta moderatã nostrã intentionem, Ad quod DOMINVS DEVS nos confortet, & auxilietur iuxta beneplacitum suum.

Aer. Cibus, & Potus. Motus, & Quies. Somnus, & Vigilia. Humor. Affectus

Libri summa & ordo.

Candida ad Deum inuocatio.

HOMO apud omnes Philosophos in plurib. modis suis, assimilatur dispositionibus Lunę. Quia sicut luna dispositiones habet, quibus destruitur sua natura apud nos, utpote per Eclypsim: & habet dispositiones quib. cõpletur sua natura, sicut in oppositione, seu plenilunio: & dispositionem quæ ad immutationem procedens, postmodum completur, ut cum egreditur a Coniunctione, seu Semilunio, uadens ad Oppositum seu Pleniluniũ: & per aliũ modum, cũ incipit ab Oppositione, & tremi natur ad Coniunctionem. Et sic accidit Corpori. Quædam enim ipsum corrumpunt, sicut Venenũ. Quædam regunt ipsum, sicut Cibus. Quæ-

Homo Lunæ assimilatur.

Adaptatio similitudinis.

dam incipiunt corrumpere, & finaliter iuuant: sicut Medicina. Et alia incipiunt iuuare, & postmodum corrumpunt: sicut Medicina quæ est Cibus. Propterea necessarium est, scire Iuuamenta rerum ad operādum: & Nocumenta, ad præcauendum. Homo enim debet sibi cauere a re quæ nocuit. Et ob hoc DEVS omnipotens, docuit bonā uitam, ad prosequendum: & malam, ad præfugiendum.

Incipio ergo cum Dei auxilio, & compono Tabulas, continentes Cibos & Potus, & alias res necessarias circa ipsos; sicut ordinabo in suis circulis: ad hoc ꝙ sit compendiosū Regibus, & Dominis, cōspicere in ipsis. Sunt em̄ usi habere Tacuinos, quibus assimilatur hoc opus. Et diuidam Tabulas ipsas per Domos. In prima domo ponam Numerum qui est in extremo circuli, in quo res illa cōtinetur. In secunda domo, Nomen illius rei. In tertia domo, Naturā suam. In quarta domo Gradum eius. In quinta, Melius illius speciei. In sexta, Iuuamentum. In septima Nocumentū. In octaua Remotionem Nocumēti. In nona Humorem qui generatur ex ea. Et consequenter in alijs quatuor Domib. conuenientias eius, secundum Complexiones, AEtates, Tempora anni, et naturas Regionum. In domo. 12. opiniones hominum in ea. In domo uero. 15. Electiones, & proprietates. Deinde faciam loca Simplicium, & Canones uniuersales in genere illius de quo loquimur. Et in Rubrica primi marginis de genere, seu specie illorū, quę continentur in margine, etiā iuxta quod dixerūt Astrologi de illo. Et ante hoc ordinabo Circulum, & aggregabimus omnia de quibus locuturi sumus, & sermones eorum quos uidimus.

Tacuini, in gratiam Magnatum compositi.

Hæc domus erit Sextadecima, Tacuinos pręcedēs, singulis tamē suo numero, suos subordinans Canones.

Primo incipiemus de Cibis simpliciter. Deinde de unoquoqꝫ genere reliquarum sex Rerum non Naturalium, secundū ordinationem & consuetudinem Gentium, quibus utuntur in comestione, potatione, & alijs in suis cameris. Et restituemus numerum Graduum, more Indorum. Et scribemus loco & uice nominum Philosophorum, literam unam æquipollentem toti dictioni. Quæ omnia narrabimus in calce Libri huius, cum auxilio Dei altissimi.

DOMVS SEXTADEcima Tacuinorum omniũ, continens CANONES introductorios.

CANON PRIMVS DE SAPOrum & Odorum iudicijs, & Ciborum substantijs.

CANONES, quibus noscuntur naturæ Ciborum, sunt quatuor. Primus est semita Rationis: eo quod Ratio ostendit eorum Numerum mediantib. Saporibus. Et ex receptione Odorum per membra. Et uelocitate Digestionis. Et ratione ipsorum substantiæ.

Sapores uero simplices sunt octo, scilicet Amarus, qui est in fine caliditatis: propter quod abradit linguam, & incendit. Acutus uero est minoris caliditatis: propter quod linguam lauat. Salsus autem est adhuc minoris caliditatis, operans in lingua acuitatem. Stipticus, est in fine frigiditatis, adunans linguam, & exasperans. Ponticus uero minoris frigiditatis, & adunationis. Acetosus autem minoris frigiditatis adhuc, operãs acuitatem linguæ. Dulcis, uniens pure. nec enim est calidus separans linguam, nec est frigidus adunans, sed est temperatus: & hoc inest ei accidentaliter. eo quod mediũ inest ei naturaliter per se, propter quod linguę efficit leuitatem tantum. Vnctuosus est minoris temperantiæ. Et istinc trahuntur Gradus. Nã ea quæ adunant linguã ultima adunatione, sunt in quarto: & quæ econtrario, in primo. Quæ uero media sunt, si propinquiora primo sunt, in secũdo: si quarto, in tertio. Et similiter accidit de ijs, quæ caliditate separant linguã. Odores uero Suaues membra recipiũt, & digerũt: uerum ipsorũ caliditas minor est intensis Aromaticis. Horribiles uero econtrario. Ratione substantię. Nam substantia Cibi, quãdo fuerit spissa, uel grauis, dura, uiscosa, seu grossa, est difficilis digestionis: uerum quãdo digeritur, nutrit multum, & generat opilationem. Si uero leuis fuerit, laxat: rara, mollis, uel subtilis, econtrario. Verum subtilis, aut est Calida, sicut in acuto: aut Frigida, sicut in Aceto. Et grossa similiter, possibile est ꝙ sit calida & frigida. eo quod nõ est omne subtile calidum, nec omne grossum frigidum.

Sapores octo ad seriem.

Gradus.

Odores.

Cibi substantia.

CANON SECVNDVS DE Qualitatibus Ciborum simplicium.

CANON Secundus, ad demonstrandas Ciborum qualitates simplices, quantitates & uirtutes ipsorum, per experientiam: quę conuenientior est ratione, eo quod accipitur ab operatione substantiæ cibi in corpore: & maxime, cum Ratio excludat a saporum numero insipidum. Et quilibet cibus intrans corpus, impossibile est quod qualitate careat, quæ operetur. Quę si in ultimitate fuerit, iudicatur in quarto gradu: et si in oppositione ultimitatis illius, iudicatur in primo. Et quæ est inter utrosqꝫ, si est prope quartum, dicitur tertius: & si est prope primum, dicitur secũdus. Igitur quælibet qualitas erit generaliter inter quatuor gradus. Quorum cuilibet distinguitur, Principium, Finis, & Mediũ estimatione. Vel

Ciborum simplicium qualitates.

dicemus, ut multi dixerunt, status esse infinitos. Et in hac distinctione fuerunt multæ diuersitates inter antiquos, in naturis Ciborum iuuantium: eo quod non inuenerunt partem temperatã, cui proportionetur: nec inuenerunt noticiam, seu metam qualitatis assumendam ab illa. quia cibus qui est debilis caliditatis conditur: ex contrario, multam facit operationẽ cibus fortis caliditatis. Et hæc uia subtilis, facilis est ad comprehendendum, si cibus esset simplex. Sed quia plures ciborum sunt compositi, uel naturaliter, sicut compositum est mel ex dulci & acuto: & melongianę ex insipido, amaro, & acuto: aut artificialiter, sicut syrupus de speciebus diuersis simplicibus: & nos oportet ad pręsens facere Canonem de naturis compositorum.

Cibus dupliciter cõpositus.

CANON TERTIVS DE NATVris Ciborum Compositorum.

CANON Tertius in noticia naturarum Compositorum, sic perficietur. Postquam peruenimus ad naturas simplicium, & gradus ipsorum cum ratione & experientia, demum ordinabimus naturam caliditatis in oppositum frigiditatis, & humiditatis in oppositum siccitatis. Qui si adæquetur in aliquo, iudicabimus illud temperatũ. sicut Ziribeyti dulcis, alias Ziribelgi dulcis, id est, cibus factus de carnibus, speciebus, & melle, seu saccharo: & dicitur latine Assipitium sine aceto. Fit etiam Assipitium cum prædictis ex aceto. Et si alterum excedat, iudicabimus secundum naturam dominantis. Et si compositum fuerit ex similibus, sicut de duobus calidis, quorum unum fuerit in primo gradu, & reliquum in tertio, iudicabitnr oppositum.

Forte, Zibirebergi.

Assipitium.

CANON QVARTVS DE IVuamentis & nocumentis Ciborum.

CANON Quartus ad declaranda Iuuamenta & Nocumenta Ciborum, & ad auferenda *ipsa Nocumenta, ratione & experientia,* per ratiocinationẽ. Quia Dulcis inducit sitim sua caliditate, generãs choleram sua conuersione: & laxat mundificatione sua, & facit opilationem multitudine nutrimenti ipsius, cum membra multum ex eo recipiant. Acetosus reprimit choleram, generãs uentositatem frigiditate sua: & nocet neruis, & uisceribus, subtilitate sua. Et ualde penetrat in profundum, et debilius est Pontico in frigiditate, & operatur operatione simili Autumno. Salsus mundificat flegma, inducens sitim caliditate sua, et desiccans sua siccitate, & per eas exasperat pectus, & est debilius Amaro in omnibus operationibus suis. Vnctuosus est plurimi nutrimenti, corrumpẽs, uel fastidiens stomachum, faciens lubricã egestionem, multa humiditate sua: & est minor Dulci in sua temperantia. Stipticus linguã exasperat, & pectus: uentrem stringit, et confortat appetitum sua frigiditate. Ponticus debilior est eorum in omnib. operationibus suis. Amarus scindit & abradit linguam multa caliditate sua: et est pauci nutrimẽti, sua siccitate. Mollificat naturã, & deponit flegma caliditate & siccitate sua. Acidus comparatiõe Amari

Iudicium Ciborum iuxta Sapores.

est debilior in omnibus operationihus suis. Insipidus infrigidat.

CANON QVINTVS, DE rectificatione Nutrimenti, & remotione nocumenti Ciborum.

CERTIFICATIO Nutrimenti, fit unius sapore per aliũ. Nam dulce, & acetosum, alter alterius remouet nocumentum. Acetosum enim rectificatur per salsum: & econtrario. Salsum & Vnctuosum unũquodq; per alterum ipsorũ rectificatur. Stipticum cum Vnctuoso, siue Dulci rectificatur, & ipsa per Stipticum. Et Amarum aufert opilationẽ factam ex Dulci: & econtrario. Ex his tamen non complete soluitur dubietas, de remotione nocumenti, sed est necesse declarare huiusmodi per experientiam, quam sensibilis operatio similiter manifestat. Et patet aperte per pulsum, anhelitum, uel tactum: quia caliditatem faciens, calidum est: & econtrario. Et his adhæret Medicus. Philosophus autem consyderat, ꝙ quodlibet animal, & quodlibet uegetabile, uirtute nutritiua priuatũ, est mortuum, & mortuum frigidum & siccum: etiamsi stinchus, seu balsamus. Sic & quodlibet aliud, seu uegetabile, in quo inuenitur uirtus illa, est uiuum: & uiuum calidum est & humidum: etiamsi papauer nigrũ sit, seu piscis Bonch, id est, tranula.

CANON SEXTVS, PRINcipia quædam generalia tradit circa Ciborum operationes.

PRINCIPIA ordinata in hoc libro. Primũ dicitur esse de cibis qui sunt calidi, quando sunt magis calefacientes corpore temperato: et econuerso in frigidis. Secundũ. Consulitur corpori sano, duobus modis conseruando scilicet sanitatẽ eius, cum similibus, uel * restituendo ipsum ad temperandum cum contrarŋs. Tertium. Quando cibus est calidus & humidus, quod generatur ex eo, erit sanguis: & ob hoc erit iuuatiuus cõplexionibus & regionibus frigidis, & ætati decrepitæ, & tempori autumnali, Quartum. Quod temperatum est in caliditate, temperatum est in frigiditate: & similiter, quod temperatum est in siccitate, est temperatũ in humiditate. Quintum. Quando excedit cuiusq; caliditas, deficit frigiditas: et econuerso. Sextum. Dicitur res temperata, uel distemperata, quando est in aliqua qualitate temperata, & in aliqua distemperata, et similiter dicitur de iuuamento & inconuenibili. Septimũ. Calidum cum sicco est intensius, et cum humido remissius. Octauũ. Cibus humidus potest esse siccus, comparatione sui. sicut pisces: & econuerso. Nonũ. Temperatũ in digestione, temperatũ in quantitate, quia scd'm hoc corium porci uidetur esse magis digestibile carne. Decimum. Præparanda calida cum calidis, quando alterum ipsorum debilius est altero, et minoris caliditatis.

* alias, restaurando.

CANON SEPTIMVS, DE Fructibus in genere. Ad Tacuinum 1. 2. 3. 4.

OPORTET nos etiam inuestigare Canones proprios, dicentes: quod fructus omnes generant corrosiones & febres autumnales. Et ace-

tosus ipsorum nocet neruis, extinguens caliditatem sanguinis: & iuuat illos, qui sunt calidæ complexionis: nisi cõuertantur, sicut Chrysomala. Et stiptici ex eis ante cibum stringũt, & laxant post cibum, sicut Citonia. Et aquatici ex eis prouocant urinam, sicut Melones: & reprimitur ex fructibus dulcibus cum acetoso: & econuerso. Et ex eis qui est maturus & dulcoratus, est melior: & ex eis qui potest conseruari, & non corrumpitur, est melior eo, qui corrumpitur: & ex eis, qui postquam collectus fuerit, morari poterit aliquandiu, donec desiccetur, ad hoc ut elongetur a suis uirtutibus naturalibus, est melior eo, qui comeditur tempore quo colligitur. Et qui uelocis est descensionis, est melior eo, qui tardæ. nam diu morans cum corpore in stomacho, efficit operationem toxici. Et eius qui est tardę descensionis, sua grossicie & duricie, ultimetur comestio. Et eius qui in stomacho est non mali chimi, aut uelocis descensionis, seu conuersionis, econuerso. Et grossus conuenientior est, ut sit hyemali tempore comedendus: quia caliditas in hyeme profundatur in corpore, & econuerso in æstate.

CANON OCTAVVS, DE Frumentis & Seminibus. Ad Tac. 5.

Frumenta.

GALENVS dicit, ꝙ in quibusdam annis, ex malicia temporis, mixtum fuit inuentum Lolium frumento: & accidit, quod cum comedebatur panis factus ex eo, fiebat soda: & in principio æstatis superuenit multus bothor, & accidentia sanguinea. Et propterea debent mundificari grana frumenti, ab omnibus rebus alijs diuersis ab eis. Ex granis autem melius est, quando decoctione sua uelocius ingrossatur, & quorum modica quantitas multum nutrit. Et cognoscitur hoc mensura & pondere ipsius, & ex quantitate farinæ, quæ egreditur post molituram ipsius. Et quodlibet Semen non completum, est humidius completo. Est autem quodlibet semen leuius, calidius, & magis subtiliatiuum planta, uel herba, a qua habet originem. ut semen Papaueris, quod est minoris frigiditatis folijs suis. Et quædam semina comeduntur, exceptis folijs & herba eorum. Et quædam comeduntur cum herba tota. Et quædam econtrario. Et ex granis cum torrefiunt, quod torrefactum fuerit, & exterius superficiale leuius fuerit, est melius reliquo torrefacto. Per torrefactionem aufertur inflatio eius, & uentositas ipsius, & difficilem facit digestionem ipsius, & * multum facit nutrimentum.

Semen.

alias, nocet nutrimentũ eius.

CANON NONVS TERræ, & uegetabilium comparationem docet.

ET CONSYderandum est, ꝙ terræ ad uegetabilia se habent sicut regiones ad animalia. eo ꝙ non quælibet terra, cuilibet uegetabili conuenit. Et in hoc est, ꝙ inuenitur Balsamum in quodam loco terræ Aegypti, & in alijs contrarijs non. Et spina Aegyptiaca, id est, planta faciens generari, Arabiæ erat comestibilis: & cum ducta fuit in Persidem, & plan-

tata effecta fuit toxicum mortale. Et quidam Medici opinantur, ꝙ Lolium sit frumentum, conuersum ex malicia terræ per multos annos.

CANON DECIMVS, DE Leguminibus, & Philosophorum circa Seminum naturas placita. Ad Tacuinum 6.

MELIVS ex Leguminibus est, quod pertransit sex menses, usqꝫ ad annum: & quod ultra pertransit, est minoris nutrimenti, & facilioris digestionis est: eo quod nō pertransit. Et sicut inuestigamus de tempore granorum ipsorum, sic inuestigare uolumus de magnitudine ipsorum. Nam semina quæ magnitudinē naturalem pertranseūt, & sunt humecta & inflata, habent humiditatē superfluam: quæ debent conseruari in loco arido, usqꝫquo arefiant. Verumtamen cum superfluunt in uetustate ultima, fit, ꝙ ex uetustate farinæ egrediatur simile: & maxime quando non flat uentus septentrionalis, nec miscentur. Cum miscentur, fiat per res desiccantes humiditatem. sicut menthastrum. Et philosophi opinantur, ꝙ Semina omnia calida sunt & humida, sicut sperma, & ꝙ sint sicut materiæ, & essentiæ plantarum, quod est principium generationis. Et dicunt pro caussa, ꝙ quædam plantarū sunt multorū seminum: sicut Sesamum est: eo quod sunt debilioris naturæ. Nam illorum quæ sunt debilis naturæ, natura multiplicat numerum seminis: ut sit multiplicatio ipsorum, loco uirtutis: & ob hoc sunt animalibus debilibus multa membra, quibus datæ & ordinatæ fuerunt uirtutes. Et caussa: quod multa semina diuisa sunt in duas partes: ut cum in terra corrumpitur una, altera remaneat. Et ideo fuerunt ordinata quædam membra & organa sensuum duplicia, sicut Oculi, Aures, Testiculi. Et Autores librorum Agriculturæ, dicunt: quod semina uelocius corruptibilia, sunt illa, quæ seminantur die Australi (In alio, Meridionali) Et quod dicit̄ de noticia seminum saluandorum anno quolibet, habetur ex hoc: quia si semina seminantur in Septembri, & bene pullulant, significatur, quod bene conseruabuntur in illo anno: & econuerso. Et ex Canone generali procedit, quod quodlibet semen quod in sua decoctione non crescit, est malum.

Legumina meliora.

*

Semina.

CANON VNDECIMVS, DE Panis natura, & uarietate. Ad Tacuinum 7.

PANIS est temperatæ caliditatis: cuius est desyderium, recipere omnes sapores conuenientes cuilibet complexioni. Et melior ex eo est, cuius frumentum bonum existit, & fermentum eius moderatum, cuius aqua & sal sint quantitate conuenienti, & ignis temperatus, agens in superficie & profundo ipsius. Hip. Cum talis fuerit panis, est plurimi nutrimenti, bonę digestionis, facilis descensionis. Et panis diuersatur. Nam alius est, qui cōficitur cum aqua & farina: & est plurimi nutrimēti. Alius

Panis natura.

est, in cuius confectione miscetur oleum: qui est difficilior ad digeren-dum, & peior ad descendendum. Alius est, cui admiscetur papauer: qui ualet ad prouocandum somnum. Alius est, cui admiscetur ciminum magnum, & ciminum cōmune: ad remouendum uentositatem ipsius. Et ex eo alius est, qui comeditur ualde calidus: cuius digestio est ualde uelocior, descensio tardior, & nutrimentū amplius. Et ex eo alius est, qui frigidus comeditur: cuius digestio est tardior, nutrimentū modicum, transitus uelocior: propterea, quia superficies eius infrigidatur & spissatur, & a profundo caliditate sua dissoluitur uapor: qui dum mouetur uersus superficiem, non inueniens transitum, reuertitur: & obuiando alij uapori, cum eo reuertitur: & erit de ipso ratio ut de primo: & sic reuertendo * incedentes, accidit huiusmodi motu uiscositas & inflatio, prohibens humectationem, nec stomachus poterit ipsum superare. Io. & Ra. uiderunt contrarium huius, laudantes quod comedebatur in fine secundæ diei postquam confectus fuerit, & maxime fermentatus. Et noticia eius habetur ex hoc: quia cum ponitur in aquam, quod descendit inferius, est azymus: & econtrario fermentatus: & si in medio natauerit, erit medium inter azymum & fermentatum. Et caussa in hoc est: quia fermentum est subtile: in quo est acetositas corrupta, quæ induxit in eo parum caliditatis, & multum aëreitatis: propter quod panis factus est spongiosus, & supernatans: cum non habeat in se uerberationes, motus, confricationes, & uiscositates.

alias, incidentes.

CANON DVODECIMVS,
De Oleribus. Ad Tacuinum 8. 9.

Olerum natura & operatio.

CAVSSA QVARE præmittantur Olera in comestionibus, est, quia sunt subtiliatiua, sicut fructus: & generant omnia uentositatem, & inflationem, & decrepitis colicam, & malam digestionem. Nisi sit aliquod acutum ex eis, sicut Origanum recens, & Nasturtium, quæ deficiunt ab hac operatione. Et sunt iuuatiua illis quibus dantur pro cibis. Et plurimum ex eis, nutrit nutrimento modico. Sed sanguis, qui generatur ex eis omnibus, est modicus, subtilis, & aquosus, & malus. Et quidam ex antiquis dixerunt, quod ex centum drachmis Olerum, generatur minus decem drachmis sanguinis & carnis: & econuerso. Et frigida & humida ex eis conferunt iuuenibus, & complexionem habentibus calidam. sicut Lactucæ, Scariolæ hortulanæ. Item ex Oleribus, syluestria sunt fortioris siccitatis, & peioris nutrimenti. Et minus mala inter hæc sunt Lactucæ, deinde Molachiæ, & postmodum Atriplices: & de hinc Portulacæ, & Bletones. Et de quibusdam Oleribus plus nutrimenti est in folijs. sicut Lactucæ. Et de quibusdam in radicibus. sicut Radices, seu Raphani, Rapæ, & Bletæ. Et cuiuslibet terræ nascentis, cuius comeditur radix, semen eius impossibile est quod sine periculo comedatur. sicut Lactucæ. Et econuerso: sicut Citrulli, Cucumeres. Et plures ROMANI comedunt Olera, seu herbas

crudas post cibum, & non nocet eis: & hoc aut propter malam consuetu dinem in ordinatione ciborum: uel quia fundus stomachi sua caliditate comburit ipsa, & orificium sua infrigidatione digerit.

CANON TREDECIMVS,
De uarijs Speciebus, & earum præparatione ad decoctionem.

EX SPECIEBVS quędam sunt de Terrænascentibus: quędam ex Animalibus. De terrænascentibus quædã sunt fructus, sicut piper, oliua: quædam flores, sicut crocus. Quædam sunt semina, sicut ciminũ & coriandrum. Et quædam olera, sicut Bleta, & Spinachia. Et quædam radices, sicut rapæ, et pastinacæ. Et quædam olea, sicut sesaminum. Et quædam sunt succus, sicut acetum, & succus agrestæ. Et quædam ligna, sicut cinnamomũ, & zinziber. Et quædã sunt de superfluitatib. animaliũ. sicut mel: * & quædãalia eius generis multa, De istis plurimum dicemus in tractatu fructuum, olerum, & confectorum, cum acetosis, et speciebus ciborum secundę Mensæ, et Chalde, & huiusmodi: & quando dicemus de caseo qui fit ex lacte, dicemus de oliuis: & quando dicemus de carnibus salitis siccis, in secundo capitulo Carnium, dicemus de sale: & quando dicemus de acetosis, dicemus de aceto: & hæc oĩa ordinata sunt loco suo, quorum partitio uel capitulatio manifeste adparet. Canon in præparatione speciatorum, & adpositione rerum & siccorum fructuum de terrænascentibus ponantur in decoctione prius ꝙ dantur, sicut radices. Deinde quæ sunt leuis decoctionis, sicut olera. Et de seminib. aromaticis, quod est ex eis siccũ, ponitur in principio decoctionis: & econuerso. Nec multiplicetur in cibis qui comeduntur infrigidantibus: quia exinde corrumpuntur. Et ex succis fructuum præcedant acetosa in decoctione. Dulcia uero & stiptica postponantur: ne cibi amari fiant. Iudicatur enim quodlibet a re uincente in ipso, cum remissione quadam: propter res alias quæ miscentur in ipso, sicut * Alkipitium per acetũ, & cibus præparatus cum Muri, ubi ferculum fuerit diuersarum naturarũ temperate compositum, sicut zinziber dulce. Et si ferculum fuerit diuersarum naturarũ, erit temperatũ, sicut * zibergi recens, id est cibus, qui fit cum carnibus & melle. Et hoc totum ordinatum est in Canone Quarto. Et diuiditur. Quia quoddam fit ex aqua piscium, quod inducit humores. Et quoddam fit ex farina similæ, quod sit modicæ caliditatis, bonum efficiens saporem in cibis. Et quoddam fit ex farina ordei, quod est calidum in primo, siccum in secundo, laxatiuum uentris.

Specierum species.

Alias, Et quædam ramę, ut stabes.

Speciatorum admistratio.

Forte Assipitium.

alias, Zibiribergi. supra fol. 8.

CANON QVARTVSDEcimus, de proprie Acetosis. Ad Tacuinum 10.

ACETATA generaliter obsunt neruis, pectori, intestinis, & coitui, & extinguunt choleram, & sanguinem, & inducunt flegma, & conferunt habentibus complexiones calidas, in temporibus, & regionibus calidis. Et caliditatem eorum cum aceto præparatorum, minuit acetum, & humidorum minuit humiditatem, & grossorum grossiciem. Et grossa

Acetata.

ſunt ex cibis ſtomachorum calidorum, & hyemalium: ſubtilia uero econ trario. Et præparatorum cum aceto, quædam conſeruantur tempore ad tempus, ut Melongianæ, & Rapæ. Et quædam non conſeruantur, ſicut caules ouati, & his ſimilia. Sed Canon eſt, q͂ omnia quæ conſeruari de- bent, & durare, carnes ſint, uel aliud: ſi niue conſeruabuntur, efficien tur mollia, & tenera: ſed melle præſtatur eis cum humiditate caliditas, ſed uino præſtatur caliditas & ſiccitas, ſed aceto frigiditas, ſed ſale præſtatur caliditas & ſiccitas multa.

CANON QVINTVSDECI- mus, De improprie Acetoſis. Ad Tacuinum 11.

Acetata non proprie.

COCTA Olera improprie acetata ſunt. Cibi qui fiunt ſpecialiter uo lentibus ſubtiliare complexionem: & illis qui indigent cibo multo, modi co nutriente: & etiam illis, qui tolerare non poſſunt cibaria groſſa, ſicut carnes: ſiue accidat ex natura hoc, ſiue ex morbo, ſiue in quem ueretur incidere, ſiue eo quod iam inciderit: uel quia utuntur cibis ipſis cauſſa religionis: uel quia timetur de Anno acuto, & peſtilentiali, quo etiam moriuntur Animalia: & iuxta unumquodq; ipſorum, uel iſtorum cibi prædicti diuerſimode præparantur. Quandoque cum ſuccis fructuum præparantur, ad ingroſſandum humores ſubtiles, & ad infrigidandum complexiones inflammatas, & calidas. Et quandoq; præparantur cum ſynapi, ad * incendendum humores groſſos: cũ muria & pipere, ad cale- faciendum complexiones frigidas: & cum ſucco Lemoncellorum, ad confortandum ſtomachum, & excitandum appetitum. G. dixit multum uſus ſui, ad curandum habentes ſplenem groſſum, opilationem hepatis, et principiũ epiſteriæ, cum regimine ſubtiliationis. Et ſecũdum rationem cibi acetati & præparati cum ſpeciebus, ſunt cibi medicinales, cũ corpus non nutritur multũ ex eis. Et cibus medicinalis, eſt cibi habens in ſe uir- tutem, quam natura refugit. ſicut ſunt allia, & ſynapis. Et melius cibalis eſt medicina, habens in ſe uirtutem aliquam nutritiuam, quam recipit na tura. ſicut Scuthuſch, & Cumabari.

*alias, incidendum.

Cibus medicinalis.

Cibalis medicina.

CANON SEXTVSDECI- mus, De cibarijs Suffrixatis & Frixis, Butyro, Coluſtra, Lacte & Ouis. Ad Tacuinum 12.

CIBARIA Suffrixa, & Frixa, ſunt iuuatiua habentibus in ſtoma- cho flegma, & humiditates: uel timentibus incurrere malam complexi- onem humidam. Quæ diuiduntur. Nam ex illis ſunt, quæ præparantur cum aceto. ſicut Sulcius, Galatina, et Askipitiũ cuius remota eſt unctuo- ſitas: quæ conferunt habentibus complexiones calidas, hepar calidum: et extinguunt inflãmationem ſanguinis & choleræ: et obſunt, quibus exce dit melancholia, & neruis: et pręparata cum lacte, faciunt uentoſitatem & colicam, et maxime, quando præparantur cum carnibus gallinarum, ſeu cucurbitis, et his ſimilibus. Et lac nouiter mulſum, & aliquo tempore re- ſidens, et butyrum coctum, crudum, et coctum recens, & caſeus recens, et

Sulcius. Galatina. Askipitium.

floricũ, & colustra, sunt uniuersaliter multi nutrimenti, & auferunt pruritum, & scabiem siccam, & impinguant corpus, & conferũt pectori. Butyrum crudum, minoris est caliditatis, quàm butyrum coctũ. Colustra uero humidior est florico, uel caseo recẽti. Lac coagulatũ, acetosum, & lac simpliciter pręparatum cum speciebus & oleribus, remittuntur a natura sua: & melius est lac, quod est intensæ albedinis, boni odoris, et boni saporis, de quo cũ stillatur gutta aliqua, remanet integra comprehensa, nec spargitur in eo. Et caussa est in hoc, quia lac est temperatũ in caliditate, & humiditate: quia est sanguis completæ maturitatis: eo quod mammillæ conuertunt ipsum ad naturã suam: sicut conuertit cerebrum spiritũ uitalem, & testiculi spermatis substantiã. Quia natura quãdoque facit calidum sanguinem in frigidum conuerti, ut fiat nutrimentum cerebri. Et quandoque cibum subtilis substantiæ, facit conuerti, ut sit nutrimentũ corporis grossi. sicut fit operatio cum lacte Asinino. Et caussa subtilitatis lactis asinini est: quia asina lactans, propter suam grossiciem, grossum ipsius retinet ad sui nutrimentum: quia conueniens est naturæ suæ, grosso cibo nutriri, sicut asini, & qui nutriuntur * ex eo. Lac autem diuersatur secundum diuersitates, ex natura animalium, ætatum, temporum anni, pascuorum, & appropiationis, seu elongationis a partu. Et lac pascentium in campis, melius est lacte nutritorum in domo: & melius est lac Animalium pascentium herbam Scamoneæ, Glandes, & Sumach. Et lac Veris post partum animalium, mundificatione completa, est subtile: & in Aestate mediocre: deinde ingrossatur usque ad tempora impregnationis: quibus & deficit lac. Et lac iuuenum animalium, est melius lacte senum. Et lac Vaccarum est grossius, & difficilioris descensionis, et magis naturã stringit, & est nutribilius quolibet lacte. Lac uero Camelarum econtrario se habet. Sed lac Caprarum est mediocre inter utrunque. Et lac Pecudum est medium inter lac Vaccinum, & Asininum. Et lac Asininum et Equarum, est mediocre inter lac Camelarum, & Caprarum. Lac uero Muliebre, est temperatius quolibet alio lacte: eo quod est superfluitas temperatioris animalis inter cætera. Oua uero recipiunt in se quædam animalia, quorum aliqua uolumus recitare delectationis caussa. Quæritur enĩ. Quare ex omnibus Ouis, quæ uicissitudinarie mas & fœmina cubant, cum pulli fiunt ex eis, non incontinenti cibum ex se recipiunt, sed a patre, & matre cibantur? sicut pulli columbini: & ex omnibus alijs ouis, quæ solũ fœmina cubat, licet sit ipsa debilis, & diminutæ caliditatis, pulli ex eis nascentes, incontinenti comedere incipiunt ex se? sicut pulli gallinacei, & phasianorum. Et quare mares non soli cubant oua, sicut fœminæ solæ inueniuntur cubantes? Et quare omne animal, non habens aures extra eminentes, ouat? & econtrario. Item Isaac dixit, in libro suo de Animalibus, ex uerbo Aristotelis, quòd oua habentia duo uitella, geminos pullificant. Et dixit uerum: attamen unus est maior altero. Dixerunt etiam quidam, quòd oua non pullificantia, sunt illa, quę fiunt ex combinatione

Butyrum.

Colustra.

Lac.

Lac asininum subtilius.

* alias, ex grosso.

Lac uaccarum.

Lac Muliebre.

Oua.

Solutionẽ horum, uide apud Aristote. in Proble.

gallinarum tantũ:aut quia gallinæ ordinantur ad ouandum in cinere:uel quia acciderunt tonitrua tempore cubationis. Et oua habentia duo uitella, sunt uix pullificantia, & quæ fiunt in defectu lunæ. Et illa sunt ut plurimum pullificantia, quæ carent prædictis impedimentis.

CANON DECIMVSSEPTImus, De Carnium natura in genere, & Stomachi caliditate, Deq; Carnibus porcinis. Ad Tac. 14.

CARNES sunt cibi multi nutrimẽti, generantes sanguinẽ unctuosum, & sunt de cibis exercitantiũ, et uirorum fortiũ, et sanorum. Quæ diuersificantur secundũ diuersitatem animaliũ in ætatibus, & temporibus, quibus reperiuntur locis, & eorũ pascuis, modis decoctionum, & assationum ipsarũ, post interfectionẽ, & repositionem ipsarũ. Nam propinquiores infantiæ, sunt humidiores senibus, & domesticę sunt humidiores syluestribus, & uernales humidiores autumnalibus, & carnosæ sunt pluris nutrimenti, & tardioris descensionis pinguibus, et pingues meliores macilentis, & castratæ non castratis sunt * meliores. Et cuiuslibet animalis humidi, masculus est melior q̃ fœmina: et econtrario. Et animalis cuiuslibet sicci, quanto iuniores, tanto * meliores. sicut uituli: & ecõtrario. sicut arietis. Et carnes, quæ non diu steterũt post interfectionẽ. Et illæ quæ auferuntur ex aquis de piscibus, quæ non peruenerũt ad ultimũ senectutis, uel corruptionis corporis, sunt melioris digestionis, q̃ recentes, in stomachis præparatis. Et animaliũ statim interfectorũ carnes, sunt magis cõuenĩetes stomachis calidis, sicut Turcarũ et Sclauorũ. Et caliditas stomachi, aut est per naturã, aut secundum naturã: ut stomachis inflãmatis. Aut est secundũ accidens. sicut accidit, quãdo foramen furculi uenĩetis a felle ad stomachũ, est amplius illo quod incedit ad intestinũ duodenũ, propter quod cholera cibũ comburit. Aut ex operatione exteriori. sicut accidit illi, qui imponit stomacho suo, praue inquietans uentrẽ. Aut ex profundatione caliditatis. sicut accidit stomachis in hyeme. Aut propter fundũ stomachi, qui est multæ carnositatis, & fortis caliditatis. Rasis dicit, quod tẽperatiores ex carnib. si esset a Lege statutũ, sunt carnes porcinę. Et Gal. narrauit, q̃ sunt similiores humanis: eo q̃d quibusdã ministratæ fuerunt carnes humanæ, nec poterunt discernere inter eas, & porcinas diuersitatẽ in odore, seu sapore: propter ipsarũ similitudinẽ. Et ex hoc Canone dicimus, q̃ meliores ex carnibus sunt, non propinquæ natiuitati: eo q̃d sunt multarum humiditatũ & muscilaginũ: nec longinquæ a natiuitate: quia sunt multæ siccitatis & grossæ. Nam illæ sunt non bonæ, propter uelocitatẽ descensionis, et modicũ nutrimenti ipsarũ: et istæ, propter tarditatẽ, et residentiã ipsarum. Sed debent esse mediocres inter has: & maxime cum ipsarũ animal est sanũ in tempore tẽperato, & pascius affluentibus, & domesticũ, utens motu tẽperato, et motu a loco pascuorũ suorũ per seipsum reuertatur ad eundẽ. Ex quo cõuincitur, q̃ non sint herbæ illic necantes. Homo em̃ nouit quæ sunt cõuenientes anĩalibus herbæ. Et possibile est,

Marginalia: alias, humidiores. — alias, temperatiores. — Stomachi caliditas. — Lege, Domini per Mosen. — Carnes porcinæ.

ꝙ alicuius natura, alterius naturę cõueniat, & alterius sit probatrix. Sicut Elleborus est conueniens coturnici, Iusquianus passerib. crocus bobus, & hominibus tẽperatus panis, & carnes bene coctæ. Nisi famescãt in stomacho ipsorũ: quibus tunc cõuenientes carnes Camelinæ, & panis azimus: et hoc propter uehementiã caliditatis ipsius. Quod si acescant in eo, erit propter debilitatem, et frigiditatẽ ipsius. Sicut accidit Prædicatori cuidam, de quo narrauit G. Ego tamen dico, ꝙ hoc accidit, quod orificium stomachi sit uehementis frigiditatis, & fundus ipsius in ultimo caliditatis naturalis, inducit appetitum magnum, & digestionem bonam, & maxime, cum appetitiua, & digestiua fortes fuerint, & corpus magnum, & ferculorum foramina inter ipsum & fel exeuntia, fuerint larga, et tempus hyemale, & regio septentrionalis: & econuerso.

CANON DECIMVS OCTAuus, De Carnibus syluestrium animalium, grossis, & subtilibus. Ad Tacuinum 15.

DE CARNIbus uenationũ quadrupedũ, syluestres sunt grossæ multũ, et sunt de cibis utentium exercitio. De carnibus uero auium, subtiles ex eis sunt, sicut phasianorum, & sunt de cibis conualescentium & quiescentium. Nec sunt cõuenientes utentibus exercitio, neqꝫ sanis, neqꝫ etiam habentibus stomachum calidum, & maxime habentibus corpora rara. eo quod corpra rara indigent cibo ad densandum: & densa econtra cibis subtilibus ad transeundum: et stomachi calidi indigent grossa substantia, ut non conbinetur in ipsis. Et caussa quare stomachus cum debilitate caliditatis, digerit corpora, quæ mollis, digerere non potest, sicut ossa & cartilagines, est: quia illa non habent digestiuæ proprietatẽ, cuius caussa corpus cibi per grossiciem eius subijciatur corpori stomachi * debilis, & humidi existentis. Sicut corpus hoĩs subijcit̃ uelocius puncturæ scorpionis, q̃ subtilib. perforatorijs: & sicut subijciunt̃ corpora animaliũ puncturæ uesparꝫ, muscarꝫ, et cimicũ, cum nutriunt̃ ex eis: sicut locustæ, seu galli operant̃, ut cauda lapidẽ perforent, ubi semen initiatũ conseruandũ sit a frigore. Et huius uirtutis nutritiuæ reperitur instrumẽtum in quibusdam bene completũ, taliter, ꝙ unus potest digerere, quantum plures non possunt comedere. sicut dicitur de filio Alleph, & alijs, quorꝫ stomachus subijcit̃ cibis, & mollescit in eis: sicut mollescit Adamas plumbo mediante sub mortello. Et operatur istorꝫ nutritiua in cibis multum, sicut operatur ignis ex lignis multis, modicũ cinerem, quia digerit uelociter. Et quædam partes in uapores soluuntur, exeuntes per mediũ pororum: & partes aliæ educuntur per aliquẽ modum aliũ purgationis.

* alias, lenis

CANON DECIMVS NOnus, De Piscium natura, & digestione. Ad Tac. 17.

Pisciũ natura

GALENVS dicit, ꝙ Pisces sunt generaliter difficilis digestionis, generantes plurimum flegmatis, & sanguinem malum, & maxime illis, qui eis non utuntur, nisi calefactis, & illis qui uino non semper utuntur.

Diuersantur tamen secundū ipsorum genera, loca, quantitatem & ipsorū cibum, & præparationem ipsorum: & plurimum de his diximus in ipsorum Tacuinorū capitulis. Meliores uero ex piscibus sunt saporosiores, & boni odoris, et modicæ uiscositatis, nutrimenti boni, pulchri coloris, et de quibus pluries reperiuntur in aquis currentibus supra terram lapidosam, quarum motus sunt uersus septentrionem: peiores uero econtrario. Et melius est, non potens eos digerere, ut quo comeduntur die, procuretur uomitus: & peius, cum comeduntur, & deinde potatur aqua niuosa. Et utilius quod fit, ad sitim mitigandam ex ipsorum comestione inductam, quæ fit ex eorum unctuositate uiscosa poris stomachi inuiscata, hoc est, quod studeat bibere antea modicum uinum purum: ut ad fundum stomachi descendant: deinde multoties utatur potu ipsius, ut uelox sit eorum descensio. Et illis qui non adhærent huic curæ, est utile peludith mellitum: post quorum comestionem non debet dormire, nisi digerantur. Et dixerunt quidam, ꝙ caussa, quare pisces sitim faciant, est, quia frigidi sunt & humidi: & omne simile, simile adpetit: & propter hoc aquam adpetit, unde prouenit sitis. Quia si res taliter se habet, ꝙ scilicet frigidum & humidum appetunt sibi simile, sicut aqua niuem, & lactuca res abscindentes naturaliter sitim, erunt naturaliter prouocantes sitim, & nulli erit in hoc appetitus stomacha ratio, nec prodesset uinum in huiusmodi siti mitiganda.

Piscium delectus.

CANON VICESIMVS,

De Carnnibus membrorum Animalium, exteriorum & interiorum. Ad Tacuinum 18. 19.

MEMBRA Animalium, assimilantur animalibus, quorum sunt membra, & diuersantur iuxta diuersitates animalium ipsorum, & specierum earū. Et propterea capita arietum, humidiora sunt capitibus caprarum: & capita caprarum, humidiora sunt cerebris capreolorum. Et sic diuersanť, secundū plus & minus, unūquodq; tamen conuenit suo generi. Quia etiā corda diuersantur: quę generaliter calida sunt & sicca: eo quod sunt radix caloris naturalis in animalibus. Propter quod omnia membra propinqua cordi, sunt temperatiora, leuiora, digestibiliora alijs quæ elongantur ab eo: quia nutriunt sanguinē quem cor & hepar decoxerunt. Et econuerso, membra quæ sunt a medietate umbilici, usq; ad caudam. Et secundum hoc proportio erit. Quia membra quæ sunt dextri lateris, sunt meliora sinistris: eo quod sunt propinquiora hepati. Et mēbra quæ sunt propinquiora dorso, per ipsorum motum, sunt meliora propinquis uentri, propter quietem ipsorum. Et membra, quæ sunt propinquiora superficiei corporis, quia proxima sunt aperturæ pororum, meliora sunt propinquis parti interioris corporis. Et carnes quæ adhærent ossibus, sunt saporosiores carnibus elongatis ab eis. Et medietas cartilaginum, melior est ipsarum extremitatibus. Ruffus dixit. Laudo sanitatem illius

Membrorum qualitates.

corporis, cuius sensus nouit discernere inter hæc membra bonũ a malo.

Coci distinguunt inter hæc membra: licet ignorent caput esse locatum ad hoc, ut sit custos corporis: eo quod in ipso sunt quinque sensus, quibus per intellectum deliberatur inter bonum & malum. Et cor locatum est in medio corporis, ut aërem adtrahat sibi propinquiorem, obtemperans frigiditate ipsius caliditatem propriam, faciens eius subtilem spiritum, per quem distinguat quinque sensus, & ex eius grosso actus loquelæ, & uocis. Instrumenta uero nutrimenti locata sunt sub eo, ut sua caliditate iuuet ea ad digerendum, & festinet digestionem, & adiuuet generatiuam, & ad educendum fœtum, & ad expellendum superfluitates. Manus autem & pedes sunt instrumenta ad adquirendum, & ad fugiendum, & sunt arma ad pugnandum. Dentes uero deputati sunt ad incidendum cibos, molares ad molandum, lingua ad loquendum, isophagus ad descendendum, uenter ad digerendum, intestina ad stercus. Meseraycæ uero sunt uiæ, ad deferendum hepati substantiam a stomacho ad hepar. Postquam autem decoquitur, conuertitur in quatuor substantias, sanguinem uidelicet, humorem aquosum, choleram, & melancholiam: ex qua Fel attrahit spumosum ipsius: Splen melancholiam residentem: Renes trahunt aquositatem cum ea commixtam. Demum remanet sanguis purus, qui reseruatur, ut corpus nutriat: cuius melius assimilant sibi testiculi. Benedicatur ergo DEVS, qui glorificauit hominem, statuens animalia uiua ad seruiendum ei, & mortua ad nutrimentum, & exaltauit illum inter alias creaturas, propter rationem ipsius: & ex pluribus non secuti sunt mandata DEI, nisi pauci, qui inspicientes mundum nihil esse, dimiserunt ipsum, & secuti sunt alium.

Ministeria membrorũ hominis.

CANON VICESIMVS-primus, De officio Coci, & ferculorum uaria præparatione, totiusque Culinæ, cura. Ad Tacuinum 20.

ORDINATIONES, quas ordinauerũt Coci, dixerunt, quod salita & stiptica, debent prius elixari cum aqua dulci, & deinde præparentur. Amara uero, & acuta præparantur cum aceto: & acetosa cum salitis, & econuerso. Et insipida præparentur cũ speciebus calidis & sale. Et carnes macræ cum unctuosis: quæ carnes macræ debẽt prius elixari, quam præparari ad usum. Et assandas carnes ungere debes prius: quibus in assatione submitti debet uas, continens aquã recentem. Et si humidæ fuerint carnes, sic assentur, quod humiditates propriæ remaneant in eis: quod si siccæ fuerint, tamdiu assentur donec desiccentur. Sit tamẽ cautela, quod uasa non cooperiantur, quibus præparãtur carnes syluestres. Nec occidenda sunt animalia ipso die, quo comederint allia, siue cepas: & si ferculum præparatum seruari debet in olla, lutetur creta coopertorium cum orificio ollæ. Debent etiã mundificari carnes a suis superfluitatibus antequã coquantur. Magni gladij taliter præparentur, quod in rumpẽdis ossibus frusta non

Assata.

fiant minuta: parui uero acuantur, ut incidendo carnes non deuastentur. Tabulæ uero ubi carnes & herbæ inciduntur, bene radantur. Habeatur etiam cultellus singularis, quo cepæ incidantur: nec cum cultello ipso, quo cepæ inciduntur, sed cum alio pulchro, & mundo panem incidas minutim, qui ponendus est in brodium. Quælibet etiam olla habere debet suum coclear, & coopertorium suum: & spumetur olla iugiter, & mundificentur labia seu latera ollæ ipsius, nec in eis fiat aliqua combustio: & si aliquid in eadem olla combustum appareat, charta bombicina madefacta applicetur loco prædicto. Et si oportuerit aquam addere, in ipsam ollã aspergatur, & non subito infundatur. Madefiant etiã labia ollæ assidue. Species, & Amigdalæ non pistentur in mortario unctuoso. Herbæ etiam non pistentur in ruginoso mortario, a quibus debet haberi succus: & non ponantur in scutella. Fercula, nisi postquam sedabitur feruor ebullitionis ipsorum. Et lauet minister manus suas, priusquã scutellet cibum ipsum, fumigans manus suas post ablutionem cum fumo sandalorum: ut remoueatur odor ceparum. Nec obliuiscatur, ante decoctionem ferculorum suffrixare carnes, cum speciebus & cepis. Et in hoc est totum negocium coquinę. Dimittas etiam carnes grossas una nocte manere ante decoctionem: deinde elixa eas cum aqua & sale, ad subtiliandum eas. Nec decoquas carnes post occisionem statim, nisi prius infrigidentur. Prohibetur etiam ferculorum decoctio cum lignis uiridibus: & est conueniens ignem efficere ex lignis, quæ non sunt malæ qualitatis. Et si uolueris celeriter excoqui carnes, Boracem in earum cocturam apponas, & in illis cera mittatur: ponantur in hæc uirgæ ficuum, & cortices melonum.

Lotio manuũ coci.

Ligna.

CANON VICESIMVS SEcundus, Qua cura cibus sumendus, & quæ fercula, quibusq; de caussis fugienda. Ad Tacuinum 21.

Prohibita ferculorum mixtio.

ORDINAtiones meliorũ de meliorib. rebus, est non cõmiscere in comestione unius diei duo fercula calida, sicut pullos colũbinos assos, & allia. Nec duo fercula frigida, sicut madira. i. carnes præparatas cum lacte acetoso, & maslia. i. carnes p̃paratas cũ sero. Nec etiã duo fercula uiscosa, sicut caseum, & pisces recentes. Nec duo cibaria cõuertibilia, sicut grisomala, & melones. Nec duo cibaria inflatiua, sicut sunt olera & fructus. Nec duo fercula stiptica, sicut agrestia & fumachia. Nec duo cibaria grossa, sicut carnes salitas, & caseum ueterem. Nec etiam duo fluxibilia, sicut pinguedinem, & medullam. cuncta eñ quæ diximus mala sunt, maxime quando non successiue comedunt̃, eadem comestione, & simul miscent̃. Nec acetũ sumatur post cibaria confecta de granozizo. Nec lac cum aceto, siue cum radicibus. Nec cepæ cum alliјs. Nec carnes gallinæ præparatæ cum lacte acetoso. Nec granata post frumentũ paratum cũ carnibus. Nec aqua dulcis, seu calida sumenda est post stidibog, id est, carnes præparatas cum ouis, speciebus & aqua, aut salsa cibaria. Nec aqua frigida.

post fructus, sed cibaria calida, & chalde, nec carnes assatę cũ lignis laud'. & assatæ cum lignis ficuum, & similib. Prohibetur etiam comestio aceti uel olei, quę reposita fuerint in uase æneo. Nec cibus calidus repositus nocte una sub uase æneo comedendus est: nec in loco seu camera humecta: & præcipue si sunt pisces assati cum oleo, uel aliquod assum, & in mantili calidum inuolutũ. Nec cibus, nec uinum, in quibus ceciderint formicæ, maltæ, seu alij uermes. Abstinendũ est etiam a corruptis fructibus. Nec cibus qui amisit suũ saporem & odorẽ, comedendus est. Et uniuersaliter abstinendũ est a quolibet cibo, in quo humanus non delectatur animus, nec sensus. Nec bibas in comestione, nec comedas supra potũ. Cœna etiã minuenda est, si uis leuis * mane consurgere. Dimoueas etiã mensam, appetitu remanente comedendi. Prohibeas etiam cibos stipticos, colicam patientibus & senibus: & cõualescentibus grossas carnes: quas concedes iuuenibus & exercitantibus. Scire etiã conuenit, ꝙ licet ex omnib. cibis prædictis, protinus non sentiatur læsio, sentietur tamen in futuro: et præcipue si senes, aut alij frigidæ complexionis existentes, utantur his cibis frigidis: & econuerso. Nam uidi quosdam, qui comederunt miscentes duo diuersa stiptica, quibus accidit colica in hora comestionis. Et * Ra. dixit, quod uidit quosdã comedentes allia, & cepas, & accidit in oculis eorum debilitas uisus. Et alius dixit, quod inter nos sunt duo fercula, quibus utimur, quæ non est hominum consuetudo miscere. nam si miscerentur, interficerent comedentes. Propter ipsa duo cibaria uoluit hoc docere filium suum.

", "
", "
alias, manere.
alias, Ru.

CANON VICESIMVS TERtius, De Ciborũ diuersitate, & uaria eorũ operatione. Ad Tac. 22.

CIBORVM partitio diuersificatur, Aut ratione sui. Et hoc est, aut ratione substantiæ suæ, quæ est cõueniens ad digerendum. sicut sunt carnes agnoꝝ animaliũ. Aut inconueniens. ut fungi. Et si ratione suæ quantitatis, non multũ replet, et modicum desiccat. Et si ratione qualitatis, aut per oppositũ, ut si calidus sit, replet cerebrum uaporibus, & stomachum humiditatibus: si frigidus, calorem extinguit. Aut per uirtutem, & operationẽ. ut sit cibus morbis contrarius, & sanitati consimilis. Si ratione temporis: ut tardetur ciborum assumptio, donec choleræ fundantur ad stomachum: nec festinetur prius ꝗ̃ cibis stomachus mundificetur, sed assumatur primo cibo digesto, & stomacho mũdificato. Aut prolixitate temporis comestionis. et tunc primus cibus descendet primum, prius ꝗ̃ compleatur digestio. Et in his cibi stiptici primo sunt assumendi. Aut ratione ordinis, cum subtiles cibos, grossi præcedunt. Aut rõne mixtionis ipsorum. ut non sint diuersarum substantiarum, et saporum: tunc enim ab eis stomachus fatigatur. Et si est ratione appetitus: appetitiuum magis est * delectabile non appetitiuo. Cæterum si sit non appetitiuũ, minus iuuatiuũ est, tanꝗ̃ abominabile. Et si fuerit ratione stomachi. sicut stomachus prauus (alias, paruus) impotens erit in digestione: et frigidus efficit

alias, diligibile.

humorem crudum: & calidus stomachus cibum comburit. Et si ratio=ne potus: qui paulatim assumendus sit: eo ꝙ multus potus cibum cru=dificat, & paruus comburit. Et si ratione comedentis: ante cibum con=syderet ipsum ratione complexionis, curationis, ætatis, figuræ, regio=nis, officij, & consuetudinis. Nam cibi iuuenum habentium comple=xiones calidas, habentium membra magna, & poros apertos, laboriosi officij, in hyeme & regionibus frigidis omnes esse debent spissi & grossi: & econuerso. Et si post cibum: si ratione motus comedentis. Qui mo=tus est duplex. Aut uitalis. ut ira, & timor: quæ duo cibum corrūpunt. Vel animalis. sicut obuiatio maris & fœminæ: unde accidit arthetica. Et motus, & deambulatio post cibum, cibum crudificant, & descendere fa=ciunt. Quies uero, sicut est dormire super lectum calidum, carbunculos accidere facit: & si in cameris calidis, sitim accidere facit: & si in locis cla=ris, & mali odoris, & multi clamoris, impedit dormitationem.

CANON VICESIMVS quartus, De signis Digestionis bonæ & malæ, & Ciborum temperamento. Ad Tac. 23.

Digestionis signa.

SIGNA Digestionis sunt, quando sentiuntur utraqꝫ latera leuia, & umbilicus. Et quando dormitur supino corpore, stomachus manet de=positus, & eructuatio accidit absqꝫ sapore, & appetitus cibi festinat, et ar=dere non desinit, & pulsus minuitur, et urina citrinatur, & aromatizatur sensus odoratus, somnus sedatur, saliua minuitur, et sitis efficitur: et quan do hæc erunt, completæ sunt digestiones tres. Et si hæc memorata in diebus æstiuis acciderint mane, & in hyemalibus diebus in meridie, erit bonum. Alioqui ingenietur quod fit. Si uero hominis ingenio permu=tatio hæc ex toto fieri non possit, saltem fiat secundum similitudinem ali=quam conuersio æstatis in hyemem, infrigidando locum, & alterando aërem, cum pannis raris & madefactis aqua frigida, & uentilatis uen=tilando, & alijs similibus. Per hæc enim confortabitur stomachus se=num & decrepitorum, in tantum, ꝙ fiet in digestione similis stomacho iuuenum: & cum huiusmodi rebus, & sibi similibus, poterunt senes di=gerere grossos cibos, in regionibus meridionalibus, & temporibus ca=lidis. Et per Canonem patet, ꝙ cibi temperati sunt, in duobus tempo=ribus temperatis, hominibus temperatis. In hyeme sunt grossi, pro=pter occultationem caliditatis ipsius: et sunt calidi, propter frigiditatem contrariam temporis. Et in æstate sunt subtiles, propter debilitatem ca=liditatis: et sunt frigidi, propter contrarietatem caliditatis temporis. eo quod aër dominans corpori tēperato in hyeme, facit quod digeritur uir=tute caliditatis flegmaticum: et in æstate debilitate ipsius caliditatis, et ef=fusione caloris exterius, facit quod digertiur cholericū. Nam aër calidita te sua in æstate, non sufficit cor infrigidare: nec aqua calida sufficit uires sedare sitis. Et caussa in hoc est: ꝙ iuuamentum, quod in hoc aër præ=stat, est ex ea frigiditate unde est sua substantia. Terræ enim caliditate,

Stomachi Senum fortificatio.

ſicut Aethiopiæ, homines calidi ſunt, apti nati ad frigiditatem interiorum: nec eſt aliqua uia rectificatoribus, id eſt, curatoribus, ad auertendum eos ab illa natura, nec hyems ipſorum habet potentiam permutandi eos ab illa natura: unde cibum calidum recipiunt loco medicinæ in eorum ſtomacho. Et etiam ad mundificandum ſtomachum ipſorū, Sclaui recipiunt res calidas in cibis: eo quod ſimiles ſunt in eorum complexionibus.

CANON VICESIMVS quintus, De naturis Aſsatorum, & Elixatorum. Ad Tacuinum 24.

IN ASSATO duplex eſt modus conſiderationis. Vnus in compoſitione ſuiipſius. & huiuſmodi Aſſum nutrit nutrimento forti, & tardo. Alius modus eſt in comparatione ad Elixatum. et ſecundum hunc modum eſt humidius elixato. quia elixati diſſoluta eſt humiditas naturalis in brodio: et illud cuius humiditas naturalis eſt diſſoluta, eſt ſiccum: Aſſatorum uero in igne humiditas, non poteſt diſſolui, ſpiſſitudine ſuperficiei ſuæ: & illud cuius humiditas remanet, magis eſt humidum, quàm illud cuius humiditas reſoluitur. Vnde ſi duo membra inter ſe ſimilia tollantur, quorū unum exiſtens elixum, et illud eadem hora ſublatum de brodio, et aliud etiam aſſatum illa eadem hora ſublatum ab igne, reponantur ambo nocte una: mane ſequenti inuenies colorem aſſati ſplendidū: cuius ſplendor eſt ex ſuperfluitate caliditatis & humiditatis, & aëreitatis. ſicut accidit iuuenibus in comparatione decrepitorū. Saporem cuius etiā aſſati reperies delectabiliorem: delectatio enim in ſenſu guſtus eſt ab humido: et elixatum inuenies deſiccatum, & denigratum, et diminutū a ſapore ſuo delectabili: eo quod in eo non exiſtit ſua humiditas naturalis: et brodium ipſius, et ex quo fit res ſe habet in eis. Aſſum ergo humidius eſt Elixo. Dixit. PP. Medicus. Pulli aſſati ethicis largiuntur, ut conſeruetur ipſorum humiditas, cum ſuperflua humiditate pullorum ipſorum. Nec eſt dicendum ab aliquo, quod elixata habent humiditatem ab humiditate aquæ, loco naturalis humiditatis, ab eo per elixaturam ſublatæ: quia cum ſit accidentalis, non debet denominari ab ea: illa uero, humiditas quæ eſt ab ea per elixaturam ſublata, eſt ſua forma. Et nullus debet credere, quod forma elixatorum ſit brodium: imo brodium eſt forma elixationis, & non elixatorum. ſicut ſunt carnes. Diuiſio enim eſt inter elixum, et elixaturam, et Aſſatum & Aſſaturam, et hoc propter diuerſitatem ſimplicium ipſarum: quarum noticia, in tertio Canone eſt, quem diximus.

Aſſata. Elixata. Aſſatum humidius elixato. Elixum. Elixatura. Aſſatum. Aſſatura.

CANON VICESIMVS sextus, De Chalde cibo dulci, ſimplici & compoſito. Ad Tacuinum 25.

CHALDE eſt cibus, ſeu materia dulcis: & mundificat os a ciborum unctuoſitate: & recipitur ab hepate & uiſceribus, & per membra diffunditur, quæ multum nutrit, opilationem faciens. Et Chalde huiuſmodi di-

Chalde quis cibus.

uiditur. Nam alia ex eis fit artificialiter, & alia naturaliter. Et quæ a natura fit, si simplex est, est illa quæ fit ex elementis. Si composita, est illa quæ fit ex animalibus. Et si mediocris fuerit inter istas, est ex terrænascētibus. Illa uero quæ fit ex operatione elementorum, est, utpote Terręgenbim, Sirusuk, & Manna. Illa denique quæ fit ex animalium naturis, est sicut mel. Illa uero quæ fit mediantibus terrænascentibus, est sicut Rucab, & canna mellis. Et illa quæ fit artificialiter, est simplex, uel composita. Simplex, est sicut zaccharum & Rob. Composita uero sunt, sicut omnes modi qui fiunt artificialiter. Et Terręgenbim est ros, qui descendit in Chorasam, super arbores cadens, & dragantum: cuius complexio est subtilior zaccharo, & maioris mundificationis, & dulcedinis, & ipsa est humiditas qua fit laxatio. Sirusuk est ros qui cadit in Chora, de regiõe Chorasæ, super arbores salicũ, & draganti: & est plurium uirtutum, q̃ꝫ sit Terręgenbim. Manna uero cadit super arbores landri, et glandium, in regione Saguiar, & Dyarbether. Et ex Chalde melior est, quæ cum pane conficitur: & peior est ex ea uiscosa, præparata cum oleo & amilo. Et caussa propter quam utimur cibis unctuosis & dulcibus, qui præparati sunt ex eis utentibus, hęc est: quia sumus distemperati, contrario indigētes. Nam utimur cibis acetosis prius pro cholericis, ad temperandam complexionem ipsorum. Nam postquã temperantiam consequuntur, nutrimus similibus, & præparata utimur chalde, seu dulcibus in fine comestionis. Et alia caussa est, quia dulce similius est hepati, q̃ꝫ omnibus alijs membris: quæ dulcia hepar recipit ad sui nutrimentum de cibis alijs, quæ ad alia membra nutrienda mittuntur. Et caussa qꝫ temperatũ repertum inter sapores sit dulce, est, quia omnes alij sapores sunt ab extremitatibus qualitatum, & dulce est mediocre inter ipsos temperatũ: eo quod sit in medio ipsorum sicut centrum: qualiter autẽ possibile esset, qꝫ centrum, quod est medium locatũ, reperiret in circũferentijs, seu extremitatibus? hoc certe impossibile.

Terręgenbim.

Sirusuk.

Manna.

CANON VICESIMVS SEptimus, De Præparatorijs, & mundificatione, & conseruatione Dentium. Ad Tac. 26.

PRAEPARATorijs Dentiũ indigent, qui mundificare uolunt dentes, & expellere id quod remanet ex cibis inter eos. Nam quando aliquid remanet inter eos de residuo cibi, incipiet caliditas naturalis corrumpere ipsum, quod nocebit postea dentibus, & gingiuis, & maxime illorũ, quorum corpora calida sunt. Et signum corruptionis eius est, ex odore illius quod remanet, quando interuallo temporis non mundificantur. Propter quod mundificantia offeruntur, Citonia masticari ante alios cibos, ut repleãtur interstitia dentium, qua de caussa residuum ciborum intrare non potest, unde corruptio ipsorum non fiet. Et hęc sunt præparatoria iuuantia dentes. Et præcipue si misceantur eis res dentes confortãtes, cum aromaticitate, & stipticitate. sicut sunt præparatoria magis conferentia. Sunt autem multum nociua, si conuertantur in usum & consuetudinem: tunc

Citonia pro Dentibus.

enim sunt non iuuatiua: eo quod dentes mobilitant, & ætates minuunt. Ad abstergendũ uero unctuositates ciborum, necessariæ sunt res abstersionem habentes. sicut sunt usuen, zaccharum, et fabæ. Horobi uero farina est multũ iuuatiua ad abscindendum horribilem odorem piscium salitorum, & sibi similiũ. Et lac dulce abscindit odorem, qui fit ex cibo, qui dicitur Dakerirata, & sibi similibus. Et hæc omnia obsunt dentibus, & laxant gingiuas: nisi abscidatur eorum nocumentum cum rebus aromaticis & stipticis, sicut sunt ciperi, et sandali. Et operatio cum oleis: sicut lauatio facta cum eis quæ sunt boni odoris, prodest ante cibũ: quia non permittit res mali odoris poros subintrare, quos iã impleuit. Et lauatio post cibũ cum aliquo oleo, sicut amigdalarũ, prodest: eo quod ipsum oleũ poros subintrat, & superfluitates contentas expellit, & aër circumstans dissoluit horribilem odorem factum ex putredine corruptionis.

Dentibus nociua.

*

CANON VICESIMVS octauus, De Aquarũ delectu & frugi potu. Ad Tac. 27.

AQVAE sunt delatrices ciborum: eo quod per eas feruntur cibi per extrema corporis. Meliores tamen ex eis sunt, quæ fluunt uehemẽter uersus austrum, in oppositum septentrionis, super lapillos, non incedentes per loca plana, & sunt dulces, lucidæ, claræ, & leues pondere, nullum habentes odorem, nec saporem, & calefiunt uelociter oriente sole, & infrigidantur uelociter occidente sole. Descendẽtes ad stomachũ uelociter leuigant grossos cibos in stomacho: & quantitas moderata ex eis, cibum subtiliat, deferens ipsum per membra: per quam aquam cõseruatur humiditas membrorum radicalium, & acquisita, seu rationalis: & cõseruatur etiam caliditas innata, & acquisita, seu influens. Nimiũ potata, corporis putredinem efficit, & carnis molliciem. & teneritatem: & multiplicatus potus ipsius, facit tremorem, stuporem & obliuionem, et sitis debilitat appetitum, & corpus desiccat, uisum obtenebrat. Aquæ uero diuidunt. Quædam est frigida: quę appetitum confortat, coloris pulchritudinem efficit: digerit accidentaliter: quia aggregat partem stomachi supra digestionem cibi: modicũ tamen ex ea sufficit ad sitim sedandam: prohibet sanguinem a corpore, & uapores adscendere ad cerebrum: sanitatẽ conseruat, & præseruat a febribus, maxime in corporibus & complexionibus calidis: & obest catarris, reumatibus & apostematibus non digestis. Quædã est calida: quæ sitim non mitigat, nec a membris recipitur: propter quod non oportet, ut multoties utantur potu. nam assumpta multoties complexionem corrumpit, molles inflatiões efficiens: cerebrum uaporibus implet, qui fluentes ad stomachũ mediantibus neruis, laxant eum, propter quod non digerit. Vnde plures uidimus de gentibus aquam bibentibus calidam, colorem habentes compositum ex uiridi & citrino, & splenem, & hepar habentes inflata, et lepram patientes. Nec cadit in nos reprehensio super eo, ꝙ Christiani utentes ea, non offenduntur ab ea, nec accidũt eis incõmoda super dicta: cum ipsi bibant eam uino commixtam. & tunc

Aquæ meliores.

Aqua frigida.

Calida.

non operatur in membris, nisi infrigidationem, & humectationem. Aqua salsa sitim prouocat, calefacit, & desiccat. Aufertur uero salsedo ipsius per sublimationem cum cucurbitis, & alijs uasis conuenientibus. uelut cum fit uas cæreum, & ponitur in aqua salsa, & per subtiliationem, & resudationem aqua subintrat ab exteriori, & efficitur dulcis: & aquæ bullire debent, usque ad consumationem tertiæ partis: deinde potentur. Nec sit aqua in uasis orificiorum strictorum. nam hæc aqua, replet corpus uentositatibus cum sugitur. sicut est operatio uasorum, in quibus reponitur foca. Nam hæc uasa quando cum eis bibitur, replent corpus uentositate. Et de melioribus uasis ad bibendum, sunt uasa de corio Tayf. Et aqua niui admixta, creditur inducere sitim: eo quod cum maxima auiditate recipitur, propter frigiditatem ipsius, & maxime habentibus complexiones calidas. Et quando aquam bibere uolueris, bibas medietatem quantitatis totius quam existimas sufficere ad sitim mitigandam, quam habes. Nam ex hoc aqua efficitur magis sana corpori, & fortior stomacho, & urinam non multiplicat, & est magis cibi digestiua.

Aqua salsa.

*

Niualis.

CANON VICESIMVS nonus, De Vini natura, quæ meliora, quomodo, & quibus cōmodè bibenda. Ad Tacuinum 28.

Vini uirtus.

VINVM CALEFACIT corpus, digestionem meliorat, membra humectat, syncopim & sitim aufert, quando lymphatum fuerit, urinam prouocat, uentrem laxat, animum lætificat, solatium, libertatem, & prudentiam efficit, maxime corporibus temperatis. Et hæ sunt operationes suæ, quando bibitur moderate. Cum uero immoderate bibitur, uigilias facit, & inflationes hepatis: appetitum, coitum & nutrimentum minuit. Lethargiam, malum odorem oris, tremorem corporis, agitationem, epilepsiam, debilitatem neruorum, & uisus inducit: febres efficit, & sensus permixtionem, malum intellectum, paralysim oris, & subitaneam mortem inducit. eo quod uinum cerebrum replet, & calorem suffocat: sicut oleum abundans, lucernæ flammam extinguit. Et si aliquis inquirere uoluerit, inueniet decem uini iuuamenta: quinque ex parte corporis, & quinque ex parte animæ. Nam digestionem efficit meliorem, prouocat urinam, pulchrum reddit colorem, bonum odorem efficit, roborat coitum, animum lætificat, bene sperare facit, & audaciam reddit, & pulchrificat dispositiones corporis, et auariciam compescit. Et melius inter uina ad generandum sanguinem temperatū in complexionibus temperatis, est uinum rubicundum, bene lymphatum, odoriferum, mediocre inter nouitatem, et uetustatem. Et habentes complexiones calidas, bibant uinum lymphatum, infundentes in eo panem similaceum, & frusta citoniorum, et poma. Quandoque bibatur etiam post comestionem amigdalinum. Quod si uinum clarum quis uoluerit facere, terat amigdalas, & linguam bouinam misceat, et colat. Hoc etiam taliter prępara-

Vinum rubeum.

Vinum clarum.

tum cor confortat. Recipiatur tamẽ post hoc sorbitio una aquæ frigidæ. Habentes uero complexiones frigidas, non indigent. Vinum etiam non est bibendum a famelico, & repleto cibis salsis, acutis, & acetosis: nec post assumptionem lactis, nec post cibum: ne forte opilationem & hydropisim incurrat: sed post duas horas uel tres bibendum est uinum. Cauendum est etiam, ne in bibendo diuersa uina misceantur. Nec bibendum est post balneum, nec post exercitium: nec per diuersas uices unius potus diuidatur in potionibus. Conueniens est, suffumigationibus uti. A colloquio duro, uel taciturnitate est abstinendum, a somno, ebrietate, & a potu supra nauim quæ uelociter uehatur, a nimio motu, & ab aspectu uini quod uasa continent: nam hæc omnia potum minuunt, & ebrietatem faciunt. Si uero sit numerus uasorum continentium libram unam, secundum numerum quatuor humorum, hoc appetitum inducit, & somnum tranquillum facit, et cibi digestionem.

Vinum quo modo, & a quibus bibendum.

CANON TRICESIMVS,

De Odoriferis, & eorum usu per singulos anni menses. Ad Tacuinum 29.

AROMATICA, & alia redolentia in cameris reposita, aerem rectificant, et cerebrũ confortant, adeo, ꝙ uapores uini non recipiũt, ipsum corrumpentes: et hoc fit cum aromaticis frigidis. Faciunt etiam redolentia prædicta, delectationem sensus odoratus, et complent delectationem sensuum reliquorũ. Et hæc aromata diuersantur, secundum diuersitatem temporũ. Nam quædam reperiuntur mense Septembri: sicut sunt limones, lemoncelli, uiolæ, narcissi, maiorana: in Nouembri, sicut arangia, & sodula: in Decẽbri, sicut residui fructus: in Ianuario, sicut nabech: in Februario incipiunt apparere rosæ, & omnes arborum flores: in Martio, sicut Bahar, et eodem mense frondescunt arbores: in Aprili, sicut sambuci, et flores mandragoræ: in Maio sunt melones aliquantulum redolentes odore fructus, & nenufar: in Iunio sunt mala, & melones bene redolentes: in Iulio sunt citonia, & persica: in Augusto sunt citra immatura, & omnes alij fructus. Verum omnes hi fructus festinant in regionibus calidis, et retardant in frigidis. Et sermo noster in hoc non est, ut comedantur, sed ut odorentur. Caussa tamen diuersitatis inter colorem, & odorem ipsorum, est propter diuersitatem complexionis ipsorum in calido, frigido, sicco, & humido. Et caussa quare quidam conseruant fructus, quos alij non conseruant, est assimilatio, quæ est in complexione inter fructus, & illos qui ipsos conseruant: eo quod simile delectetur simili: & ob hoc habentes temperatas complexiones, delectantur in uiridi complexione: quia res uiridis coloris sunt temperatæ: & habentes melancholiam, libenter uolunt morari in locis obscuris: & plures sunt qui gaudent in contrarijs: eo quod cœperunt deuiare a sanitate modicum. sicut calefacti gaudent in frigiditate, & habentes in cerebro grossos uapores, in odoribus calidis, sicut in naphta, et pice. Nec est mirandum

Quibus aromaticis per singulos menses utendum.

de hac diuersitate: quia plures sunt qui gaudentes submittunt se musicæ melodijs, & plures alij, qui recedunt ab ea, audire nolentes: et simile his reperitur in saporibus. nam quidam appetunt aliquem saporem, quem alij abhorrent.

CANON TRICESIMVS primus, Quæ secundæ mensæ conueniant, uel disconueniant. Ad Tacuinum 30.

OPERATIONES rerum, quæ ueniunt in secunda mensa, id est, in fine prandij, uel cœnæ, sunt uel ad reprimendũ, uel ad sedandum uapores ex uino, & mitigandum abominationes: sicut operatur calefactis rabes, mala, lactuca, papauera. Vel ad prohibendum anxietates, quæ accidunt ex potu uini: sicut operantur limoncelli, cum suguntur post uinum, & caules præparati cum speciebus. Vel ad conseruandum uocem: sicut Canna mellis, uel Candi. Vel propter fastidium stomachi: sicut cum recipitur bolus, & res salitæ. Vel propter frigiditatem, & debilitatem stomachi: sicut Ciperi, teneritates palmarum, id est, Cephaliones palmarum. Vel propter coitum: sicut decrepiti, cum assumunt zinziber, seu citrum conditum, & * cannam mellis elixam. Vel propter stomachũ dissipantẽ caliditate sua in eo contenta: sicut cum assumitur bismagnard, & ramalæ factæ cum carnibus. Ista tamen prohibentur habentibus stomachum frigidum. Et de melioribus secundæ mensæ, sunt illæ, quarum assumptione non fatigatur anhelitus, nec stomachus dissensionem sentit ipsarum: contrariæ uero corrumperent cibos prius assumptos, & exirent indigesti cum uino tunc assumpto: propter quod assumentes hæc & bibentes, efficiuntur propinquiores ebrietati, cõmorantes diu in anxietatibus & stupore ipsius ebrietatis: & efficiunt lassitudinem, & turbationem in sensibus. Et de deterioribus secundæ mensæ, est comedere infra potus, & maxime Chalde. Nec debet quis decipi super consuetudine, quod non offendatur ab his, qui usus fuerit prædictis. Nam uirtus prohibet quidem quantum potest aliquo tempore, uel ætate, demum autem desistet, seu fatigabitur aliquo tempore, & apparebit postmodum nocumentum, consuetudine non obstante. Et de melioribus rebus secundæ mensæ, sunt omnes res mundificantes, & uelociter transeuntes, & quæ uapores ascendentes prohibent: sicut papauera, & zaccharum cum aqua rosarum, et sorbere aquam frigidam, sicut fit in secunda mensa.

alias, grana mellis elixa.

Meliora secundæ mẽsæ.

CANON TRICESIMVS secundus, De Musicæ usu & operatione, animæq; accidentibus. Ad Tacuinum 31.

Musicæ operatio.

MVSICAE INSTRVMENTA sunt iuuatiua ad conseruandam sanitatem, & restituendam amissam, iuxta diuersitates complexionum hominum. Nam & antiquitus ordinata erat hæc ars, ad retrahendum animos ad salutiferos mores: & deinde Medici exercitati, uel

scíscitati sunt ad curandũ per ea corpora ægra. Igitur sic se habent toni ad ægros, sicut medicinæ ad corpora ægra. Et operatio musicæ ad animos, est manifesta in incessu camelorum, quando ductores ducunt eos oneratos, & cantant: quia confortantur ex hoc: et in pueris, qui etiam delectantur in cantu. Et cantus etiam habilitatem operatur & delectationẽ, et confert ad orationes prorogandas, et locutiones: & medici utuntur eo, ad mitigandũ dolores: eodẽ modo faciunt ferentes grauia onera, qui ut facilia, & leuia uideantur, cantant. Et de Cantibus melior est, qui se habet in æquali proportione, ad sonos instrumentorũ, ad chordas, & ipsorum intensiones, & ad sonitum fistulæ aptatum, iuxta ordinationem proportionis uocis. Vnde pulsatio, est motus uocis, temporibus proporcionatis. Et melior inter ipsas, magis adæquata in se ipsa: & si egredietur ab hac uia, ordinandũ est, quod iterum redeat ad eam: & si naturaliter non potest ad uiam ipsam redire, ingeniandum est ut redeat. Et accidentium Animæ sunt quinq; ordines, scilicet Ira, Gaudium, Verecundia, Angustia, & Timor. Et caussa in hoc est: quia cor aut mouetur uersus partes pectoris, aut uersus partes dorsi, aut utrobiq;. In quolibet istorum modorum mouetur cor, uel impetuose, & repente, uel paulatim, & successiue. Si impetuose, uersus pectus, operatur Iram: si paulatim, Gaudium. Si impetuose uersus dorsum, Timorẽ operatur: si paulatim, Angustiam: si utrobiq;, operatur Verecundiam, & Tristiciam. Et hæc uocantur accidentia Animæ. Sunt & uitales caussæ deferentes, qui sunt Sensus, & Cogitatio. Sensus uidelicet deferunt ad cor delectabilia, & non delectabilia: & Cogitatio etiam eodem modo. Et Angustiæ sunt de rebus præteritis, et Tristiciæ de rebus compositis ex spe & desperatione.

Cantus musicus.

Accidentia Aniæ quinq;

CANON TRICESIMUSTERTIUS, De Somni operationibus & caussis. Ad Tacuinum 32.

SOMNVS NATVRALIS, fit ex uaporibus humidis resolutis ex cibis, cerebrum ascendentibus, & replentibus, faciens quiescere sensus ab exercitio uigiliarum: & facit etiam corpus quiescere a labore, & sollicitudinibus, præparans cogitationes & rationes, humectans corpus, cibum digerens, ex reditu caloris naturalis ad interiora: exteriora tamen corporis infrigidat, propter quod dormientes cöoperimento indigent: & ideo digestiones quæ fiunt in hyeme, sunt meliores, quamuis cibus sit multus: eo quod caliditas * adurat interius, & noctes sunt prolixiores & frigidiores. Et si forte cibus digeri non ualeat, sed corrumpitur, uapores calidi ab eo resoluti, cerebrum ascendunt, propter quod uigiliæ accidunt. Indiget enim propter hoc confabulationibus, quibus somnus prouocetur. eo quod non dormire, corpus desiccat, membris & cerebro nocet, sensus permiscet, acutas ægritudines commouet: qua de caussa præcipiunt Medici, habentibus corda frigida, recitare coram eis, historias iracundiam prouocantes: & habenti-

Somni operatio.

alias, aduratur.

Vigiliæ.

Somniorum caussæ.

ibus corda calida, historias misericordiam continentes: ut obtemperentur complexiones ipsorum. Et caussa in hoc est, quod consabulationes somnum prouocant: eo quod auditus recipit absq; motu naturali qualitates sensibilium, & quia auditus recipit delectabilius ipsorum, uel eorum quæ audit, & imaginationi transmittit: imaginatio uero rationi: ratio uero admiratur de præsentatis, donec fatigetur ex admiratione prædicta, ita quod ex multiplicata admiratione imaginabilium receptorum, quibus intenta est, uirtus ipsa audibilis, audibilia non præsentat: propter quod quiescit instrumẽtum auditus ab apprehensione sensibilium, cum alijs sensibus: unde prouocatur somnus, ipsis sensibus quiescentibus ab apprehensionibus in uigilijs factis: licet cogitatio seu ratio remaneat, distinguens sensus a sensibus præsentatis eidem: propter quod accidit, quod plurimi dormientium uident in somnis, quæ in uigilijs uidebant. Sermones ergo qui recitantur, delectabiles debent esse ornatu uerborum, ut somni prolixi fiant, & dormientes non uideant somnia timorosa. Nam timorosa somnia male digerere faciunt, conturbant sensus, spiritus, & sanguinem. Somnus uero fit, quando cerebrum repletur uaporibus resolutis ex cibis. Fit etiam ex diminutione spirituum, facta ex nutrimenti defectu: quod mediantibus sensibus percipitur. Fit etiam ex motu: eo quod per ipsum motum uapores humiditatũ cerebrum ascendunt, somnum prouocantes. sicut accidit infantibus cum nauiculis deducuntur. Et aliquoties ex motu uapores calidi ascendunt, timores facientes. sicut accidit decrepitis a somno expergefactis. Et consilium est ad hoc, ut somnus prouocetur, & deambuletur post comestionem aliquibus passibus, ut cibus descendat ad fundum stomachi. Deinde, quod dormire studeat, primo super latus dextrum, ultimo super sinistrum, postmodum uero assurgere a somno ipso. Leuitas uero, alacritas, & magnanimitas, quæ accidit in expergefactis, accidit ex bona digestione, & mundificatione spirituum, a uaporibus malis: & econuerso.

Somnia timorosa.

CANON TRICESIMVS quartus, De uarijs Purgationibus, & Coitu. Ad Tac. 33.

Minutio.

PVRGATIO est uaria. Nam quædam est per Minutionem: & hæc fieri debet, quando leuitas corporis est diminuta, & multiplicatur constipatio, seu extensio corporis, cumq; rubescit facies, urina & pulsus magnificabitur, & uenæ ingrossabuntur: & possibile est, quod sentiatur aliquis pruritus in loco minutionis, & dolor in renibus: uel sentiatur sapor sanguinis in gustu eius: quando hæc signa apparuerint, in phlebotomatione uenæ Cephalicæ trahatur sanguis ex capite, & collo. Et phlebotomatio Basilicæ, & Titillaris est conueniens ægritudinibus quæ accidunt a renibus usq; ad pedes: phlebotomatio uero superioris fit ad opus uentris & hepatis. Et uena Mediana, seu Purpurea, seu Antimonialis, aperitur generaliter ad totius corporis opus. Aperiatur attamen uena ictu phlebotomi facientis foramen amplum, a quo sanguis cum intermissio-

nibus permittatur exire, multoties digitum superponendo loco minu-to, consyderantes, ætatem, uirtutem, consuetudinem, & aëris comple-xionem. Et quædam per Purgationem uentris, seu membrorum urina-lium. Quæ si medicinæ beneficio fieri debeat, fiat, cum signa repletio-nis humorum apparuerunt: quod si non appareant signa prædicta, ca-ueas, ne laxes, seu constipes, sano sic corpore existente: eo quod ex pur-gatione tali accidit dysenteria. Et ex retentione superfluitatis accidit ru-ptura, & colica: ex urinæ retentione, accidit apostema, & syncopis: ex urinæ fluxu, sitis accidit & desiccatio: & ex longa mora & premitu in cel-la, accidunt hemorrhoidę. Si uero purgatio beneficio Medicinæ fieri de-beat decem attendenda sunt præcepta. Nam fieri debet ante somnum, non post, & ante exercitium, coitum, er balneum, ante minutionem, ante scarificationem, ante cibum, & potum, ante nauigationem, & equita-tionem. Quod si purgatio per Coitum fieri debeat, uel sibi simile, sicut diximus in libro nostro de coitu: uel per res multiplicantes sperma ab in-terioribus sumptas: uel per res exteriores, sicut per rem conuenien-tem, & appetitum, Coitum prouocantem. Sperma enim multiplica-tur, aut natura, aut arte. Medicinæ uero Coitus sunt duorum modo-rum. Aliæ sunt calidæ, & humidæ, sperma generantes, sicut Oua, mediocriter semiassa, & sorbilia, & Testiculi gallorum. Aut inflatio-nes generantes, & uirilia extendentes, sicut cepæ, & erucæ syluestres. Et habentibus complexiones calidas, & siccas, si coëant, nocet eis ui-num, & iuuantur per frigida & humida, sicut pisces recentes, lac dul-ce, & lactucas. Et habentibus complexiones frigidas & humidas, con-ferunt pisces, qui dicuntur sicca racori: & carnes assatæ, cum synapio supra tegulam: & secatia, & semina heleni. Non est tamen coëun-dum, nisi uentre leuigato: nam hoc erit salubrius, & certius ad generan-dum. Non etiam coëundum, nisi primo cum muliere ludatur, & fri-cando plantas manus ipsius mulieris, & capiendo & stringendo leni-ter capita mammillarum: ut ambo prouocati, simul spermata emittant, ad hoc quod misceantur. Cognoscitur tamen appetitus mulieris in ocu-lis ipsius. Et inclinetur ad latus dextrum, ut masculus generetur. Dein-de post coitum bibatur Dauit prumæ. Cauendum, ne masculus conuer-tatur ad iterum coëundum, nisi præcedat lauatio, & urinæ emissio: eo quod nisi talia obseruentur, oculi natorum erunt nisi coloris cœlestis.

Purgatio Medicinalis.

Coitus.

*

*

*

CANON TRICESIMVSQVIN-tus, De Exercitio & Motu corporis multiplici: & Quiete. Ad Tacuinum 34.

FINIS EXERCITII est in principio lassitudinis, & frequen-tia anhelitus, & sudor fluens * consuetis: & principium corporis exerci-tij, est post digestionem completam, longum somnum, & u rinæ tinctu-ram. Et motus ante cibum est ualde utilis, & post cibum ualde nociuus. Nisi cibus propter delectationem stomachi, natet in orificio stomachi: &

* alias, con-suetus.

tunc utendum est exercitio moderato:ad hoc, quod cibus descendens resideat in stomachi fundo. Et quicunq; a somno grauis & piger surrexerit, iterum ad somnum redeat, faciens tangi, & fricari corpus suum, quousq; urina citrinetur, & egrediantur superfluitates secessus & urinæ, et alleuiabitur uenter. Deinde exercitetur paululum ieiunus. Cauendum est etiam in utendo exercitio, ne membrum patiens exercitetur: sicut podagra laborantes insideant sellis equitando, & non laborando pedibus.

Exercitia uaria.

Exercitium autem diuiditur. Nam aliud est cōmouens totum corpus. Et huiusmodi, Aut conuenit corporibus fortibus, continentibus superfluitates. sicut exercitium luctationis & saltationis supra scaphas, et etiam supra pilas. Aut conuenit corporibus debilibus, sicut equitatio equorum. Aut partim corporibus mediocribus. sicut ambulatio. Aut est particularis, pertinens particularibus membris. Si manibus: sicut plaudere cum eis, aut mouere chordas lutinæ. Si pedibus: sicut calcatio in torcularibus. Si in pectore: sicut cantus, et fistulatio. Et si est infantum, sicut pueri motu cunarum: & si adulescentum, sicut saltus in planicie, exercitium cum instrumento pilæ. Et hæc diuersificantur ad se inuicem ratione quantitatis: nam quædam sunt diuturna, & quædam breuia. Aut ratione qualitatis: nam aut fortia sunt, aut debilia, aut mediocria. Aut ratione motus: & erunt, aut uelocia, aut tarda, aut mediocria. Et quando hæc combinaueris, fient. 17. combinationes. Et si bene imaginaueris, inuenies aliquod membrum prædictæ diuisionis æquipollere alteri: sicut motum uelocis operationis, efficit motus fortis. Et hæ sunt diuisiones motus exercitationis.

Quies.

Et ex quiete superflua, accidit opilatio, & repletio corporis, ex humoribus: cum corrupti fuerint: propter quorū corruptionem febris accidit.

CANON TRICESIMUS sextus, De Balnei iuuamentis & nocumentis. Ad Tacuinum 35.

Balnei operationes.

IVVAMENTA Balnei sunt hæc. Nam Balneum aperit poros, educit superfluitates, uentositates dissoluit, urinā fluere facit, stringit uentrem ex indigestiōe, et abstergit sordes sudoris, delet pruritū & scabiem, aufert lassitudinem, corpus humectat, uentris digestionem prouocat, corpus pręparat ad recipiendum nutrimentū, membra desiccata ex paralysi lenit, digerit reuma cerebri, et catarrum, cōferens febri ephimeræ, & ethicæ, quartanę, et quotidianæ, post digestionem. Et hæc omnia probantur a probis Medicis. Nocumenta uero Balnei sunt hæc. Nam ex eo leniter fluunt superfluitates ad membra debilia, corporis lassitudinem efficit, debilitat calorē naturalem, & membra neruosa, aufert cibi appetitum, coitum minuit. Et tempus introitus ad balneum, est post exercitium moderatum, et ante cibum. Nisi corpora sint habentia poros apertos, aut laxa fuerint, aut multorū cholericorum humorū, aut fuerint impinguari uolentia. Amplius, Balneum corpus permutat tribus de caussis, ratione aëris, aquæ, et operatiōis ipsius. Aër uidelicet iuxta camerarū naturam. A-

qua uel dulcis, uel non dulcis. Et si dulcis, calida, uel frigida: non dulcis, salsa, uel non salsa, uel aluminosa, & ferrea, et similes. Similiter ab operatione ipsius. Nam aut fit balneatio cum fricatione, aut sine fricatione: fricatio uero, aut fit cum inunctione olei, aut sine: et inunctio olei etiã quandoq; fit cum flamine, quandoq; sine: et hæ oẽs fricationes, aut leues sunt, aut fortes. Ie. dixit. Caueas ne ingrediaris balneũ, et egrediaris calefactus, sed in unaquaq; camera modicum cõmoreris. Laua etiã caput tuũ, qualibet septimana, si uolueris, q pili barbæ nõ cadant. Absterge etiã capillos a sudore in eo, cum modico salis: et pectina multoties caput. quia uisionem confortat, corpus alleuiat. Faciem uero laua cũ farina fabarũ septem diebus in uentre melonũ, et sępius permutata per eos. Deinde reponatur in lacte: quod sæpius permutet: quæ farina sic imbibita, postmodũ desiccetur, & misceatur cũ radicib. croci, alcannæ, et boraginis, & de quolibet ana, partẽ unam. Deinde balneatus gradatim cameras egrediatur, et induat camisiam suffumigatã. Abstinens a mulieribus die una & nocte.

Lotio, abstersio, & pectinatio capitis.

CANON TRICESIMVS septimus, De figuris Balneorum. deq; uaria Pilorum artificio. Ad Tacuinum 36.

INVENIANTVR in Balneo figuræ, quæ commoueant appetitiuam, seu desyderatiuam uirtutem. sicut figurę conuiuij, seu nuptiarum: at figuræ quæ cõmouent, uirtutem irascibilem, sicut figuræ præliorum, uel declarantes prælia, non inueniantur, sed figuræ quę commouent uirtutem sensitiuam, sicut figuræ laudabilium philosophorum. Et hæc caussa est, quod appetitus, & ira sequuntur complexiones, quæ sunt latrices uirtutum: & cum tales debilitentur in balneo, aspectus istarum duarum figurarum, remouebit nocumentum prædictum. Et quando pulchrius egit humana discretio iuxta huiusmodi proportiones, inuenies artes scacorum, & taxillorum: & facies has res similes euenientibus in hoc mundo, scilicet euentum, et præuisionem. Nam Scaci assimilantur rebus, quæ sunt iuxta discretiuam pręuisionem: et Taxilli assimilantur rebus prouenientibus a casu, et fortuna. Et Alfarabius dicit, quod figuræ & statuæ fuerunt magnæ artis: quibus non utuntur moderni. Iam locuti fuimus de diuisionibus Balneorũ, remansit nobis loqui de Pilis. Augent pilos hæc. Accipe emblici, & draganti, & gumi, æquali pondere, uitrioli dimidiam partem boracis, & hæc omnia misceantur, & informentur succo bletæ, et felle uno uaccino, & utatur. Et medicinæ quæ crescere faciunt ipsos, oleum de Alchanna, & oleum de Myrtha. Secundo de his, quæ nigrificant. Accipe Litargyrium asperũ, æris combusti, & partem calcis, luti uiridis partes duas, & formẽtur cum aqua saporis. & utatur. Aut nuces combustæ cum corticibus suis, tingunt ipsos per se. Papaueres rubei, quando mittũtur in ampullã, et sub eis, & super eos aureum unũ æris combusti, & deinde ponat̃ sub fimo recenti. 20. diebus, tingent eos eadẽ hora. Aut lima eos cũ folijs indici, et post limatione alchannę. Tertio de his qui uo-

Scaci.
Taxilli.

Pilonum tinctura.

Capilli albi. sunt dealbare capillos. Suffumigentur cum sulphure, uel stercore hyrundinum: uel assumantur uermes coruorũ, seu cornicum, iugulatarum, & positarum sub fimo recenti, tribus diebus: & ponantur in cacula, & cooperiantur oleo, tantum dimittens bullire, quousq; liquefiant, aut dissoluant. Deinde inungas ex hoc quatuor uicibus pilos, & fiunt albi. Quarto de prohibentibus ipsorum ortum uniuersaliter, & fit hoc modo. Depiletur locus: deinde madefiat farinę fabarum aqua: ex qua locus emplastetur. Et eodem modo fit de phaseolis, maxime quando decoquuntur, & postea desiccantur. Quinto de facientibus ipsos oriri, hoc modo. Accipiantur ungulæ nigrę pecudum, combustæ, mixtę cum oleo, cum quibus locus emplastetur. * Obendri, cufri, modus quidam ambræ, operatur hoc modo ad tincturam pilorum.

Ne pili crescant.

Vt pili crescant.

alias, elindri.

CANON TRIÇESIMVS octauus, De suffumigationibus aromaticis, Syrupis, & uaria eorũ confectione. Ad Tacuinum 37.

RES AROMATicæ boni odoris, sunt nutrimẽtum spirituum, quæ latores sunt uirtutum, deferentes ipsas: & habent se sicut aër præparatus ad recipiendam & deferendam lucem. Qui odores diuiduntur in multos simplices. Nam quidam est ex arboribus & floribus, sicut lignum Aloës, aromaticę species, sandalus, et camphora. Et quidam ex animalibus, sicut Muscus, & Sirbeth. Et quidã ex fontibus scaturientibus, sicut Ambra. Et in multos compositos. sicut Neda: quæ fit diuersis modis. Nam quædam dicitur Neda trina: quæ fit hoc modo. Reci. ligni aloës triti subtiliter, & educti per pannum de seda partem .1. musci triti partem .1. ambræ partem .1. Deinde dissoluatur ambra, & misceatur cum alijs, et confice: & fac ex eis scucetra, & operare ex eis suffumigationes. Et Neda dualis, seu media, fit hoc modo. Reci. medietatẽ musci, et ambrę medietatem. Et quidam confectores miscent cum eis camphoram, ab una carata usq; * Dauit. Fit etiam Neda ex duabus partibus musci, & tertia ambræ. Fit etiam alia confectio ex ligno Aloës hoc modo. Recipe ligni aloës frustatim diuisi, & lima ipsum. Deinde accipe musci ana partem .1. ambræ aurum medium, & camphoræ modicũ: in liquefacta ambra & camphora, inungantur frusta ligni aloës, & desiccentur in umbra, et reseruẽtur. Aut recipe ligni aloës triti, et cribellati, et misce cũ musco & camphora, & confice cum syrupo Iulep, & fac trociscos: quos desine siccari: et suffumiga ex eis. Et qui nouerit eos conficere cum camphora resoluta, non curet cum syrupo conficere. Et de syrupis, quidam sunt simplices, quidã compositi. Si compositi, uel ex floribus. sicut qui fiunt de nenufare, & rosis. Vel de fructibus acetosis. sicut aceto. Aut stipticis. sicut poma, & citonia. Aut de radicibus & seminib. sicut semina feniculi, et radices capparis. Et Canon iuuamenti Syruporũ est talis. Cum aggregantur in syrupo acetosa & stiptica, infrigidat syrupus ille, et uincit choleram. sicut est syrupus acetosus de citonijs, quem composuit G. Et cum aggregantur in eo res dulces &

Odorum partitio.

Neda.

Syrupi.

Canon de Syrupis.

acetosæ, syrupus ille incidit, & subtiliat moderate. sicut syrupus acetosus simplex. Et cum conficitur ex amaris stipticis, aperit opilationes, & subtiliat. sicut syrupus qui fit de radicibus feniculi, & capparis. Et cum aggregatur ex rebus uiscosis stipticis, et dulcibus, laxat. sicut est syrupus de uiolis, & rosis confectus. Et syrupi stiptici, & aromatici confortant cerebrum & hepar. sicut syrupus de sandalis.

CANON TRICESIMVS NONVS,

De Syruporũ administratiõe, & Habitaculi præparatiõe. Ad Tac. 38.

DE NECESSItate prohiberi debent acetosa, stiptica in syrupis illorũ, qui patiuntur pectoris ægritudines, & tussim. Prohibent̃ et dulces res patientibus dysenteriã & lienteriam. Imo assidue exhiberi debent stiptica, ad stringendũ, et dulcia, ad lubricandũ, et acetosa ad subtiliandum, aperiendũ, et incidendum, et frigida ad ingrossandũ. In confectione uero stipticorũ non conficiat̃ syrupus cum stipticis, nisi in uase lapideo, despumãdo ipsum cũ cocleari ligneo: ut extrahat̃ succus fructuũ ipsorum post contritionẽ ipsorum in mortario ligneo, uel lapideo: et non trahat̃ succus post collectiõem fructuũ incontinenti, imo dimittant̃ prius per noctem unã. Et de uiolis auferant̃ stipites, et capita, seu botri. Et de rosis auferãtur capita seu botri, et semĩa. Nenufaris solũ flores et folia: teneant̃ ad usum. Radices uero, et oẽs res siccæ, infundant̃ in aqua, & diu morent̃, prius ꝙ decoquant̃. Recentes tamẽ, hora qua colligunt̃ in decoctionẽ mittantur. Res quæ transmutari debent, sicut rosæ, mittantur in aquã, de quibus fit aqua rosarũ rubea: transmutent̃ reuoluendo, tritis prius: & syrupi decoquant̃, adeo despumãdo ipsos, donec mundificent̃, et clarescant. Syrupi uero, qui cum acetosis conficiunt̃, decoquant̃ adeo, donec ad quãtitatem zacchari reducant̃. Syrupi qui fiunt cũ dulcibus, adeo decoquant̃, donec a corruptione seruent̃. Albugines uero ouorũ cum aqua & zaccharo ductæ, cõmisce ante cocturã syrupoꝝ. Quod si necesse fuerit, aquam & spẽs miscere syrupis, non misceant̃, nisi prope finẽ decoctionis ipsoꝝ. Ignis uero, quo decoqui debent, sit suauis circa latus unũ rosis submissus, ad hoc, quod spuma cadat circa latus idem. Narratio uero quã de Cameris fecimus, fuit, quia loca sunt cõuenientia spiritui animali, et uitali, quarũ inspiratus aër fit uacuus omnibus malis, & corruptis humoribus & qualitatibus, præparatus cum odorib. aromaticis. Et æstate pateant ostia, & fenestræ uentis septentrionalibus, ad alterandas corruptiones ipsarũ. In hyeme uero pateant, ut solis disponãtur ingressui, qui subtiliet aerem, & uapores ipsaꝝ. Quãplures uero affectant, ut Cameræ depictę sint, de picturis, figuris, et statuis: quod sensus odoratus, & uisus delectationẽ percipiant. Nam propter assiduũ ad figuras aspectũ, prouocabitur somnus, sicut prouocatur cum historiæ audiuntur, in quibus animus delectatur.

Syruporum confectiones uariæ.

Præparatio Cameræ.

CANON QVADRAGESIMVS,

De Aëre temperato, & distemperato. Ad Tacuinum 39.

AER ALIVS temperatus, alius distemperatus. Temperatus est,

Aër temperatus.

qui est subtilis, de uaporibus, delectabilis odoris, quo nec sudant corpora, nec frigescunt, uelocis mutationis ad caliditatem & frigiditatem. In solis ortu & occasu confortat uirtutes, obtemperans complexiones, & mundificans humores, & clarificans spiritus, et meliorans digestionem. Distemperatus uero, in tota substantia sua est sicut aër epidimitus. Qui accidit duobus modis. Vno, ex mixtione uaporum corrumpentium aërem inspiratum, resolutorum ex lacubus circumiacentibus ciuitatibus, uel ex cadaueribus accidentibus ex interitu bestiarũ, uel occisione in prælijs accidente: propter quæ accidunt periculosę ægritudines. Alio, ex mutatione aëris ex anni temporibus accidente. sicut hyems cum fuerit calida, & non pluuiosa: & æstas econtrario. Et si in qualitate sua: scilicet cum erit calidior, aut frigidior tẽperato: & hoc quinq; modis. Primo caussa temporum anni. Secundo ex ortu, & occasu magnarum stellarum, & elongatione seu appropinquatione ipsarũ ad solem. sicut Alhabor, et Cauda ursi. Tertio caussa uentorũ. Nam Septentrio prolongat uitam, et decorat corpora, sicut est uidere in Sclauis. Meridionalis uero econuerso, Orientalis est tẽperatus, similis ueri, Occidentalis uariatur, sicut Autumnus. Quarto caussa regionum: quæ diuiditur quinq; modis. Primo ratione uentorum, sicut diximus. Secundo ex situ ciuitatum, uel terrarum. Nam terrarum altarum, aër & aqua sunt clari, & colores incolarũ pulchri: imarum uero econtrario. Tertio ex uicinitate montiũ: quia quędam regiones sunt habentes montes interpositos, & obstantes uentis meridionalibus, sicut incolę regionum septentrionalium. Quarto ex uicinitate Marium. Nam quando fuerint maria ex parte meridionali, erit meridionalis. Quinto ex mobili superficie terræ. Nam terra saxosa est frigida, & sicca, & aqua eius frigidior aquæ terræ limosæ & lutosæ, lapillosa, calida. Quinto ex permutatione in qualitate aëris proueniente ex ascensione uaporum, & non in substantia eius: sicut diximus de aëre epidimito. Et est possibile, quod regio sit duarum naturarum, uel trium: quæ permutabunt dispositiones, figuras, & anni tempora secundum se.

Distemperatus.

Ventorum operatio.

CANON QVADRAGESIMVS primus, De habitatoribus Conuallium, & discrimine Aëris. Ad Tacuinum 40.

QVANDO acciderit, ꝙ in montanis regionibus, habitationes fuerint in conuallibus, pluuiæ hyemales suffocant eas, et caliditas æstiualis eas comburit. Quorum habitantium corpora, propter siccitatem sunt subtilia, et artifices subtiliũ artium: & figuræ & dispositiones eorum pulchræ: et propter humiditatẽ assuescunt habere ægritudines autumnales: et remissio in his est manifesta, & intensio et remissio horum apparebit propter effectus prædictos, scd'm ꝙ quodlibet ex eis simplicium naturam habet manifestam. Nam aer calidus efficit corpus macilentum, et citrinum: sitim prouocat, famem debilitat, cor calefacit, sanguinem corrumpit, febrem inducit, sanguinem de naribus prouocat, et menstrua: debili-

Aër calidus.

tat uirtutes, poros aperit, laxat corpus, & digestionem impedit. Prodest uero habentibus catarrũ, & reuma, paralysi uniuersaliter, & particulariter, quæ fit ex humiditate. Aër uero frigidus econuerso. Sed Aër humidus, conseruat corpus humiditate, & prodest macilentis, & humectat coriũ & carnẽ, præstans corpori aquositatẽ, & pulchrũ colorem. Et aër siccus econtrario. Obuiatur tñ his quæ fiunt ex aëre calido, præparãdo hoc modo. Inueniunt Criptæ, uel Domus subterraneæ, in quibus morandũ est: quæ domus uel criptæ, sunt inuestitæ, seu incortinatæ pãnis, seu cortinis subtilibus, & raris: & aqua frigida potanda est. Aëri uero frigido obstatur, morando in locis calidis, & induendo bonas uestes, & calefaciendo per ignem. Aëri uero Sicco, morando in loco delectabili, bibendo aquam frigidam. Aeri uero humido, morando in domibus altis, quas sol ortu suo repercutiat. Et sciendum est, quod iuuamentum accidens ex aëre, & ex sua frigiditate, non est ex sua substãtia: & propter hoc suffocari uidemur in aere balnei. Aere uerumtamen egemus magis aqua: eo quod famelicus, & siticulosus, si strangulari iubeatur, eo dissoluto, uel liberato prius quam per strangulationem pereat, uelocius curri, ad aerem recipiendum, quam ad aquam, uel ad cibum. Est etiam possibile, quod homo longiori tẽpore uiuat, præter potũ aquæ, quam præter aeris attractionem. Et aer est unũ ex elementis: & aqua est uapor resolutus ex terra rorida, propter solis incessum per zenith loci illius: & natura uaporis, est sicut natura terræ a qua resoluitur. Et hoc est ultimum de narratione sex Rerum non naturalium. Remanet tamen dicere caussam, quare sint sex. Et diximus, quod caussa in hoc est, quia huiusmodi uirtutes sequuntur, quæ sunt tres: scilicet Naturalis: quam sequuntur Cibi & Potus, Purgationes, & Constipationes. Vitalis: quam consequũtur accidentia Animæ, et Aer circũstans. Animalis: quam sequuntur Motus, & Quies, Somnus & Vigiliæ.

Aër frigidus.
Humidus.
Siccus.
Quare sex res nõ naturales.

De Fructibus recentibus & Speciebus ipsorum. Iuuamenta Rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid gñatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 1	Ficus.	G.cal.et f.Archi. cali.& hu.	Cal.in 1.& hu.	Albæ, excorticatæ, et a putrido mundatæ.	Mũdificãt arenã de renib. et subtiliãt: præseruãt a toxico.	Faciunt inflationem.	Cum muri, & syrupo acetoso.	Nutrime.lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
B 2	Vuæ.	In.cal.& hu.lo. temperate G.	Cal.in 1.& hu.	Maturæ, aquosæ, subtilium corticum.	Laxant uentrem, & accelerant pinguedinem.	Sitim inducunt, & nocent uesicæ.	Cum Granato aceroso.	Sang.bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentriona.
C 3	Persica.	G.& lo.frigi. & humida.	Fri.in 1.hu.in 2.	Odorifera.	Febribus adurentibus.	Humorem corrumpunt.	Cum uino odorifero.	Natura subtilis.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D 4	Pruna.	G.fr.lo.fr.& hu. Ma.fi.et mal.h.	Fri.in 1.h.in 1.	Damascena dulcia.	Educunt choleram.	Impedimẽto sunt stomacho.	Cum zaccharo rosa.	Humor aq̃ius.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E 5	Pira.	G.fr.lo.frigida & sicca.	Fri.in 1.h.in 2.	Dulcia, matura, & non lapidosa.	Stomachis debilibus.	Colicæ.	Cum aliis primo ipsa comesta.	Sang.frigi.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
F 6	Granata dulcia.	Mal.cal.& hu. cũ tẽperantia.	Ca.in 1.h.in 1.	Grossa, & excorticabilia leuiter.	Tussi, & coitui.	Faciũt inflationem.	Cum Granatis acetosis.	Nutri.laudabi.	Tempe.in cali.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
G 7	Gran.acetosa.	Mal.fr.subtilis. stipticitatis.	Fran.in oc.	Multæ succositatis.	Epati calido.	Pectori, & uoci.	Cum chalce mellito.	Chimus modi.	Flegmaticis.	Iuuenibus.	Aestati.	Cali.& humi.

Opiniones philosophorum.	Electiones, & Proprietates.

Ra. G. D. Ficus. Eligunt albæ, magis nigris: ꝓpter earũ subtilitatẽ, & tẽperantiã caliditatis earũ: & difficultatẽ corruptionis ipsarũ. Et Ficus uniuersaliter expellunt sordiciem sub cute generantẽ pediculos. Verum quia ipsarꝫ naturæ expellũt superfluitates ad cutem propter q̃d fiunt pediculi sordes, hic pes grauidosus febris & sudoris qñ corrũpunt. Conferunt attamen pectori, dorso, maciei, renibus & coitui, & malo odoratui, accidẽte ex caliditate stomachi. Delẽt grossiciẽ splenis. Et qñ miscent cũ aceto, & cũ emplastat ex eis splen, dissoluũt eũ. Et R. dixit, ꝙ sunt subtiliatiuæ sua cali. & ingrossatiuæ sua uiscositate, Cũ aceto bibitę tpate, remouet earꝫ nocumentum.

Eligitur usus Cithariorum, quando ascendens, & signũ nutrimenti ad augentur.

H. G. Ie. Vuæ. Eliguntur interiora uuarum magis granis, & corticibus: eo quod indigestabilia sunt grana & cortices. Et prohibetur potus aquæ, in qua dissoluta est nix, post ipsas: quia facit inflationem stomachi, & maxime patientibus Colicam. Albæ ex eis, laxant magis nigris: & quanto dulciores fuerint, tanto calidiores. G. Sunt iuuamento pectori, & pulmoni, & nociuæ epati & spleni. Ie. Cortices ipsarum frigidi sunt, & sicci, & medullæ cali. & humi. & aquositas ipsarum cali. & humi. in primo, & grana ipsarum frigid. & sicc. in secundo.

G. D. Io. Persica. Eliguntur magis chrysomelis: propter minorem conuersionem & corruptionem ipsorum: & quia grosiora sunt, Ideo inducunt febres tardius, uidelicet post mensem uel unum, uel duos: & sunt conuenientiora stomacho, & saporosiora chrysomelis. Aliæ uero dispositiones ipsorum sunt similes dispositionibus ipsorum. Et meliore, & digestibiliora ex Persicis sunt ea ex quibus facilius egrediuntur ossa. Alia uero contra.

G. D. M. Io. Pruna. Eliguntur in febribus: eo quod extinguũt sitim, & educunt choleram. Prohibentur, dearepitis, nisi biberint uinum uetus post ipsa. Sicca ex eis remouent appetitum cibi. Gal. Cum decoquitur aqua ipsarum cum melle, & abstinebit a cibo, post hæc erit magis laxatiuum. Dio. Dulcic recentia sunt nociua stomacho, & multæ laxationis: & stiptica uetera econtrario.

Io. G. H. D. Pira. Eliguntur ad rehouendum abhominationem, per stipticitatem, & aromaticitatem ipsorum: & prohibentur decrepitis, nisi comedant post ipsa zinziber conditum. Et immatura sunt difficilis digestionis. Gal. Sunt nutribiliora inter alios fructus. H. Immatura infrigidant uentrem, & stringunt: & matura dulcia econtrario. Dioscori. Si pira decoquantur cum fungis, auferetur nocumentum a fungis. Et grana pirorum interficiunt uermes.

Mais Io. Tha. Granata dulcia. Eliguntur contra asperitatem pectoris, & tussim (in alio, grossiciem) & nocent propterea, quia generant colicam (in alio, prohibentur: quia generant coleram) Et nuclei ipsorum bulliti (in alio, torrefacti) uentrem stringunt: & in uza conferunt pulsationi cordis. Et cum granata comprimuntur, succus per compresioñe educit choleram, & sunt confortatiua stomachi, & epatis calidi. Tha. Vidi enim dixit, quod si quis comederit tres summitates malorum granatorum, præseruabitur uno anno ab ophthalmia.

Mas Mas. Granata acetosa. Prohibentur post cibum, quia feciunt descendere cibum indigestum. Præter quam in complexionibus calidis. Et est de melioribus cibis secundæ mensæ, quibus utebantur calefacti post uinum, Et si decrepiti eis indiguerint, post eorum comestionem accibiatur dyacitron: & sunt iuuamenta doloris orificij stomachi. H. Quædam mulier patiebatur hanc ægritudinem, & curata est cum sauich & suco granatorum. Nam sedabat uomitum & dolorem cum extinctione & humectatione

Apta huc quæ supra Canone. 7. fol. 9. & 10.

Ficus. Vuæ. Persica. Pruna Pira Granata dulcia. Gran. acetosa.

De Fructibus, & Maneriebus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ. Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	8	Cydonea.	Fri. & sicc. in 2. G. frig. & hu.	Completa, & grossa.	Lætificant, & prouocãt appetitum.	Colicam.	Dactyli melliti.	Humor frigi.	Cholericis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	9	Mala dulcia.	Cal. & hu. in 2. Theo. æqualia. in cal. & humi.	A Sichem Hierosolymitanæ regionis.	Confortant cor.	Neruis.	Cum Zuccaro rosa. aut melle rosa.	Sang. modicus.	Calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C	10	Mala acetosa.	Frig. & sicc. in 1. Theo. paucæ ca. & multæ sicci.	Quę non sunt ponticæ.	Syncopi.	Articulis.	Cum uino citrino.	Sang. flegma.	Flegmaticis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridionalib.
D	11	Ghvsomela.	Frig. & hu. in 2. G. lo. fri. & hu.	Arrani, & Arui.	Prouocant uomitum.	Multum iuuant stomachum, & facile corrumpuntur.	Cum uomitu.	Sang. choleri.	Temperatis.	Iuuenibus.	Princi. æstatis.	Orientalibus.
E	12	Sycomori.	Fri. & sicc. in 2. Archi. G. cali. & humi.	Magni, & nigri.	Apostemati gutturis.	Faciunt dolere stomachũ, & conuertuntur cito ad malum.	Cum trifera minori.	Sang. incõpletus, inmundus.	Sanguineis.	Adulescentib.	Veri.	Calidis.
F	13	Galbrara.	Frig. & sicc. in 2. Io. frig. & sicc.	Multarũ carnium.	Præseruãt ab Ebrietate.	Stomacho et digestioni.	Cum penidijs.	Chimus siccus.	Cali. & humi.	Pueris.	Aestati.	Meridianis.
G	14	Nabach.	Fri. in 2. sicc. in 3. Io. frig. & sicc.	Maiores, & odoriferi.	Fluxui Cholerico.	Tardãt digestionẽ.	Cum fauo mellis.	Humor melancholicus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Princi. Autũni.	Septentrionali.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Io. Ioh. Cydouea. Eliguntur contra fluxum sanguinis, ante cibum: quia stiptica sunt: & constipatis, post cibum: quia comprimunt. Nocent neruis: nisi post comestionem ipsorum inunguntur oleo in balneo. Et sua proprietate prouocant urinæ fluxum. G. Sedant uomitum succo, & odore suo, nec corrumpuntur in stomachis ægrorum, quanto minus sanorum. B. Et succus eius magis conseruatur, quam succus pomorum. eo quod succus pomorum acescit citius, aquositate sua & subtilitate.

Eligitur horũ comestio Luna existente in signo terræna scentiũ, & iuncta Fortunæ.

Ioh. The. G. Hip. D. Mala dulcia. Elignntur poma Hierosolymitana dulcia ad faciendum Rob, & syrupos: propterea, quod temperatiora sunt omnibus alijs pomis. Et post hæc poma Sebestem. Et post hæc Fotani, & Malni. Et poma confortant cor, & aromatizant stomachum, & meliorant digestionem, & lætificant animum, & decorant continentiam. Et delent syncopim, quando masticantur infusa aqua rosacea: quorum syrupus confert fluxui, & colicæ. Sed digeruntur grauiter.

Mala Acetosa. Syrupus qui fit de pomis immaturis, est iuuamentum toxicatis toxico animalium quæ uocantur Caruc (in alio, Carruc) & maxime contra alios modos toxicorum. Et hunc syrupum inuenerunt nouiter homines Indysabarion, id est, de regione illa. eo quod illi inuenerunt de eis in exercitu Mutten. Et est utilis contra choleram, & contra ægritudinem quæ dicitur Meschier & Chite. & omnibus inflationibus (in alio, inflammationibus) & corpus eius facit uentositatem, & dolorem stomachi, & stringit uentrem, & nocet neruis.

R. G. Io. Chrysomela. Prohibentur habentibus stomachum calidum. quia succus eorum conuertitur cum recentia sunt: & cum antiquantur, conuertuntur in medicinam. quia succus eorũ desiccatur: & ualet contra choleram. sicut thamarindi, & sibi similia. Et corpus ipsorum est generaliter pessimum, & eorum succus uelocioris conuersionis. Et si comeduntur post cibum, corrumpuntur, & supernatant in orificio stomachi.

G. Io. Ioh. D. Sycomori. Prohibentur de eis immatura, quia inflationem faciunt: & Rob qui fit ex eis, dicemus in capit. de Rob. G. Matura ex eis laxant cum frigiditate sua, & immatura constipant: & conueniens est, ut antequam comedantur, lauentur, ut assumentes efficiantur securi a nocumento, quod efficiunt in stomacho & capite: & bibatur post comestionem ipsorum syrupus acetosus. Et immaturorum prohibetur malicia, cum quibusdam rebus subtiliatiuis. sicut trifera, & sibi similia.. Alia non nominauit G. quia non inueniuntur in regione sua. Et dulcia ex eis sunt calida, & acetosa frigida.

G. R. Io. Gulbraira. Ga Gulbraira omnia saporosiora sunt Zarolis, quæ sunt similiora medicinis, quam cibis, & ob hoc non debet plurimum ex eis comedi. Ruffus dixit, quia sedant uomitum, & stringunt uentrem, urinam multiplicant. Et zarolæ sunt stipticiores Gulbrairis, & conuenientiores uentri, licet Galbrairę sint saporosiores. Et Gulbraira est cib. conueniēs, plus con temperans naturas ipsorum, quando exhibentur eis ad comedendum cum lacte.

Io. G. D. H. Nabach. Est magis odoriferum Gulbraira. Et sauich quod fit ex eo, confortat stomachum, & est iuuamentum fluxui. Et Darriæ, Zarolæ sicut species Gulbrairæ. Et quando ponuntur contusæ in aqua, ingrossant aquam, ex uisc o sitare sua: & decoctio ipsarum commixta aceto, fortificat ipsum: & cerasa alterant choleram acetositate sua: & grana mirtillorum stringunt uentrem frigiditate, & stipticitare ipsorum.

Nabach Gulbraira. Sycomori. Chrysomela. Mala acetosa. Mala dulcia. Cydonea.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
15 A	Melones dul.	Io.c.h.le.f.h.	Frigi.in.2.& hum.in.3.	Samaracandi.	Frangunt lapidem, mundificant cutem.	Laxant uentrem.	Cum syrupo acetoso permixto.	Sang.modicus.	Flegmaticis.	Senectuti.	Autumno.	Temperatis.
16 B	Melones musi, & insipidi.	G.fri.& hum.	Frigidi & humidi in.2.	Maturi.	Prouocant urinam.	Faciunt dolorem in uentre.	Cũ post ipsos assumitur cibus.	Modici nutrimentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentrional.
17 C	Melo.Indi, id est. Palestini.	G.fri & hum.	Frigidi & humidi.in.2.	Dulces, aquosi.	In ægritudinibus acutis.	Digestioni.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.aquosus.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridional.
18 D	Dactyli syluestres.	Io.frig.& sic.	Fr.in.1.sic.in.2. in alio.fr.& hu.	Dulces, recentes.	Confortant uiscera.	Pectori, & gutturi.	Cum dactylis, & fauo mellis.	Humor grosus.	Cali.& humi.	Iuuenibus.	In prin.æstatis.	Septentrional.
19 E	Bussuri dactyli incnũt.dulcesc.	Ca.sic.cũ stipt.	Cal.hu.in.1.	Quod nõ est stipticum.	Lubricas egestiones.	Dentibus.& ori.	Cum syrupo acetoso simplici.	Sang.moderatæ quantitatis.	Temperatis.	Omnibus.	Autũ.& hyem.	Temperatis.
20 F	Musi, poma Paradisi.	ie.c.h.lo.f.h.	Cal.hu.in.1.	Magnę, maturæ dulces.	Commouent coitum.	In stomacho.	Cum zuccharo.	Sang.flegmaticus.	Calidis.	Iuuenibus.	In quolibet.	Meridionalib.
21 G	Nux Indiæ.	Calid.humi.	Cal.hum.in.2.	Recens, dulcis.	Cõfert stranguriæ, & acuit intellectũ.	Tarde descendit.	Cum Penidijs zuccharinis.	Sang.multus, & acutus.	Frigid.& sic.	Senectuti.	In autumno.	Meridionalib.

II

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

G. Ie. Io. R. Melones. Prohibentur ualde maturi & dulces, propter caliditatem ipsorum, & uelocem conuersionem in uenis: & propterea, quia generant febres adurentes. Et non est hæc species Melonum, quam dixit G. frigidæ naturæ, cuius opinionem in hoc secutum est uulgus: quia non inueniebantur in regionibus suis. Et Io. etiam in hoc peccauit, dicens post comestionem illorum Melonum debere potari uinum, ad alterandum eos, et remouendum maliciam eorũ. Et tunc maius nocumentum affertur, cũ comeditur a multũ famelico, et maxime cũ post assumptionẽ dormit super latus dextrũ. Post quorũ assumptionẽ deambulatio bona est.

Eligitur, ipsorum comestio existẽte ascendẽte in signo igneo, uel aqueo.

G. M. Ie. Melones musi, et insipidi. Eliguntur hæ duæ species temperatis complexionibus: quia diureticæ sunt: uenas mundificant, & renes, frangentes lapidem. Et quia in eis est abstersio, infrigidationes cutis abstergunt, & Morpheam. Et semina sunt fortiora in substantia ipsorum. G. Cum corrumpuntur, fiunt similes toxico. Et propter hoc si tales assumantur, uomendi. Melones qui sunt de Cucumeribus, assimilantur his, deficientes ab eis modicum. qui comedi debent infra duo fercula, uel mixti cum alio cibo. Verumtamen Filius Mes. dixit, quod sunt calidi (in alio, acuti) licet minoris dulcedinis.

R. G. Melones Indi, id est, Palestini. Eliguntur in febribus adurentibus, & ægritudinibus, & complexionibus calidis. Et cum assumitur aqua eius cum zuccharo, uel aliquo acetoso, prouocat urinam, & uesicam, & renes lauat. & sunt nociui decrepitis: & humores crudificant (in alio, mundificant.) Nocent hepati & spleni, et stomacho, quando in eis est apostema (in alio, inflammatio) & multiplicatio assiduitatis eius, facit fluxum, & male digerere.

G. Filius Mes. Cassallationes. Eliguntur ad confortandum stomachum debilem. & ad curandam dysenteriam intestinorum. Et sunt dactyli uiridis coloris, imutaturi. Et similiter operantur Bussuri, id est, dactyli aliquantulum dulces, recentes. Et syrupus eius est iuuatiuus ad sistendum motum choleræ, et sanguinis. G. Dixit, quod capsula, quæ paruos dactylos clausos continet inclusos in ea, totaliter composita est ex duabus snbstantijs. Vna substantia est frigida, & aquosa, et dulcis. Et altera stiptica & grossa. Et cum uincit aquosa in ea, digeritur. & quando uincit grossa, non digeritur.

G. Io. R. Bussuri. Omne quod est de fructibus dactylorũ maturum, sicut Rutal, est calidũ & humidum, generatiuũ opilationum, et est uelocis conuersionis (in alio, corruptionis) mollificans uentrem, et addit in spermate. Et illud quod est ex eis stipticũ, sicut Busuri, ad frigiditatem, et siccitatẽ declinat: & cum sit tardæ digestionis, abscindit fluxũ, confortat stomachũ, et generat uentositatẽ (in alio, uiscositatem) Et secundũ quod declinat ad caliditatẽ, minuitur operatio ipsius. Elfast, id est, dactyli sicci, sunt temperatæ caliditatis, stringunt uentrẽ: et Rutal sunt maioris nocumẽti quam dactyli cõpleti et maturi. Rutal, id est, dactyli propinqui maturitati.

Musi. Prohibetur multitudo assumptionis eorum, cum indigestionem faciant: & sunt nutritiuæ magis alijs fructibus, & minoris superfluitatis: & habent se in omnibus operationibus suis sicut Melones, qui sunt temperatæ dulcedinis. Et quando comeduntur cum zuccharo, uel fauo mellis, iuuant digestionem: maxime quando sunt maturæ, & bene mundatæ a corticibus: & bibatur post comestionem ipsius uinum odoriferum. quia aufert nocumentum, & maliciam eius.

Si indigeatur huius comestione, existente infortunarum cõiunctione, inuestigetur quãdo Luna sit remota ab eis. 12. gra.

Ma. Io. Nuces Iudiæ. Eliguntur maturæ ex eis: quia addunt in spermate, & iuuant dolorem antiquum dorsi. Et senibus non oportet auferre nocumentum ipsorum, sed iuuenibus, cum quibusdam rebus sanguinem extinguentibus. Et antiquæ ex eis, sunt fortioris caliditatis & siccitatis. & naturam stringunt: & cum corrumpuntur, nocent dentibus.

Nux Indiæ. Musi. Busuri. Gassalationes. Melones Palestini. Musi, & insipidi. Melones.

De Fructibus, & rebus auferentibus stupefactionem Dentium. Iuuamenta rationabili a

1	2	3	4		5	6	7	8	9	10	11	12	13
A	22	Rutal, id est, dactyli maturi.	Fil. diuersarũ naturarum. lor. cal. & humi.	Cal. & hu. in. 2.	Ex omnibus speciebus Rutal.	Stomachis frigidis.	Gutturi, & uoci.	Cum sauich de papauere.	sang. choleric.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionali.
B	25	Passulæ.	Carnes eius cal. & hum. regenerata econtrario.	lo. ca. & h, in 1.	Corasenę, magnæ.	Dolori intestinorum.	Comburit sanguinem.	Cum curulis recentibus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	24	Ficus siccæ.	Archi. sunt cal. subtilitatẽ proferũt. ca. sic. in 1.	Cali. sicc. in. 1.	Gartarossæ rotundæ.	Pectori, & p̃seruant a toxico.	Opilationem faciunt uisceribus.	Cũ nucibus & amygalis dulcibus.	Medio. nutri.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	25	Karrubli.	G. Frig. & sic. lo. cal. & sic.	Cal. & sicc. in 2.	Recens, dulce.	Sæpe surgenti ad sellam.	Tarde digeruntur.	Cum penidijs.	Medioc. nutri.	Calidis.	Iuuentuti	Hyemi.	Frigidis.
E	26	Glandes.	G. sic. et modicę calid. Macro fr. sic. The. c. sic.	Fri. in. 2. sic. in. 3.	Recentes, magnæ, & completæ.	Confortant retentamen.	Abscindunt menstrna.	Cum assatæ comeduntur cũ zucch.	Medioc nutri.	Cali & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrioual.
F	27	Iuiubæ.	Io. calidæ, & humibæ.	Cali. humi. in. 1.	Iurianæ, nõ corrosæ.	Extinguũt acuitatem sanguinis.	Generãt inflationem.	Cum passulis enucleatis, propter subtilitatem eius.	Sang. flegm.	Calidis & sicc.	Adulescentib.	Aestati.	Calidis.
G	18	Nuces.	Ori. cali & sic. Theo. cal. & hu.	Theo. c. h. in. 1.	Quæ uelociter enucleantur.	Stupefactioni dentiũ, & toxico.	Generãt bothor in ore, & guttur, et linguam aggrauant.	Cum seminibus (ali. papaueris) & amygdalis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Iudæus. Rural. Cum antiquum est, minus humidum est: quando uero est recens, tunc plus caliditatis habet, & magis generatiuum spermatis: & inducit sodam. Et quando decoquitur cum melle, & croco, multiplicatur caliditas, & siccitas eius, & additur malicia: quæ remouetur cum oleo. Loco nuclei eius ponuntur amygdalæ, & comeduntur cum papauere, & aqua rosarum. Et etiam post eas comeduntur lactucæ cum aceto.

Repudiat̃ hic Cibus, Luna in signo existente igneo, uel aqueo, & maxime cum Fortunæ fuerint I angulis.

Ie. Io. G. Ra. Pasulę. Eliguntur carnosæ & puræ dulcedinis, ratione suæ caliditatis, & multi nutrimenti ipsius: & quia mundificant humiditates, & laxant: & maxime cum remouentur nuclei. Et si accipiuntur ex aqua earum cocta, laxabunt sicut uuæ. Et stipticæ ex eis, quæ sunt minus carnosæ, sunt minoris caliditatis, confortant stomachum, stringunt uentrem. Et illæ quæ naturaliter carent nucleis, sunt subtiliores, quam carnes uuarum dulcium.

G. Pau. Io. Ficus siccæ. Prohibentur, quia nocent spleni, & hepati sua grossicie: quia hæc duo membra naturaliter appetunt dulcia, quæ attrahunt stomacho, & quæ sunt sibi similia in natura: quæ attractione opilant uias, & sic addunt in grossicie ipsorum. G. Signum autem in hoc est, quia uidemus grossiciem in hepatibus animalium, quæ solent comedere Ficus. Et bonus sapor ipsarum & grossicies est, quia sunt multum nutritiuæ. Ipsæ etiam mundificant pectus, & pulchrum efficiunt colorem.

G. Io. D. H. Karrubli. G. Vtinam non ducerentur ad nos de Hierosolymitanis regionibus: quia eorum nocumentum est nobis apparens, & magis quam in locis unde portantur: eo quod facit fluxum recens. Et quando desiccatur, stringit: quia deperditur humiditas eius, & remanet substantia terrestris. D. Recens est mala stomacho, & laxat uentrem: & sicca econtrario. quæ diuretica sunt, & maxime quando bulliuntur in musto, & fit condimentum ex eis. Et ex immaturis, quando fricantur uerrucæ, delet eas.

The. G. Ma. Glandes. Frigidæ sunt in primo, & siccæ in tertio, grossæ, stipticæ, difficilis digestionis. Naturam stringunt, & sanguinem menstruorum: & cum digeruntur, plurimum nutriunt. Et Castaneæ sunt meliores, & dulciores, minoris siccitatis & stipticitatis. Et nutrimentum ipsarum, melius nutrimento Glandium. Et complexio ipsarum temperata inter caliditatem & siccitatem: tamen dicitur, quod sunt calidæ in primo gradu.

Io. G. Iuiubæ. Gal. dicit, quod non inuenitur in eis operatio magna in conseruatione sanitatis, sed inuenit ipsas difficilis digestionis, generantes flegma, & modici nutrimenti, & malas stomacho. Et miror de ĳs, qui contendunt, quod sint dulces cum acumine: cũ extinguunt acuitatem sanguinis. Et utuntur eis ad prouocanda menstrua. Et nisi attribuatur dictæ proprietati earum, manerent grossæ. unde hic sermo earum attribuitur proprietati. Ma. dicit, quod sunt temperatæ.

Hip. Mes. Gal. Nuces. Multociens accidit ex comestione ciborum acetosorum immaturorum stupefactio dentium: propter quod non permittuntur masticari cibi, unde digestio corrumpitur. Et curatio stupefactionum dentium fit cum rebus uiscosis, quæ inducunt, quod absterserunt acetosa, de uiscositate dentium. sicut portulaca, nuces, & farina sesamina, & pheludichi, & omnia unctuosa, uiscosa, & calida: etiam aptans frigiditatem complexionis neruorum dentium, per acetosa inductam. sicut sal.

Dactyli maturi. Pasulæ. Ficus siccæ. Karrubli. Glandes. Iuiubæ. Nuces.

De Granis, & Victualibus quæ ex eis fiuot. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.		Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	29	Frumentum.	G.Cali. & humi.	Calid. & hu. in. 2.	Pingue, & ponderosum.	Aperit apostemata.	Facit opilationes.	Quando bene operatur.	Sang. bonus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Temperatis.
B	30	Amylum.	G.Frig. & sicc.	Frig. & sicc. in. 2.	Album, frangibile.	Pituitam sedat cholerae.	Tatdæ digestionis.	Cum cibis dulcibus.	Melancholia.	Cali. & humi.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
C	31	Sauch Tritici.	Tho. cal. Sicc. lo.	Cali. & sicc. in. 2.	Temperate torrefactum.	Visceribus humidis.	Exasperat pectus.	Cum lauatur aqua calida.	Sang. tẽperat.	Temperatis.	Senectuti.	Veri. (al. Hyẽt.)	Calidis.
D	32	Hordeum.	Mas. fr. si. ko. fr. si.	Frig. & sicc. in. 2.	Nouum, magnum, & album.	Cõfortat expulsiuam, & descendit uelociter.	Dolerem inducit debilem.	Torrefactnm.	Humor laud.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
E	33	Sauich eius, & Sauich Frumẽti.	Frig. & sicc.	Frigi. & sicc. in. 2.	Temperate torrẽfactum.	Fluxui Cholerico.	Contra inflationem.	Cum zuccarosa.	Nutri. bonũ.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	34	Aqua eius.	H. & oẽs, fri. hu.	Frig. sicc. in. 2.	Complete cocta, & lenis.	Hepati calido.	Visceribus frigidis.	Cum Zucharo.	Sang. tẽpera.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
G	35	Tritonia.	Cal. hu. in. 2.	Cali. hu. in. 2.	Complete operatum.	Pectori, & Gutturi.	Visceribus debilibus.	Cum penidijs.	Nutri. nutri.	Stomach. cal.	Iuuentuti.	Hyemi.	Meridionali.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones & Proprietates.

Ie. Io. R. **Frumentum.** Eligitur rubeum, uiscosum, ponderosum, & quod dentibus facile frangitur, eo quod est multum nutritiuum, & est magis conueniens inter alia grana corpori temperato. Et quidam de Aethiopibus nutriuntur cum alijs: sicut nutriuntur Indi cum grano Rizon, & Turcæ cum Milio. Vel quia distant a locis temperatis, uel quia non temperatur in illis partibus frumentum. Et frumenti maneries diuersatur secundum diuersa genera ipsorum, terras, & complexiones anni, & ætates, & recentiam seu uetustatem ipsius.

Repudiat pro nutrimẽto, qñ est ascẽdẽs Domus ægritudinis illius, ꝓ q̃ eligit, licet sit signum terræ nascentium. Plinius lib. 18. cap. 7. prope finem.

G. H. Theo. **Amylum.** Eligitur, quando solum decoquitur, uel cum lacte patientibus fluxum cholericum & dysenteriam. Quia quando præparatur cum Zacch. & oleo amigdalino, est iuuamentum tussi, asperitati pectoris, & reumati. L. Debent tamen apponi pro qualibet ℥ Amyli, tria rotula aquæ. & decoquatur donec redeat sicut succus, & postmodum recipiatur. Hoc tamen est minoris nutrimenti inter omnia quæ fiunt de frumento: facit tamen opilationem uiscositate sua.

Io. Ma. Ra. **Sauich Tritici.** Illud quod fit ex infusione sauich frumenti infrigidat, caliditatem extinguit, & sitim mitigat, quando bibitur cum aqua frigida, postquam lotum fuerit multoties cum aqua calida, ad remouendum ex eo uentositates, & inflationes. Et quod fit ex frumento elixo, est minoris uentositatis, & pluris caliditatis & nutrimenti, q̃ quod ex infusione sauich non elixi. Rasis tamen dicit, ꝙ magis infrigidat, q̃ sauich Hordei: eo quod plus aquæ imbibit.

Io. Ma. Ie. **Hordeum.** Eligitur ex eo, q̃d est subtilioris corticis, & multæ medullæ, nouũ, spissum, uiscosum, & ponderosum. Et hoc est de quo mãdauit Hippocrates, fieri succum Kiski Hordei, i. e farina Hordei, cum lacte: & q̃d est generatũ in corpore ex eo, fortificat, & mundificat. Et diuersat secundum diuersos modos confectionum ipsius. Quoniam quando ex eo fit sauich, desiccat: & quando decoquitur cum aqua, humectat: & quando panis ex eo efficitur, neq; humectat, neq; desiccat. Et nouum ex eo, est minoris frigiditatis. Vetus & excorticatum, est ualde nutritiuum: cuius proprietas est, cito descendere ad stomachum.

Kiski, uel Kischar.

R. H. G. **Sauich eius.** Eligitur ex eo, quod est temperate torrefactum, modici furfuris, & multæ medullæ, & lotum cum aqua dulci frigida: quod bibitur, ad infrigidandum, ante introitum balnei duabus horis, in Aestate cum Zacch. & stringit naturam cum syrupo constrictiuo. Hippocra. Si bibitur hora qua cum aqua frigida infunditur, stringit: post aliquod tempus laxat, humiditate aquæ. Et est de cibis quiescentium, & calefactorum: sed nutrimentũ eius, est minus nutrimẽto sauich frumenti.

H. G. D. **Aqua eius.** Eligitur, quæ fit ex Hordeo nouo, pingui, & ponderoso. Cum infunditur, excorticatur, & teritur: & ponunt pro qualibet mensura Horuei. 14. aquæ: deinde decoquitur, deducitur, & despumatur. Et tunc laxat naturam, sua uiscositate, & urinam prouocat, & sedat sitim sua humiditate, & aperit opilationes sua abstersione, & nutrit sua substantia, & uincit caliditatem febris sua qualitate. Et si immisceatur cum constipatiua, uel subtiliatiua, erit subtilians, uel constipans.

H. Schi. Eidis. **Triticum.** Prohibetur quando fit ex azymo: propter hoc, quia est difficilis ad digerendum. Et cum supponitur ei Zucch. uel oleum Amigdalinum, confert ægritudinibus pectoris. Et quando decoquitur cum portulaca, & lingua arietis, confert sputo sanguinis. Et cum digeritur, plurimum nutrimentum generatur. Et quando sanus uult sibi cauere a nocumento ipsius, accipit post ipsum uinum antiquum, & miscet cum eo piper: & ex hoc expellitur eius nocumentum.

Apta huc & supra fol. 10. in Canone Octauo.

Triticum. Aqua hordei. Sauich hordei. Hordeum. Sauich Tritici. Amylum. Frumentum.

De Leguminibus & Naturis ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	36	Rizon.	Ie.c.sic.G.sic.	cali.& sicc.in 2.	Margaritinũ, quod crescit in coctura.	Ardori stomachi.	Patientibus Colicam.	Cum oleo & lacte.	Lauda. Nutri.	Calidis & hu.	Omnibus.	Hyemi.	Omnibus.
B	37	Faba.	Io.frig.& sicc.	fr.in 1.sicc.in 2.	Clara, munda & integra.	Vigilijs, & sodæ.	Hebetat sensus.	Cum sale & origano.	Sang. nõ mal.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C	38	Mesch.	Io.fri.tpa.hu.	fri.in 2.tpa.hu.	Recentes, grandes.	Tussientibus cum febri.	Debilitati dentium.	Cum decoquitur cum oleo Amigdalino.	Bonũ Nutri.	Cal.& hu.sicc.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
D	39	Phaseoli.	Or.fr.si.Io.c.si.	cali.& hu.in 1.	Rubei, non corrosi.	Prouocãt urinam, & impinguant corpus.	Faciunt nauseam, & somnia mala.	Cum oleo, muri, & synapi.	Sang.grol.ile.	Frig. & sicc.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E	40	Lentes.	G.rẽ.c.Ie.fr.si.	fri.& sicc.in 2.	Quæ in aqua mersæ, cito tamen siccantur.	Sedant acuitatem sanguinis, & confortãt stomachũ.	Melancholiç, coitui, & uisui.	Cum bletis, & atriplicibus.	Sang. grols.	Sanguineis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
F	41	Lupini.	Io.Cali.Sicc.	cali.sicc.in 2.	Albi, & ponderosi.	Lubricos pellunt, purgant a scabie et malis humorib.	Difficile digeritur & descendit.	Qñ dimittit in eo amaritudo, & comeditur cũ aceto & muri.	Melior san.lẽtib.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrio.
G	42	Fru.elixum.	Vni.H.c.& h.	cal.& hu.in 2.	Viscosum, põderosum, plenum & squallens.	Corporibus laxis.	Tardę digestionis, generãs humores uiscosos.	Cum multo sale.	Lac & sperma.	Calid. & sicc.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. | Electiones, & Proprietates.

Io. G. Ie. G.

Rizon. Est cibus temperatus, leuis ad digerendũ, & conuertens naturam ad constipationẽ: maxime, quod ex eo est rubrum: & albũ, quando decoquitur cũ oleo amigdalino, uel sesamino, aut butyro cocto, non stringit uentrẽ, & mitigat morsurã stomachi & intestinoꝝ. Et quãdo fit cum lacte recenter mulso, generat opilationes. Verũtamen aufert siccitatem eius, & impinguat corpus. Et quando præparat̃ cum oleo de carcamo, non generat opilationes, & laxat. Et dixerunt quidam, quod in ipso est aliqua caliditas. G. dixit, quod addat in spermate, & minuit urinam, egestionem, & uentositatem.

G. Hi. D. Ie. G.

Faba. Prohibetur, quia facit inflationẽ, & molliciem carniũ, & somnum, & lassitudinem. Et siccæ sunt minoris nutrimẽti ꝗ recentes. Et excorticatæ coctæ cũ oleo amigdalino, sunt minoris nocumẽti (in alio, nutrimẽti) ꝗ coctæ non excorticatæ. Et medulla eaꝝ abstergit. Et cortices earũ sunt stipticæ: & ideo quidã Medici, temperatã fabam cũ aceto decoxerunt, & dederunt ad comedendũ patientib. apostema intestinoꝝ et fluxũ. Et melius est, ꝙ decoquant̃, uel torrefiant cũ oleo amagdalino, postquã elixant̃ multotiens: qa tunc erũt iuuamentũ pectori (in alio, exscreantibus) Aufert maliciã eaꝝ Origanũ, & sal. G. dixit, ꝙ conseruãt sanitatẽ.

G. Io. Ra. Ma.

Mesch. In complexione sua propinqua est fabæ, & propterea in comparatione est propinqua. Et est tardæ digestionis in stomacho: sed cum digeritur, generat humorem laudabilem. Et est bona febricitantibus. Et laxat, cum miscentur cum ea quædam olera. sicut spinachiæ. Et prodest cordi (alias pectori) quando præparatur cum oleo amigdalino.

R. Ma. Io. G.

Phasioli. Quidam Phasiolorum sunt albi, frigidi & sicci: & quidam rubei, caliditatem habentes, & inflationem: modicum tamen inflant, & plurimum nutriunt. Est & minoris inflationis faba, cuius humiditas est excedens. Et rubei ex eis habent subtilitatem, per quam descendunt menstrua. Et debent comedi præparati cum oleo, muria, & sinapi, & carui, & origano: & per hæc expellitur eorum malicia.

Ra. Ma. Io. G.

Lentes. Prohibentur habentibus complexiones melancholicas: quia inducunt in eis alienationes, & febres quartanas, & lepram. Et quæ ex eis non sunt excorticatæ, lubricant egestiones. Et quandoꝗ in decoctione, prima aqua eijcitur, postmodum stringit. Et quando ex aqua earum fit garus, prodest squinantiæ, & lubricat uentrem. Et suut iuuatiuæ magis quando comeduntur cum spinachijs, bletis, cum multo oleo: & peiores sunt, quando comeduntur cum Themesich, id est, carnibus siccis, salitis. Ma. Habent in cortice suo acuitatem, cum qua laxant. Et earum medullæ stringunt.

G. Hi. D. Io.

Lupini. Quando coquuntur donec transeat amaritudo ipsorum, fiunt difficilis digestionis, & non laxant uentrem: & amaritudo earum facit eos uelocis descensionis, cum qua interficiunt uermes, & dgeruntur, & nutriunt nutrimento conuenienti hepati. Et uniuersaliter urinam prouocant amaritudine, & sanguinem menstruosum, & fœtum educunt, & aperiunt opilationem splenis, hepatis, & pulmonis. Quorum aqua melius operatur, ꝗ eorum substantia. G. Sanguis generatus ex eis, non est malus. Io. Generant humorẽ grossum, & malũ.

Ma. Di. D.

Frumentum elixum. Est tardæ digestionis & descensionis, generans humores uiscosos, si non descenderit. Et generat lumbricos, & cucurbitinos. Et succus qui fit ex farina eius, & aqua Kaski, quæ fit ex eo, prosunt tussi, & ægritudini pectoris, & apostemati pulmonis. Et cum debet decoqui, cooperiatur bene hyeme cum pasta, quæ fit inter coopertorium, & ollam: & decoquatur lento igne bene: nec discooperiatur, donec perfecte sit coctum: post eius perfectam decoctionem agitetur.

Adde quæ supra fol. 11. de Canone. 10.

E

Rizon. Faba. Mesch. Phasioli. Lentes. Lupini. Frumentum elixum.

De Panibus, & modis ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Gradus. Naturæ.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	43	Panis de Simila.	Calid.in.1. H.temperate calidus.	Bene coctus, citrinus.	Impinguat corpus.	Opilat.	Cum cōpleta fermentatione.	Nutrimentum plurimum.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
B	44	Panis Opirus.	Calid.in.2. Ma.calidus.	Qui minus habet furfuris. In alio, uel steterit una nocte anteq̄ comedatur.	Obtemperat uentrem.	Inducit pruritum, & scabiem.	Cum compagio unctuoso.	Nutrimentum bonum.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C	45	Panis Azymus.	Tempe.fri.in.2. H.grossus, & humidus.	Salsus multum, & bene coctus.	Corporibus laxis, & fessis.	Generat inflationē, & uentositatem.	Cum uino ueteri, & bono.	Flegma.uiscosum, & multū.	Cal.exercitatis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.
D	46	Panis Rizon.	Fri.& sic.in.2. Theo.frigidus, & siccus.	Qui fit ex Rizon margaritino.	Purgat interius intestina, & stringit.	Difficilis descensionis.	Cum exercitio, et balneo.	Moderata melancholia.	Temperatis.	Iuuentuti.	Frigidis.	Septentriona.
E	47	Panis de Furno.	Tempe.fri.in.2. Melior in panes ex eo ē mollior	Bene temperatus, et bene coctus.	Corporibus siccis.	Malæ digesti onis.	Cū rebus deponentibus, sicut chalce.	Sang.grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
F	48	Pa.factꝰ i testis.	Tempe.sic.in 2. Io.minoris maliciei pane gastell.	Fermentatus, & subtilis.	Corporibus se exercitantibus.	Fatigat stomachum, & generat lapidem.	Cum carnibus subtilibus, & brodijs.	Sang.crudus.	Multū exercita.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentrionali.
G	49	Pa.de Gastellis.	Tēpe.hu.in.2. G.Io.hu.grossus, & malus.	Coctus, et intermixtus cinere.	Corporibus laxis.	Malę descensionis, faciens dolorem diuturnum.	Cum uino ueteri post asſūptionem.	Sang.malus.	Calidis.lassis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ra. Hip. G. Panis de Simila. Detestatur: quia propter generationẽ uiscositatis opilat, & inducit dolores articulorum, & lapidem: & hoc sua uiscositate, & quia tarde digeritur. Et est nutribilior inter alios panes. Et ut amoueatur malicia eius, comedatur brodium quod fit cum carnibus, ouis, et speciebus, et aqua compositum: et Tobeget, id est, cibus frixatus de carnib9 & speciebus, ubi sint salita cum Prehidebergit, et Raberigit. Et qui fit ex farina proximo molita stringit uentrẽ, et habet in se de ignea caliditate. Et panis ex longinquo molitus econtrario. Et panes magni & grosi, sunt meliores, uel nutribiliores, et ueolociores ad descendendum.

R. G. Panis Opirus. Eligitur habentibus colicam, & frigidis complexionibus: quia est uelocis descensionis (alias, nutrimenti) & habet aliquid de furfure: quia abstergit intestina, & ob hoc est minoris nutrimenti. Et desiccat: & ad remouendum eius siccitatem, & ad augendum eius nutrimentum, ualet, si comedatur cum unctuosis, & cibus coctis cum lacte dulci. Et calidus ex eo est pluris nutrimenti, & uelocioris descensionis (alias, nutrimenti) quam frigidus: & ille qui fit e grosa farina, sicut tarde mollescit infusus aqua cum conficitur, sic se habet huius esse in stomacho.

Ru. Ra. Io. Panis Azymus. Azymi nutrimentum uiscosum, tardum, grossum: & nutrimentum eius multum, quando descendit a stomacho. Verumtamen generat lapidem, opilat splenem, et hepar. Et est de cibis utentium labore graui. Et cum necessarium fuit comedere ipsum, accipiatur post zinziber, seu trifera. Deinde bibatur aqua mellis. Et addatur his post hoc exercitium, balneum, fricationes cum eis, et longus somnus. Et multi inter eos qui comedunt, incidunt in pessimas ægritudines, & moriuntur ante senium.

Ga. Io. Iudæus. Panis Rizon. Detestatur, propter siccitatem eius adquisitam per ignem, quæ additur siccitati naturali: ob quam est tardæ digestionis, faciens uentositatẽ, et colicam, quæ propterea præparatur cum quibusdam rebus subtiliatiuis. Et modus quo melius comeditur ad mollificandum pectus, est brodium rumicis, cum oleo amygdalino, et cum Rahib, id est, lacte acetoso, facto ad mitigandam caliditatem, & cum aliis stipticis stringentibus. Et Rizon colorem faciei efficit bonum, et uidere bona somnia facit, et impinguat corpus.

Io. Ie. Ga. Panis de furno, uel focularío. Detestatur, propter combustionem superficiei, & semiplenam cocturam profundi. Et diximus multotiens, quod panis Azymus, & non coctus, est de cibis exercitantium, & fatigantium: et quiescentibus multum obest: & utentes eo sentiunt de nocumento ipsius tractu temporis. Sed ad remouendum nocumentum eius, desiccetur & torrefiat, & misceatur cum aqua & zucharo.

G. Hi. Ia. Panis in testis factus. Panis qui coquitur in testa, est malus: maxime, quando miscetur cum oleo. quia naturam stringit, generat opilationes, & humores malos, crudos in corpore. Et qui indiget comestione ipsius, multiplicet eum, frumentando salem (in aliis, bene fermentando salem) & faciat eum bene decoqui. Et licet oleum opilet poros, & prohibeat ingressum ignis decoquentis in eum, ideo companagium melius cum quo sumitur, est cibus qui fit ex speciebus aromaticis (in alio, acutis.) &c.

G. H. R. Io. Panis de gastellis. Panis gastellaceus est, qui fit super paruis lapillis igneis: sicut fit in uillis. In quo pane hæc tria sunt mala: quia combustus in superficie, semicrudus interius, & mixtus cineri: propter quod est peior pane decocto in furno. Et quando comeditur cum carnibus unctuosis coctis, abscinditur aliquid maliciei ipsius. Et melius quod fit post comestionem ipsius est, cum bibitur uinum purum: & consequenter moueatur motu laborioso: quia ex hoc remouetur nocumentum eius.

Apta huc quę supra fol. ii: Canone. ii.

Panis de Simila. Opirus. Azymus. Panis Rizon. De Furno. In testa coctus. Gastella eus.

De Herbis siue oleribus, & proprietatibus ipsorum. — Iuuamenta rationabilia.

1. Numerus.	2. Nomina.	3. Naturæ.	4. Gradus.	5. MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	6. IVVAMENTVM eius.	7. NOCVMENTVM eius.	8. REMOTIO Nocumenti eius.	9. Quid generatur.	10. Cōplexiones.	11. Aetates.	12. Tempora.	13. Regiones.
A 50	Lactucæ.	Io. frig. & humi.	Fri. & hu. in. 2.	Amplæ, et citrinæ.	Vigilias, & gomorreas sedant. castitati sulcitur	Coitui, & uisui. et amorem expellit	Cum miscentur cum appijs.	Nut. āplius alijs.	Calid. & frigi.	Iuuentuti.	Omnibus.	Calidis.
B 51	Scariola.	Ori. & G. fr. et h.	Fri. in. 1. sic. in. 2.	Recens, & dulcis.	Infrigidat hepar calidum.	Retardat digestionem.	Cum nasturcio.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Calidis.
C 52	Apium.	G. calid. et sic.	Cali. & sic. in. 1.	Hortulanum.	Aperit opilationes.	Efficit sodam.	Cum lactucis: & econuerso.	Nutri. modicū.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
D 53	Thacon, id est, herba Pireti.	Ior. cali. & sicc.	Cal. & hum. in. 1.	Hortulanū, recens, & tenerum.	Saporat frigida fercula.	Sitim facit, & moratur diu.	Cum appijs.	Nutri. acutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
E 54	Eruca, & Nasturcium.	Ior. cali. & hu.	Cal. in. 2. hu. in. 1.	Quod minoris est acuitatis.	Addit in spermate, & coitu.	Nocet hemigraneæ.	Cum scariolis, & aceto.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
F 55	Kadharrudij.	Ori. Theo. Io. cali. et humi.	Ca. in. 2. sic. in. 1.	Odoriferum.	Substātia strīgit, succus laxat.	Obtenebrat uisum.	Cum folio fatuo, id est, Portulaca.	Nutri. inflatiuū.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
G 56	Portulaca. Citraria.	Frigi. et humi.	Fri. in. 3. hu. in. 1.	Amploꝝ foliorum, & tenerorum.	Stupefactioni dentiū, & delet porros.	Spermati, & coitui.	Cum Erucis syluestribus.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.

Opiniones philosophorum, Electiones, & Proprietates.

G.Io. Ma. Ori. Io. — **Lactucæ.** Ior. G. Sanguis generatus ex Lactucis, est melior generato ex alijs oleribus, & amplioris nutrimenti, & melioris descensionis, & neq; stringit, neq; laxat: quia in ea non est stipticitas, neq; salsedo. Et eligitur ex eis illa, quæ non habet lac: quia frigidior alijs: & est conueniens puncturæ stomachi. Quando autem abluitur aqua, debilitat uisum, & mitigat htim. Io. Frigida & humida in primo, prodest pectori, & nocet stomacho.

Ma. Io. H. — **Scariola.** Licet sit frigida & humida temperate, nihilominus præstatur sibi de aliorum naturis. quia fit in æstate calida accidentaliter, cum fiat amara: & in autumno sicca, & propterea ingrossat & exasperat: & sec͞dm hoc in hyeme & uere, cum amaritudine sua aperit opilationes splenis & hepatis. Et ex eis syluestris fortior est in hac operatione, & confortat stomachum. Et succus eius confert inflammationibus calidis. Et elixata bene, stringit uentrem, præparata cum speciebus.

G. R. Io. — **Apium.** Eligitur ad prouocanda menstrua, & urinam, expellit uentositates, aperit opilationes, & confert stomacho. Crudum & coctum tarde digetitur, & propterea debet eum præcedere cibus, cum quo misceatur. Et folia ipsius purgant urinam, magis quam laxant: & radices suæ econuerso. Ru. dicit, quod prouocat urinam, & stringit uentrem. Et consulendum est, quod non comedatur tempore, quo mouentur animalia uenenosa. eo quod aperit uias, & iuuat ad transeundũ uenena interius. Et est duorũ modorum, Napticum, & Romanũ.

Hi. G. Is. — **Thachon.** Moris est Medicorum, præcipere, ut masticetur ante potum medicinarũ. Horribilis saporis. quia stupefacit instrumentum gustus. Et modico ex eo assumpto, confert ad digerendum & descendendum. Mentha G. calida & sicca in tertio gradu, conferens nauseæ. Et generat uentositatẽ. Et modicum ex ea, digerit sua caliditate naturali: & multum ex ea, crudificat humiditate superflua, quæ est in ea. Et aromatizat stomachum, digerit, & appetere facit. Et quando sola comeditur, inducit pruritum in cute. Et addit in coitu, & appetitu ciborum, & necat uermes.

Io. H. G. — **Eruca, & Nasturcium.** Eligitur utentibus coitu: quia emittit uentositatem facientem uirgam erigere, & generat sperma, & laxat uentrem, & urinam prouocat. Et calefacit calefactione manifesta, & subtiliat: & propterea debet misceri cum aliquo prohibente fumositatem ascendere ad cerebrum. Et Nasturcium calidum & siccum, necat uermes, obest stomacho, & uesicæ, & inducit stranguriam, resoluit uenrositates, & incidit flegma.

Radharuchi, id est, Ocimum. Prohibetur a stomacho: quia est tardæ digestionis, & conuertitur in choleram, & commouet uentositatem. Et ingreditur numerum ciborum subtiliatiuorum, mundificat humiditatem pectoris, & stringit, & laxat uentrem. Et non mirentur de hoc sermone nostro, cum dixerimus de una re, quia stringit & laxat: eo quod possibile est habere in se duas uirtutes diuersas. sicut caulis: quarum altera fortificata secundum naturam materiæ conuenienter operatur. Et possibile est, quod ipse cibus sit siccus naturaliter, & humidus accidentaliter.

ius caulis soluit, cuius substantia stringit · bñ coctus stringit male coctus laxat.

Portulaca, & Citraria. Dissonum uidetur, quod res acetosa remouet stupefactionem dentium: nisi accideret ex uiscositate sua: & quia stiptica est, confert excoriationi intestinorum, & dysenteriæ, et fluxui sanguinis mulierum, & sputo sanguinis. Et sedat uomitum, & cum sua frigiditate extinguit choleram, et abscindit appetitum coitus, et mitigat arsuram uesicæ, et renum, et delet porros. Citraria, seu herba Apum, calida et sicca in primo, confortat cor, et hepar, et lætificat animam, et purificat (in alio, uiuificat) mentem, et dissoluit melancholiam.

Apta huc quæ supra fol. 12. Canone, 12. notantur.

Lactuca. Scariola. Apium. Thachon. Eruca, et Nasturtium. Ocimum. Portulaca.

De Herbis. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus	Nomina	Naturæ	Gradus	Melius ex re ipsa quam quæris.	Iuuamentum eius.	Nocumentum eius.	Remotio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	57	Cicera.	Ori. lo. cal. & h. in aii. cal. & sic.	Cal. & hum. in. 2. in al. fr. & h. in. 1.	Grossa, non corrosa.	Addunt in spermate.	Apostemati renum, & uesicæ.	Cum seminibus papaueris.	Sperma, & lac.	Frigi. & siccis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
B	58	Sinapis.	Omnes calid. & sicc.	Cali. & sic. in. 3. in al. ca. in. 4. si. in. 2.	Recens, rubea, & hortulana.	Podagræ, et dissoluit duriciem.	Cerebro.	Præparatum cum amygdalis, & aceto.	Humor acutus.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
C	59	Anetum.	The. c. et si. recēs tñ est mino. cali.	Cal. & sic. in. 2. Ori. in. 3.	Viride, recens, & tenerum.	Prodest stomacho cum succo suo.	Renib. & abominatiōi stomachi, sua substantia.	Cum lemoncellis.	Nutri. modicū.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D	60	Porri Naptici.	Omnes calid. & sicc.	Ca. in. 3. sic. in. 2.	Napticum acutum.	Prouocat urinam, & addit in coitu.	Cerebro, & sensibus.	Cū oleo sesamino, sesaminis nō excorticatis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Septentriona.
E	61	Galanga.	Ior. cali. & sicc.	Cal. in. 3. sic. in. 2.	Grossum ex eis.	Venæ sciaticæ, & coitui, & odorē aromatizatoris.	Cordi.	Cum ferculis unctuosis.	Humor acutus.	Humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	62	Oleū amygda.	Io. temperatū.	Temperatū in. 2. humi. in. 1.	Recens, dulce.	Pectori, tussi, & stomacho.	Visceribus debilibus.	Cum mastice.	Humor tempe.	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
G	63	Agrestę succus.	Paul. Io. frigi. & sicc.	Fri. in. 3. hu. in. 2.	Recens, & purus.	Visceribus cholericis.	Pectori, & neruis.	Cum unctuosis, & dulcibus.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

G. H. Io. Cicera. Ru, dicit, quod operatur in carne, ſicut fermentum in paſta, & acetum in terra. Et nigrum ex eis frangit lapidem, & prouocat urinam, & menſtrua, & embrionem eijcere facit. Et album ex eis habet in ſe abſterſionem: quia mundificat ſplenem, renes, & hepar. Sunt in eis etiam ſubſtantiæ duæ, ſalſa, & dulcis, Salſa laxat uentrem, & dulcis urinam prouocat. Semen Naſturcij deficit a Sinapi modicum.

G. R. Io. Sinapis. Piper, calid. & ſicc. in quarto gradu, calefacit interiora frigida, & ſubtiliat cibos groſſos, & modicum ex eo prouocat urinam, & multum laxat. De Cimino nigro, melius eſt ponderoſius, & eſt calid. et ſicc. in tertio gradu, ſubtiliatiuum, & reſolutiuum uentoſitatum frigidarum. Semen Papaueris albi frigid. eſt in tertio gradu, & ſomnoriferum. Oleum Seſaminum calid. in primo, humid. in ſecundo, & faſtidiens. Carui ſiccum in totum, reſoluit uentoſitates, prouocat urinam, interficit uermes. Ciminum commune, & Napticum, id eſt, montanũ, eſt ſiccum ſicut Carui: quo cum inungit̃ cutis, facit citrinũ colorem.

G. D. Io. Abereſim. (in alio, Keſim) Abereſim, id eſt, ſemen Ferulæ, eſt ſicut Ciminũ: & melius ex eo eſt citrinum quod aſsimilatur folijs Altię. Et ex Altię melior ſurculus, paruorum foliorum, eſt & calid. & ſicc. & acutum. Origani duo ſunt modi. Vnus ex eo eſt longorum foliorum, & eſt certioris operationis. Et aliud rotundorum foliorum, & eſt calid. & ſicc. facit digerere, & adpetere cibum, & reſoluit uentoſitatem. Sumach, melius ex eo eſt rubeum, retinens fluxum cholericum. Ruta G. calid. & ſicc. in tertio gradu. Dio. Confert toxicatis, prodeſt uiſui, & nocet coitui.

Origanum.

H. G. Ior. Porri. Minoris ſunt operationis, quam Napticum, id eſt, Montanum: minoris uero eis ſunt in ſubtiliatione & mundificatione: & conferũt ſanguini Hęmorrhoidarum. Ruta uiridis calid. & ſicc. in tertio gradu, conferens Epilentiæ. Coriandrum, Hip. dicit, quod eſt calid. cum ſtipticitate: & generaliter, aliqui frigidum dicunt. Crocus calid. & ſicc. confortans membra interiora, & aperit opilationes, & facit tranſire cibum, cor lætificat. Flos Cartami calid. & ſicc. inducens bonum ſaporem in cibis, & facit excoqui carnes groſſas: & in eo eſt ſtipticitas.

Ru. D. G. Folia Aſæ. Calida & ſicca, conferunt digeſtioni. Ex Aſa melior eſt, quæ eſt boni ſaporis. Melior eſt Carmeni, quæ eſt calid. & ſicc. in quarto gradu, fortis ſubtiliationis & diſſolutionis. Digerit, & apperere facit cibum, augens fœtorem ſeceſsus. Piper longum calid. & ſicc. eſt, impinguat ſtomachum, & mundificat ipſum, & caput. Spica aromatica, calid. eſt & ſic. Zinziber, calid. & humid. (in alio, ſicc.) Darſini calid. eſt in ſecundo gradu, ſicc. in tertio: de quo melius eſt odoriferum, leue. Prouocat urinam, & menſtrua, & nocet ueſicæ.

G. H. Ior. Ma. Oleum Seſaminũ. Confert groſſiciei pectoris, & pulmõis, gutturis & gulæ, obtpans uentrẽ, contrariũ toxicis, laxat ſtomachũ auferẽs malũ ſaporem ciboꝝ, qũ ex eo condiunt̃. Oleum de nucibus, fortis eſt caliditatis, diſſolutiuũ, & iuuamentũ complexionib. frigidis. Oleum recens, quod fit ex cõtuſione oliuaꝝ uiridiũ, eſt frigi. et quod fit ex nigris antiquatis cal. eſt. Et Reblebi dicit̃ oleum, quod defertur ſub bardis camelorũ. Oleum Omphacinũ, quod fit de oliuis recentibus, quo utuntur ſeruitores in negocijs ſuis. Oleum Cartaminum calid. eſt, et faſtidioſum. Et Sabutinũ (in alio, & Raſu.) csli. eſt & humi. groſſum, & faſtidioſum.

Agreſtæ ſuccus. Eligitur ex ea, & ex ſucco uuæ, quod uindemiat̃ tempore ſuo, & terit̃ non cum cortice. Et eligit̃ de lemoncelloꝝ ſucco, qui fit ex decorticatis, et cuius auferunt̃ grana: deinde premunt̃. Et de ſucco Sumach eligit̃, quod decolat̃ per terebellũ, manibus nõ cõtuſum. Et de ſucco granatoꝝ eligit̃, q̃d tritũ fuerit in mortario uitreo, uel marmoreo. Et inter ſuccos fructuum melius eſt clarũ, odoriferum, non horribilis uel mali ſaporis: et quę non permutant̃, nec in malis uaſis reconduntur, imo uaſa uitrea, quibus recondi debent, lauentur cum uitro trito, & folijs Scariolæ, uel folijs Perſicorum, ſeu cum harena, ſale, & cinere.

Apta huc quę ſupra fol. 12. Canone. 12. & fol. 13. notantur.

E 2

Succus Agreſtæ. Olea uaria. Galanga. Porri. Anetum. Sinapis. Cicera.

De Aceto, & Acetatis, & quibusdam fructibus. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	64	Acetum, & Acetata.	G. cōpositū ex cal. & sic. subtilibus, uincēs fri. et sic. N. fri. et sic.	Fri. in. 1. sic. in. 2.	Quod sit ex uino.	Choleræ, & gingiuis, & appetitui.	Neruis.	Cum aqua, & zuccharo.	Nutri. modicū.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Semper calidis.
B	65	Sergara, radix asæ, uel ferulæ.	Ori. cal. & sic.	Cal. & sic. in. 3.	Recens & alba, et non perforata.	Abstergit stomachū, & ꝓuocat uomitū, & q̄rtanā ex adusto flegmate pellit.	Cerebro, & neruis.	Cum aceto.	Humor melāc.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
C	66	Cucumeres, & Citrulli.	Io. fri. & humi.	Fri. & hu. in. 2.	Nisaburus completi.	Febribus adurentibus, & urinam prouocant.	Faciunt Iliorum dolorē, & stomachi.	Cum melle, & oleo.	Sang. illauda.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Frigidis.
D	67	Melongianę.	Calid. et sicc. grosse. (alias frigidæ et siccæ.	Cal. in. 2. sic. in. 2.	Recēs, cuius dulce interius.	Hemorrhosagiæ, stōacho, sanguinis uomitu., & unicuilibet accidēti ex debilitate stōachi.	Vaporib. melancho. capiti, et efficit Bochor in ore.	Cum uentosis, et multitudine aceti.	Melancholiā.	Frigidis.	Senectuti.	Autumno.	Frigidis.
E	68	Ralen, id est, Enula.	Al. calida & humida, et generat calidum & siccum.	Cal. in. 3. sic. in. 2.	Tenera, recens.	Minuit urinam.	Minuit sanguinem, & sperma multum.	Cum aceto.	Nutri. malum.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Frigidis.
F	69	Cepæ.	Ral. calida & sicca. uniuersaliter calida, & humida.	Cal. in. 4. h. in. 3.	Albū, aquaticum, succosum.	Addūt in coitu: eo q̄d auferāt nocumentū q̄d fieri posset ex ꝑmutatione aquarū.	Facit sodā in capite.	Cum aceto, & lacte.	Sperma, & lac.	Frigidis.	Senio.	Hyemi.	Septentriona.
G	70	Allia.	Generaliter calida & sicca.	Cal. in. 4. sic. in. 3.	Nodosa bulbis.	Toxicis:	Expulsiuæ, cerebro, & uisui.	Cum acetosis, & oleis.	Hūor grosl. et ac.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Ior. Io. G.

Acetum, & Acetata. G. Opiniones philosophorum conueniunt in siccitate ipsius, & discrepant in caliditate & frigiditate. Nam quidam dixerunt, quod est frigidũ: eo quod cholerã mitigat. Et alij dixerunt, quod est calidũ: eo quod super petram sparsum bullit, & frangit lapidem. Et melius quod de eo dicitur, est quod sit calidũ potentia, & frigidum actu: & iudicare rem per actũ, seu per formã, est rationabilius quam per potentiã G. Licet forte habeat aliquã caliditatem, tamẽ stringit cũ sua siccitate naturã: et cum melle est incisiuũ, et subtiliatiuũ, conferens tussi flegmaticæ. Et quidã medici consueuerũt cum eo curare sputũ sanguinis.

Io. Ma.

Radix plantæ Asæ, seu Stringar: & est radix Amadelion. Eligitur ad faciendum compositum cum aceto: quia generat acuitatem in eo, per quam humoree subtiliat, & superflua incidit, appetitum conferens, ad transeundum, & digerendum cibaria grossa: utpote capita, hepata, renes, & his similia. Et quando præparatut cum brodio, uel salsamento, frigidis cum aceto forti, erit cibus fortis: & dicitur acutus.

G. D.

Cucumeres. Eliguntur longi, ut Citrulli: quia urinam prouocant, & naturam mollificant, & mitigant sitim. Sed Citrulli sunt frigidiores, & subtiliores: propter quandam amaritudinẽ, quæ in eis est. Et in eis est etiam modicum stipticitatis. Et accidit comedentibus ipsos recentes sitis, maxime in quorum stomacho est cholera: eo quod cõuertuntur. Rapæ calidæ sunt & humidæ, nutrientes multum, et generãtes sperma. Vrinam prouocant, & neque laxant, neque stringunt, & faciunt appetere cibos. G. Quando elixantur bis in aqua, & postmodum preparantur cum aceto & sinapi, aqua ipsarum confert Surnę (in alio, Suniæ.)

Melongianæ. Diuersantur in complexione, propter uetustatem, & recentiam, dulcedinem, & amaritudinem. Nam ueteres amaræ, calidæ sunt & siccæ, facientes bothor oris. Et recentes dulces, frigidæ & siccæ sunt: quæ crudæ existentes, sunt difficiles ad digerendum: & coctæ econtrario. Sed temperatæ cum aceto & carne, addunt in appetitu ciborum: quia confortant orificium stomachi. Verum elixari debent antequam præparantur, cum aqua & sale: & sunt cibi assueti, nec earum nocumentum adparet uelociter: & peiori modo quo comeduntur, sunt assatæ.

G. D. Io. Ior.

Rasen. Eligitur, eo quod cibos digerit, & aperit opilationes splenis, & hepatis, conferens stomacho, & transitui per intestina, & mitigat uentositates, frangens maliciam aceti, & acuitatem ipsius. Cappares calidi sunt & sicci in tertio gradu. Qui præparati cum aceto, aperiunt opilationes splenis, & hepatis, mollificantes duriciem ipsorum: et extenuant humorem melancholicum: uentrem mollificant, & abstergunt flegma stomachi. H. Capparis est cibus medicinalis. G. dicit, quod est iuuatiuus spleni, iuuamento quo Absinthium hepati confert.

H. G. D. Ior.

Cepæ. Eliguntur, ut humores subtilient, appetitum reparent. Ventrem mollificant, urinam prouocant, sed uisum hebetant, bonum efficientes colorem. Tamen prohibetur comestio ipsorum, ab illis, quorum corpus est fluxile, aut temperatum: sed comedant ipsum habentes dura corpora. Et longum, rubeum ex eis plus habet acuitatis, quam rotundum, album & siccum. Crudum melius est molli cocto. Et generaliter omnes uentositatem faciunt, & chimum malum: & nocet infirmis, cum multiplicatur eorum comestio.

Allia. Eliguntur, quia humores incidunt, corpus laxant, urinam prouocant, aperiunt opilationes, & educunt uermes cucurbitinos: clarificant uocem, & auferunt tussim, ex frigiditate. Et prohibentur, quia nocent oculis, capiti, renibus, & pulmoni, & siti: & quia uelociter retrahunt temperatas complexiones, a temperatura. Et cum decoquuntur, quousque remoueatur eius acuitas, frangitur uirtus eius: & maxime, quando infunduntur in aceto, & comeduntur cum lacte & piscibus. Et ipsum est magis Medicinæ simile, quam cibo.

Apta huc que supra fol. 13. Canone. 14.

Allia. Cepæ. Rasen. Melongianæ. Cucumeres. Radix plantæ. Acetum.

De Herbis & condimentis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	71	Spargus.	G.tpat.Ru.cal. tpa.lo.cal.& hu.	Calid.in.2.	Recens, & cuius sumitates decliues respiciunt terram.	Addit in coitu, & aperit opilationes.	Vilis stomachi.	Elixatus, deinde præparatus cū Muri.	Nutri.bonum.	Frig.et sicc.	Decrepitis.	Veri.	Quib.repiunť.
B	72	Spinachiæ.	Io.fri.Ori.cali. & humi.tpate.	Frigid.in.1.	Pluuia infusæ.	Tussi, & pectori.	Digestionem impediunt.	Suffrixatæ cum Muri.	Nutri.modicū.	Cholericis.	Iuuenibus.	Qñ reperiunť.	Omnibus.
C	73	Bletæ.	Ori.ca.& hu. acute.lo.c.et sic.	Cali.& sic.in.2.	Quę sunt dulcis saporis.	Succus earū aufert furfures.	Comburunt sanguinem.	Cum aceto, & sinapi.	Humor acutus.	Visceribus sicc.	Senio.	Hyemi.	Siccis.
D	74	Pastinaca.	Vniuersaliter calid.& humi.	Ca.in.2.hu.in.2.in alio,c.et h.in.2.	Rubeæ, dulces, & hyemales.	Excitant coitum.	Retardant digestionem.	Cum multa decoctione.	Sāg.et sperma.	Frigi.& humi.	Senectuti.	Hyemi.	Omnibus.
E	75	Terra tufuli.	Mey.& G.frig. & humi.mulcū.	Fri.& hu.in.2.	Melongiani, & magni.ali. Calangæ magni.	Quia recipiūt omnes sapores.	Morbis melancholicis.	Cum pipere, oleo, & sale.	Fleg.grossum.	Cōplex.inflam.	Iuuenibus.	Hyemi.	Calidis.
F	76	Cucurbitæ.	G.frigi.& humi.lo.cal.hu.	Fri.& hu.in.2.	Recentes uirides.	Sitim mitigant.	Conuertunť, descendentes uelociter.	Cum Muri, & sinapi.	Nutri.modi.hu.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Omnibus.
G	77	Caules ouati.	Assimilanť caulib.sed sť difficil. et tardę descēsio. a stōa.ca.& sic.	Ca.in.1.sic.in.2.	Recentes, citrini.	Aperiūt opilationes.	Visceribus.	Cum multo oleo.	Sang.malus.	Cerebro calido.	Iuuenibus.	Qñ reperiunť.	Omnibus.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

G. Ra. Ior. Ru.

Spargus. Eligitur, quia est conueniens stomacho: & quia inter olera multum nutrit: maxime hortulanus, quia humidior est syluestri. Et qui oritur infra lapides, mundificat absq; forti calefactione, & infrigidatione: & decoctus, mollificat uentrem, & prouocat urinam. Et syluestris, cum terra in principio ueris aduritur. Nascitur in principio autumni. Et Cardones Lactatili calidi sunt & humidi: quia addentes in coitu, sudorem faciunt redolere. Nocent cerebro. Et Cardones Asinini assimilatur spargis in natura.

Ior. Io. Ru.

Spinachiæ. Eliguntur ad mollificandum uentrem, propter uelocitatem suæ descensionis. Et qui est frigidæ complexionis, comedat ipsas cum Muri, Darsini, & Pipere: & qui est calidæ, cum Coriandro, & oleo amygdalino. Et Atriplices deponunt choleram, & mollificant uentrem: quia in se humiditatem habent. Et Atriplices. & Bletæ paruæ, frigidæ sunt, & propterea conferunt adurenti febri, & ictericiæ. Neq; stringunt, neq; laxant, nisi præparentur cum oleo, & muri: quia tunc laxant et prosunt stomacho.

G. Ior. On.

Bletæ. Prohibentur ratione stomachi, propter humiditatem, quæ est in eis: per quam humiditatem laxant in colica, & exopilant, & resoluunt grossiciem splenis. Et radix eius generat flegma. Et succus eius laxat. Et substantia eius constipat. Verumtamen radix eius magis laxat. Porri minus alliis, & cepis habent caliditatis, & siccitatis, & acuitatis: & sunt iuuatiuæ uentositatibus, quæ sunt in intestinis, & hemorrhoidibus præparati cum oleo, & etiam crudi: & acetosi frigi. & sicc. confortant uiscera, & uentrem stringunt.

G. D.

Pastinacæ. Comeduntur crudæ & coctæ: quarum nutrimentum est minus nutrimento raparum, uerum ipsæ calefaciunt, laxant, & subtiliant, & urinam prouocant, et inflant, & commouent coitum, et generant sanguinem habentem aliquantulum corruptionis & maliciæ. Et in quibusdam regionibus inueniuntur boni odoris. Et sunt difficilis digestionis, et maxime quando recentes, seu inueteratæ fuerint in terris earum. Et prohibitio prædictæ maliciæ, fit cum Aceto, Muri, & Sinapi.

G. Io. Ru.

Terratufuli. G. Non est in Terratufuli sapor apparens, propter quod recipiunt omnes sapores. Vnde cum commiscentur cum eis species calidæ, efficiuntur calidi: et econuerso. Et sanguis generatus ex eis, est grossior temperato. Et ipsi generant ægritudines melancholicas, & anhelitum oris corrumpunt. Et melior modus quo comeduntur, est cum multo oleo, & carnibus pinguibus. Fungi sunt eiusdem speciei: et sunt interficientes: propter quod nolumus narrationem facere de eis. Terratufuli diuersificantur secundum diuersitatem terrarum ipsarum.

D. G. Ie.

Cucurbitæ Eliguntur pro cibis contra tussim, & febrem: quia si reperiantur (in alio, retinentur) in stomacho, humores conuertuntur ad eas: et propterea debent præparari cum acetosis. G. Corruptio accidit eis ratione decoctionis ipsarum: itẽ accidit eis ex permutatione ipsarum ad humorem quem inueniunt, uel propter moram longam ipsarum in stomacho: & sunt propter insipiditatem ipsarum nota, recipientes omnes sapores ciborum, qui præparandi sunt cum rebus conuenientibus unicuiq; complexioni. Et laxant uentrem, & prouocant urinam. Et quando fit ex eis Chabis, conferunt habentibus complexionem calidam. Chabis, est cibus, qui fit cũ Cucurbitis prius coctis, et postea præparatis cũ farina & melle.

H. Ie. G.

Caules ouati. Similantur Caulibus, tamen sunt minoris desiccationis. Qui elixari & præparari debent cum oleo multo, & muri: quia ipsorum elixatio cum aqua & sale obest stomacho: & ipsi prouocant urinam, & maxime oua ipsorum, quando sunt recentia: & præseruant ab ebrietate, & ebrios curant.

Apta huc quę supra fol. 11. Canone. 18.

Spargus. Spinachia. Bleta. Pastinaca. Tubera. Cucurbitæ. Caules ouati.

De Lacte, & Condimentis aliis. De Ferculis suffrixatis, & postmodum infrigidatis, & Lacte acetoso, & Caseo, & Oliua.

Iumenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Natura. Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	78	Suffrixata.	Calid. & desiccata.	Bene cocta, et humida.	Subtiliat flegma.	Sitim excitant.	Cum fit ex eis prius mussus.	Sang. acutus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
B	79	Galatina.	Frigi. & sicc.	Præparata cũ pullis columbarum.	Cholerę.	Neruis, et melancholiæ.	Cum uino ueteri, & odorifero.	Sang. frigidior temperato.	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
C	80	Lac dulce.	Tempe. R. Cal.	Pecudum iuuenum.	Pectori, & pulmoni.	Febribus.	Cum passulis, siue nucleis.	Nutrimentum bonum.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati. al. Veri.	Meridionalib. in alio, tpatis.
D	81	Lac acetosum.	Frigi. & humi.	Qđ est multi butyri.	Mitigat sitim.	Gingiuis, & dentibus.	Cum gargarismo hydromellis.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Adulescentib.	Aestati.	Meridionalib.
E	82	Caseus recens.	Frigi. & humi.	Temperati lactis, et aliis cõuenientibus.	Mollificat corpus, & impinguat.	Opilat.	Cum nucibꝰ amygdalis, & melle.	Nut. mult. gros. non malum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
F	83	Caseus uetus.	Gal. cali. et sicc.	Vnctuosi saporis (alias, unctuosus, saporosus.)	Sedat fluxũ assus.	Lapidi, et renibus.	Cum comeditur inter duo fercula.	Multiplicat nutrimentum.	Exercitantibus.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
G	84	Oliuæ nigræ.	G. ca. tẽp. cũ modica siccitate.	Quæ sunt de Coqui, id est, de regiõe illa.	Excitat appetitum.	Sodæ, & uigiliis.	Cum comeduntur infra fercula,	Humor melancholicus.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigiois.
1 2	3	4		5	6	7	8	9	10	11		12

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

H. Io. Ru. Capita. Carnes Capitum multi sunt nutrimenti, addentes in spermate, & digestionem retardantes. Nocent stomacho: eo quod laborat in digerendis ipsis. cum sint naturarum diuersarum, & mali transitus: unde ructuat recipiens de sapore ipsorum longo tempore post comestionem. Quæ ructuatio sedatur, si prius eis comedatur Cortana. Et sunt de cibis exercitantium. Quorum proprietas est, inducere fœtorem in urina: quæ remouetur ex masticatione Masticis, & ex mistione in brodio ipsorum. Cuius Masticis propriũ est, facere redolere urinã, sicut redolet oleum rosaceum.

G. R. Ie. Cerebra. Cuiuslibet Cerebri nutrimentum est flegmaticum, tardæ descensionis, & difficilis digestionis, habens in se caussam fastidij, & uiscositatis, quibus etiam festinat corruptio. Et est stomachi nociuum, procurans fastidium, & uomitum. maxime quando comeduntur post cibum cum multo oleo: & magis nociuum, non potentibus ipsũ digerere, & habentib. defectũ appetitus in cibis. Propter quod præparandum est cum sale, aceto, origano, pulegio montano, & cum alijs speciebus calefactiuis, & subtiliatiuis.

Io. Ru. Oculi. Eliguntur Oculi, quia sunt naturæ & substantiæ diuersarum. Debent tamen comedi ex eis, musculi, & pinguedo: musculi tamen sunt uelocioris descensionis inter omnia quæ comeduntur ex animalibus, & pinguedo natat in orificio stomachi: & ex membris animalium musculi sunt laudabiliores. Ex eis tamen melius est ipsius medium: eo quod extremitates ipsorum musculorum sunt neruosæ. Et linguarum carnes sunt temperatæ, quarum nutrimentum mediocre in quantitate. Aures uero sunt cartilaginosæ: quarum extremitates sunt comedendæ.

H. Filiꝰ. Mũ. Pedes cum Tibijs. Eliguntur ex tibijs anteriores: eo quod digestibiliores sunt posterioribus. Et ex eis partes domesticæ sunt digestibiliores partibus extrinsecis: quia motus in ipsis tibijs est a parte domestica, seu intrinseca magis: quæ sunt pauci nutrimenti, propter earum maciem: & sunt uelocioris descensionis, propter uiscositatem eorum. Sanguis uero qui generatur ex eis, est laudabilis qualitatis. Colla tamen parum ab his deficiunt in bonitate, propter cerebri superfluitatem, & destillationem tibiarũ. Et carnes prædictæ meliores sunt rostris, siue maxillis animalium. Rostra uero, seu labia, meliora sunt auribus.

D. Io. Ru. Corda. Sunt ualde difficilis digestionis. Et illa quæ sunt temperati animalis, comeduntur cum muri. pipere, & cimino. Post recipiatur zinziber conditum. Quæ cum ũigesta fuerint, nutriunt nutrimento multo. Pulmones calidi sunt & sicci. Qui sunt iuuatiui lente febricitantibus, & adulescentibus. quia sunt leuis & facilis digestionis. Et sunt nociui exercitantibus. quoniam ipsorum nutrimentum est modicum, flegmaticum, constipans uentrem.

Io. Ru. Vbera. Carnes horum membrorum, similes sunt carnibus glandulosis, quarum sapor est dulcis, & sapidus: & complexio ipsarum humida est, declinans ad frigiditatem: & hoc est propter similitudinem ipsarum cum substantia spermatis. Et sanguis generatus ex eis, est bonus: & cum digeruntur, nutriunt nutrimento multo. Et cum sunt ex animalibus iunioribus, sunt meliores, ꝙ̃ quæ sunt ex senibus: quarum bonitas & malicia est secundum bonitatem & maliciam animalis cuius sunt. Et dicunt quidam, quod bene decoctæ, & comestæ, conferunt ad generandum sperma.

Testiculorum. Substantiæ & complexiones eorum, similes sunt substantijs & complexionibus Mammillarum, sed declinant magis mammillis ad caliditatem. quia sperma generant. Et sanguis generatus ex eis, est minoris bonitatis, ꝙ̃ sanguis generatus ex mammillis. Et sunt insipidi. Et qui sunt ex animalibus decrepitis sunt tardæ digestionis. Et Testiculi inter cibaria uniuersa, sunt, quorum quantitas modica, multum nutrit. Debẽt autẽ comedi cum sale, origano, & salsamentis digestiuis.

Apta huc quę supra fol. 19. Canone. 21. notantur.

G

Capita. Cerebra. Oculi. Pedes cum Tibijs. Corda. Vbera. Testiculi.

De Membris animaliū interioribus, & eorū partibus extremis. Iuuamenta rationabilia

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	227	Hepata.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Anserum pinguium.	Non uidentibus de nocte, et præcipue hepar Caprarū.	Stomachum fatigant.	Cum oleo, & sale.	Sang. mūdus.	Calida.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
B	228	Splenes.	Calid. & sic.	Ca. si. in. 2. al. 1.	Ex pinguib. aialibus.	Ad ingrossandum complexionem.	Patientibus melancholiam.	Cum pinguedine, & oleo multo.	Melancholia.	Calid. & hum.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
C	220	Viscera, Intest.	Fri. & neruosa.	Fri. & sicc in. 2.	Animalium Arietum.	Quibus cibus feruescit (al. fumescit) in stomacho.	Varicibus.	Cū Askipitio præparato cū galanga & pipere.	Flegma.	Calid. & sic.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
D	230	Adeps. Pigued.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	De aníali temperato. (alias, perfecto.)	Coitui.	Vertuntur in fumū, sanant & laxant abominationē.	Cum usuen, aceto & zinzibere.	Nutr. fastidiol.	Frigi. & sicc.	Senibus.	Hyemi.	Septentrional.
E	231	Alæ, & Colla.	Tēpe. calid.	Tpate cal. in. 2.	De optimis gallinis.	Conualescentibus.	Corporibus fortibus.	Bene coctæ cum oleo.	Sang. modico.	Temperata.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
F	232	Coria, Cutes.	Fri. sic. in ꝓportione carnium.	Fri. et sic. in. 2.	Corium auis humidæ, seu lactantis animalis.	Quibus cholera fluit ad stomachum.	Generat opilationem, & malam digestionem.	Cum aceto. & speciebus, & bona coctura.	Sāg. modi. et fr.	Calidæ.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
G	233	Ventres.	Grossæ substantiæ.	o	Cum Anseribus pinguibus, iuuenibus.	Exercitantibus.	Tardæ digestionis.	Si bene coquantur cum sale.	Nut. mediocre.	Calidi.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

G. Ru. Ior.

Hepata. Eligitur hepar Caprarum assatum, patientibus debilitatẽ uisus. Et hepar est difficilis digestionis, generans grossum sanguinem. Hepar Asininum, quando assatum comeditur ieiuno stomacho, confert patientibus Epilentiam. Et si hepar Caprinum assatum comederit patiens Epilentiam, capietur ab ea: & maxime hepar hyrcinum. Sapidius inter hepata, est hepar Anserum pinguium impinguatorum cum pasta, & lactc. Et hepar pinguium Gallinarum. Deinde hepar Porcorum impinguatorum cum ficubus.

G. Ru. Ior.

Splenes. Splen non est sapidus: eo quod continet quantitatẽ aliquam stipticitatis. Et sanguis qui generatur ex eo, est uehementis maliciæ. quia decliuis est ad melancholiam. Sed qui est pecorum & animalium humidorum, recentium, & tenerorũ, econtra. Renes uero sunt calidi, & difficilis digestionis, & mali nutrimenti. eo quod aliquid de qualitate urinæ patet in eis: striugentes naturam. Et præparari debent cum muri & aceto: ut sint facilis digestionis, & uelocis descensionis,

G. Io. Ru.

Viscera, & Intestina. Odiuntur: quia neruosa sunt, & difficilis digestionis: & licet bene cocta fuerint, sanguis tamen generatus ex eis, est modicus ualde. Et etiam uasa sunt superfluitatum, quas natura expellit, & sunt remota a corde, & non sunt in motu continuo, nec aliquid ex eis resoluitur. Et si quis ea comedere uoluerit, faciat ipsa elixari prius: deinde præparari & decoqui cum aceto, & speciebus: ad hoc ut sint facilioris digestionis.

G. Ior. Paul.

Adeps, & Pinguedo. Adeps est minoris caliditatis & humiditatis Pinguedine: & propterea post liquefactionem ipsorum ciborum, coagulatur adeps: & hoc hebetat stomachum. Pinguedo uero uertitur in choleram. Et diuersatur secũdum diuersitatem animalium quorum est. Adeps igitur Vaccarum est siccior. Et secundum ætates etiam. quia iuuenum est humidior adeps. Secundũ recentiam, & uetustatem: & sexum masculi, seu fœminæ. Sunt tamen hæc utilia ad præparationem carnium. Quando uero solæ comeduntur, generant flegma. & opilationes: & corrumpunt cibum, maxime dulcem.

Ie. Io.

Alæ, & Collum. Eliguntur Alæ conualescentibus, propter debilitatem caliditatis ipsarum: & quia sunt uelocioris digestionis inter membra auium, & paucarum superfluitatum. & nutrimenti pauci, propter motum ipsarum. Et laudabiliores ex eis sunt Alæ paruarum auium impinguatarum.. Et similiter se habent Colla. Et quæ sunt ex auibus procedentibus in ætate, tam Colla, q̃ Alæ ipsarum sunt tardæ digestionis, & malæ, nec aliquid boni existit in eis.

G. Iude9

Coria, & Cutes. Auium sunt laudabiliores cibi inter omnia Coria laiorum animalium, & sunt subtiliora, & uelocioris digestionis in proportione aliorum animalium. Et in comparatione auium, membra ipsarum sunt meliora & deteriota secundum modos auium quarũ sunt membra: & secundũ genus ipsarum, grossiciem, ætetem. pascua, loca, tempora, & secundũ alios modos, quos de auibus diximus. Et scias, quod natura non statuit Coria animalibus, ut digerantur, seu non digerantur, sed statuit ea ad expellẽdum superfluitates, & ad defensionem corporis, & ad sentiendum.

G. Iude9

Giserij, seu Ventres. Sunt grossi. Et meliores ex eis sunt Giserij Anserum pinguium: deinde Gallinarum pinguium. Et hepata auium calida sunt & humida, saporosa. Et sanguis generatus ex eis laudabilis. Et saporosiora inter hepata auium, sunt hepata Anserum pinguium: deinde hepata Gallinarum iuuenum pinguium: maxime quando nutriuntur ex fructibus maturis & dulcibus.

Hepata. Splenes. Viscera, & Intestina. Adeps, et Pinguedo. Alæ, & Colla. Coria, & Cutis. Ventres.

Numerus		Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
134	A	Sicheis.	Temper. in cal.	Cal. et ipa in. 2.	Operatum in compositione.	Hepati cholerico.	Facit dysenteriam, & corpus macerat.	Cum dulcoratur fauo mellis.	Sāg. laudabil.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
135	B	Salhadia, & Sindibeis.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Temperatę salsedinis.	Colicæ.	Fastidit, & sitim efficit.	Cum cibo facto ex succo lemoncellorum.	Humor lauda.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Frigidis.
136	C	Madua, & Ma. fia.	Frig. & tpate h.	Frig. tpate in. 2.	Cuius acetositas tēperata cum succo lemoncellorū.	Vincit choleram.	Complexionibus frigidis.	Cum chalce mellito.	Nutri. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Calidis.
137	D	Brodium Cicerum.	Calid. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Præparatum cū ciceribus, fabis, & lacte dulci.	Paralysi.	Cholericis.	Cum Sikabegi.	Lac, & sperma.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Septentrional.
138	E	Sumachera. & Rurmania.	Frigi. & sicc.	Frig. & sic. in. 2.	Cum sumacho recenti.	Debilitati corporis.	Pectori.	Cum Mathalebia.	Sang. melan.	Cali. & hu.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridionalib.
139	F	Habarilia, & Sicin fia.	Calid. & hum.	Cal. & sic. in. 2.	Cum subtilibus carnib. & frumento mundo.	Coitui, & spermati.	Stomacho debili.	Cum muri, & cimino.	Nutri. multū.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Septentrional.
140	G	Ziribes.	Temper. calid.	Tpate cal. in. 2.	Cum syrupo acetoso.	Hepati.	Intestinis.	Cum chalce zuccarino.	Sāg. tpatus.	Tempe. calidis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.

Ior. Sicheis. Autores librorum coquinarum dixerunt, quod melius inter modos sit Sibes, eo quod istud est temperatũ complexione componentiũ: & quod sit ex subtilioribus carnibus: & quod fit de bonis speciebus, & bonis seminibus: & coctũ igne supposito, & suprapposito. Cum enim taliter præparatur, prodest cholericis, & sanguineis, confortans appetitum, & stringit uentrem, propter qualitatem quã recipiunt carnes ex frigiditate & siccitate. Nisi sit multæ dulcedinis, & pinguedinis: et cũ carnibus uaccinis præparatũ. & est magis iuuatiuũ illis quibus descendũt ad stomachũ humores multi, et cholera, ꝓpter amplitudinẽ meatuũ, q̃ sũt inter ipsam & fel.

Fili9. Alb. Salhadia, & Stindibeis. Eliguntur hæc duo fercula pro illis, quorum complexiones declinant ad frigiditatem, declinatione modica (alias: moderatione colica) eo quod subtiliant, expellentes ipsam a stomacho. Et conferunt habentibus uentositates grossas, & patientibus de consuetudine colicam. Et præcipue quando ponitur in huiusmodi ferculis polypodium, & quando etiam ponitur in huiusmodi brodijs uinum uetus & purum, & bonum, operatur operationem consimilem.

Ie. Ior. Madua. Id est carnes coctæ cum lacte acetoso. Maskia, id est, carnes præparatæ cum sero Madua nutrit nutrimento multo, frigidæ complexionis, generans flegma, & conferens habentibus calidam complexionem: & nocet habentibus frigidam: propter quod præparanda est cum bonis seminibus, & speciebus calidis, sicut piper, galanga, darsim: & dulcoratum postmodum cum chaloe melliio, Et bibatur uinum citrinum. Et in secunda mensa sumantur penidiæ, & dactyli melliti. Secunda mensa. i. post cœnam, uel prandium.

Iude9 Brodium Cicerum. Qualitas uincens in hoc ferculo, est complexio Cicerum: quod est diureticum urinæ, & prouocatio menstruorum, & lactis: & extrahit fœtum, pulchrum reddit colorem: & nocet renibus & uesicæ, habentibus corruptionem: quorum inflatio debilior est inflatione fabarum. Sunt tamen nutribiliores ipsis. Et quando miscentur cum eis oua pulli, & cepæ, multiplicant sperma: & impinguant corpus, & humectant siccitates.

Filius Alb. Sumacheria, & Rumania. Eliguntur duo fercula, quia stomacho sunt conuenientia: & uentrem solubilem constipant: & sunt iuuatiua fluxui sanguinis, & complexionibus sanguineis, propter proprietatem quæ est in eis. Et qui uolunt constringere naturam ipsorum, miscent in præparatione spinachiam, & bletam: & qui constringere uolunt ipsam, miscent in prœparatione ipsarum herbam acetosam, & stipites portulacæ. Verum Rumania est minor ista in operatione, quando non est permixtione aliqua dulcorata.

Filius Mes. Habarisia, & Sirinkia. Hæc duo fercula sunt nutribiliora inter alia fercula humanis corporibus, quia sunt eorũ qualitatibus cõuenientia. Verũtamen requirunt stomachũ bonum, ipsa bene digerentem: quæ postquã bene digesta fuerint, & incesserint per uias cordis (in alio, per uenas cordis) bene nutriunt, & impinguãt, & roborant uirtutes efficientes bonũ colorem. Sunt tamen tardæ digestionis, opilationẽ generantia, & lapidẽ. propter multã superfluitatem ipsorũ, & præcipue quãdo præparantũ cum lacte. Et sunt cibi exercitantiũ. Et præparata cũ specieb. calidis, sunt minoris nutrimẽti, & stabilioris digestionis (in alio, facilioris.) Et hæc fercula qñ fiũt cũ phasiolis & lentib. naturã retinent granorũ ipsorũ, et q̃ fiũt ex frumẽto uiridi, sũt humidiora.

Ra. Ziribes. Eliguntur habentibus complexiones temperatas. eo quod eius nutrimentum est temperatum, nec nocet habentibus alias complexiones: præcipue quando est temperate composita, & præparata. Et uentrem rectificat, repugnans acuitati humorum, & depurans naturam, addens in uirtutibus. Cor lætificat, conferens ægris, quanto magis sanis.

Apta huc que supra fol. 19. Canone. 23.

Sicheis. Salhadia, & Stindibeis. Madua, et Maskia. Brodium Cicerũ. Sumacheria, et Rumania. Habarisia, et Sirinkia. Ziribes.

De diuersitate Ferculorum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
141 A	Homadia.	Frig. & sicc.	Frig. & sic. in. 2.	Ex citris fusarijs.	Extinguit feruorem cholerę.	Neruis.	Cum Gallinis pinguib.	Nutri. bonū.	Calidis.	Iuuentuti.	Aestati.	Meridianis.
142 B	Tamutia.	Cali. & humi.	Cal. & hu. in. 2.	Ex carnibus uitulinis.	Impinguat extenuatos.	Abominationem facit.	Cum acetosis post eam assumptis.	Sang. grossus.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Montuosis.
143 C	Berberesia.	Frigi. & sicc.	Frig. & sic. in. 2.	Ex berberis recentibus.	Inflammationi hepatis.	Constipatis.	Cum chaloe zuccarino.	Nutrimentum temperatum.	Calidis.	Iuuentuti	Aestati.	Meridianis.
144 D	Corumbria.	Calida.	Cal. & sic. in. 2.	Ex pinguedine Gallinarum.	Retardat ebrietatē, & prohibet uaporē uini ascēdere.	Desiccat corpus.	Cum uino recenti.	Nutrimentū laudabile.	Calidis.	Iuuentuti.	Hyemi.	Septentriona.
145 E	Munturia.	Tpa. in ca. et sic.	Cal. & sic. in. 2.	Ex speciebus cali. & digestiuis.	Ructuationē, & appetitum prouocat.	Dysentericis.	Cum cibis frigidis ex lagagis, uel nebulis, seu medullis pinguibus.	Sang. acutus.	Frigid. & hum.	Senectuti.	Hyemi, et Veri.	Occidentalib.
146 F	Torosia, & Cerasia.	Cali. & hum	Cal. & hu. in. 2.	Quę fit ex multis ouis.	Add't in coitu.	Cholerę.	Cum acetosis succis.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
147 G	Agrestia, uel Choformia.	Frig. & sicc.	Cali. tpate in. 2.	Ex agresto puro, & recenti.	Vincit choleram.	Pectoribus debilibus.	Cū amygdalis tritis, et nutritis cum lacte.	Ventositates in uentre.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
H												

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius Mun. Homadia fit de aceto. Eligitur in ebrijs, & habentibus calidas complexiones, & consuetis pati mechite, & habentibus scire: & detestatur habentibus complexiones frigidas, & decrepitis. Nec comedant post hunc cibum dactylos mellitos, sed bibant bonum uinum, purum. Cibus tamen hic exasperat guttur, & obest pulmoni, tussi, & pectori: & obtemperat humores prauos.

Filio. Alb. Tamutia. Id est, carnes præparatæ cũ furnest, & sunt digestibiliores, quam coctæ sup tripodes. Eliguntur, quia addunt in coitu, & corpus impinguant: generant sanguinem, & uentrem obtemperant, expellentes uentositates, & dolores corporis ex frigiditate. Et detestatur stomachis debilibus, & consuetis pati nauseam, uel abominationem, & illis quorum cibi conuertuntur in choleram.

Ior. Berberesia. Id est, carnes præparatæ cum Berberis. Eliguntur habentibus complexiones calidas, & habentibus hepar inflammatum, & consuetis pati fluxum cholericum. Et hic cibus est saporosior inter omnia cibaria stiptica, & plurium iuuamentorũ: & quod in hoc cibo continetur sapor bonus, & medicinale iuuamentum: & maxime, quando fuerit recens, & præparantur cum eo carnes Phasianorũ, Perdicũ, & Pullorũ colũbinorũ (alias, pullorũ tantũ) & cũ fuerint bene præparatæ.

Ar. Corumbria. Id est, carnes præparatæ cum Berberis caulibus. Eligitur brodium caulium ad laxandum uentrem: eo quod mundificat: & eligitur substantia ipsorum ad stringendum, eo quod desiccat, & est iuuatiua ebrijs. Verumtamen debilitat ipsum, sicut lentes: & præcipue oculos siccæ complexionis. Sed conferunt oculis humidis, & specialiter caules æstiui. Sunt tamen mali stomacho, & boni tremori, & uisceribus: & maxime spleni. Et soluunt maliciam uenarum, & menstrua prouocant.

Mas. Munturia. Id est, carnes frixæ, & præparatæ cum aceto et speciebus. Brodia huius ferculi habent uirtutem subtiliatiuam humorum, & incisiuam flegmatis: & hoc propter admixtionem acetositatis & salsedinis ipsorum. Habet tamen ferculum hoc, quantitatem aliquam difficilis digestionis: propter uarias caussas & species, quæ miscentur in eis. Et non est nociuum habentibus complexiones frigidas & calidas: uerumtamen nociuum neruis, et melancholiæ.

Filius Mes. Torosia. Id est, carnes coctæ cum ouis: & Cerasia, id est, carnes coctæ cum lacte acetoso. Detestabilis est illis qui consueuerunt pati nauseam, & habentibus stomachum calidum & inflammatum: propter sitim quam efficiunt, & propter multam aquam quæ bibitur postea, ut auxilietur exitum ipsius ferculi. Et est cibus uernalis, conferens robustis, & exercitantibus: & cum huiusmodi ferculum digeritur, nutrit multum. Ferculum uero dictum Cerasia, debilius est in operatione.

Hali. Filius Alb. Agrestia, uel Choformia. Id est, carnes præparatæ cum agrestia. Eligitur huiusmodi ferculum, cum præparatur cum bono succo agrestiæ, quam decoxerit æstas quantitate aliqua decoctionis. Et quando præparatur cum succo recenti agrestiæ, est fortior in infrigidando, & magis conferens cholericis & sanguineis. Generat tamen uentositatem in stomacho, & in intestinis: eo quod est succus immaturus & indigestus, nec tempus habuit, seu spacium ad coquendum ipsum. Cum stipticitate stringit uentrem.

Apta huc quæ supra fol. 20. Canone. 22.

Homadia. Tamutia. Berberesia. Corumbria. Munturia. Torosia, Cerasia. Agrestia.

De diuersitate Ferculornm. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexionse	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	148	Mechelebria.	Temper. in cali. & hum.	Tpate sic. in. 2.	Præparatum cū pinguedine Gallinarū, & qđ non est durū multū.	Conseruat sanitatem.	Cholericis.	Quando prius comedunrur agrestia.	Nutrimentum temperatū.	Temperatis.	Omnibus.	Hyemi.	Temperatis.
B	149	Pumata, & Cibesia.	Frig. & sicc.	Frig. & sic. in. 2.	Muza, & specieata.	Fluxui cholerico.	Tussi.	Cum Gallinis pingui bus.	Frigi. temperatum.	Cholericis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
C	150	Rapata, & Cumabitia.	Cali. & multæ uentositatis.	Tpate cal. in. 2.	De ouis Cabusu recentibus.	Vrinam prouocant.	Visum obtenebrāt.	Cum uino recenti.	Sang. subtilis, aquosus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	151	Disficera.	Temper. calid. & sicc.	Tpate cal. in. 2.	Quod est tēperatæ acetositatis, & salsedinis.	Malæ digestioni, occasiōe frigiditatis.	Melancholiæ.	Cum condito de cucurbitis.	Sang. melancholicus.	Calidis.	Iuuentuti.	Veri.	Meridianis.
E	152	Rizon, et Miliū cum lacte.	Calid. & temperate hu.	Cal. & hu. in. 2.	Cū lacte caprino, puro.	Vlcerata intestina glutinat.	Opilationi.	Cum zuccaro Taberzet.	Nutri. bonū.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Temperatis.
F	152	Maguminiæ.	Inclinās ad sic. temper. cal.	Tpate sic. in. 2.	Ex temperatis in complexionibus.	Stomacho flegmatico.	Pectori, & intestinis.	Cum mechelebria.	Sang. melancholicus.	Tpatis in cal.	Senectuti.	Aestati.	Calidis.
G	154	Masfinbe.	Cali. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Bene cocta, habens aliquā humiditatem.	Exercitantibus.	Fastidit.	Cum uino subtili.	Nutri. multū.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filius Ma. Mechelebria. Id est, ferculum quod fit ex carnibus, rizo, & lacte, & speciebus calidis. Est cibus temperatus, bonus temperatis complexionibus. Temperantia uero sua est in eo, quod caliditas conuertitur ex frigiditate rizon, & obtemperatur siccitas rizon, æquata lactis humiditati. Et est de cibis quiescentium, & exercitantium moderate, & maxime temporibus temperatis. Qui cibus nec constrictiuus, nec laxatiuus existens, purificat intellectum, & delectabilia somnia efficit.

Filius Alb. Pumata, & Kibesia. Eliguntur hæc duo fercula habentibus complexiones cholericas, & habentibus stomachum debilem, & habentibus hepar calidum, uel inflammatum, & habentibus diuturnum fluxum cholericum: & communicantur patientibus asperitatem pectoris & pulmonis: & colicis, habentibus complexiones frigidas. Et sunt nociua neruis. Sunt etiam offendentes sperma & coitum, minuentes appetitum.

Ma. Rapata, & Cumabitia. Eliguntur huiusmodi fercula caulium, habentibus complexiones frigidas. Gumebet est maneries caulis, cuius flos magnus & grossus, sicut unum uas magnum. Et odiuntur: quia flegma generant, faciunt uentositates, & dolores fortes. Et bona sunt ad prouocandam urinam: & maxime quando præparantur oua caulium ipsorum tantũ, & quando elixantur cum aqua & sale huiusmodi caules, sunt nocui stomacho. Rapata uero calida est & humida, addens in coitu, quia uentositatum est generatiua: quæ cum bene digeritur, nutrit nutrimento multo, & bono.

Filio. Ma. Dikiscera. Est ferculum acetosum, factum de carnibus, & succo acetoso, & muri. Eliguntur Dikiscera habentibus humidum stomachum, & plenum flegmate. Verumtamen est nociuum melancholiæ, & habentibus complexiones frigidas & siccas, & macilentis. Et hic cibus conficiutr ex Askipitio muri, seu uini, & generaliter uini est confectio, facta ex farina grossa (quæ nominatur Polina) sale, origano, & aqua: quæ conseruatur ad usum. Hic cibus habet multas diuersas operationes. eo quod in eo sunt plures & diuersi sapores, uidelicet, dulcedo, acetositas & salsedo: & secundũ hanc rationẽ complexio eius dicitur a complexione uincentis.

Ra. Rizon, & Milium præparatum cum lacte. Eligitur hic cibus factus ex Rizon, uel ex Milio cum lacte. eo quod lac humectat siccitatem ipsorum: & fit propterea cibus temperatus in humiditate & siccitate, inclinans ad frigiditatem: quæ nutrit corpus multum: & quando comeditur cum zuccaro, uel melle, uelocius digeritur. Verumtamen est cibus inconueniens habentibus opilationem renum & hepatis, & illis in quorum renibus generatur lapis. Verum Miliũ, & Panicium, & Rizon sunt frigidiora, licet sint æqualia in siccitate. Quidam tamen dixerunt, quod Rizon calefacit calefactos.

Iude9 Magumimæ. Sunt carnes præparatæ cum aceto in uase fictili, cuius orificium sit obturatũ cum cæra, seu pasta. De proprietate huius ferculi, est incidere flegma cum salsedine & acetositate, quæ sunt in eo: & est humorum subtiliatiuum, & nutrit abundanter, quando digeritur. Verum replet caput acutis uaporibus, & obest cerebro & neruis. Est malum habentibus stomachos debiles. Et post hunc cibum diliguntur a quibusdam Melones comech: quod est de rebus magis offendentibus digestionem ipsius.

Io. Maskinbe. Id est, carnes assæ in loco quem ignis inflammauit. Aduersantur conualescentibus, & utentibus quiete & statu, & stomachum habentibus debilem: maxime quando comeditur cum subtilibus cibis, uel post comestionem ipsi usassumatur cibus stipticus: eo quod fumescit cibus iste in stomacho ipsorum, & corrumpitur. Attamen bonus est exercitantibus se fortiter, & illis, quorum corpus est calidum, & pori aperti.

Apta huc quæ supra fol. 21. Canone. 23.

Maskinbe. Magumimæ. Rizon, & Miliũ cum lacte. Dikiscera Rapata, & Cumabitia. Pumata, & Kibesia. Mechelebria.

De Ferculis infrigidatis. seu frixis, & assis super carbones, & assis in ueru, pinguedineq; unctis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX R E ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	155	Bismagnard.	Cal. & grossũ.	Tpate cal. in. 2.	Preparatũ cum succo acetosorũ fructuum.	Fortificat uirtutes.	Digestioni.	Cum uino odorifero.	Sãg. plurimus temperatus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
B	156	Mudacaratæ.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Ex carnibus animalium subtilium.	Corpus impinguat.	Fastidit.	Cum succo sumach.	Sang. temperatus.	Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
C	157	Thabegeth.	Temperatum in caliditate.	Tpate cal. in. 2.	Cum aceto, et succo Lemoncellorum.	Stomachis cholericis.	Neruis & ægritudinibus.	Cum chalce zuccarino.	Nutri. bonũ.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Occidentalib.
D	158	Suffrixa.	Cal. temperatæ siccitatis.	Tpate cal. in. 2.	Humorosum, dulce.	Memoriam meliorat.	Orificio stomachi.	Cum acetosis.	Sang. declinãs ad siccitatem.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
E	159	Suffrixa salsa.	Calida.	Ca. & si. in. 2.	Vnctuosum, dulce.	Confortat, & sanitatem cõseruat.	Pectori: & sitim inducit.	Cũ Zinzibere dulci, uel condimẽto de cucurbitis.	Nutri. siccum, temperatum.	Flegmaticis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
F	160	Assũ sup carbo.	Calid. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Coctum, humorosum, & molle.	Minutionem celebrantibus.	Patiẽtibus in stomacho.	Cum trifera minori.	Nutri. multum si digeritur.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
G	161	Assũ in ueru.	Cal. naturalit, hu. accidẽtalit.	Cal. & hu. in. 2.	Humorosum ualde, et coctũ (al. acutum.)	Spiritum uitalem auget.	Stomachis debilibus.	Cum uino odorifero.	Sicut assa supra carbones.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montuosis.

1 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Filiꝰ. Mū.

Bismagnard, & Sembusuch. Bismagnard, id est, cibus factus cum aqua rof. & succis acetosis. Eligitur utentibus motu laborioso, bene digerentibus, & stomachū calidum habentib. eo quod est compositū ex substantijs diuersis. Et licet diuersæ substantiæ fatigent, tamen stomachus reducet eas in naturā consimilem. Et hic cibus nutrit nutrimento multo, forti, & bono, cum digeritur. Et Sembusuch, id est, Calizon panis: quorum pasta non digeritur, quando non bene decoquuntur cum fiunt. Et Sembusuch est cibus, qui dicitur Ramoli, factus de carnibus minutim incisis, & ouis, & herbis: & impedit digestionē eorundē, unctuosum eorum.

Hali. Filiꝰ. Alb.

Mudacatatæ. Eliguntur carnes concisæ, seu minutim incisæ, pro illis quibus laxatio multiplicatur caussa coitus: uel pro exercitantibus exercitio forti: uel quibus superueniunt accidentia animæ retardantia digestionem, quæ faciunt languorem & timorem. Pars substantiæ carniū in brodium conuertatur: unde digestiua potest leuiter conuertere ipsas in sanguinem, & corpus ex hoc recipi et iuuamentum. Mudacatatæ, est cibus qui fit de carnibus minutim incisis cum speciebus.

Filiꝰ. Mes.

Thabeget. Est cibus cum carnibus frixis, postmodum præparatis cum acetosis. Eligitur Thabeget acetosa pro illis, in quorum stomacho generatur flegma cum cholera: eo quod ipsa sua siccitate desiccant flegma, & acetositate choleram. Et hi cibi nutriunt corpus nutrimento multo, inclinante ad siccitatem. Et ex eis quæ præparata fuerint cum Sumach, confortant stomachum, & retinent naturā. Et præparata cū succo Limocelloꝝ, prouocant appetitum.

Elkē. Di.

Suffrixa. Eliguntur Suffrixa sine brodio, pro illis in quorum stomachis flegma multiplicatur. eo quod ipsum incidunt: maxime, cum præparantur cum calidis speciebus. Species enim retardant digestionem ipsorum. Et hic cibus generat nocumentum siccum: propter quod est de cibis illorum qui utuntur exercitio forti, & maxime cum fuerint ex carnibus inclinantibus ad grossiciem.

Ioh. Io.

Suffrixa salsa. Eliguntur pro habentibus stomachum humidum, & quibus accidit obliuio, & habentibus ægritudines flegmaticas, & utentibus exercitio, & motu, eo quod carnes, quæ recipiuntur sic præparatæ, non cito dissoluuntur, propter siccitatem, & ipsorum resistentiam. Verumtamen hic cibus debiles stomachos fatigat, postquam accidit abominatio sitis, & dolor debilis, leuis in corpore.

Filiꝰ. Alb.

Assum supra carbones. Eliguntur carnes assatæ supra carbones, eo quod multum nutriunt: & odiuntur propter tarditatem descensionis ipsarum. Et assaturæ huiusmodi carnium agnorum paruorum, efficiunt conuenientius & melius nutrimentum: maxime illis, qui per minutionem euacuati fuerint: eo quod humorositas ipsarum conuertitur in sanguinem uelociter, & confortat uirtutem uitalem.

D. Filiꝰ. Iol.

Assum in ueru. Eliguntur carnes assatæ in ueru illæ, quæ sunt iuuenum Gallinarum, Perdicum, & Phasianorum, quarum assationi carbones suppositi, non fuerint malæ qualitatis: & infundatur sæpe ipsi assaturæ oleum amygdalinum: propter quod assata accipient humiditatem alteram ab humiditate sua. Et istæ assaturæ sunt de cibis habentium stomachum calidum, & habentium poros largos, & exercitantium exercitio multo.

Apta huc quę supra fol. 22. Canone. 24. notantur.

Bismagnard. Mudacatatæ. Thabeget. Suffrixa Suffrixa salsa. Assum sup carb. Assum in ueru.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
162 A	Assum.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 1.	Assum supra aquam.	Carnes efficit cartilaginosas.	Stomachum offendit.	Cum exercitio forti.	Nutri. multū.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
163 B	Iudep de pane.	Cal. & hum.	Cal. & hu. in. 2.	Cum pane fermentato.	Macilentis, & gracilibus.	Visceribus humidis.	Cum stiptictis post ipsas comestis.	Sang. ualde h.	Frigi. & sicc.	Senectuti.	Autumno.	Septentrional.
164 C	Iudep Carliay.	Calid. & sic.	Ca. & sic. in. 2.	Carens nucibus, & melle.	Vtentibus uenatione semper.	Corrumpitur, & replet.	Cum citrullis dulcibus.	Sāg. ualde acu.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montuosis.
165 D	Iudep de papauere.	Tēpe. cal. & hu.	Tēpe. cal. in. 2.	Cum zuccaro, oleo amyg. & gallis.	Vigilijs, & tussi.	Visceribus de bilibus.	Cum stipticis. sicut cydonijs.	Sang. tēperat.	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Occidentalib.
166 E	Iudep de melō. et medul amyg.	Tēpe. cal. & hu.	Tēp. c. et h. in. 2.	Zuccarū temperatę dulcedinis.	Prouocant sperma, & urinam.	Corrumpunt sanguinem.	Cum cibis acetosis.	Sāg. ueloc. cō.	Siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Septentrional.
167 F	Iudep de dactilis.	Calid. & sicc.	Cal. & sic. in. 2.	Cum dactylis recentibus.	Coitui.	Sauguinem calidum efficit.	Cum granatis muzis.	Sang turbidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
168 G	Coriandrum.	Ori. f. & h. Hip. tepidū. lo. f. et s.	Fri. & sicc in. 2.	Hortulanum, recens.	Extinguit calorem sanguinis.	Cordi.	Cum syrupo acetoso, de cydonijs, seu gallis.	Nutri. modicū.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Iudæus. Suffrixata. (alias, Suffrixa.) Eliguntur habentibus flegma in stomacho: eo quod ignis consumpsit humiditatem eorum. Quapropter siccitate ipsorum desiccantur humiditates stomachi, & stringunt orificium fundi ipsius stomachi, & nutriunt corpus nutrimento calido & sicco. Et quod ex eis fit cum speciebus calidis, erit duræ digestionis: & propter hoc species non debent adponi in ferculis his infrigidatis.

R. Gelatina, & Sulcius. Eliguntur habentibus complexiones flegmaticas, (alias, inflammatas) & prohibentur frigidis. Conferunt coitui. Nocent autem podagtæ, & neruis: nisi consequatur comestionem ipsorum, comestio chalce meilis. Et hi cibi de extremitatibus gresibilium, sunt meliores, quam facti de piscibus, uel carnibus albis, & teneris, & carnibus Vaccinis. Et coci procurant, ut geletur acetum, ad faciendum Gelatinam, cum modis zarolarum, amylo, & extremitatibus Hedorum lactentium. Helem est brodium Asfipicij infrigidatum, et colatum ab unctuositate ipsius: quod est simile Gelatinæ et Sulcio.

H. G. D. Lac. Compositum est ex tribus substantijs. Ex Sero, quod est calidum & acutum, subtilians humores: & laxat. Et ex caseo, qui est factus constipans, & generans humores grossos, & opilationes, & lapides in renibus. Et ex unctuoso, seu butyro, quod est calidum & humidum. Et diuersantur partes istæ. Nam quædam ipsarum augentur: & quædam minuuntur, iuxta animalium diuersitates. Et lac Asininum confert consumptis. Et lac Camelinum confert Hydropicis, quando miscetur cum urina ipsorum.

G. D. Ru. Lac Acetosum. Eligitur post quadragesimum diem partus, & diuersatur secundum modos præparationis. Nam coctum cum rizo, uel frumento, est tardæ digestionis. Et illud cui amotum est butyrum, et factum est acre, propter ductionem, conueniens est habentibus complexiones calidas. Et illud cui ablatū est butyrum, & serum, & dicitur Daug (in alijs, Dausum) confert stomacho calido. Et cum lapides torrefacti ponuntur in eo, et dimittuntur donec consummatur aquositas eius, cōfert fluxui. Et illud, a quo separatum est grossum per coagulum, cum syrupo acetoso (alias, sinapi) sumptum, confert prurituí.

G. D. Io. Caseus recens. *Qui est propinquior caseus nouitati, est melior: & quanto longinquior, est* pluris sitis, & difficilioris digestionis. Qui diuersatur secundū animalia quorum est. Et Colustrum est frigidum et humidum, & impinguat corpus: & aqua eius mundificat uenas, & confert cōplexionibus hepatis calidi, & corporibus temperatæ caliditatis. Saufi. (alias, Laui,) id est, Floricum, quod fit de sero bullito cum lacte, est mediocre inter caseum recentem, & colustrum. Et aqua lactis acetosi, frigida est & sicca in secundo gradu. & lac non multum acetosum cum speciebus, est cali. & sicc.

H. D. Ie. Caseus uetus. Detestatur, quia est difficilis digestionis, faciens sitim, & malum nutrimētum: & quanto est acutior, & asperior, tanto peior: eo quod coagulum præstat sibi acuitatem. Et consnmptio aquositatis ipsius, præstat sibi desiccationem. Et propter uiscositatem etiam ipsius generat lapidem, & maxime in corporibus inflammatis. Et elixatus prius, et postmodum expressus, et assatus, stringit: et cum comeditur cum rebus calidis & siccis, sicut sale, & oliuis, est maioris desiccationis.

G. H. D. Io. Oliuæ. Sunt Oliuæ duobus modis. Oleaginæ: quę sunt multi nutrimenti. Et unctuosæ, in aqua seruatæ: quæ sunt stipticæ, & ex stipticitate sua confortant appetitum, & stomachum, & maxime quando comeduntur cum aceto. Et maturæ ex eis calidæ, & immaturæ frigidæ. Et de rubeis generatur humor uitellinus. Et Oliuæ nigræ sunt pluris olei, quam cæterorum modi oliuarum: & sunt magis propinquæ ad generandum choleram: ita quod possibile est, quod fiat propterea fluxus. Acetum tamen frangit maliciam ipsarum.

Apta huc quę supra fol. 14. Canone. 16.

F

Suffrixata. Gelatina, Sulcius. Lac dulce. Lac acetosum. Caseus recens. Caseus uetus. Oliuæ.

De Lacte, et ijs quæ sunt ex lacte, et modis ipsorũ, et condimẽtis, et ouis. Iuuamenta rationabilia.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generatur.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	85	Butyrũ recens.	Iar. cali. & hu.	o	De lacte pecorino.	Educit supfluitates pulmonis, gñatas p frigiditatẽ, & siccitatem.	Humectat stomachũ.	Cum rebus stipticis.	Sang. optimus.	Siccis.	Decrepitis.	Hyemi.	Meridianis.
B	86	Kemath.	Hẽt cõplexiões eorũ ex qbus fit.	o	Temperata in acuitate, & uehementi caliditate.	Prouocat ructũ, & appetitũ, mũdificat stomachum.	Sitim excitat.	Cum acetosis, unctuosis.	Flegma. falsum.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
C	87	Chures cum oleribus.	Hẽt cõplexiões eorũ ex qbus fit.	o	Quod fit cũ multo uino, & sinapi, & lacte.	Appetitum excitat.	Digestioni.	Cum comeditur cũ multis cibis bonis.	Humor acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Veri.	Temperatis.
D	88	Oua cum hepatibus.	Calida, & humida.	o	De Iohanichot regione sic dicta.	Exercitantibus.	Ructuositatem fumosam.	Cum uino ueteri.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
E	89	Oua Gallinacea.	Albugo fri. et h. Citrinũ ca. et h.	o	Recentia, magna.	Addunt in coitu.	Retardant digestionẽ, generant lentigines.	Comeditur solum citrinum.	Humor laudab.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	60	Oua Perdicum.	Subtiliora ouis Gallinarum.	o	Frixa, rotunda.	Conualescentibus.	Exercitantibus.	Cum uino rubeo.	Nutri. modicũ.	Temperatis.	Adul. et decrep.	Veri.	Temperatis.
G	91	Oua Anserum.	Tpata in caliditate, & grossa.	o	Semiassa.	Exercitantibus.	Colicæ, uentositati, et uertigini.	Cum origano, & sale.	Sang. multus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

G. D. Io. Butyrum. Effectus Butyri recentis, eſt ſicut olei recentis, conferens habentibus ſuperfluitates in pectore & pulmone, & indigentibut maturatione & mundificatione ipſorum: & maxime cum comeduntur cum melle, uel zuccharo. Et natura Butyri cocti, ſicut natura recentis Butyri. Verumtamen eſt uelocioris caliditatis, propter ſalis admixtionem. Quod etiam quanto plus antiquatur, tanto uehementius calidum, & mundificatum eſt.

R. Kemach, id eſt, compoſitum. Inmutata & integra, per ſeipſa non dentur pro companagio: imo comedantur, cum cibaria groſſa & unctuoſa multiplicantur in prandijs, ad remouendum faſtidia ipſorum. Et ipſa faciunt deſcendere cibum uelociter, & ſitim concitant: & ſplenem ingroſſant, maxime in complexionibus calidis: & diliguntut ad comedendū cum aſſatis ſuper carbones, & cardigene: & cum cibis infrigidatiuis. Nam & ipſorum comeſtione, ſentitur permutatio melior ſaporis unius cibi ad ſaporem alterius.

Kemach, condimentum.

Io. Iudæns. Chures cum oleribus. Pręparatum cum Origano, expellit uentoſitates generatas ex lacte. Et præparatum cum ſinapi, ſubtiliat groſſiciem ipſius. Et cū præparatur cum Apio, & Mentha, & cum herba Charione, id eſt, Piretri (alias, Chaidos, id eſt, Piretro) efficitur boni ſaporis. Et cucurbitæ præparatę cum lacte, ſunt iuuatiuæ ſtomachi calidi: & frangit maliciam ipſorum ſinapis, & ciminum magnum cum oleo.

Fili. Mūd Oua cum Hepatibus. Dicam naturas quoq; & Hepatis uniuſcuiuſq; per ſe. Nam cum fuerint permixta, ſunt groſſæ ſubſtantiæ, & difficilis digeſtionis: & poſtquam digerūtur, corpori multum nutrimentum præſtant. Et ſanguis generatus ex eis, laudabilis eſt. Hepata etiam in ſeipſa ſunt ſaporita, & præcipue cum fuerint hepata anſerum, uel gallinarum pinguium: quæ non debent multiplicari in cibis, & maxime quadrupedū.

H G'' Oua Gallinarum. Meliora ex Ouis, ſunt Oua Gallinarum, & calidiora, cū ſunt recentia. Et calefacta, & complete decocta, eo q̃ dura, uel faſtidiunt, uel ueIociter non deſcendunt: uerum cum digeruntur, multum nutriunt. Et ſemiaſſata nutriunt ueIociter nutrimento multo. Et elixa in aceto, uentrem ſtringunt. Et quæ ſorbentur ex eis, cum rebus ſubtiliatiuis, eijciunt reuma e pulmone & pectore. Et cum ſorbentur ſimpliciter, conferunt calefactioni hyſophagi, ſtomacho, ueſicæ, & ſputo ſanguinis, & uocem clarificant. Et magis iuuatiua ex elixis ſunt, quę proijciuntur in aqua bulliente ad coquendum.

G. R. Io. Oua Perdicū. Sūt ſubtiliora Ouis Gallinarū, & minoris nutrimēti. Et melior pręparatio Ouorum eſt uniuerſaliter. Ponātur ad elixandū in aqua bulliente cū ſale & aceto, ſic ut cū aqua proportionētur cōuenienter, ita q̃ ſupficies aquę, æquetur extremę ſupficiei Ouorū. Et ſimilis pręparatio prędictis in bonitate, eſt, qñ agitanť cum oleo, muri, & modico uino: & ponunť in uaſe quod ſuſpendať in caldario continente aquā calidā: deinde cooperiať, & accendať ignis de ſubtus, uſq; ad decoctionē perfectam. Et frixa & ſuffrixa in oleo ſunt mala. generant eṁ lapidem, & faciunt faſtidium, & colicam. Et præparata in aquis, ſunt digeſtibiliora.

Oua Anſerū & Anatum, & Strutionū. Sunt hæc uniuerſaliter groſſa, & tardę digeſtionis: diligens tñ comedere ea, comedat citrinū ipſorum. Et ſcias, q̃ citrinū ouorūomniū ſubtilius eſt albo, & albū eſt humidius citrino. Et nutribiliora ex ouis, & ſubtiliora, ſunt oua habentia duo uitella. Minoris nutrimenti ſunt oua gallinarū ſine gallo. Ex quibus duobus prædictis non generanť animalia. Et ſimilter nec oua generata in defectu Lunæ. Sed plurimū ſunt generantia: eo quod oua a nouilunio uſq; ad pleniluniū, & replentur, & humectanť, & ſunt laudabilia ad generationem. Et econuerſo, quæ generantur a plenilunio uſq; ad nouilunium.

Apta huc quę ſupra Canone. 18. ſolu7.

Butyrum. Condimentum. Chures cū oleribus. Oua cū hepatib. Oua Gallinarū, Perdicū, Anſerū, Anatū. &c.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	NOCVMENTVM eius.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 92	Carnes Arietu.	Ie. cal. et hu. in comparatione Caprarum.	Cal. & hu. in. 1.	Animales, pingues.	Stomacho tẽperato.	Cõsuetis pati nauseam. & abominationem.	Cum brodijs stipticis.	Flegma.	Ppinqs tpantię.	In fine iuuẽtuť.	Veri.	Orientalibus.
B 93	Capr. Hędorũ,	Io. minoris cali. in humi. quã carnes agnorũ, et facilioris digestio.	Tpate cal. in. 2.	Hedorum rubeorũ. ad brunum tendẽtes. a sex mẽsib. ĩfra, ppĩqores natiuitati.	Velocis descẽsiõis, seu digestionis.	Colicæ, quãdo sunt salitę.	Cum chalce mellino.	Nutri. deficiẽs a temperato.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Temperatis.
C 94	Vitulorum.	G. meliores sunt carnib. Arietũ, & Vaccarum.	Tpate cal. in. 2.	Propinquiores natiuitati.	Vtẽtibus exercitio.	Splenetícis.	Cum motue & balneo.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	Meridional.
D 95	Vacc. Camel.	Ie. frigi. & sicc. in comparatione Caprarum.	Cal. & sic in. 2.	Iuuenes exercitantes.	Exercitantib. & fluxũ cholericum patientibus.	Aegritudinibus multis.	Cum zinzibere, & pipere.	Nutri. flegmaticum.	Cholericis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
E 96	Sal.	Io. calidum. & siccum.	Ca. in. 2. sic. in. 3. al. cal & sic in. 3.	Adriatici maris.	Cibum digerere facit, & descendere.	Cerebro, & uisui.	Lotus, & torrefactus.	Pruritum in cute.	Frigid. & hu.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
F 9[illegible]	Car. salitæ. sic.	Cali. & sicc.	Ca. in. 2. sic. in. 3.	Pingues, humidæ.	Luctantibus.	Colicæ.	Cum decoquuntur cum oleo. & lacte.	Sang. Melancholicus.	Cal. & hum.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
G 98	Missse.	Minoris sunt caliditatis, ꝙ carnes siccæ.	Cal. tpate in. 3.	De animalibus humidis.	Corporibus præstant uires.	Faciunt pruritum.	Cum speciebus frigidis, & humidis.	Melancholia.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
H												

12 1 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ori. Carnes Arietum. Prohibentur carnes pecudum: quia malum sanguinem generant. Et Agni faciunt nutrimentum multum, calidum & humidum. Verum flegma generant. Et Arietes annales temperatiores sunt minoribus se. Et istæ carnes sunt in uere meliores, quam in alijs temporibus: quæ præparantur indigentibus infrigidatione cum aceto, & indigentibus descensione cum muri: post quas bibitur uinum album subtile: deinde accipitur Calche zuccarinum

H. Io. R. Carnes Caprarũ, & proprie Hedorum. Eliguntur carnes Hedinæ, propter bonũ nutrimentum quod præstant: & prohibentur ex eis carnes fœminarum, seu marium pluriũ annorum: quia sunt difficilis digestionis, & mali chimi. Et carnes Caprinæ uniuersaliter, cōferunt pustulas patientibus, & Bothor, & præparandæ sunt in uino rubeo, dulci. Et Hedinæ carnes in hyeme malæ sunt, in æstate bonæ, & in alijs temporibus mediocres. Vocantur uero Hedi, usque ad sex menses, & annales post annum, & duorum annorum post duos annos. quia quanto antiquiores, tanto peiores.

G. Ma. Ru. Carnes Vitulorum. Quorumlibet siccorum animalium carnes iuniores, temperatiores sunt in humiditate & siccitate: propter additionem humiditatis nutrimentalis, & siccitatis naturalis. sicut Vitulus. Et carnes quorumlibet animalium humidorum seniores, sunt temperatiores iunioribus. sicut Arietes, qui sunt conuenientiores corpori temperato, carnibus Vaccinis. Et ab autumno, usque ad medietatem ueris, sunt mali, & in æstate tota boni.

R. G. Carnes Vaccinæ, & Camelinæ. Eligitur brodium Askipitij infrigidatum, & colatum, & uocatur Helem, habentibus epar calidum, & ictericis, & his similibus. Verum habentes frigidas complexiones, comedant cum allijs, pipere, darsim, & mentha (in alio, ruta.) Et carnes Camelinæ, sunt conferentes patientibus ueram sciaticam, & molestiam febris quartanæ. Expellitur autem nocumentum ab eis, cum extenuantibus ipsorum grossiciem. sicut zinziber conditum & siccum, (in alio, sal.)

Io. Ra. Sal. Eligitur ad præparandos cibos insipidos, & faciendum ipsos transire per membra: & est desiccatiuum corporum: rectificatur tamen cum sisamo. eo quod humectat eius acuitatem. unctuositate sua, & impinguat corpus sua substantia. Et semina papaueris temperant caliditatem Salis, cum frigiditate ipsorum: & semen Canabis, licet sit calidum, & desiccatiuum spermatis, est tamen subtiliatiuum, & prouocatiuum urinæ. Et Origanum expellit unctuositates, uentositates, uenenositates. Et herba Asæ facit appetere cibum. Et diximus de residuis speciebus, quando locuti fuimus de Speciebus.

Vide supra fol. 13. can. 13.

Iudæus. Carnes salitæ, Siccatæ, & Misiske. Comparantur carnibus recentibus ex quibus fiunt. Sal tamen addit in eis caliditatem, & siccitatem, & minuit nutrimentum eius: propterea debent præparari cum lacte, uel brodio facto cum ouis, butyro, uel oleo sisamino, & cum pinguedinibus recentibus. Et meliures quæ saliuntur de carnibus, sunt quæ duræ, & pingues, quibus conueniet desiccatio salis. Et sunt conferentes flegmaticis, & humidis, quando ex eis recipitur modicum.

Is. Misiske. Id est, carnes incisæ, subtiles, & longæ, salitæ, & desiccatæ in sole: quod & Machamar dicitur. Recipiunt qualitates specierum, quæ ponuntur in eis. sicut ameos, piperis, cardamomi, & coriandri: quæ sunt bonæ hydropicis, & inflatis: & maxime quæ positæ fuerunt in aceto. eo quod minus sunt siticulosæ. Auferunt etiam fastidium factum ex cibis unctuosis, & sedant sitim quæ accidit Ebrijs.

Huc apta canonem. 17. supra fol. 16.

Carnes Misiske. Salitę, & siccatæ. Sal. Vaccinæ, & Camelinæ. Vitulorum. Caprarũ, & Hedorũ. Arietũ.

De Carnibus animalium syluestrium, quadrupedum, & auium. Iuuamenta rationabilia

Numerus.		Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	99	Car. Gazelor.	Ra.ca.et sic.sunt meliores int car nes uenationũ.	Ca.& sic.in.2.	Iuniores.	Colicæ, & paralysi, & corporibus multarũ superfluitatum.	Neruos desiccant.	Cum oleis, & acetosis.	Sang. acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
B	100	Leporinæ.	H.ca.& sic.uẽtrẽ stringẽtes. & urinã ꝓuocãtes.	Cal.& sic.in.2.	Capti per uenatores canes.	Superatis a pinguedine.	Vigilare faciunt.	Cum speciebus subtiliatiuis.	Melancholia.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
C	101	Grues.	Th.fri.et sic.Io. calid.& sic.uel unctuosæ.	Ca.& sic.in.2.	Captæ cum falcone aucupatione.	Ventribus exercitio.	Faciunt male digerere.	Cum præparantur cũ speciebus calidis bonis, & bene coctis.	Sang.grossus.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.
D	102	Bistardi.	G c.& h: multũ. Mas.int gallinas uel anseres, et anates i grossicie.	Cal.&hu.in.2.	Remanẽtes in nido, & fatigatæ ante interfectionem.	Mitigãt uentositates.	Arteticæ, & Colicæ.	Cum darsini oleo, & aceto.	Sang. flegma.	Frigidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
E	103	Pauones.	Io.diffic.digest. G.assimilãt corticib.cefaliõ. Io. malę cõplexiõis.	Cal.& hu.in.2.	Iuuenes.	Stomachis calidis.	Difficilis digestionis.	Cum suspensione psorum per collũ, & appẽsione lapidis ad pedes.	Chimus gross.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
F	104	Anares, Anseres.	Io.multę calidi tatis et humidi. H.hũidiores auibus domesticis.	Cal.& hu.in.2.	Remanẽtes in nido post alios pullos in bonitate.	Impinguant macilentum.	Replent corpus superfluitate.	Cum insufflatione boracis in gula ipsorũ ante interfectionem.	Humor fleg.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentrional.
G	105	Sturni.	Io.temperate calidi.	Ru.calid.in.2.	Pingues, humidæ.	Conualescentibus.	Ventribus frigidis, ponderegrossis.	Cum præparantur cũ fermento.	Sang.tẽperat.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Orientalib.
H													
1	2	3	4	5		6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

Ior. Ra.

Carnes Gazelorum. Carnes ſylueſtres omnes malæ ſunt. generant enim ſanguinem groſſum, & melancholicum. Gazelorum tamen minoris ſunt maliciæ inter alias. Poſt quas Leporinæ ſunt iuuatiuæ decrepitis, & habentibus complexiones frigidas, & maxime ſenes ex eis. Iuuenibus tamen non ſunt conuenientes: qui ſi comedere appetant ex eis, reponant ipſas una nocte in ſucco Granatorum, & aceto, Lactentes uero, & exeuntes a lacte, dum dicimus, intelliguntur adoleſcentuli Gazelorum.

H. G. Ori. Ia.

Carnes Leporinæ. Eligitur cerebrum ipſorum aſſum, contra tremorem, cum comeditur cum pipere: quod confert indigentibus cura deſiccatiua, nec eſt bonum indigentib. cura ſubtiliatiua. Ipſum etiam ſtringit naturam, & urinam prouocat: & quia paſcua ſua in campis aſſumit, factum eſt ſiccæ naturæ. Nam omnia, quæ paſcuntur in campis, ſunt ſicciora paſcentibus in domo. Et carnes Ceruorum & Arietum montanorum ſunt omnes malæ et nociuæ.

Ior. Io.

Grues. Eliguntur ita, ut aſſumatur poſt comeſtionem ipſarum chalce mellitum, & uinum bibatur croceum, citrinum, & res quæ procurent exitum ipſarum uelociter: eo quod ſunt neruoſæ, & groſſæ pinguedinis, & propterea comedi debent poſt interfectionem ipſarum, cum dimittuntur uno die, uel duobus, et ligatis lapidibus in pedibus ſuſpendantur: ut teneræ fiant carnes ipſarum: & decoquantur bene in earum decoctione, ut facilius digerantur cum comeduntur. Et taliter fit omnibus, quæ ſunt de huius natura.

Gar. Filio. Mūd.

Biſtardi. Prohibentur, quia groſſæ ſunt carnes, & duræ ad digerendum: & meliores ſunt ad comedendum, poſtquam interfectæ ſteterunt uno die. Inſigantur pectoribus & coxis ipſarum alliorum fruſta multa, cum pipere, & etiam cum ſpeciebus. Et quando digeruntur, nutriunt multum, & quæ reperiuntur in nidis, laudabiliores ſunt ſenibus. Verum tamen accipiatur poſt eas chalce mellitum, & uinum bonum uetus, cum zinzibere conditum.

G. Ior.

Pauonum carnes. Odiuntur, quia ſunt magis lactoſæ carnibus aliarum auium, & magis difficiles ad digerendum, & magis ſimiles corticibus cephalionum. Debent autem ipſi Pauones poſt interfectionem morando per unam noctem, ſuſpenſi cum pondere, bene decoqui. Prohibetur autem comeſtio illorum hijs, qui utuntur quiete & ſtatu: eo quod ſunt de cibis exercitantium, & motu utentium. Vinum tamen uetus bonum, facit eos digerere.

H. Io.

Anates, & Anſeres. Eliguntur cum aſſantur, & inunguntur cum oleo, ad auferendum horribilem odorem ipſarum. Et in præparatione ipſarum, ponantur multæ ſpecies calidæ ad remouendum ipſarum groſsiciem, & odorem prædictum: eo quod carnes ipſarum malæ ſunt, duræ, & non conuenientes ſtomacho, propter difficultatem digeſtionis ipſarum. H. Humidiores inter carnes auium domeſticarum, ſunt carnes Anſerum: & humidiores inter carnes auium lacualium, ſunt carnes Anatum: quæ quia ſuperfluitates multiplicant, febres generant cum uelocitate.

The. G. M.

Perdices paruæ, ſeu Sturni. Sturni, Phaſianis ſunt in natura propinqui. Et ſecundum ordinem ſe habent in temperantia & ſubtilitate. Nam Sturni principaliter: conſequenter Phaſiani: ultimo Perdices, propter deſiccationem ipſorum. Qui non ſunt cibi quibus uti debet ſanus, & maxime motu utentes. Et meliores inter carnes Phaſianorum, Coturnicum, & Turturum ſunt, cum comeduntur in autumno.

Apta huc quę ſupra fol. 17. Cano. 2.

Car. Gazelorum. Leporinæ. Gruum. Biſtardorum. Pauonum. Anſerum, Anatum. Sturnorū.

De Auibus. Iuuamenta rationabilia

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	NOCVMENTVM eius.	MELIVS EX RE ipſa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
106 A	Coturnices.	Ind.cal.& ſicc.	Cal.& ſic.in.2.	Nidaſijs, & humidi.	Arteticæ, & frigidis.	Hepati calido.	Cum coriandro, & aceto.	Sang.calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
107 B	Auiculę Cuzar.	G.c.& ſi.lo, duriores carne gallinarum.	Ca.& ſicci.1.	Aſſatæ, & pingues.	Adduntin ſpermate, & coitu.	Humíditatibus primis.	Cum oleo amygdalino.	Humor chol.	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentrional.
108 C	Nigreti, Merulę.	le. cal.& ſic.& malæ, & maxime macilenti.	Ca.& ſic.in.2.	Captæ cum laqueis.	Adduntin erectione uirgæ.	Cerebro.	Cum brodijs humidis.	Humor acut.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
109 D	Gallinæ.	Meſ. temperatę calidi.	e tpate cal.in.2.	Paſcētes de India: in regione noſtra, uiridibus, & libero campo.	Adduntin cerebro, et ſpermate.	Vtentibus motu.	Cum bono uino, odorifero.	Nutri.tē perat.	Temperatis.	Pueris.	Veri.	Temperatis.
110 E	Galli.	Meſ.cal.& ſic. cum temperamento.	Cal.& ſic.in.2.	Quæ ſunt tēperatę uocis.	Patientibus colicam.	Stomachis.	Cum fatigatione ante interfectionem.	Nutri.inlaud.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
111 F	Pulli col'bini.	G.cal.& multę hu.lo.humore ſuperflui.	Cal.& hu.in.2.	Adquirentes iam ſibi cibū biſsarti.	Paralyſi ex frigiditate.	Cerebro, & uigilijs.	Cum aceto, & coriandro.	Sang.fortis ca.	Frigi.& hum.	Decrepitis.	Hyemi.	Niuoſis.
112 G	Caſtrata aīalia.	Frigidiora ſunt multo caſtrata, non caſtratis.	Diuerſantur.	Annale hyrcinum.	Velocis digeſtionis.	Laxant ſtomachum.	Cum ſucco fructuum.	Sang.tēperat.	Tēperat.in ca.	Iuuenibus.	Hyemi.	Occidentalib.

1 2 3 3 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ru. Ra. Coturnices Odiuntur asſatæ: quia ſiccæ ſunt, maxime nutritæ cum elleboro. Et Turtures calidæ ſunt, & ſiccæ. Verumtamen earum ſiccitas eſt fortis. propter quod non comedantur ex eis niſi pulli ipſarum, & ultimo remanentes in nidis. Et Sturni & Alchata habent in ſe ſuperfluitates, & ſunt malæ digeſtionis, & mali nutrimenti: & ſanguis ex eis generatus, calidus eſt, & ſiccus. Et Alchata eſt ſiccior, & unctuoſa ualde, obtemperans eas.

G. Ie. Io. Auiculæ, & Cuzardi. Prohibentur. quia dum modicum ex oſsibus eorum commiſcetur, comedendo ipſos, accidit hyſophago, & in inteſtinis excoriatio. Et quando fit ex pullis eorum froſa cum ouis, & cepis, addunt in coitu. Et ipſorum brodia laxant, & carnes ſtringunt, maxime quando macri ſunt. Et peiores ex eis ſunt, qui impinguantur in domibus. Et Cuzardi ſiſtut uentrem, & ipſorum brodium confert Colicæ.

G. Mu. Ru. Nigreti, ſiue Merulæ. Odiuntur: quia comedunt uermes, & locuſtas: propter quod habent carnium acuitatem, & odores horribiles, & non bonos colores, & ſunt peiores carnib. Cuzardorũ. Ruff. ponit in auibus tres ordines, dicens. Quod meliores ex auibus ſylueſtribus ſunt Calandrellæ, & Sachar (in alio, Sathur) pingues. Deinde ſturni, phaſiani, perdices, turtures, pulli columbini, palumbę ſylueſtres, & filacotonæ. Et poſt has coturnices, & Cuzardi. licet Cuzardi magis attribuitur medicinæ quàm cibo.

Auium ſylueſtrium ordines tres.

G. Ra. Io. Gallinæ. Sunt cibus temperatus: quia nec ſunt calidæ, conuertibiles ad choleram: nec frigidæ, generatiuæ flegmatis. Et ignoramus, qualiter uulgus, & quidam Medici dixerunt, quod ſint malæ podagricis, inducentes podagram. Et dicentes hoc, non credimus habere aliquam aliam probationem, niſi proprietatem tantum: nec hoc inuenitur notatum in libris. Verum ipſæ pulchrum efficiunt colorem. Et ipſarum cerebella addunt in cerebro, & ſenſibus. Et ſunt de cibis conualeſcentium, & quieſcentium, & maxime priuſquàm ouerint.

G. Ru. Ioh. Galli. Ex Gallis ueteribus reſultat uirtus borachia in coctura, qua laxatur uenter: & confert arteticis, tremori, & febri diuturnæ, peryodali: & maxime quando præparantur cum aqua, ſale, & caulibus, & medulla cartami, & polypodio. Et Gallicellorum nutrimentum conueniens eſt, cum incipiunt uociferare, cunctis hominibus: & gallinarum, priuſquàm ouent: quibus uti debent ad comedendum quotidie, uel in maiori parte.

G. The. H. Pulli Columbini, Turtures, & Filacotonæ. Sunt propinquæ in naturis ſuis. Verum pulli Columbini ſunt nocituri cerebro, & oculis, & maxime, quando fuerint aſsati. Et ſunt multarum ſuperfluitatum. Et ſanguis ipſorum eſt uelocis corruptionis, generans ægritudines ſanguineas: & cibi facti cum diſtillatione humiditatũ horum pullorum aſstorum. In quibus etiam ſi apponeretur pinguedo inuenta in eis, adderent in coitu, & renibus prodeſsent. Turtures uero comedi debent, reſidentes poſt interfectionẽ ipſarũ uno die. Verũtamen poſtquã annũ tranſierint, non debent comedi.

M. Io. Caſtrata Animalia. Cum pinguia fuerint, ſunt boni ſaporis, & humida, naturam laxantia, & tarde deſcendentia. Macra uero, econtrario ſunt: quia ſunt uelocis deſcenſionis. Et meliores ex earum carnibus ſunt illæ, quæ ſunt mediocres inter maciem & pinguedinem, conuenientes iuuenibus ſe exercitantibus. Et meliores etiam ex earum carnibus ſunt Arietinæ ultimę iuuentutis: & Vaccinæ non peruenientes ad ultimum iuuentutis: & caſtrati Capuli. Et illis qui modico motu utuntur, carnes Vitulinæ, & Hedinæ ſunt meliores.

Coturnix. Auiculæ & Cuzardi. Nigreti. & Merulæ. Gallina. Gallus. Pulli colũbini, & Turtures. Capo.

De Piscibus recentibus, & Salitis. Iuuamenta rationabilia

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
113 A	Pisces.	Frigi. & hu.	Fr. & h. in. 3. al. 2.	Petrosi, subtilis corporis, & parui.	Ingrossant corpora.	Faciunt sitim.	Cum uino, & passulis.	Humor flegmaticus.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
114 B	Præparati in Alskipitio.	Fri. et hu. In humi. temperati.	Frig. & hu. in. 2.	Quorum magnitudo est a brachio usq; ad palmum.	Hepati cholerico.	Visui.	Cum phuludichi.	Fegma accetosum.	Calidis.	Iuuenibus.	Incẽtus æstati.	Maritimis.
115 C	Saliti.	Calidi & sicci.	Cal. & sic. in. 2.	Saliti ex longinquo.	Liquefaciunt flegma.	Faciunt Morphæam nigram.	Cum uino rubeo, mellito.	Impetigo, et scabies.	Frigid. & hu.	Senectuti.	Hyemi.	Meridional.
116 D	Frixi, & infusi aceto, et herbis.	Frigidi & sicci.	Fri. & sic. in. 2.	Humidi, pingues..	Excitant appetitum.	Sciaticæ.	Cum dyacitron.	Sang. Melancholicus.	Humidis.	Decrepitis.	Veri.	Maritimis.
117 E	Thareth.	Calid. & sic.	Cal. & sic. in. 2.	Nõ diu in sale sta, tes.	Laxant uentrem.	Spleni, & stomacho.	Cũ frosa ouorum tremula.	Nutrimentũ malum.	Frigid. & hu.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
118 F	Sechne.	Calid. & sic.	C. in. 1. sic. in. 2	Boni odoris.	Malo odoris, puenien͂ti a stomacho.	Sitim inducunt.	Cum medullis lactucarum.	Sang. malæ litatis.	Frigid. & hu.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
119 G	Vrbien.	Calid. & sic.	Cal. & h. in. 2.	Citrini. recentes.	Addunt in coitu.	Dormitioni.	Cum frosa de oleo amygdalino.	Sanguis grossus.	Frigidis.	Senectuti	Veri.	Septentrional.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

H. G. D. **Pisces.** Species Piscium multæ sunt. Odiuntur tamen ex omnibus magni, & lacuales, & qui nutriuntur ex limo: quia sunt nociui stomacho, & laxantes uentrem. Et Pisces fluuiales sunt multarum spinarum subtilium, & multarum humiditatum: & marini econuerso. Et anguillæ sunt multi nutrimenti, lubricantes uentrem, & mundificantes cannam pulmonis: & uocem clarificant, & addunt in spermate: & fastidiuntur, illæ tamen quæ sunt magni corporis, & multi nutrimenti: & multarum superfluitatum.

Ior. G. Ru. **Askipicium.** Piscium unius palmi usq; ad brachium, qui dicuntur Esocte (alias, Escele.) iuuamentum est Ictericiæ, & febrium cholericarum. Et brodium piscium in quo apponitur uinum, laxat uentrem. Et Askipicium ex piscibus, est melius frixis, & maxime cum farina inuolutis. Et præparati in aceto, sunt meliores ipsis: prius tamen bullienda est aqua, deinde sunt decoquendi pisces in ea, ut remaneat sapor eorum, & delectabilis fiant saporositatis: & taliter non deuastabuntur in coquendo. Sunt autem decoquendi aliquanto spacio post piscationem, quo corrumpi non possint.

G. Su. Ru. **Saliti.** Eliguntur ad saliendum pisces, illi qui sunt duriorum carnium, & iuniores: & illi qui sunt tenerarum carnium maiores, etiam in ætate prouecti. Caueri autem debet, ne sint de aquis quibus fimus est mixtus, uel limus positus ad calidum, uel de illis quibus miscentur aquæ balneorũ, coquinarũ, uel alueorum qui discurrunt a ciuitatibus magnis ad flumina modicũ fluentia. Quod si oportet ipsis uti, piscentur eos in superiori loco fluminis, antequã ad ciuitatẽ perueniant: deinde saliant: et comedant postquã in sale deficcent, cũ multo oleo. Et cum hoc toto pisces illi sunt conferẽtes, et consentientes actionibus equas longũ esset enarrare.

D. Ior. **Frixi cocti, & in aceto depositi.** Sunt sitim minus inducentes, quam saliti, & recentes cum oleo frixi: propter alterationem, quam recipiunt ex frigiditate aceti. Et sunt uelocioris digestionis & subtiliationis, propter admixtionem rerum & specierum in ipsis. Et sunt mali patientibus melancholiam: quia sanguinem melancholicum generant. Et est sciendum, quod cauda piscium, propter motum ipsius, est melior dorso eius, & dorsum melius uentre ipsius. Et oua Piscium sunt difficiliora ad digerendum ipsorum carnibus.

Ru. Ie. **Tharet.** Eligitur modicum ex eo; quia est medicina subtiliatiua melancholiæ, & febris quartanæ. G. Narrauit in epistola ad Glauconem. Non tamen est bibendum post assumptionem ipsius uinum, nec aliæ res calidæ assumendæ: & similiter in piscibus salitis: eo quod adderent cum eis corpori caliditatem & siccitatem. Et sunt mali stomacho: uerum sunt subtiliatiui. & corpus laxantes calide. Et Curchach similis est ei in omnibus modis suis.

G. The. Ra. **Sachne.** Eligitur pro illo, cui accidit malus odor ex flegmate corrupto in stomacho: & ad stomachum fastiditum ex humiditatibus: eo quod in ipsa est incisio, subtiliatio, & mundificatio. & hoc propter salem qui reperitur in ea; propter quod sitim inducit, & facit sodam: & corpus desiccat. Et confecta ex propinquo, & liquida præparata cum piscibus pinguibus, est minoris nocumenti.

Ru. Io. **Vrbien, & Bubulichi, & Cancri saliti.** Sunt difficilis digestionis, uentrem laxantes. Et omnes qui sunt paucæ salsedinis, sunt difficilioris digestionis. Marini, sicci, saliti in sale conseruati, & carnes Cancrorum fluuialium in brodio præparatorum, conferunt Ethticæ: & sputo sanguinis. Et quando comburuntur in uase terreo, lutato luto sapientiæ, in fornace continente lentum ignem, & bibitur cinis ipsorum cum syrupo facto de papaueribus, confert sputo sanguinis. Gambari calidiores sunt Vrbien.

Apta huc quę supra fol. 17. Canone. 19.

Pisces. Askipicium. Pisces saliti. Frixi, cocti in aceto. Tharet. Sachne. Vrbien.

De Carnibus membrorum Animalium, & naturis ipsorum: & de recentibus, & salsis.

Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	120	Capita.	Cal. grossa, et h.	Cali. & hu. in 2.	Quæ sunt ex animali temperato.	Ventrem laxant, et prouocant urinam.	Leuia faciunt ponderosa.	Cum darsini, & pipere.	Humor cõpoli.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
B	121	Cerebra.	Frigi. et humi.	Fri. & hu. in 2.	Ex animali completo.	Addunt in cerebro, prouocant uomitũ cum oleo.	Corpus grauant.	Cum sale, sinapi, & origano.	Sang. flegmati.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyẽi, uel autũ.	Frigidis.
C	122	Oculi.	Cal. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Mediocriter eminentes.	Addunt in spermate.	Abominationem faciunt.	Cum herba asæ, & origano.	Sang. flegma.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyẽi, uel autũ.	Frigidis.
D	123	Pedes, cũ tibijs.	Temperati.	Tẽpe. cali. in 2.	Agnorum, et Hedorum.	Consolidant ossa fracta.	Colicæ.	Cum aceto, & croco.	Nutri. bonum.	Temperatis.	Pueris, seni. macilẽ. in al. cõual.	Veri, et Aestati.	Temperatis.
E	124	Corda.	Cali. & humi.	Cali. & hu. in 2.	Animalis lactantis.	Exercitantibus conueniunt.	Organis digestionis.	Cum aceto, & herba Asæ.	Nutri. ualidum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Septentriona.
F	125	Vbera.	Cali. et humi.	Cali. & hu. in 2.	De animali temperato.	Multiplicant lac.	Tarde descensionis.	Cum origano, & aceto.	Sãg. melã. et lac.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Montanis.
G	126	Testiculi.	Calli. et humi.	Cali. & hu. in 2.	Pinguium Gallorum.	Addunt in spermate.	Difficilis digestionis.	Cũ Pulegio montano. & sale.	Sang. et sperma.	Frigidis.	Senibus.	Hyemi.	Frigidis.
H	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Asum. Antiqui Medicorum consyderauerunt cocta Asata, & Frixa in comparatione corporis humani: dicentes, quod ex Asis & Frixis nutrimentum quod recipit corpus est siccum: eo quod Asum non habet in se humiditatis quantitatem, qua possit humectare corpus, licet diu moretur in stomacho. Et Frixum eodem modo. Et carnes omnes elixæ in aqua, se habent econtrario. eo quod recipiunt humiditatem ab aqua: & aqua humidissimum est elementorum, sicut Medici dicunt.

Iudep de pane, id est, Offa. Eligitur pro macilentis, & uolentibus corpus impinguare: eo quod multum nutrit, & uelociter descendit: cuius nutrimentum est laudabile. Sanguis generatus ex ipsa, est fortis, & bonus: & maxime quando conficitur cum pane fermentato cocto: quæ laxatiua est uentris, conferens habentibus tussim, & asperitatem cannæ pulmonis. Et est generatiua lapidum, & opilationum.

Iudep Catay. Id est, Offa. Hic cibus est multi nutrimenti, & tardæ digestionis: & cum præparatur cum nucibus, uel oleo ipsarum, est fortis caliditatis: & cum amigdalis & oleo ipsarum, seu Sesamino, uel pinguedine Gallinarum, est temperatę caliditatis. Et Iudep de Musis, est difficilioris descensionis a stomacho. Et quando præparatur cum zaccharo, addit in spermate, & urinam prouocat, & laxat uentrem, asperitati pectoris conferens.

Iudep de papauere. Eligitur cum zaccharo, præparatum ad infrigidandum corpus: & ad prouocandū somnū: propter frigiditatem papaueris: & quia multū moratur in stomacho: & confert tussi, & asperitati pectoris, & pulmonis, & quibus reumatizat caput. Descendens ab eo humor, subtilis, calidus. Et est tardæ digestionis: maxime quando est cum oleo multo. Et quando præparatur hic cibus cum papaueribus recentibus, est fortioris præparationis.

Iudep de Melonibus, & medullis Amygdalarum. Detestantur: eo quod fit de Melonibus multæ dulcedinis: & quia sunt uelociter conuertibiles, corrumpunt humores existentes in uenis: propter quod febris accidit, iuxta uelocem humorum corruptionem, seu tarditatem ipsorum. Remotio uero nocumenti ipsorum fit, cum comeduntur prius ipsis acetosa, & post fructus pontici. sicut Citonia. Cibus uero qui fit de medullis amygalarum & nobulis, est similis cibo qui fit cum zaccharo, & suis maneriebus, & operationibus: tamen omnes huiusmodi cibi sunt tardæ digestionis.

Iudep de Dactylis. Cibus qui fit ex Dactylis, est Rural, & est multi nutrimenti, uelocisq; descensionis & digestionis. Laxat uentrem, opilationem generat, & noces ægritudinibus splenis, & hepatis. Corpus impinguat, conferens uentositatibus grossis & ægritudinibus frigidis, & maxime quando in præparatione admiscetur fauus mellis, et crocus.

Coriandrum. Contingit, quod plures diligunt comedere allia recentia, & cæpas cum sulcio, uel lacte: quæ odiuntur, propter odorem ipsorum. Et facit sedare odorem ipsorum, masticatio Coriandri uiridis, uel sicci, rutæ, pulegij, corticis citri, & foliorum ipsorum, & lauatio oris cum uino odorifero, & bono, seu masticatio stipticorum aromaticorum. sicut Citonia, & Poma, & his similia. Et masticatio ciperi, gariofilorum, ligni aloes, & mentastrum.

Apta huc quę supra fol. 24. Canone. 25.

Asum. Iudep de pane. Iudep de Cathay. Iudep de papauere. Iudep de Melonibus. Iudep de Dactylis. Coriandrum.

Numerus.	Nomina.	Gradus.	Naturæ.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 169	Zuccharum.	Ca. in. i. h. in. 2.	Est ca. secu͂m Ori. Ioh. uero est ca. lor. cal. & hu.	Album, clarum.	Mundificat corpus, & ꝓdest renibus.	Sitim efficit, et commouet choleram.	Cum granatis muzis.	Sang. non malus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitabilibus.
B 170	Mel.	Cal. & sic. in. 2.	Gal. Ori. ca. i-& sicc.	Quod est infans.	Mūdificat, laxat, et ꝓhibet corruptiōem carniū, et aliorū, et hūectat.	Sitim efficit.	Cum pomis muzis.	Sang. calidus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Mōtanis. Frig.
C 171	Feludichi.	Cal. ꝑpare in. 1.	Gal. calidum.	Zuccarinum.	Pectori, & pulmoni.	Opilat splenem & hepar.	Cum modico amydo. & multo zuccharo.	Nutrimentum calidum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
D 172	Catayf cū nucib.	Cal. & hu. in. 2.	Calidum.	Bene coctum & fermentatum, sicut panis quadratus.	Vtentibus exercitio.	Efficit bothor in ore, & opilat hepar.	Cum granatis bonis.	Sanguis incoctus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E 173	Chabis.	Cal. ꝑpate in. 2.	Valde calid. & minor feludichi in uiscositate.	Cum micis panis, bene coctis.	Meliores feludichi cerebro.	Hepati grosso.	Cum citrullis recentibus.	Nutrimentum multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F 174	Chaloe cū nuci.	Cal. & sic. in. 1.	Fortis caliditatis.	Quod est puræ albedinis.	Stomacho flegmatico, & renibus.	Facit grauedinem capitis.	Cum lactucis, & papaueribus.	Nutri. & sperma multum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
G 175	Cusb bene.	Calid in. 1.	Temperate calidum.	Bene cocti, & modici olei.	Syntheticis, (alias) dysentericis.	Fastidit.	Cum uino lymphato.	Nutrimentum multum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Zuccharum. Melius ex zaccharo est Calaxzec: & laudabilius & subtilius ex eo, quod est bene colatum. Est tamen zaccharũ temperatæ complexionis, sed inclinat ad humiditatem (alias, caliditatem) quod est in omnibus suis modis simile melli: sed sitim ualde non efficit sicut mel, attamen nutrimentum eius est maius nutrimento mellis. Sed si coquatur & despumetur, sedat sitim: & tussim, & ægrtiudinem stomachi, & renum, & uesicæ, & caliditatem extinguit. Mañа calida est in primo gradu, utilis pectori, et pulmoni. Verũ illa quæ cadit sup arbores glandiũ est sicca: sed illa quæ cadit supra arborem landri, est calida & sicca.

Mel. Vrinam prouocat, & uomitum commouet. Et quando cum aqua decoquitur, & despumatur, perditur acuitas eius, & minuitur dulcedo & inflammatio eius (in alio, inflatio) & nutrimentum eius augetur, & urinæ prouocatio, & uentris laxatio. Et melius ex eo est acutum, puræ dulcedinis, spissum, & uernale, declinans ad rubedinem. Et Deps, id est, mel dactylorum, calidum est & humidum, complexionis temperatæ. Quod uero ex eo in sole decoquitur, est minoris humiditatis, & multæ dulcedinis, & caliditatis. Rob uero calidũ est & siccũ, sanguinẽ cõburẽs. Musũ uero ex eo, est minoris caliditatis.

Feludichi. Est multi nutrimenti, & difficilis digestionis. Leusunichi subtilius est Catayf, & est minoris nutrimenti, & difficilioris digestionis. Fingi uero sunt leuiores prædictis ad digerendum. Omnibus uero dictis cibis, quiescentes uti non debent: eo quod sunt magis conuenientes exercitantibus. Remouetur autem nocumentum ipsorum cum optimo uino assumpto, post quatuor horas finita comestione prædictorum. Prædictos uero cibos comedere non debent habentes hepatis seu splenis opilationem. Sunt tamen hĳ iuuatiui pectoris.

Catayf cum nucibus. Detestantur illis, qui timent generationem lapidis fieri in uesicis eorum: & præcipue habentibus renes calidos, & opilationem patientibus in hepate: propter uiscositatem ipsorum: & sunt conferentes patientibus apostema pectoris, seu pulmonis. Et quando præparantur cum zaccharo, amygdalis, & nucibus, habentibus stomachum temperatum. Qui dicitur Quadratũ: pro eo, quod quarta pars est mica panis: alia ex rebus, quibus farcitur: alia ex pasta circũstante: & reliqua ex aceto. Res uero replẽtes ex quibus farcitur, sicut sunt Leusimcheri, cuius tertia pars sunt amygdalæ, & duæ tertiæ sunt zaccharũ: & species debent esse ea proportione, qua recipiantur delectabiliter a gustu.

Chabis. Hippocrates dicit, quod mella quæ fiunt ex farina frumenti, melle, oleo oliuarum, uel alĳs oleis, sunt uelocis descensionis, et corrumpuntur uelociter in stomacho: eo quod farina, & oleum sunt uelocis descensionis: & mellis etiam descensionis uelocitas sedatur, cum igne decoquitur: & uelocitas corruptionis ipsius est, quia cum bene decoquitur cibus ipse, acuitur mel & oleũ: et cũ non decoquitur, remanet farina cruda.

Chaloe cum nucibus. Omnes modi & naturæ, seu cubaiæ, qui fiunt cum nucibus & melle, sunt generatiui choleræ: & qui fiunt cum amygdalis, sunt conferentes tussi quæ fit ex humiditate. Et qui ex eis præparantur cum sesiicis & melle, sunt conferentes habentibus in pectore & pulmone opilationẽ, & humorem flegmaticum. Et qui præparantur cum papaueribus et zaccharo, sunt conferentes fluxui reumatis, & tussi quæ fit ex caliditate. Et præparati cum Sisamino, fastidiunt, licet sint multi nutrimenti. Verumtamen permutatur complexio cuiuslibet Chaloe ex rebus quæ miscentur cum melle.

Cuskabenchi. Nutriunt magis quam aliqui modi Chaloe, quando digeruntur: eo quod in se partem panis continent: & est difficilis descensionis, eo quod oleum resistit cocturæ panis ipsius. Et frixum ex eis est difficilioris digestionis, quam aliter coctum: propter nimiam unctuositatem ipsius. Et hĳ sunt ex cibis exercitantium. Et ex Chaloe sicca & uiscosa, est difficilis digestionis: eo quod ignis propter admixtionem ouorum, præstat eis uiscositatem: & quæ ex eis liquefit sub lingua econuerso.

A ptahuc quę supra fol. 23. Canone. 26.

Zuccharum. Mel. Feludichi. Catayf cũ nucibus. Chabis. Chaloe cũ nucib. Cuskabenchi.

De Præparatorijs Dentium, & conseruatione. Iuuamenta rationabilia.

H Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quæris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 176	Præpar. dentiũ.	Cal. & sicc. cum stipticitate.	o	Quod est odoratum.	Dolori dentium ex frigiditate.	Renibus.	Cum lauantur ex aqua rosacea.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Frigidis.
B 177	Maheleb.	Chab. et Theo. fri. & sic. lor. ca. et hu. Mus. temperate cali.	Fri. & sicc. in 2.	Recens, magnũ, & ponderosum.	Gingiuis, & urinã prouocat, ex frigiditate retentã.	Cerebro calido.	Cum temperatur cũ oleo refrigeratiuo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Frigidis.	Septentriona.
C 178	Aqua cãphoræ.	Filius Ab. calida, & sicca.	Cali. et sic. in 2.	Quod assimilat̃ in colore, & citrinitate oleo balsami.	Mundificat sordes.	Ex caliditate sodæ.	Mixtũ cum oleo uiolarum.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Oib. p̃ter Sept.
D 179	Vsuem.	lor. & Mas. cali. & acutũ. lumachium, & siccũ.	Cal. in 3. sic. in 2.	Kerriker mũdum. alias, berbin mundum.	Educit fœtũ, et dentes a sordibus mũdificat.	Gutturi obest, & dentes adurit.	Cũ medullis seminis melonum, & oleo uiolaceo.	o	Frigidis.	Senectuti.	Omnibus.	Omnibus.
E 180	Ciperi.	Ras. cali. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Hortulanum album.	Vesicæ frigidæ, & gingiuas stringit.	Gutturi, & tussi.	Cum miscetur zuccharũ, uel sandalũ.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F 181	Sandalũ albũ.	Mas. et Mus. fri. et s. et odoriferũ: rubeũ uero fortioris frigidita.	Fri. in 3. cal. in 2.	Macastri.	Ori, & hepati calidis.	Voci obest.	Cum candi	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
G 182	Rosæ.	Dio. fr. et si. lor. fr. et sic. G. diuersaq; uirtutũ: ĩ ñ dñat̃ frigidi. ei9.	Fri. in 2. sic. in 3; ali. c. in 3; si. in. 2.	De Iuri, rubeæ.	Dẽtes, et gingiuas confortant.	Coitui cum comeditur.	Cum granis zelun secunda mensa comestis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum.	Elections, & Proprietates.

Alb. Præparatoria Dentium, secundum Maymonem. Eligitur ex eo recens, ponderosum, cuius natura est calida & sicca: uerum siccitas est fortior caliditate. Hæc enim sua stipticitate confortant gingiuas, & dentes: & sua caliditate inflationes ipsorum soluuntur. Quod quia uentositatem generat, addit in coitu, & appetitu combinationis: & maxime quando miscetur in medicinis eorũ compositum simile.

Ra. Ior. Ioh. Ie. Maheleb. Ex laudabilioribus lauacris, accipitur tantum ex uirgis & ramis melioris odoris: & quod ex ligno eius melius est, album, plenum, saporitum, Margaritaceum, & delatum de partibus Aldrabingen & Vehemit. Et dicitur, quod sit temperatum in caliditate, auferens sua mundificatione odores horribiles, qui fiunt ex carnibus pinguibus. Dissolutione etiam, & aromaticitate (alias, attractione) frangit lapidem, & mollificat duros tumores. Abstergit lentigines, aperiens opilationem, necans lumbricos: & aufert reumata, quæ sunt in pectore, & pulmone.

Aqua Camphoræ. Dixerunt ueteres cõfectionarij, quod sit aqua destillans ex cortice arboris Camphoræ Carassacę: unde ab ipsa egreditur. Et dixerũt, qui hoc uiderũt, quod ex Camphora quoddam est, quod reperitur in corticibus arborum suarũ, clarum: & aliud est de Camphora. Et quoddam est, quod reperitur inter cortices arborum, & lippos ipsorum: quod decoquitur, & colatur, post cuius decocturam (alias, colaturã) separatur aquositas ipsius. Et eius proprietas est, quando ponitur in cibis, muscæ elongabunt se ab eis. Item Origanum puluerizatum, & sparsũ, super pisces, uel carnes, uel alia cibaria, fugat muscas ab eis.

Ior. Mas. Vsuem, siue stercus passerum. Berbim locus regionis Castrię, ubi eligitur habens grana grossa & alba. quæ debent poni in aqua rosacea, & siccari in umbra: deinde redigantur in puluerem, & in uasellis reponantur uitreis. postmodum ducatur super plano lapide, et reseruetur. quo utimur ad suffumigandum, contra toxica. Gal. dixit, quod lauant intestina, prosunt dysenterijs, nocent uesicæ. Aufertur tamen eius nocumentum cum melle. Et uisus fuit quidam, qui utebatur comestione ipsius, & incurrit hydropisim. Et sapor eius est multæ mundificationis, nocens oculis, & ori.

Ra. Filio. Mũ. Ciperi. Eliguntur de partibus Cuffi, parui, quorum herba breuis, et unctuosa grana ipsius, & quæ colliguntur ex pratis, & locis modicarum aquarum. Et post ipsos eliguntur qui sunt de partibus Bausari. Et post istos de partibus Rassi. Rassis ciuitas. Et omnes isti modi conferunt apostematibus oris, habentes in se uirtutem incisiuam, qua frangũt lapidem, et urinam, & menstrua prouocant, & confortant stomachum, qui est debilis digestionis, & calefaciunt & desiccant sine mordicatione.

Mas. Mus. G. Sandalus albus. Eligitur ad confortandum dentes, & gingiuas, & aromatizant oris odorem, conferentes sodæ accidenti ex caliditate. Confecti tamen cum medicinis hepatis & stomachi, confortabunt eos. Et liniri super inflationes calidas, in principio prodest, & maxime inflammationibus hepatis & stomachi. Rubei tamen ex eis frigidiores sunt albis, quorum iuuamentum ęquale est iuuamento alborum. Sandali uero cum confricantur, ex fricatione caliditatẽ acquirunt, sicut acquirit farina ex molitura, & ferculũ ab igne.

Di. G. Ori. Io. Rosæ. Sunt diuersarum partium. Nam in quibusdam ex eis uincit amaritudo, & sunt partes calidæ, subtiles. Et in quibusdam stipticitas, quę sunt frigidæ, & grossę. Et in quibusdã aquositas, quæ sunt saporis insipidi. In quibusdam totaliter uincit frigiditas, quæ sunt mediocres inter grossiciem & subtilitatem, & sunt confortantes cerebrum calidum.

Apta huc quę supra fol. 24. & 25. Canone 27.

Præparatoria Dentium. Maheleb. Aqua Camphoræ. Vsuem. Ciperi. Sandalus albus, & rubeus. Rosæ.

H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	183	Aqua fontium.	Frigida, & humida.	Fri. & hu. in 4.	Ex fontibus orientalibus.	Hepati calido, et digestioni.	Infrigidãt, & efficiunt inflationes humidas.	Cum balneo, & exercitio moderato.	Vrinam prouocat.	Calidis, & sicc.	Calidis, et sicc.	Aestati.	Calidis.
B	184	Aqua pluuialis.	Habens aliquid caliditatis.	Fri. & hu. in 4	Ex bona terra recepta.	Tussi.	Raucitati, si corrupta fuerit.	Cum calefit, (alias, quãdo colligit mẽse Ianuarij.)	Sudorem prouocat.	Temperatis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.
C	185	Nix, & glacies.	Fri. naturaliter, sic. accidẽtaliter.	F. et h. in 3. ali. 2.	Ex aqua dulci existente.	Digestionem meliorat.	Tussim commouet.	Bibenda antea modicum.	Deficcationẽ nucturarũ, paral.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
D	186	Aq. niui mixta.	Fri. naturaliter, & accidẽtaliter.	Fri. & sicc. in 2.	Cum miscetur cum aqua.	Digestioni, et præseruat ab inflatione humida.	Pectori, & gutturi.	Cum balneo, & debili motu.	Frigiditatem, & humiditatem.	Calidis, & sicc.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
E	187	Aqua calida.	Cali. accidentaliter.	Fri. & hu. in 2.	Tepida, dulcis.	Mundificat uillos stomachi.	Laxat instrumenta digestionis.	Cum miscetur aqua rosacea.	Inflationes humiditas.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
F	188	Aqua salsa.	Cal. & sicc.	Cal. & sicc. in 2.	Non amara, & fluens.	Soluit corpus.	Pruritum efficit.	Cũ miscetur cũ bono luto, et itur post eius potũ ad balneum.	Sitim expellit.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G	189	Aqua alũinosa.	Frigi. et sicca.	Fri. et sicc. in 3.	Quæ potest potari, & est modicæ stipticitatis.	Hemorrhoidibus, & fluxui uentris.	Desiccat corpus.	Cum rebus humidis, & dulci uino.	Colicam.	Cali. et humi.	Iuuenibus.	Veri.	Meridianis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. **Aqua fontium.** Odiuntur Aquæ fontium quæ multæ sunt frigiditatis: & aquæ locorum arenosorum, quando a ieiunis bibuntur: quia obsunt stomacho, dentibus, inflationi neruis, ossibus, & cerebro: eo quod sunt frigidæ complexionis. Sunt etiam malæ quæ dantur in balneis, & post coitum, & in exercitio forti, & siti quæ de nocte accidit in somno, eo quod calorem naturalem extinguit. Nisi sitis fuerit occasione febris, cibi saliti, aut rerum calidarum & siccarum.

Hip. G. Ori. **Aqua pluuialis.** Hipp. dicit, quod Aqua pluuialis est melior inter aquas, leuior, & dulcior: eo quod subtilius est quod sol ex aquis extraxit: quæ licet corrumpitur, sua subtilitate, & non malicia corrumpitur. Nam omne leuiter corruptibile est subtile. Et cum corrumpitur aqua, raucitatem facit, (alias, siccitatem) & febres: & cum non corrumpitur, est bona. Melior tamen ex aquis, est, quæ pluit suauiter, & paulatim, & cum tonitruis: prima caussa, propter ipsius subtilitatem, quæ in ea existit; & secunda, propter motũ nubium ipsam subtiliantem.

G. Mas. Ioh. **Nix & Glacies.** Nix quædam est glacies, & quædã gelu. Et de Glacie melius est, & peius secũdum maneriem loci in quo reperitur. Et de glaciebus melius est quod ceciderit super saxis, terris duris, et bonis arenis. Et cum acciderit non nisi malã aquam habere, tempera eam cum hac niue. Et de niuibus peius est, quod super mineras ceciderit. Et nix licet sit frigida, & sicca in substantia, iudicat tamen Medicus in ea secundum opinionem (in alio, operationem) secundum quam est humida.

Mas. Io. Ari. **Aqua Niui mixta.** Qui usus fuerit potu aquarum fluentium de fontibus, & infrigidatarum in aëre, & conseruatarum in arena, in domibus, non indiget niue: quia si niuis nocumentum non appareat iuuenibus incontinenti, tamen accrescetis antea modicum apparebit decrepitis, & præcipue illis, qui consueti sunt pati podagram, seu ægritudines neruorũ. Et ꝙ aqua non nutriat, signum est, quod non inspissatur dum coquitur, & famelicum non satiat, nec digesta dicitur, nec prouocat appetitum.

G. Ra. Ioh. **Aqua calida.** Eligitur ieiunis: quia stomachum lauat a ciborum superfluitate. Et possibile est, quod uentrem laxet, maxime cum Zaccharo mixta, & melle: cuius usus destruit digestionem, laxat stomachum & corpus, & prouocat fluxum sanguinis de naribus. Sed illa quæ nec est frigida, nec tepida, corpus inflat, & appetitum debilitat, & uisum: & sitim nõ sedat. Scias, quod eam subtiliat ignis, quando caussa grossiciei ipsius fuerit frigiditas: & ingrossat, quando caussa grossiciei fuerit caliditas, sicut in Nilo, in terra Agypti.

Aqua salsa. Primo laxat corpus, deinde stringit & desiccat. Sulphurea uero, & picea, & de Naphtha prosunt scabiei, apostematibus ueteribus, & hydropicis. Aqua uero æris, urinam constipat: & aqua quæ egreditur ex mineris argenteis infrigidat, & desiccat temperate. Aqua siquidem terrea, prodest stomacho, & inflationi splenis, & calefacit & desiccat. Aqua tamen salsa, cum miscetur cum Sauich in uasis nouis creteis: deinde perforatur fundus uasis subtili foramine: aqua destillans exinde potata super pingues cibos, aufert nocumentũ ipsoꝝ.

Aqua Aluminosa. Aquæ oẽs hmõi sunt cõuenientes ad curandum ab exterius corpus, nõ ad potandũ. Tñ si potare aliquis indigeat, misceat cũ eis de luto suæ regionis: uel bulliat prius, & misceat cũ eis uinũ stipticũ, si assumẽtes fuerint frig. cõplexionis. Si uero fuerint cal. dent cepæ pparatæ cũ aceto in comestione, & in potu syrupus acetosus. Et in aqs q̃ sunt malæ q̃litatis, coquat cicera, et colatæ dent ad bibendũ: post q̃s etiã cõuenient dant cepæ pparatæ cũ aceto: & añ eas comedat de pastinacis syluestrib. piscib. salitis, uel cucurbitis. Etiã aqua turbida clara efficit, qñ ponunt in ea alumẽ, uel medulla nucleoꝝ chrysomeloꝝ, i. psicoꝝ, seu carbones accensi.

Apta huc quę supra fol. 32. Canone 28.

H ꝗ

Aqua fontium. Aqua pluuialis. Nix & Glacies. Aqua Niui mixta. Aqua calida. Aqua salsa. Aqua fluminosa.

De Vinis fructuum uuarum, & de cautela ad Ebrietatem, & Anxietatibus. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
190 A	Vinum.	Ioh. cali. & sicc.	Cal. & sic. in. 2.	Citrinum, odoriferum.	Famem sedat.	Bibitum immoderate.	Cū rebus secūdæ mēsæ, & cum aqua mixtum.	Sang. calore tēperatus.	Frigidis.	Decrepitis.	Cibis pter æsta.	Frigi. Meridionalib. cal. cibis.
191 B	Vinum odoriferum.	Ioh. fortis ca et igneitatis.	Cal. in. 2. si. in. 1.	Vnctuosum, odoriferum.	Curat ophthalmiam.	Sensibus, & memoriæ pucrorum.	Cum pomis muzis, & medullis lactucarum.	Sang. subtilis, acutus.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
192 C	Vinum rubeum grossum.	Tpatum in caliditate, & siccit.	Cal. & sic. in 2.	Splendidum.	Sedat syncopim. (alias, sitim.)	Spleni, & hepati debilibus.	Cum granatis acetosis.	Cholera rubea.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
193 D	Vinum citrinum, acutum.	Fortius inter uina in caliditate.	Cal. & sic. in 2.	Annalæ, et lucidum.	Aufert nocumentum toxicosum.	Sedat coitus appetitum.	Cum cidoniis muzis.	Cholera acuta.	Frigidis.	Decrepitis.	Veri lumphatu.	Septentrionalibus.
194 E	Vi. incipiēs fieri acetosum.	Paucæ caliditatis, & siccitatis.	Cal. & sic. in 1.	Quod sit de uinea quę diffunditur.	Cholericis.	Neruis, & uisceribus.	Cum chaloe secūdæ mensæ.	Sang. immundus.	Temperatis.	Iuuenibus.	Veri.	Orientalibus.
195 F	Vinum de dactylis.	Grossū et abominabile.	Cal. & hu. in 2.	Factum ex rutab melle ipsius.	Impiguat corpus, & laxat.	Opilat.	Cum granatis dulcibus.	Sang. rubicundus.	Frigi. & siccis.	Decrepitis.	Autumno.	Maritimis.
196 G	Amygdalæ, amaræ.	O. et lo. c. et sic. cū corticib. c. i. 3.	Cal. et sic. in 2.	Magnę, dulces, et unctuosæ.	Comestę ante potū pseruāt ab ebrietate, & anxietatib. abstergūt lentigines.	Intestinis.	Cum serūtur cū amygdalis dulcibus, pauerib. seu zuccharo.	Humor indigestus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus (alias, fri.
H												

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. D.

Vinum. Diuersificatur in colore, odore, & sapore, ordine, potu, & tempore. Vinum album est modicæ caliditatis, & modici nutrimenti, uelox ad digerendum: nigrum uero econuerso. Odoriferum uero bonum sanguinem facit. Horribilis uero odoris, econtrario. Dulce est uelocis digestionis, fluere facit uentrem minus quam urinam: stipticum uero econtrario. Grossum est multi nutrimenti, et difficilis descensionis: subtile uero econtrario. Vinum nouum est inflatiuum: uetus uero alleuians.

Eligitur pot. uini Luna existēte in signis aquaticis: prę ter scorpionē. Deinde aerea Luna coniuncta cum Venere, & Ioue.

G. Hip. R.

Vinum uetus odoriferum. In ultimitate est calidum in tertio gradu. Nouum uero in primo. Medium inter hæc est calidū in secundo. Habentibus uero complexiones calidas, nocet uinum citrinū, & rubeum, splendidum, uetus, amarū, & purum: eo quod inducit Sodam, anxietates, & uigilias, maxime habentibus hepar et cerebrū calidum. nam somnus & uigiliæ sunt iuxta caliditatem, & frigiditatem cerebri & uini. Habentibus uero complexiones contemperatas, prodest uinum rosaceum, non antiquum, moderatum in quantitate & lymphatione.

G. R. Ioh.

Vinum rubeum grossum. Vinum grossum, nouum & dulce, est plurimi nutrimenti, & maxime nociuum stomacho: deterius uero est eo, nigrum, grossum, & dulce: hoc uero deterius est, nigrum, grossum & stipticum: eo quod est difficilis descensionis. Album uero inter omnia uina est minoris caliditatis: cuius nutrimentum est magis iuuatiuum calefactis, & ad prouocandum urinam: & præcipue subtile ex eo: eo quod omne uinū album est stipticum, grossum, uel aquaticum subtile: dulce uero nunquam. Omne uero uinum nigrum dulce est.

Eligitur existēte ascendente in quinta domo illius, pro quo eligitur, et Luna existēte in eo: & repudiatur si fuerit in octaua.

Vinū citrinū acutū. Quare uinū citrinum acutū, noceat cōualescentib9 & debilia hn̄tibus corpora, est, ꝑpter siccitatē & acuitatē ipsius. Et quare etiā sedat coitū, est. qa caliditas, qua cōplet cōbinatio & digestio spermatis, extrahit ad superficiē corporis ex gaudio, et uini subtilitate. Et caussa quare hn̄tes cal. cōplexiones inebriant citius potādo ex scyathis paruis, ꝙ in magnis, est. qa modicū uinū paruo scyatho cōtentū, uelocius digerit, cerebrū ascendēs, cuius uapores uelocius in cerebrū ascendūt, unde citius inebriāt, & uelocius multo. Et quare accidat occasiōe potatiōis uini tremor, & nutabilitas, ꝗuis ipm sit calidū, est. qa tremor accidit occasiōe flegmatū generatorꝫ ex mala digestiōe. & frigiditas accidit, qa aër ingredit poros, qs uinū apit.

G. O. M. R. et glossator

Vinū acetosum. Qn̄ colat uinū q̄d acescit a domo sua, uel fęce, & ꝑmutādo miscet cū fęce alterius boni uini, annullat acetositas eius. Cinis uitis albaꝝ uuarū, & passulæ dissolutæ, et cicera trita, & myrtus, q̄dlibet ipsorꝫ in uino q̄d acescere cęperit impositū, abscindit acetositatē. Et qn̄ uindemiant uuæ, quæ cęperūt aliquantulū desiccari in umbra, Luna existēte diminuta lumine, q̄d exprimit & decoquit usqꝫ ad consumptionē aquositatis ipsāꝝ, et reponunt in uasis, orificia quorū sunt cooperta lamina ferrea, applicetur tempore coruscationū, & tonitruorū, auferatur tempore boreali, assecuratur hoc uinum, quod ab acetositate præseruabitur.

Repudiat Saturno existēte in ascēdente, propter impedimēta ipsi9: & Marte, propter excessus, quos facit in potatiōibus. & et cauda, ne tediosi superueniant.

Ra. Ior. Mas.

Vinum de dactylis. Eligunt ad potandū in quolibet uino cocto nuces tritę, ad auferendum fumū, si quis per ignē remanserit. Et ad faciendū ipsum clarū & mundū, sal adponendū est. Vinum uero de dactylis grossius est inter alia uina, & minoris caliditatis. Et uinū quod fit ex melle dactylorꝫ, grossius est alijs uinis, & debilioris caliditatis, tardioris descensionis, & pluriū uentositatū, inter alia uina prædicta. Opilationē faciunt, maxime postquā ueterascūt. Vinū tamen mellitū fortioris est caliditatis inter alia uina, et magis operatur stuporē. Et uinum passularū est debilioris operationis, quā uinum grossum, nigrū. Vinum uero temperatū dicitur esse de numero electorū. Et uinū in q̄ ponit teda, est frigi. et stipticū, et dicit a qbusdā, q̄d est calidū & sic.

D. Ori. Ioh.

Amygdalæ, maxie amaræ. Si ex succo foliorū uitis uuaꝝ albaꝝ accipiant .3.2. et ex forti aceto .3.1. & rob agrestę .3.1. & seminis caulis .3.2. & misceant, ex ipso cōfecto inter potatiōes quātitates aliquæ bibant, ꝑseruat ab ebrietate, & ebrietatis stupore. Et si adsumant ex semīe caulis .3.2. & miscent cū rob agrestæ an̄ uini potatiōes, ab ebrietate ꝑseruat. Et si uoluerit aliqs bibere abundāter, cibū minuat. Et si assumat de brodio caulis pingui, & comedat de feludichi zaccharino, uel bibat de uino dulci qualibet uice ter, & odoret camphora, & nenufar, et nō multiplicetur motus, uel loquela, ꝑseruāt ab ebrietate. Processus uero et principiū potationis inantea debet esse a modico ad multū. Si datur in potu diligenti uinū aqua fruticū uitis, mixta uino inscio potare, uinū horrebit. Similiter si detur ante potū myrtus, seu ruta ad potandū, horrebit.

Apta huc quę supra fol. 26. & 27. Canone 29. notantur.

Vnum. Vinū uetus. Vinū rubeum grossum. Vinū citrinum. Vinū acetosum. Vinum de dactylis. Vinum Amygdalinum.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generant.	Complexiones	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 197	Myrtus.	Ioh. & Iohan nitio fr. sic.	Fri. in 2. sic. in 3.	Casruhuben, id est, contracta.	Hepati caloris emplastrata.	Vigilijs.	Cum uiolis recentibus.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
B 198	Rosa.	Ori. frigi. & stiptice. G. diuersarum uirtutũ. lor. frigi. sic.	Fri. in 1. sic. in 3.	De Suri in Persia, recentes.	Cerebro calido.	Efficit quibusdam mesthut.	Cum camphora.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Meridianis.
C 199	Ocimũ origanat.	Filius Ab. ꝓpate cali. filius Mun. ca. in 1. M. fri. & sic. lor. ca. & sic.	Cal. in 1. sic. in 2.	Origanatũ, ꝓpter suã frigiditatẽ ratione uiscositatis.	Dissoluit superfluitates cerebri.	Replet cerebrum frigidũ superfluitatibus.	Cum nenufar.	o	Temperatis.	Omnibus.	Cuiuscũq; iuuẽ.	Orientalibus.
D 200	Violæ.	lor. frigi. & humi. hãtes quiddam caliditatis.	Fri. in 1. hu. in 2.	Azichne; multiplicium foliorum.	Odorata ad birsem, et ei potus laxat choleram.	Catarrum ex frigiditate.	Cum Cayri, & Samsuco.	o	Inflammatis.	Iuuenibus.	Cuiuscũq; iuuẽ.	Meridianis.
E 201	Lilia.	G. debilis cal. et ꝓpate humi. cũ stipticitate. lor. cali. & sicc.	Cal. in 2. si. in 3.	Cœlestia.	Dissoluũt superfluitates cerebri, & purgant aquam citrinam.	Sodam, ex caliditate.	Cum camphora.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrional.
F 202	Citra.	Cortex eius cal. & sic. similit̃ grana. Caro fri. et h. acetosũ fr. et sic.	Cal. & sic. in 2.	De Fasis signa, id est, regia.	Cũ odore stoconniæ, cõtra toxicũ cũ medicina: & cortex eius digerit cibum.	Cerebro calido, & est difficilis digestionis.	Cũ uiolis odorãdis recẽtib9 cũ comedunt p9 cibũ.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G 203	Fruct. mãdrag.	G. fri. ueruntamẽ est in eo hu. et c. lor. fr. & sic. acetosũ ipsi9 f. et si.	Fri. in 3. sic. in 2.	Magni, & odoriferi.	Odorãdi contra sodã, prodest elephantiæ, & magnis infrigidationibus cutis.	Hebetant sensus, & somnium prouocant.	Cum fructu hederæ.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aetati.	Calidis.
H												

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

Ie. G. Io. Myrtus. Propter ſuam ſtipticitatem, eſt frigid. & ſicc. & propter amaritudinem habet aliquid cali. & humi. (in alio, ſubtilitatis.) Et Sambucus eſt fortis caloris, & ſiccitatis. Et Sambucus credo, prodeſt habentibus torturam oris, & paralyſim ſola ex frigiditate. Roſæ gariofilatæ, nominatæ arabice uiſirim, propinquæ ſunt Sambuco in uirtute: uerumtamẽ debiliores ſunt eis, et delectabiliores. Narciſſus temperatus in cali. & ſicc. ſubtiliatiuus, & diſſolutiuus humiditatũ. Sylueſtris tamen fortior eſt, et calidior hortulano. Et campeſtris Narciſsi ſi cepe accipiatur, et aliquantulũ ſcindatur in crucem, plantetᵃ poſtmodũ in uiridario, duplicabitᵃ flos eius.

G. R. Mẽ. Roſa. Roſæ ſunt diuerſorum modorum. Nam ex eis ſunt quædam rubeæ, ſplendidæ. Quędã albæ. Et quædã citrinæ. Et quędã in exteriori ſuperficie citrinæ, & in interiori ſunt nigræ. Et earũ naturæ ſunt diuerſarũ uirtutũ: uerumtamen omnes ad frigiditatẽ declinant: unde cerebrũ infrigidẽt, & deſiccãt, & ſedant caliditatẽ ipſius. Tamẽ habẽtibus frigidum cerebrũ, catarrũ faciunt. Et moſchite, Cheri citrinũ habet aliquid caliditatis. Nigrum tamen eſt temperatum. Ior. tamen dicit, quod ſit calidum & ſiccum in ſecundo.

G. Io. Mẽ. Ocimum origanatum. Habet in ſe caliditatem, qua diſſoluit ſuperfluitatem cerebri moderate. Quod ſi aſpergatur aqua, ſeu infundatur, infrigidat, & humectat magis. Mentaſtrum calidum & ſiccum eſt in tertio gradu, diſſolutiuum uehementer humiditatum cerebri. Cuius ſuccus prodeſt ſingultui facto ex repletione. Samſucus calidus & ſiccus in ſecundo diſſolutiuus, et ſubtiliatiuus. nam diſſoluit uentoſitates cerebri, et exopilat ipſum, et ſubtiliat humiditates eius. Cuius oleũ prodeſt doloribus auriũ, qui fiunt ex uentoſitate groſſa. Et qñ ponitur ſuccus eius in uentoſa appoſita locis ſacrificatis, operatur, ꝙ cicatrices dictorꝫ locorꝫ deleantur.

Io. Ie. Violæ. Eliguntur contra cerebrum calidum propter ſuam frigiditatem: contra uigilias, quia odoratę faciunt uelociter dormire. Ei ſi ponantur exterius ſupra caput recentes, faciũt urinam redolere ſicut redolent ipſæ, ſicut accidit cum Alcanna unctis: eo quod urina eodem colore tingatur. Et Nenufar ſimile eſt uiolis in uirtute, & iuuamento: uerũtamen frigidius eſt eis, propter quod abſcindit ſodam contingentẽ ex caliditate. Et ipſum eſt duorũ modorꝫ, citrinũ ſylueſtre, & cœleſte hortulanũ: uerum cœleſte delectabilius eſt, & humidius. Flos Panis porcini calidus eſt & ſiccus: qui ſi uino infundatur, & poſtmodũ uinum ipſum bibatur, inebriat.

G. D. Mẽ. Lilium. Eſt diuerſorum modorum: uerumtamen quodlibet calidum eſt, diſſolutiuum cerebri. Et Cheiri citrinum eſt calidum, ſubtiliatiuum, & diſſolutiuum temperatum: licet omnes aliæ maneries eius ſint temperatæ in caliditate & frigiditate. Ocimi gariofilati uirtus propinqua eſt in operatione Samſuco. Rachacaromos ſunt temperatæ complexionis, & delectabilis odoris, conferentes leuibus uentoſitatibus cerebri. Fructus Hederæ ſunt eiuſdem uirtutis. Baſchiæ uirtus eſt ſicut uirtus fructus Hederæ.

G. D. Io. Citra. Multæ prægnantiũ comedunt ex eo, quando habent appetitus accidentales. Et ipſum eſt contrariũ mortalibus toxicis. Cuius cortex eſt calidus & ſiccus, et acutus. Et acetoſum ipſius frigi. & ſicc. in tertio. Et caro ipſius inter hæc ex ſua acuitate & aromaticitate confortat ſtomachum, & confert digeſtioni: cuius caliditas propinqua eſt temperantiæ. Et acetoſum ipſius incidit & ſubtiliat: et caro eius mediocris eſt inter corticem, & acetoſum ipſius. Bacheſchon dixit in libro quem fecit in Maymonem, & filius Embrahi dixit, quod ſi comedatur de nocte, ſtromboſilitatem facit (in alio. ſtriboſilitatem.)

G. D. Io. Fructus Mandragoræ. Hi infrigidant cerebrum, & humectant, & illud inſenſibile reddunt. Arangi diſſoluunt uentoſitates frigidas, & ſunt Citris ſubtiliores: Limoncelli ſimiles ſunt eis in odore, & operatione ad cerebrum. Citoniorum uero odor eſt infrigidans, & confortans cerebrum, & animam: tamen odor citoniorum abſcindit abominationes, & uomitus.

Apta huc quę ſupra fol. 27. Canone. 30

Myrtus. Roſa. Ocimũ originatũ. Violæ. Lilia Citra. Fructus Mãdragorę.

Iuuameutū, & nocumentū corum quæ secundę mensæ apponuntur. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 204	Canna mellis.	Ior. ca. & h. D. hūtes in se stipt.	Cal. & hu. in. 1.	Multæ succositatis, & dulcedinis.	Pectori, & tussi.	Generat uentositatem.	Cum lauantur cum aqua calida.	Sang. tēperat.	Frigidis.	Senectuti.	Quibus reperiuntur.	Quib. regiunt.
B 205	Candi.	Temperatum in caliditate.	Cal. in. 1. h. in. 2.	Purū, transparens, & leue.	Cannæ pulmonis.	Stomachis cholericis.	Cum muzis fructibus.	Humor laudabilis.	Temperatis.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
C 206	Lutū corascem.	Ca. sua fallēdie, gnālit fri. & sic.	Fri. tpa. sic. in. 2.	Leue, & fragile.	Abscindit uomitum.	Generat lapidem in renibus.	Cum fructibus muzis, syrupo acetoso de seminib.	Nutrimentum siccum.	Cal. & hūm.	Decrepitis calidis in uirtute.	Hyemi: quia digerere facit.	Cal. & flegm.
D 207	Festucę al. fisti.	Ori. ca. & sicc. Ior. cal. & hu.	Cal. & sic. in. 3.	Antiquæ, & magnæ.	Morsui serpentum.	Facit uertigines.	Cum chrysomelis siccis.	Sang. declinans ad siccitatem.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Frigidis.
E 208	Nucellæ.	M. c. & h. minus q̃ nuces. R. c. h.	Cal. in. 3. h. in. 1.	Grossæ, humorosæ.	Addit in cerebro.	Offendit stomachum.	Cum Penidijs.	Sang. non bonus.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Seprentrional.
F 209	Amyg. cū sale.	Ior. torrefactæ corticib. c. et si.	Cal. & sic. in. 2.	Cuius corticces fricando separantur.	Retardant ebrietatem.	Fastidiunt.	Cum uino citrino.	Flegma salsum.	Calidis.	Iuuenibus.	Hyemi.	Meridional.
G 210	Rabes.	Cal. & sic. in. 2.	o	Conseruatum in niue.	Variolis, & morbillis.	Pectori, & colicæ.	Cum citris conditis.	Humor inmūdus.	Calidis.	Iuuenibus.	Veri.	In qb. regiunt.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

D. Io. R. — Cannæ Mellis. Sũt temperatæ caliditatis, conferentes asperitati pectoris, gulæ, & cannæ pulmonis, mundificantes humiditatem existentẽ in eis: & urinam prouocant. Quarum uentositates sedantur per excoriationem, & ablutionem aquæ calidæ. Penidiæ uero calidæ & humidæ sunt: conferentes pectori, & tussi: lubricant uentrem, generant sanguinem temperatum, & ex eis meliores sunt, quæ conficiũtur ex puriori zaccharo.

Io. Isa. — Candi. Clarificant guttur, ad quod fluunt humiditates capitis, propter clamorem, & cantum, tussim & raucitatẽ, soluentes & conferentes pectori & pulmoni. Et quando præparantur cum succo Coriandri recentis, et papaueribus, erunt magis conuenientes habentibus complexiones calidas. Et tincti, seu infusi cum azurio, conferunt melancholiæ, & subtiliant ipsam.

Io. Ie. G. — Lutum corascenum. Eligitur ut comedatur post cibum ad meliorandũ digestionem, et roborandũ, seu cõstringendũ orificium stomachi, & maxime post assumptionẽ unctuosorũ: et est desiccatiuũ humiditatis stomachi. Et quantitas ex eis conferens, est ab una dragma usq; ad aureum: & si hanc quantitatem excesserit, operatur inflationem, opilationem, & citrinitatem. Et habentibus uenas largas, minus obstat q̃ alijs. Habet etiam in se aliquid caloris, propter salsedinem, & nutrit nonnulla de animalibus: eo quod est terra munda. Proprietas tamen luti prædicti, diuersatur secundum diuersitatem speciei ipsius.

Ori. Io. Gal. — Festucæ, uel Festicij. Eliguntur habentes in se stipticitatem, & aromaticitatem, ad conferendum stomacho, & expellendum humores pectoris, hepatis, & pulmonis, & mundificandum renes. Verum stipticitatem non habentes parum conferunt, aut nocent stomacho, & parum laxant, imo nutriunt modico nutrimento, sunt tamen comedendę post cibum. Agricolæ autem dicunt, quod fiunt ex insertione amygdalarum, in lentiscis, seu faucis hortulanis.

The. Mas. — Nucellæ. Hipp. dicit, quod Nucellæ magis nutriunt nucibus, & sunt difficilioris digestionis, nisi corticibus mundatæ fuerint. Quarum cortices sunt stipticæ, uentrem stringentes, & habentes multum uentositatis: & uentositatem generant. Dixerunt uero quidam de antiquis, quando comeduntur cum ruta ante cibum, non læduntur comedentes a morsu reptilium. Fertur etiam, quod scorpiones fugiunt eas. Et quando comeduntur cum ficubus, conferunt morsis ab eis.

G. D. R. Cor. — Amygdalæ cum sale. Amygdalę cum uino odiuntur, nisi ab eis, qui habent in stomacho flegma: quæ boni sunt saporis, præparatæ cum sale: & sunt conferentes mundificationi pectoris, & pulmonis, & faciunt uentrem laxum: eo quod habent in se abstersionem. Amaræ tamen ex eis sunt magis abstersiuæ pectoris, & pulmonis, & exopilatiuę opilationum splenis, hepatis, renum & uesicæ. Sunt etiam utiles ad prouocandum urinam: & cum fuerint uehementioris amaritudinis, erunt fortiores in huiusmodi operationibus.

Io. Ie. Isa. — Rabes. Eligitur pro stomacho debili, & cholerico, ut confortet orificium suum, & sedet abominationes eius. Et prohibet uapores uini ascendentes ad cerebrum, & confortat uentrem debilem. Naturam stringit, & rectificat pectus. Verum nocet decrepitis, & habentibus complexiones frigidas.

Apta huc quę supra fol. 28. Canone. 31.

I

Canna mellis. Candi. Lutũ corascenũ. Festuca. Nucellæ. Amygdalæ cũ sale. Rabes.

De Musica, & Accidentib9 Aiæ, & medicinis mūdificantib9 Corpus. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Gradus. Naturæ.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 211	Cantus.	Cōcordari uoces instrumētorū sonis, quorū naturæ fit usus.	Qui allicit aues.	Liberat ab ægritudinibus.	Quādo assuescunt propter delectationē.	Cū oritur per iuuamentum tantum.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
B 212	Organū. Fistu.	Vox quędā muta, uel cantus uiolentus.	Quod est proportionatum concorditer cum uoce.	Quando cantatur suauiter.	Qū discorditer cantat, q̄d ipsorę alterū uix audit.	Cū ꝓportionabiliter concordatur.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
C 213	Sonare, saltare.	Mouere pedes, & personā proportionare ad sonum.	Qū proportionabiliter adæquat intentio cantus, & actus psonæ.	Participatio uidēdi, & audiēdi delectationem consonantiæ.	Cum receditur a consonantia notarum.	Reditus ad notarū consonantiam.	o	Pluribus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
D 214	Gaudia.	Exitus uirtutis uitalis, & caliditatis successiue.	Quod ducit ad prosperitatem.	Periclitantibus, & tristibus.	Eo q̄d multiplicatū mortem inducit.	Cum inhabitatione sapientū, et discretione.	o	Frigi. & ꝓpric.	Decrep. et ꝓprie.	Frigidis.	Frigidis.
E 215	Verecundia.	Motus cordis ad interius, & exterius.	Absq; certa caussa.	Occultare uerecundiam.	Ex malo furore uitalis.	Cū reformatione discretionis.	o	Temperatis.	Adulescentu.	Omnibus.	Omnibus.
F 216	Ira.	Ebullitio sanguinis in corde.	Impinguans, & colorē trāsmutatum restituens.	Paralysi, et torturæ oris.	Consentientibus illicite uoluntati.	Rectificanda cum curialitate philosophica.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Frigidis.
G 217	Litargyrum.	G. temperatum in caliditate, & desiccatiuum.	Ex Pohem lucidum.	Desiccat apostema, cū carnem generat.	Facit redire superfluitates ad cor.	Cum oleo rosaceo.	o	Frigidis.	Senibus.	Frigidis.	Septentriona.
H											

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum.	Electiones, & Proprietates.

G. Nic. Mac.

Cantus. Vox debilis & submissa, seu semitonia, est quę nullam habet proportionē ad acuitatem, seu grauitatem, sed est solum, ut sit tonorū principium. Verūtamen uox illa submissa, seu semitonia, se habet ad tonū, sicut literæ se habent ad loquelam. nam ex eis componuntur, & ad eas resoluuntur. Et pulsatio instrumētorum se habet ad Cantum, sicut Ars uersificatoria ad uersus. Et numerus tonorum est secundum numerum complexionum: propter quod pro sunt ægritudinibus quæ fiunt propter accidentia animæ. Nam quidam Medicorꝫ consueuerūt etiā curare cum eis uenā sciaticam. Et Musica, sicut diximus, operat̄ ad animos.

Eligitur in cātu & pulsatione, & musica, q̄d sit Luna in signis aëreis, & secundo igneis, coniuncta cum Venere, & Mercurio.

Is. Oēs. Vniuersaliter.

Organare. Vtilitas Organi, Cantus, & Pulsationis est, quod Cantor, seu Explicator tonorū aliquoties non potest uocem exaltare quantū conuenit, nec potest etiā complere quod uellet in chordis, & supplet illud organo, seu fistula mediante. sicut cantus qui fit supra Bemi, id est, species chordarū, est fortior q̄ qui fit supra Zir: et debet esse quasi sonus fistulæ mediocris inter recitatorem, qui Cantor est, & inter non loquentē: qui sunt chorde: propter q̄d diffiniuimus fistulationē, & diximus eam esse cantū in alio mutū. Et electi fuerūt ad fistulandū illi de Signa. quia habuerūt amplas maxillas, ad recipiendū aerem, et grossa labia, ad retinendū cānulas fistularꝫ, & cor frigidū ad muniēdas sufflationes (in alio, ad imitādas (& nō sunt expediti ad candandū.

Lab.

Saltare. Sonus Musicorꝫ instrumentorꝫ, est genus saltationis, & modus motus localis. Qui diuidit̄ in grauem primū, & leuem secundū ipsius: & in mediocrē, & leuem ipsius: & in sonū tonitrualē, & leuem. Et quilibet istorꝫ habet sex modos ordinatos Cantuū, scilicet Cantū planū, cantū in modum Auium, cantū altum, cantum suauem. strictum cantū, plurium notarū elongatarum a uersibus, & cantū multiplicium notarū, cantum diuersarū notarum recedentiū a uoce, & recedentiū ad primū cantum. Et saltatio quædam fit cum instrumētis: & quædam sine. Et Saltator debet esse leuis in sua natura, in arte commendandus, in corpore & statura tēperatus.

G. Hip. R.

Gaudia. Gaudium impinguat corpora macilenta, & gracilia: propter afflictiones, adæquando humores, & trahendo calorem naturalem exterius. Verū cum repente accidit, interimit: eo quod subito calorem naturalem exterius educit, propter quod gaudentibus sæpe oportet uti alijs cogitationibus. Angustiæ enim sunt oppositæ Gaudijs: & sunt nociuæ omnibus corporibus frigidis & siccis. Quæ si continuæ fuerint, interimunt: nisi quis utatur bona dieta, & animam regat bono regimine.

Hip. G. R.

Verecundia. In Verecundia mouetur calor naturalis interius, fugiendo ab eo quod Verecundia induxit: propter quod calor eius fit pallidus: deinde per cogitationem mouetur exterius, & efficitur color ipsius rubeus: & similiter in tristicia. Verum multi opinantur, quod in cogitatu tristiciæ, & uerecundiæ, calor reuocatur interius: & quando aliquis sperat obtinere de aliquo, calor reuocatur exterius. Et hæc species desiccat corp9: propter quod apparet, quod quidam propter desperationem & spem patiuntur. Et colores sperantium sunt apparibiles, & desperantes sunt pallidi.

Ordinet̄, q̄d duæ infortunæ non sint in Ascendente, nec coniūctæ Veneri, Mercurio, & Lunæ.

Hip. G. Ori. M.

Ira. Ex Ira multiplicata prouenit color citrinus, tremor, anxietas, & febris destructiua: nisi discretio naturalis expellat, & refrenet ipsam, & propterea obtemperetur. Contra confert timidis, & habentibus complexiones frigidas. eo quod sanguinem ad exteriora transmittit, ruborem efficiens, & replet uenas, & sudorem prouocat. Timor uero est his oppositus. eo quod calor reuocatur interius, de quo possibile est, quod interimat Melancholicos, timentes ex re modica, & suspicantes suspicionibus mendacibus.

Caueas ne luna sit in tempore electionis in 7. & 2.

R. Schi.

Litargyrum. Tuchia, & semen Tamarisci cum teruntur, & miscentur cum aquis ros. sedant malum odorem sudoris titillarium & genitalium. Et succus foliorum liliorum, quando præparantur in uase terreo, & dimittitur quousq; desiccetur, deinde teritur cum corpore uasis ipsius, prodest eisdem. Et si uoluerit aliquis quod pili titillarium pueri non nascantur, depilentur, & inungantur loca cum sanguine ranarū, uel testudinum, mixto cum ouis formicarū, seu cum oleo stellionis, id est, lacerta inhabitāte domos, & rubor cum grossicie qui accidit in palpebris cum aqua rosa. in qua ponitur sumach, cum succo agrestæ ueteri. Et cum sudor hominis multiplicabitur, ungatur corpus cum alchanna mixta cum succo foliorum liliorum.

Apta huc quę supra fol. 28. & 29. Canone 32.

Cantus. Organum. Saltus. Gaudium. Verecundia. Ira. Litargyrum.

De Ebrietate, Vomitu, & confabulatorijs, Somno & Vigilijs. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiões.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
218 A	Ebrietas.	Agitatio instrumẽtorũ sensuũ.	o	Quę delectationem non abscindit.	Grauibus doloribus.	Generationi, & cerebro.	Cum confortantibus cereb. ũ, et deinde cum uomitu.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
219 B	Vomitus.	Exitus humorũ, uię cibi cõtrarijs.	o	Qui est facilis habẽtibus pectora ampla.	Stomacho, et inferioribus extremitatib. corporis.	Cerebro, & stricto pectori.	Cum ligatura oculorũ, & attactu.	o	Flegmaticis.	Senibus, decrepitis.	Quãdo prouenit a labore.	Calidis.
220 C	Raphani, et similia.	Gal. et ioh. calid. & sicc.	Cal. in 1. si. in 2.	Hortulani recentes.	Ante cibũ ad uomendũ, pꝰ ad laxãdũ, & ad purgandũ aquã citrinã.	Commouendo cibum, & humores.	Cum uomitu.	Humores malos.	Cal. et hum.	Decrepitis.	Frigidis.	Septentriona.
221 D	Somnus.	Immobilitas sensuum.	o	Dormire 6. horis, medijs iter duas primas noctis, & duas ultimas noctis.	Ad quiescendum, & digerendum.	Quãdo multiplicatur, desiccat corpus.	Cũ cibis humectantibus.	o	Flegmaticis.	Decrepitis.	Omnibus.	Omnibus.
222 E	Confabulator.	Est una caussa somni.	o	Conueniens naturæ uolenti dormire.	Delectãtibus in ipsis.	Si noluerit nisi unius cõfabulatõib. uti, et sunt plures confabulatores.	Nõ audire, nisi ab uno singulariter.	o	Omnibus.	Omnibus, præter pueris.	Omnibus	Habitatis.
223 F	Confabulatiões insomnis.	Rumores ueri, seu falsi.	o	Conuenientiores ad audiendum.	Inducit somnum.	Quãdo sunt rumores mali.	Cõmutando ingrata, ad grata.	o	Omnibus.	Vnicuiq; secũ ætatem suam.	Omnibus, sed hyeme magis.	Omnibus.
224 G	Vigiliæ.	Exercitium sensuum.	o	Quibus completur digestio.	Ad adquisitionem eorũ quæ sunt ad uitam.	Tedium sensuum quãdo excedunt.	Cum somno.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
H 1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Ebrietas. Vini potus, est res extra naturam: eo quod spiritus animalis uini uaporibus con-
turbatur, & sensus, uirtutes, & operationes ipsorum concurrunt horribili cursu preci-
pites: ita quod uinum ostendit ea quæ in sobrietate erant horribilia, in ebrietate
grata. Et istorum aliqui naturaliter prouocantur ad iram, propter ebrie-
tatem. Quidam stultizant absq; ratione, & caussa. Et quidam exube-
rant in læticia. Et aliqui reputant se habere sapientiam, & non
ebrietatẽ: & possibile est accidere, ut disputent in Legibus.

Vomitus. Aliquis de necessitate contingit: & aliquis est uoluntarius. Voluntarius est, sicut
accidit utentibus uomitu ad mundificationem corporis. Aut per medicinam, sicut per Ane-
tum. Aut absq; medicina, sicut accidit ipsa non utentibus. Qui uero accidit ex necessi-
tate, accidit ex nocumento expulsiuæ uirtutis existentis in stomacho,
Aut in sanitate, sicut accidit ebrijs, Aut in ægritudine, sicut
accidit in crisibus, & diebus Canicularibus.

Eligitur Vo-
mit9 luna exi
stẽte in mãsio
nibus Septen
trionalib. con
iũcta planetæ
retrogrado.

Raphani, & sibi similia. Eligitur uomitus post exercitiũ, balneum, & post potum syrupi ace-
tosi facti cum seminibus, post comestionẽ piscium salitorum cum sinapi, & ferculorũ, quæ di-
cuntur Strydebeng, melonum, raphanorũ, seu radicum: & post comestionẽ de duabus horis,
debet prouocari uomitus, istis assumptis, potando aquam aneti, aquã mellis, seu aquam cali-
dam cum oleo sisamino: & bibendo uina diuersa, dulcia uidelicet & acetosa multoties. Deinde
assumatur penna infusa in oleo, qua in gutture posita euomatur. Post uomitum uero lauetur
os cum uino, & aqua rosacea. Deinde recipiatur dosis una de syrupo de pomis: & abstineat a
cibo usq; ad consimilem horam alterius diei: deinde comedatur, & uomatur.

Somnus. Prolixus Somnus debilitat uirtutẽ & calorẽ naturalẽ. Et Sõnus breuis tp̃is, flegma
gñat, et corpus extenuat. Mediocris uero excitat uirtutes, et calorẽ naturalẽ, & efficit cogitatio
nes bonas. Somnus attamẽ diuersificat̃ secundũ diuersitates assumptorũ. Quia si fuerint in cor
pore uirtutẽ separantes, erit possibile, q̃d uirtus pereat: ꝓpter q̃d inungat̃ post ciborũ assum-
ptionẽ, multiplicantib. et sistentibus in principio paraxismorũ febriũ, q̃d non dormiant, donec
assumpti cibi plenitudo resoluatur, & alleuietur subsequenter. Quod si uacuũ fuerit corpus,
somnus infrigidat ipsum, & desiccabit, & uirtutem ipsius debilitat.

Confabulator. Debet recitator fabularũ boni esse intellectus, in scientijs ipsius generis fabu-
larũ, in quibus delectat̃ animus, potens abbreuiare, & ꝓlongare cum uoluerit, Fabularũ sermo
nes ipsos ornare, cõtinuare, & ordinare, ut cõuenit. Nec mutet suã effigiem in ipsa confabula-
tione, nec ꝓlixitate sermonũ uariet̃ confabulatoris intentio. Sit uero cõfabulator ipse boni mo
di, & bonæ curialitatis, potẽs sustinere uigilias, scrutator sermonũ, historiarũ Regũ, & sermo-
nũ delectabiliũ, & risum ꝓuocantiũ: & uersuũ, & Rithmorũ cõscius: ut propter ea Rex assumat
plenitudinẽ gaudiorũ. Nam propter hæc meliorat̃ digestio eius, & mũdificabit̃ spũs, & sanguis
ipsorũ, et uacabit a uarijs cogitatiõib. et efficit̃ bonę maneriei in rũorib. et euẽtib. supeminẽtib. ei.

Confabulationes in somnis. Sermones confabulationum ut plurimum sunt de præteritis:
qui aut sunt ueri, aut falsi, aut similes eis. Et diuersantur, aut iuxta desiderya intendentis.
sicut sunt historiæ Amatorũ, sicut Tristrandi, & Isaldæ, & Paridis, & Helenę. Aut iuxta
delectationẽ, aut iuxta desyderia intellectus. sicut in scientijs, curialitatibus & histo
rijs Alexandri, & similibus. Aut de pertinentibus iracundiæ, sicut bella, & prę-
lia, & expugnationes castrorũ, ciuitatũ, & his similia confabulati-
ones sunt de genere accidentium animæ.

Vigiliæ. Hæ naturaliter laxant corpus, & uirtutes naturales, animales, calorem natura-
lem, & cordis caliditatem ad exteriora mouentes, per quos uigorantur sensus, & mo-
tus uoluntarius, unde interius cor infrigidabitur, exterius calefiet. Cum ue-
ro uigiliæ prolongantur, & somnus minuitur, addit desiccationem
corpori & caliditatem, & corrumpit humiditatem cor-
poris, & facit oculos concauos apparere.

Apta huc quę
supra fol. 29.
Canone. 33.

Ebrietas. Vomitus. Raphani. Somnus. Confabulator. Loquẽs in somnis. Vigiliæ.

De Purgatione, & Constipatione, & mundificatione Dentium, & cura Ebriorum. | Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
225 A	Purgatio.	Dominiũ uirtutis expulsiuæ.		Expellens humorem superfluum tantum.	Virtuti retentiuæ quiescenti.	In purgatione excedens.	Cum stipticis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.
226 B	Constipatio.	Victoria uirtutis repentinæ.		Retinere uirtutem, donec prosit.	Conseruat humorum radices.	Retentioni superfluitatum.	Cum medicinis laxatiuis.	o	Omnibus.	Omnibus.	Hyemi.	Habitatis.
227 C	Coitus.	Est duorum cõbinatio cõparitũ, ad imitãdũ sper. humi.		Qui fit donec cõplete spermatizetur.	Ad conseruationem speciei.	Hñtibus anhelitos frigidos, et siccos.	Cum cibis generantibus sperma.	o	Cali. et humi.	Iuue. et adulesc.	Veri post mũdificationẽ mẽstru.	Temperatis.
228 D	Sperma.	Materiæ generatiuæ cali. & humi.		Tpatũ quantitate, & qualitate in aqua, descẽdens ad fundum.	Generationi.	Cum in generatione fuerit defectus.	Cum cautela spermatis, & loci recipientis.	Animal aliqd.	Oĩb. ẽpti c.h.	Iuuenibus.	Temperatis.	Temperatis.
229 E	Mũdificatoria, et lauat. dentiũ.	Mundificatio, & confortatio.		Non offendentes gingiuas.	Locis grossis, & concauis.	Cõmouentia dentes, & deturpantia gingiuas, & excoriantia.	Cum non frequenter utitur eis.	o	Interiorib. cali.	Dentibus fortib.	Omnibus.	Omnibus.
230 F	Ebrietas.	Vini fastidiũ.	o	Quæ nunquam est bona.	Nullum.	Cerebro, & uirtutibus.	Cum odorationibus frigidis.	o	Nullis ipsarum.	Nullis ipsarũ.	In quibuslibet mala.	Non habitatis.
231 G	Foca ordeacea. (alias, ceruisia.)	Io.c.& h. exopilans. G.f.& hu. imodica calid.		Acutum, speciatum.	Extinguit caliditatẽ acuitatis, & ebrietatis.	Neruos inflat, & facit fastidium.	Cũ miscet cũ succo limoncellorum, et acetositate citri.	Humor malus.	Calidis.	Iuuenibus.	Calidis.	Calidis.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. **Purgatio.** De rebus necessarijs est iuuare naturam, ad expellenda superflua. Hoc tamen uidendum est, quod si constipatio fuerit defectu cibi, & siccitatis caussa, ordinetur quod cibus multiplicet, & humectetur cũ brodijs pinguibus: & offis infusis in liquoribus humidis. Quod si fuerit ex assumptione cibi stiptici præcedentis, qui constipauit, abstineat ab eo. Quod si fuerit ex abundantia cibi, elongetur. Quod si fuerit ex mala complexione, rectificetur mala complexio. Quod si fuerit ex retentiõe urinæ in renibus & uesica, sed ex caliditate acciderit, curetur cũ seminibus cõibus, melonibus Indis, & Iudep. Si ex frigiditate, cũ seminibus apij, & feniculi.

Eligit in minutione manuũ, cũ sit Luna in mansiõibus igneis: deinde in mãsionib9 aëreis. Nisi luna fuerit i Geminis: & semilunijs melius, ꝙ plenilunio.

Hip. G. Ru. **Constipatio.** Si ex frigiditate acciderit, intret balneũ et fricet ibidẽ. Si ex caliditate, solũ cum aqua tepida balneet, & oleo uiol. Quod si uoluerit q̃d egrediat de Branchos, id est, de aqua ubi fit Branchos, fiat cum aqua mellis gargarisiua, abstergens dentes, & cum Masticis masticatiõe. Et expulsio rancositatis fit cũ sternutatiõe, & positione faciei supra uapores aquæ calidæ. Et q̃d in stomacho est, trahendũ est cũ uomitu: & q̃d in pectore, cũ decoctione ficuũ, & radicũ lilij, & capillorum Veneris, & cum comestione Butyri. Et si corpus fuerit plectoricum, trahatur humor uincens, cum medicina mundificante & euacuante cum phlebotomia.

G. Ru. **Coitus.** Natura in generatiõe delectationẽ fieri uoluit subitam, ducentem ad finem nobilem generati: ex qua delectatione quã plurima mouentur: quemadmodũ anima rationalis. Et hoc accidit, quando fit pruritus q̃dam & titillatio: et præcipue cum uidetur operari: & etiã cum q̃s cogitauerit super eo, in somno, seu uigilijs. Et illud q̃d maxime moderatũ ex eo dicitur, est post cuius complementũ accidit leuitas, & gaudium. Agens uero, seu coiens, non sit repletus cibo, neq; famelicus: quia accidit opilatio, & desiccatio. Sit & tempus moderatum, & aër non epidimitus, & corpus non paratum ad ægritudinem.

Eligunt ad generationẽ masculorũ, mãsiones masculinę, ex q̃bus meliores sunt Libra, & Sagittarius: fœminarũ uero Pisces, & Virgo: curet etiã si sit Virgo.

Hip. G. Ari. **Sperma.** Est ex superfluitatibus corporis nobilius: propter quod cum eius fit multa eductio, prosternitur uirtus, & accidit inde paralysis, tremor, & ægritudo iuncturarum, pulsatio cordis, sudor, apostema pectoris, & pulmonis, defectus appetitus ciborum, obscuritas uisus, & maxime decrepitis, & illis qui sunt frigidæ complexionis. Non coëuntibus uero, sed coire somniantibus, accidit animi peruersitas, testiculorũ inflatio, uniuersaliter ægritudines repletionum in corpore, & cerebro.

Ra. Ior. Bog. Iehu. **Mundificatoria.** Dentes uero offendit potus aquæ fri. post cibũ cal. et Chalõe, et cõmestio lactis, et ciborũ acutorũ, et obstupefactio Dentiũ, medicinæ uomitiuæ masticatio, regulariter dentes frãgẽtes, & supflua mũdificatio dentiũ. Qui mũdandi sunt cũ fustibus botrorũ dactylorũ, & maxĩe illorũ de Metha. Et corrosio dentiũ, lota, cũ frustis ramorũ persici mũdificetur. Debent etiã abstergi dentes cũ panno linteo madefacto aqua ros. q̃bus apponendus est puluis confortatiuus, confectus ex ciperis, squinanto, rosis. Et de rebus etiã mundificãtibus dentes, sunt carbones nouiter facti ex lignis, & puluis terreus uasorum quæ ueniunt de Senf.

Mas. G. **Ebrietas.** Est eleuatio uaporũ calidorũ ex uino ad cerebra debilia. Cuius cura fit cũ exercitio leui, & balneatione aquæ tẽperatæ, chalõe, potione syruporũ calorem extinguentiũ. Et abstinentia cibi curat ebrius, cum fuerit multa ebrietate grauatus: cuius etiã pedes fricentur, & cerebrũ confortetur, & ingeniet, ut somnus inducat: ad quod operatio uini circa stomachũ, & cerebrum sedat. Deinde cibetur cum cibo facto de caulibus, & cibo de lentibus præparatis cum liquore muzi saporis, & cum rebus acetosis, & etiã pullis gallinaceis præparatis cum liquore acetoso. Et hæc omnia fieri debent post usum muzorum fructuum.

Iudeus. Giptianus. **Foca. &c.** Iuuamentum Ebrietatis est illud, quod conficitur cum succo granatorum. Sed hordeaceum inflat, & speciatum calefacit & desiccat. Quod conficitur de pane, & herbis, est minus inflatiuum hordeaceo: uerum præseruat ab Ebrietate, si syrupo de limonibus, succo agresti, & Rob, mirtillorum bibens, ante potum uini utatur, & potus duorum dauit cineris sarmentorum, cum uilleo, & aqua niuis, & potus uini lymphati, & clarefacti paulotenus in camera Septentrionali. Et de proprietate Focæ est, mollificare, & abstergere ebur cum infusum fuerit in eo.

Apta huc quę supra fol. 31. et seq. Cano. 34.

Purgatio. Constipatio. Coitus. Sperma. Mundificatiua. Ebrietas. Foca.

H Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
232 A	Motus.	Processus uirtutum ad aliquem finem.	o	Quod prouenit ad nobiliorem finem.	Complementũ motoris, & moti.	Quando fuerit superfluus.	Prohibendo impedimenta.	o	Fri. & mots for tis: & econtra.	Iuuenibus,	Aeita. mots for tis: et ecõtrario.	Distemperatis.
233 B	Quies.	Finis motus.	o	Conseruans finem motus.	Structuræ pectoris.	Flegma generat.	Cum motu.	o	Cali. habentib. poros apertos.	Decrepitis, & pueris.	Aestatu, al. extra tpantiã degẽtib.	Calidis.
234 C	Exercitiũ leue.	Motus animalis uoluntarius.	o	Tempatis in quãtitate, & qualitate.	Superfluitates expellit.	Macilẽtis habentibus poros apertos.	Cum quiete moderata.	o	Calidis, & humidis.	Vniuersis, sed pueris tpat. fri.	Distemperatis.	Habitatis.
235 D	Equitatio.	Quidam motus moderatus.	o	Prouocat sudorem.	In tribus, quę dicemus.	Cum extenditur in ea.	Cum humidis.	o	Calidis.	Perfectis.	Temperatis.	Planis, expeditis.
236 E	Venatio terre.	Ad uenandum animalia syluestria.	o	Qui est facilis uenationis.	Humores subtiliat.	Corpora desiccat.	Cum inunctione in balneis facta.	o	Temperatis.	Vniuersis, exceptis pueris.	Temperatis.	Vniuersis.
237 F	Exerci. cũ pila.	Est impulsio cũ instrumento ad hoc deputato.	o	Cum pila mediocri.	Delectatio animę, & exercitiũ moderatũ corporis.	Iuncturis debilibus.	Cum suauitate utendo.	o	Temperatis.	Adulescentibus.	Tpato cuiulib. et circũiacentib.	Omnibus.
238 G	Luctatio.	Est moderatum exercitium inter duos.	o	Post cuius finem sentitur leuitas.	Corporibus fortibus.	Pectoribus.	Cum somno post balneũ.	o	Calidis, & humidis.	Iuuenibus,	Veri, et circumstantib. ipsis.	Omnibus.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13

Opiniones Philosophorum.	Electiones, & Proprietates.

G. Hip. Ru.

Motus. Species Motus sunt sex. scilicet, Generatio, Corruptio, Augmentum, Diminutio, Alteratio, & loci Mutatio. Et caussa in hoc est: quia motus, aut est in substantia, aut in accidente. Si in substantia: Generatio, & Corruptio. Si in accidente, aut interiori, aut superficietenus. Si in interiori, aut secundum qualitatem: & est Alteratio. Aut secundum quantitatem, & est Augmentum, & Diminutio. Si exteriori seu superficietenus, est Motus localis.

Eligitur Luna existẽte in tertia domo, scilicet gaudij, cõiuncta fortunis, & ascendens & domi nus sint fortunati a dño terræ, hoc est, quartæ.

Hip. G. Ori.

Quies. Per Quietem accidit corpori frigiditas, & humiditas, & artetica, carnositas, caro superflua a natura derelicta, & turpitudo effigiei, mala digestio ciborum: & hæc omnia, quia superflua resolui non possunt ex motu. Quies autem est bona habentibus in suis corporibus uapores fumosos. quia dum quiescunt, non resoluuntur uapores ipsi nociui. nam resoluti miscentes se humoribus forte febres inducerent.

Hip. G. Ru.

Exercitium moderatum. Temperatius inter tempora est Ver: deinde Autumnus. Et temperatius dierum, est mane dierum æstatis, & meridies dierum hyemis. Exercitium uero temperatum eget tempore, & loco conuenienti. Et generaliter Exercitium moderatum, diuersatur iuxta diuersitatem elementorum: quia exercitium moderatum iuuenilis ætatis, & corporum depressorum, in regionibus frigidis, & temporibus hyemalibus, quodlibet forte: & econuerso.

G. Ie. Gab.

Equitatio. Est exercitium moderatum: quæ diuersatur secundũ diuersificationem quantitatis, equitantis, & equitaturæ. Et suauis equitatio, est exercitium, quando non equitatur motu totius corporis. Et uniuersaliter iuuamenta exercitiorũ moderatorũ sunt tria. Primum, excitatio caloris naturalis: & est augmentũ, ad meliorandũ digestionem, & subtiliandas superfluitates. Secundum, pororum apertio, & meatuum mundificatio cum sudore, resiccantibus uaporibus. Tertium, duricia membrorum, & uirtus ipsorũ ex confricatione membrorum.

Eligitur equitatio in signis mobilib9 Luna existẽte in trino Martis, & aspectu Iouis.

Iudeus. Ari.

Venatio terrestris. Venatio in campis infrigidat & desiccat. quia est modus excedens quãtitatẽ temperatã, ex desyderio obtinẽdi, qui circũfluxerat, dissoluens humiditatẽ, quæ est caloris sustentamentũ: propter q̃d infrigidat corpus, & desiccat. Et hoc exercitiũ est detestandũ, maxime insuetis. quia homo morãs in quiete, deinde multo motu utens, & multoties cũ hoc comedens uenationũ carnes, descendũt prius q̃ digerant. Et laborantes in uenationibus, siue sint assueti exercitio, & uelint eo uti, siue sint plures uenatorũ qui non regunt, & uiuunt carnibus uenationũ, & laborãtes in suis uenationibus, utẽtes hoc cibo, non digesti cibi a stomacho descendũt, ppter q̃d gñant corpori ægritudines. Sed uenatio pisciũ & similiũ infrigidat, & humectat.

Eligitur Luna existẽte in signo, q̃d non aspicit dominus eius, & aquaticũ exercitiũ in signis aq̃ticis, aëreum in aëreis, & terreum in terreis.

Bucle.

Exercitiũ solatiosum. Melius int exercitia, q̃d annexũ est solatijs, & leticijs aĩ, et est minoris laboris: non tñ sicut uenatio, quæ tantos labores exigit: nec sicut delatio armorũ, nec sicut laboriosa militia. nam hæc exercitia continuanda sunt. Sed solatia pilarũ continuari possunt. Nam exercitiũ paruæ pilæ, est de moderatis exercitijs, & iuuatorijs in omnibus ætatibus. Pilæ uero solatium fit multis modis. Nam aliquando ludendo cum uirga ducitur, aliquãdo cum lata tabula, aliquando cum lanceola, & aliquando inmediate cum manu. In huiusmodi uero solatio, inferiora corporis quiescunt, & superiora mouentur: in alijs econuerso.

Eligitur hmõi solatiũ, cũ Luna fuerit in signis mobilib. cauendum tñ ne participet cũ Saturno.

G. Ru. Io. Ori.

Luctatio. Vniuersaliter existens exercitiũ habentibus corpora carnositate repleta, est periculosa: eo quod talis luctatio cõmouet in huiusmodi corporibus humores in eorum quietibus, quibus accidere poterit exinde ruptura, & uenire febris, caro superflua, ante derelicta, & mors subitanea, & alia iuxta naturam humorum, & membrorum recipientium ipsorum influentiam. Et exercitium est nociuum habentibus complexiones frigidas & siccas, & habentibus pectora stricta, macilentis, habentibus poros apertos, consuetis pati tussim, & stricturam anhelitus, & illis qui consueti sunt seruire in balneis, & similibus.

Apta huc quæ supra fol. 32. Canone. 35. notantur.

Motus. Quies. Exercitium. Equitatio. Venatio. Ludus pilæ. Luctatio.

De operationibus Balneorum, & partibus ipsorum. Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Gradus.	Naturæ.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A 239	Balneum.	o	Quatuor qualitates.	Vetus, altũ, & aquæ dulcis.	Vniuersis hominibus.	Aegritudinibus acutis.	Cũ rebus uehementis frigiditatis.	o	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
B 240	Cameræ & aër ipsius.	o	Gal. humi. & sicc.	Tempatæ, ratione aëris, & aquæ.	Sanis cõsimiles, & ægris, & econuerso.	Syncopizantibus, & pulsationi cordis.	Cũ receptione uenti Septẽtrionalis.	o	Sanis cõsimiles, et ægris ecõuer.	Siccis comp.	Oĩbus similiter.	Habitatis similiter.
C 241	Aqua delectabilis calidi.	Cali. & hu. in 2.	Tepida.	Aperiens poros temperate.	Corporibus hñtib⁹ poros apertos, & febri tertianæ declinãtibus.	Fluxui uentris.	Cum potu stiptico.	o	Temperatis.	Adulescentib.	Veri.	Orientalibus.
D 242	Aqua caliditatis nimiæ.	Ga. tpa. & hu.	Cal. accidentaliter calorẽ faciens naturaliter.	Quæ non est uehemẽtis caliditatis.	Subtiliat flegma.	Virtutibus rationabilibus.	Cum aqua frigida.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalibus.
E 243	Aqua frigida.	Dulcis fri. in 2.	Infrigidat naturaliter, calefacit accidentaliter.	Dulcis, delectabilis.	Meliorat digestionem.	Infrigidatis fortiter.	Cum introitu ad calidam.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
F 244	Aqua excellentis frigiditatis.	Fri. & hu. in 2.	Frigida, & humida.	Non habentibus qualitates malas.	Paralysi ex repletione.	Nimium purgatis.	Cum uino citrino.	o	Calidis, & siccis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalib.
G 245	Psylothrũ colatũ ex calce extĩc.	Cal. & sic. in 2.	G. lo. c. sic. et q̃d fit ex calce nõ extincta cõburẽs.	Album, uelocis depilationis.	Trahit quod est sub cute, cum resolutione.	Macilentis, non carnosis.	Cũ aqua Rosarũ, & oleo uiolarum.	o	Frigidis, & humidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Terræ uehementis frigiditatis.
H												

1 2 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Io. Balneum Aquæ frigidæ infrigidat naturaliter, & per accidens calefacit. Balneum uero aquæ calidæ econuerso. Verumtamen utrunque humectat. Balneum uero aëris calidum, desiccat: propter quod sanitas conseruatur. Et conferunt febribus ethicis, hydropicis, & paralysi prouenienti ex euacuatione & repletione. Cum uero uolueris balneo humectari, aspergatur balneum ipsum aqua multa, & sedeatur multum in concha, seu fonte. Quod si desiccari uolueris, euacua & desicca multum balneum ab aqua ipsius, & sedeatur in fonte illo, donec inspissetur anhelitus & augeatur.

Eligitur ad introitũ Balnei, cũ ascendens fuerit domus Iouis uel Martis, et Luna aspicit Venerẽ uel fuerit in angulis.

G. Io. Cameræ. Aër balnei diuersatur secundum diuersitates Camerarum ipsius. Nam prima est tepida, secunda mediocris, tertia in uoluntate caliditatis & siccitatis: in qua si moretur aliquis modicum, calefacit corpus & humectat: si diu, infrigidat & desiccat: propter multam distemperantiam humiditatis, & caloris naturalis dissolutionem: & infrigidat accidentaliter, extrahendo a corpore humorem cholericum, sicut accidit hoc in febribus tertianis.

Hip. G. Aqua delectabilis. &c. Hæc poros aperit, & attrahit humorem cholericum, infrigidans accidentaliter, & humectans naturaliter: & dolorem mitigat, & digerit reumata, & humores: prouocat somnum: sedat nocumentum rigoris, dissoluens grauitates, & dolores capitis: & remouet ardorem prouenientem ex sole, conferens paralysi, impinguans corpus, ingrediens ipsum post modicam comestionem.

Hip. G. Aqua calida. &c. Aqua fortiter calida, multum calefacit, & parum humectat. Dixit Hipp. Si quis intrauerit frequenter balneum, liquefiet pinguedo ipsius, mentem corrumpens, & syncopim facit. Et idem dicit in alio loco, quod nocet illis, quorum uenter est strictus: nisi forte balnei aqua fuerit infrigidata. Et illis etiam, quorum uenter est humidus per crasim: eo quod balneum stringit. Nocet etiam illis, quorum uirtus est debilis, & uomitum patientibus, & in quorum stomacho sunt humores cholerici, & quibus facile manat fluxus sanguinis de naribus.

Hip. G. Io. Aqua frigida. Iuuamentum balnei aquæ frigidæ est, quia infrigidat & humectat: & calefacit accidentaliter, propter clausuram pororum: facit etiam retineri uapores interius, propter quam caussam balneatio in eis post cibum meliorat digestionem. Diuersatur tamen operatio eius ratione habitudinis, & temporis præsentis: eo quod iuuenis densi corporis, cum balneatur in aqua frigida tempore æstiuo, augetur caliditas, & uirtus ipsius, & melioratur ipsius digestio: & aufert paralysim ex repletione, ex copia caliditatis interius profundatæ.

Eligitẽ in natationib. & lauacris ĩ aqua frigida, cũ Luna fuerit in Cãcro, uel in Pisce, nec sit iuncta Saturno; & detestatẽ Luna existẽte in Capricorno, uel Aquario.

Hip. G. Io. Aqua. &c. Nocumentum accidens ex balneo aquæ frigidæ est, cum balneatur post exercitium, coitum, uigilias, uomitũ, medicinam laxatiuam, & uentris fluxum ex indigestione: & si bibita fuerit etiam nocet. Obest etiam ægritudinibus iuncturarum, & tumoribus frigidis, & abscindit fluxum sanguinis ex naribus, & ex alijs locis fluentem, cum circa ea loca non manat, embrocatur: eo quod aqua cóagulat sanguinem. Et accidit decrepitis ex aquæ frigidæ balneo, sicut accidit serpentibus ex frigiditate hyemis. Et de iuuamento aquarum fontium, sicut diximus in capitulo de aquis potabilibus.

De. Glo. Mac. Psilothrũ. &c. Præcedit intinctionẽ Psilothri ad hoc ut non exurat locũ, inunctio cũ malua: deinde lauetẽ cũ aqua fri. locus inũctus & desiccat9: postmodũ locus inũgatẽ psilothro, ita tñ q̃d inũgatẽ prius psilothro ꝓprius digit9, & scribatẽ in cruce dextra dicẽdo, Miserere Deus Salomonis filij Dauid. Huius uero psilothri inunctio fieri debet postq̃ sudauerit in balneo, & sudoris ipsi9 facta fuerit abstersio, et desiccatio. Cũ uero abradere cœperit, morandũ est in camera cali. balnei, donec psilothrũ liquefiat: postmodũ fricetẽ locus cũ cartamo trito, cũ semine melonũ, & farina rizon, tẽperatis cũ aqua myrrhi, & prunorꝫ, et fumigatis in uase aliquo, & reseruatis: de quo dissoluto cum aqua ros. quoties necesse fuerit recipitur, & inungitur, seu lauatur locus.

Eligitẽ h9 inũctio cũ Luna fuerit minuta lumine, prius q̃ a sole euadat et gñaliter hęc electio utilis est ad mũdificãdũ sord[es] oẽs corporis.

Balneũ aquæ frigidæ, & Cameræ. Aqua delectabilis. Aqua calida. Aqua frigida. Aqua in balneis frigi. bibita. Philothr[um]

De ordinatione Balnei, & uariatione uestimentorum post balneum, & conseruatione sanitatis unguium.

Iuuamenta rationabilia.

Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam quęris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
246 A	Auripigmentum.	Gal. cali. sic. stipti. cõbustiuũ.	Cal. & sic. in 2.	Quod est de laminis deauratis, leuibus.	Abradit pilos, & trahit humores cũ sudore.	Colorat cutem nigro colore.	Cum succo rizon, & carcartani.	o	Frigi. & humi.	Senectuti.	Hyemi.	Habitatis.
247 B	Inũctio olei sine fricatione.	Humectat naturaliter.	Frigi. spa. in 2.	Post balneum.	Hũectat corpus, & preseruat ab apostematibus.	Habitudinẽ lenit.	Cum sandalo, aqua ros.	Habitudinem limpidam.	Siccis.	Decrepitis.	Aestati.	Lutosis, et mõtuosis.
248 C	Fricatio absq; olei inunctiõe.	Calefactiua & desiccatiua.	o	Leuis.	Aperit & resoluit uapores.	Facit Bothor.	Cum balneo temperato.	Membrorum duriciem.	Humidis.	Iuueni. et Senec.	Hyemi.	Septentrionalibus.
249 D	Bismalua.	Theo. calid. temperate.	Cali. spat. in 2.	Montana, tenera.	Mũdificat et lenit uentrẽ, & dissoluit apostemata orificij ani.	Mollificat crispitudinẽ capillorum.	Cũ mixtione gariofil. et sandalorum.	Lenit membra.	Omnibus.	Omnibus.	Omnibus.	Habitatis.
250 E	Vestis linea.	Frig. & sicc.	Fri. & sicc. in 2.	Leuis, splendida, & pulchra.	Temperat calorem corporis.	Dẽsat cutem, & prohibet exire uapores.	Cum mixtione seræ.	Desiccationem apostematum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati, et Veri.	Septentrionalibus.
251 F	Vestis de sera, & lana.	Cali. & desiccatiua.	Cal. & sic. in 2.	De partibus Masi, & Fasi.	Educit calorem.	Inflammat calorem.	Cum uestib9 lineis, & subtus eas.	Additionem caloris.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Montanis.
252 G	Oleum uiolaceum.	Frigi. et humi.	Fri. & hu. in 2.	Factũ de bonis uiolis.	Mollificat duriciem neruorum.	Laxat neruos, & membra.	Cum oleo sambucino.	Debilitatem tactus.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
H												
1 2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	

Opiniones philosophorum, Electiones, & Proprietates.

D. Glo. May. Rog. Auripigmentũ, In calce lota, seu extincta, auripigmentũ tantũ, quantũ, quarta pars ipsius cal cis ponaẽ. Deinde teraẽ & misceaẽ pro calefactis. cũ aquis hordei, uel rizon, uel succo melonũ: pro infrigidatis uero cũ succo maioranæ, seu mẽtastri. Quod si educere uolueris aliqd sub cu- te existens, misceaẽ cum p̃dictis aloẽs epimitidæ, myrrhæ, & coloquitidæ añ .3.2. ad p̃seruandũ apostemata, & bothor corporis. Et si accipiaẽ spuma maris, & misceaẽ cũ aqua, depilabiẽ locus inũctus. Vel accipiaẽ spuma maris, & teraẽ, et infundaẽ multoties in aquã auripigmẽti: deinde in aqua athali, & sublimetur, abradit pilos aspersa super locum pilosum. Quod si hæc plura uideantur acuta, dissoluantur in aqua fontium frigida & recenti. Quod si modicum acuta fue- rint, dissoluatur in aqua prædicta. Alias auripigmentum mixtum cum melle, abradit

Eligitur ad fa- ciendum abra- sionẽ pilorũ, Luna existẽte in signo bicor- poreo: exce- pta Virgine.

G. Inunctio olei. Si oleum frigidũ fuerit, sicut uiolaceum, lenit superfluitates, aperit poros, lenit & humectat corpus. Et si fuerit calidum, sicut sambuccinum, & muscelinum, & costinum, ca- lefacit, & dissoluit dissolutione uehementi: cum aliquo ipsorũ utuntur febricitantes, post com pletam digestionem humorum. Olei enim inunctio, antequam fiat pororum apertio, opera- tur retentionem superfluitatum, quas natura sub cure expellit: facta uero pororum apertione, dissoluit superfluitates, & corpus humectat.

G. Hip. Ior. Fricatio. Fricationis uero simplicis, seu præter oleum, quædam est lenis: & hæc dissoluit, & li quefacit humores, & poros aperit. Et quædam est fortis: & hæc dissoluit humiditates, & mem bra indurat. Et quædam est mediocris: & hæc sanguinem trahit ex superficie corporis. Et olei inũctio absq; fricatione, poros claudit, & prohibet resolutionem ab eis. Post balneationẽ cum aqua calefacta, conseruat calorem naturalem, ne dissoluatur, & calefacit & humectat: Et post balneationem in aqua frigida, inunctio infrigidat & humectat.

Eligiẽ ad uesti- mẽta inducen- da, l. una exi- stẽte in signis mobilib. p̃ter Capricornũ. Et melius iter signa mobi- lia, est Libra et Aries: et ma- xie qñ aspexe- rit Venerem, seu Iouẽ, tri- no uel sextili aspectu.

Ior. Bismalua. Est duplex. Alia est alba. Alia uiridis. Viridis est melior. Dixerunt tamen quidam q; est calida in primo gradu: & in ipsa est aliquid stipticitatis: & est humectatiua, & digestiua, & mundificatiua: & propter hoc abstergit maculas nigras faciei. Alia ad leniendum faciem, & planificandũ capillos. Rec. psilij torrefacti, triti, & educti per pannum de sera & lana. Alia con ferens furfurib. capitis. Lauantur capilli cũ succo bletæ, & delet. Alia. Si misceatur cum succo, quem diximus staphisagriæ, interficit pediculos, & lendes. De operationibus uero usuem, sandal. & ros. diximus in capitulo lauationis mannum.

Sup. fol 89 Iesu. Vestis linea. Omnia uestimenta tangentia corpus calefiant prius: deinde calefaciunt. Præter uestimẽta linea. Nam hęc prius infrigidant corpus, deinde adquirunt corpori lenẽ caliditatem. Vestimẽta uero Scumeysi corpus leniũt & humectant. Bombicina uero quãto nobiliora sunt, tanto magis leniũt, et calefaciũt corpus: et e cõuerso. Vestimẽta uero habẽtia pilos spissos, sunt de hyemalibus uestibus. Et uestimenta leuia, rara, & spiendida, sunt ecõuerso. Calceare ocreas, seu calciamenta dextri pedis, prius sinistro, præseruat a dolore splenis.

Hali. Fili. Ab. Vestes de sera & pellibus. Vestimẽta de sera leue efficiunt corpus: si de sera torta fuerint, mi- nus corpus calefaciunt, q̃ si de bombicea fuerint. Sed uestes de pelle, diuersantur secundũ di- uersitatẽ animaliũ. Sed meliores sunt, quæ fiunt de pelle Biffari: nam hæ calefaciũt fortiter. Sed pelles Vulpinę sunt magis calefactiuę. Pelles uero Cuniculoꝝ et Leporũ, sunt minoris calidita tis, q̃ de Biffari: q̃ sunt cõuenientiores corporib. tp̃atis, ꝓpter leuitatẽ ipsaꝝ. Pelles uero Agno rũ sunt magis calefacientes pellibus Hędinis, & magis conferẽtes dorso, & renib. Et sedilia quæ fiũt ex gatis paludis, conferũt Hęmorrhoidib. Vestimẽta uero aspera, macre faciunt corpur.

Detestaẽ inci- sio ungulũ di- gitoꝝ. cũ Lu- na fuerit i Ge- minis: & inci- sio unguiũ pe- dum, qñ Lu- na fuerit in Pi- scibus, et pci- pue cũ iuncta fuerit Mercu- rio, uel Ioui.

Oleum Violaceum. Vngues sunt de extremitatibus corporis. Et quoꝝ inũctio sanitatẽ præ seruat ipsoꝝ. Incisio uero ipsorũ fit die Iouis: ut assecureẽ de ruptura ipsoꝝ, si forte forfices teti gerint carnes digitorũ, uel lotæ fuerint cũ sale, post incisionẽ accidere potest, q̊d digiti incurrãt inflationẽ calidã: quæ curaẽ cũ semine psilij infuso in aq̃, et asperso supra petrã: et apposiro. Sed si senserit pulsationẽ in locis ĩflatis, signat putredinẽ fieri. Accipiaẽ de farina grossa, et masticeẽ: q̃ masticata digito patienti apponaẽ. Quod si putredo remaneat, ita q̊d unguẽ cadere cõtingat, inũgaẽ extremitas digiti patientis cũ oleo fri. uel cæra. nã hæc nõ ꝑmittũt turpẽ unguẽ renasci.

Apta huc quę supra fol. 33. Canone. 36.

Auripigmentũ. Inunctio olei. Fricatio. Bismalua. Vestis linea. Vestis serica. Oleũ uiol.

Fumigationes bonæ. Iuuamenta & Nocumenta syruporum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Complexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	253	Xyloaloes.	Muf. calid. & sicc.	o	Nigrũ, ponderosum, & amarum.	Retinet, confortat stomachum, & spiritus.	Aegritudinibus cerebri calidis.	Cum sumitur cum camphora.	Cremẽtum spiritus uitalis.	Frigidis.	Senectuti.	Hyemi.	Septentriona.
B	254	Muscus.	Muf. calid. & sicc.	o	Sxiadi, quod fertur de partibus Culbeth.	Confortat cor, & cerebrum.	Cerebro calido.	Cum camphora.	Cremẽtum uirtutum.	Frigidis.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentriona.
C	255	Camphora.	Ie. cõposita substãtia, cal. & substantia frigi.	o	Rubrum, album, & magnum.	Abscindit fluxum sanguinis ex naribus.	Inducit uigilias, & nocet coitui.	Cum uiolis, & nenufare.	Delectamentum.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
D	256	Ambra.	Ior. cali. & sicc. declinans ad calidi. musci.	o	Grisea, leuis, & pinguis.	Confortat cor, & multiplicat spirit9.	Consuetis pati Machire.	Cũ camphora, & odoramento alchannæ.	Audacia.	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Hyemi.	Septentrionalib.
E	257	Aqua rosacea.	In lib. sine titulo fri. & stiptica, in q̃ est uirt9 ẽrea.	o	Quod fit ex sublimatione ros. absq; aqua.	Confert uirtutibus, & instrumentis ipsorum.	Exasperat pectus.	Cum candi, & Iulep.	Alacritas.	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Septentrionalib.
F	258	Syrup. acetosus.	Tp̃a. in cali. fri. & subtilitate. Muf. loh.	o	Coctus mundus, moderate coqnatur.	Incidit, subtiliat, mundificat, & aperit.	Coitui, tussi, & dysenteriç.	Cum Iulep de redeo.	Humor frigidus.	Omnibus.	Vniuersis.	Omnibus.	Habitatis.
G	259	Syrup. aceto. de seminibus.	Tp̃a. ca. ex opilatione, & dicit. q̃d sit cali. Ru.	o	Quod fit secũ dum artis canones.	Descẽdere facit cholerã, & flegma.	Stomacho, pectori, & neruis.	Cum syrupis de papaueribus.	Nutri. de q non est curandum.	Frigi. et humi.	Iuuem et ultra.	Hyẽ, et circũstã.	Frigidis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philosophorum. Electiones, & Proprietates.

M. Ie. Ior. — **Xyloaloes.** Eligit̃ Indię: qa est delectabilius in fumigationib. Deinde Xyloaloes Saamsi: quia hmõi facit magis redolere pãnos, postq̃ est lignũ aloes humidũ: eo q̃d meli9 est ad masticandũ. Lignũ aloes uero Crinũ, est de mõ Saamsi. Et in hoc est dulcedo, p̃ quã gñant̃ pediculi. Sed Indũ hẽt amaritudinẽ, quæ p̃hibet gñationẽ ipsorũ. Et lignũ aloes est diuersorũ modorũ, scd'm diuersitates regionũ, ex q̃bus fert̃. Verũ nõ quęlibet arbor ipsius dicit̃ xyloaloes. Et xyloaloes ponit̃ incisa sub terra: p̃pterea, ut sordes & terrestreitas sua abscindat̃. Et loc9 ortus ipsi9 est ignotus. Et hmõi xyloaloes ẽ cõferẽs mẽbris ĩteriorib. et cõfortat cerebrũ & neruos, et cõfert hepati.

G. Ior. M. — **Muscus.** Folliculi cõtinẽtes Muscũ Cubit, sunt subtili ex uesicula & musco. Gergeri folliculi sunt hijs cõtrarij: q̃ musc9 est minoris subtilitatis, & aromaticitatis. Verũ musc9 Charã mediocris est inter p̃dictos: cũ quo miscet̃ limatura argẽti, & plũbi, ut sit ponderosus. Muscus Salmindi est declinãs ab operatione p̃dicti: quia motus de proprio folliculo, in uase uitreo conseruat̃. Et folliculus in quo continet̃ muscus, est umbilicus anĩalis, similis Gazelo, habẽtis duo cornua erecta uersus altũ: quæ uesicæ ĩueniunt̃ plenæ sanguine: quæ cũ conseruant̃ tp̃e diurno, sanguis ille transit in muscũ. Et cũ hæc anĩalia a maritimis elongant̃ uersus desertũ incedẽtia, spica naturaliter pascunt̃, & tũc ipsorũ muscus erit delectabilior. Cũ uero p̃pe maritimã cõmorant̃, pascunt̃ myrrha. Falsificatur tñ hic muscus cũ radice dicta Mãfir, & cum herba salich trita.

Ior. Ma. Io. — **Camphora.** Riachi est radix oĩm camphorarũ, inuenit̃ in corporibus arborũ. Frusta ipsius in modũ salis albi. Frustũ tñ unũquodq̃ ipsius est ponderis aurei, uel minus. Camphora uero minuta uocat̃ Missen. Et Camphora cõmixta frustis arboris, decoquit̃, sicut diximus in præparatione aquæ Camphoræ: & hæc camphora uocat̃ Firroli, (in alio, Sysiri,) ex qua conficiuntur statuæ. Et Camphora non nominat̃ diuersis noĩbus, nisi propter diuersitatẽ regionũ, & partiũ insularũ, et non ex alia caussa. Et fertur, q̃d sub umbra arboris camphoræ morari possunt ultra cẽtũ hoĩes: cuius corpus est albũ, declinãs ad rubedinẽ, ex quo cũ frangit̃, cadit Camphora.

Mas. Ior. — **Ambea.** Est sicut cerebellũ. Et mai9 ex ea est ponderis mille aureorũ: et hęc Ambra egredit̃ de fontibus rep̃tis in mari sup̃natãs aquę: de qua sup̃natãtes aues descendẽtes comedũt, & moriũtur p̃pter comestionẽ ipsius. Alij uero dicũt, q̃d sit sup̃fluitas, seu stercus anĩalis. Alij uero dicunt, q̃d sit de sordibus maris. Et ex oĩbus modis Ambræ melior est grisea, & deterior quæ est coloris niuosi: post quã in bonitate est Ambra piscea (alias, picea) Ambra piscis est qui horribilẽ odorem habet. Nam pisces deglutientes ipsum, eijciunt postmodũ: & quãdo præparat̃, in decolatiõe (in alio, in decoctione) egredit̃ ex ea harena. Est etiã alius modus Ambræ pinealis. Et est alter modus, q̃ dicit̃ mũdus, carẽs odore. Such uero conficit̃ ex humidis emblicis. Qui si non rep̃iunt̃, fit ex ramich. Et Ramicb est galla recens, agrestis. Et isti modr Such sunt frigidl.

Iudæus. — **Aqua Rosacea.** Eligitur potus eius ad confortationem cordis & stomachi: & odor eius, ad sedandũ syncopim: eo quod excitat quinq̃ sensus, & dilatat animã, & confortat corpus, cum aromaticitate, & stipticitate, si cum rosis misceantur alij flores, seu species aromaticæ: ut camphora, & crocus: & si sublimet̃ aqua illa rosacea, efficietur uirtutum rerum mixtarum.

F. li9. Isa. — **Syrupus acetosus.** Qui fit cum zaccharo, est conueniens omnibus sanis complexionibus, ætatibus, & regionibus: & qui cum melle est temperatus inter caliditatem & frigiditatem: & factus cum radicibus, est declinans potus ad caliditatem, magis exopilans, & incisiuus, & minus extinctiuus, & infrigidatiuus, q̃ acetosus simplex. Et syrupus acetosus de seminibus, est magis aperiens opilationem. Acetosus uero simplex, est fortior ad sedandum sitim, & infrigidandum hepar: cuius iuuamenta dicemus post.

G. Ie. Ra. — **Syrupus simplex.** Hic est conueniens sanis & ægris, dissoluens uentositates: & exuperat choleram sua acetositate, conferens expulsioni sputi a pectore & pulmone. Vrinam prouocat. Et Syrupus acetosus de Citonijs, quem composuit G. est conferens confortationi stomachi & hepatis, & addit in appetitu, & prodest conualescentibus. Et Syrupus acetosus squilliticus, est conferens hydropicis, & ægritudinibus uentris accidentibus ex frigiditate: & educit fœtum, & confert asmati, & difficultati anhelitus, accidentibus ex humore flegmatico uiscoso.

Apta huc quę supra fol. 34. Canone. 38.

Xyloaloes. Muscus. Camphora. Ambra. Aqua Rosa. Syrupus acetosus. Syrupus.

De Syrupis Rob, & dispositionibus Camerarum, habito respectu iuxta temporum dispositiones.

Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	260	Syrup. de Citoniis.	Frigi. & sicc.	Fri. in. 3. sic. in. 2.	Bene cõpositus, ex rebus cõuenientibus confectus.	Meliorat digestionem, & stringit uentrẽ, & abscindit uomitũ.	Exasperat guttur, & pectus.	Cum syrupo dulci, sicut de papaueribus.	o	Cali. & humi.	Senectuti.	Aestati, & circumstantiis.	Meridianis.
B	261	Syrup. de Papaueribus.	Frigi. & tempe.	Fri. tempe. in. 3.	Confectus cũ seminibus, & corticibus papauerũ, & aqua pluuiali.	Pectori, & cerebro calido.	Offendit cõplexiões uiscerum ex frigiditate.	Cũ mina bona. (alias, myrrha.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
C	262	Syrup. Rosaceus.	Fri. & stipticus laxatiuus.	Fri. & cali. in. 2.	In aqua, cuiꝰ spẽs rosę post bullitionem mutatæ sunt.	Educit subtilem cholerã.	Cõprimit stomachum, & intestina.	Cum aqua hordei, & humida.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In media æstate.	Meridianis.
D	263	Syr. de Iulep cõfectꝰ de aq̃ rof.	Frigi. & humidus.	Cali. & hu. in. 3.	Bene coctus, & confectus cum aqua rosa.	Ebrietati, & cõseruationi sanitatis.	Fluxui, & rasuræ intestinorum, & dysenteriis.	Cum syrupo de pomis.	o	Calidis.	Iuuenibus.	Aestati.	Occidentalib.
E	264	Rob de Ribes.	Fri. & sicc. constrictiuus.	Fri. & sicc. in. 2.	Quod defertur de Sires.	Cõfortat stomachum, & digestionem.	Dolori gulæ, & gutturis.	Cum Rob de granatis melliferis.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridianis.
F	265	Cameræ æstiuales.	Frigi. & humi. temperate.	o	Quæ asimilantur temperantiæ Veris.	Complexionem, & digestionem obtemperant.	Prohibẽt dissolutionem æstatis.	Cum balneo.	o	Calidis.	Iuuenibus.	In meridie.	Meridianis.
G	266	Cameræ hyemales.	Contẽpera in caliditate.	o	Quæ asimilantur extremitati Veris.	Excitãt uirtutes sopitas a frigore.	Sitim efficiũt, et faciunt descendere crudum cibum.	Cum disposi tione uersus aërem septentrionalem.	o	Frigidis.	Decrepitis.	Fortiter frigidis.	Montanis.
H													

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones Philoſophorum. Electiones, & Proprietates.

Sab. Filiꝰ. Sab. Ior. Syrupus de Citonijs. Eſt confortatiuus ſtomachi, & ſitis ſedatiuus. Sciendum tamen, ꝙ ſuccus Citoniorum diutius conſeruatur ſucco pomorum. Nam ſpeciata eſt de natura ſpecierum. Syrupus uero pomorum eſt frigidus & ſiccus, confortatiuus orificij, conferens pulſationi cordis, roborans animum retinens uomitum, & fluxum uentris. Syrupus tamen qui fit de pomis Hieroſolymitauis melior eſt, & pro huiuſmodi operationibus, propter bonitatem coloris: Verum eſt minoris frigiditatis, propter ipſius dulcedinem.

D. Syrupus Papaueris. Eligitur contra uigilias, eo quod ſtuporem efficit. Et eſt conferens tuſsi & reumati. Et ſyrupus de Nenufare eſt conferens dolori capitis: & reumatibus deſcendentibus ad pectus, uel ad ſtomachum. Syrupus de Lemoncellis eſt frigid. & ſicc. habens in ſe aliquid caliditatis propter corticem: uincit choleram, conferens ſtomacho, & appetitui. Meliorat digeſtionem, ſedat uomitum, & prodeſt ebrietati.

Iudæus. Laxatiuus. Syrupus Roſa. Eligitur ſyrupus de aqua Roſa. rubea: confectus propter uirtutes ipſius laudabiles. Et fit, acuendo ipſum cum ſcamonea: & ſimpliciter non acuendo. Et eſt poſsibile, ꝙ temperetur cum ſyrupo acetoſo. Syrupus Viol. eſt temperatus in frigiditate & humiditate: lenit pectus & guttur, & ualet contra tuſsim cum febre, & lubricat uentrem. Syrupus de granatis cum menta confectus, eſt frigidus & ſiccus, ſedans uomitũ, & ſitim, conferens cholerico orificio ſtomachi. Syrupus confectus cum thure, confert uariolis, rubori corporis, & meſthiræ, & ſimilibus.

Filiꝰ. Mun. Syrupus Iulep. Eſt temperatus, declinans ad frigiditatem & humiditatem. Extinguit caliditatem ſtomachi, confortans eum: & reprimit acuitatem febrium. Aqua mellita, cum ſpeciebus, confert ægritudinibus frigidis: cuius mundificatio minor eſt mundificatione mellis. Laxat uentrem ſiccum, ſed premit ſtomachũ, & inteſtina parata ad expellendum ſuperfluitates: & retinet cibum inuentũ in ſtomacho, & confortat diſtribuentes ipſum per partes corporis.

Sab. Sera. Rob de Ribes. Rob de myrtillis confert fluxui cum tuſsi. Rob de ceſis, eſt frigidus, conferens tumori gulæ ex caliditate. Rob de nucibus eſt calidum, conferens inflammationibus gulę ex frigiditate. Rob agreſtæ frigid. & ſicc. alterat choleram, uomitum reprimens, & ſitim, uentrem ſtringit. Et ſimiliter Rob de aceto citri, uerumtamen eſt fortioris operationis. Rob de prunis confert febribus cholericis, quando uenter eſt ſtrictus.

Ra. Gab. Camerę æſtiuales. Eligantur tẽpore æſtiuo Cameræ Septẽtrionales, inueſtitæ plurib. ſuppoſitis pãnis ſubtilib. et raris, aſperſę odoramẽtis fri. et aqs dulcib. et bedurg, amplis, plenis ſpẽbus fri. redolẽtibus herbis, et fructib. frigidis odoriferis: quę fumigant̃ etiã cum ſandalo & camphora: & rorant̃ panni p̃dicti aqua roſa. tẽperata, cũ uino odorifero. Et per hanc diſpoſitionẽ camerarũ, & conuerſationẽ alicuius in eis nudo corpore, fit ꝓhibitio a calore uehemẽti. eo q̊d äer eſt tunc frigidior nobis. Et cum hęc operari non poſſumus, induimus corpus ueſtimẽtis, & caput cooperimus biretis, quæ ſunt calidiora nobis: & præcipue cum äerem calidum circundantem nos, & mixtum uaporibus noſtri corporis, rectificare cum flabellis non poſſumus.

Camerę hyemales. Eligit̃ in Cameris hyemalib. ut habeant̃ carbones ignẽ diutius continẽtes, & ligna nõ hñtia malas q̃litates. ſicut ſunt ligna ficus, et ſimilia. Et Cameræ ſuffumigent̃ ſuffumigationib. aromaticis calid. ſicut neda ambræ. Et oſtia cameræ ſint diſpoſita ad orientẽ, & in cameris lecti leues & molles ſint. Nã hæc cõſtitutio camerarꝫ ſitim efficit, et ciborꝫ deſcenſum feſtinare facit añ horã debitã, et uniuerſalit̃ ſicut balnea cooperant̃ poſt cibũ. Et cũ cameræ inficiunt̃ forte cimicib. ſuffumigent̃ ſuffumigationib. nucũ cupſſi, et odoramẽto neptę albæ, tunc interficiunt̃. Et ſi accipiat̃ auripigmentũ ductũ cum aqua in aliq̃ uaſe, et roret̃ cum ea locus continens muſcas. Itẽ herba ſancti Iohannis ſcarletza, uel eius flores, ualet contra cimices.

Confortatiuus. Eligit̃ in Syrupis medicinalibus, ꝙ Luna ſit iuncta Veneri & Ioui, in ſignis äereis et aquaticis.

Refrigeratiuus. Eligit̃ in purgatiõe, q̊d Luna ſit in Scorpione, uel in ſua triplicitate. Deteſtatur tñ, ſi ſit coniũcta cum Ioue, uel planeta retrogrado.

Refrigeratiuus. Eligitur ut fiat hæc diſpoſitio camerarũ, Luna exiſtẽte in ſignis fixis, ſeu bicorporeis, et Luna & aſcendens ſint fortunati a domino aſcendẽtis (alias, a domino tertij.) Prohibet̃ hæc conſtitutio camerarũ fieri, cũ infortunæ fuerint in angulis, tertia domo et eius oppoſito. Apta huc quę ſupra fol. 35. Canone. 39.

K 3

Syrupus Cit. Syrup. Pap. Syrup. Roſ. Syru. Iulep. Rob de Ribes. Cameræ æſtiuales. Cameræ hyem.

De mutatione Aeris, occasione Ventorum, & temporum. Iuuamenta rationabilia.

	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOTIO Nocumenti eius.	Quid generat.	Cōplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.
A	267	Ventus meridionalis.	Cali. & humi.	Cali. in. 2. fri. in. 1.	Transiens per bonam regionem.	Pectori.	Perturbat sensus.	Cum camphora, & aqua ros.	o	Frigi. & humi.	Decrepitis.	Autumno.	Septentrionali.
B	268	Ventus Septentrionalis.	Calid. & sicc.	Fri in. 3. sic. in. 2.	Transiens per aquas dulces.	Clarificat sensus.	Pectori, & tussi.	Cum balneo, & uestimēto.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Meridionalib.
C	269	Ventus orientalis.	Temperatus.	Temp. cal. in. 2.	Transiens per aquas, & prata pulchra.	Multiplicat spiritus.	Ophtalmiæ, & corariæ.	Cum aqua florum.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
D	270	Ventus occidentalis.	Alicuiꝰ tꝑantiæ.	Tpa. l. in 2. al. in 1.	Decliuis Septentrionalibus.	Procurat digestionem.	Tremori, & frigori.	Cum calefactione.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
E	271	Ver.	Temperatum.	Tpa. hu. in. 2.	Medium ipsius.	Vniuersaliter animalibus, & terræ nascentibus.	Corporibus immundis.	Mundificādo corpora.	o	Temperatis.	Iuuenibus.	Nullis ꝓportiō.	Temperatis.
F	272	Aestas.	Calida, et sicca.	Tempera in 2.	Principium ipsius.	Dissoluit superfluitates.	Impedit digestiōem ratione choleræ.	Cum infrigidantibus humidis.	o	Frigidis.	Decrepi. et seni.	Nul. ꝓportioāt.	Montanis.
G	273	Autumnus.	Alicuiꝰ tꝑantiæ.	o	Medium eius.	Gradatim ꝓcedētibus ad contraria.	Tempatis cōplexionibus.	Cū rebus humectantibus, & balneo.	o	Temperatis.	Adulescentibus.	Nul. ꝓportion.	Temperatis.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13

Opiniones philosophorum. Electiones, & Proprietates.

Hip. G. Ventus Meridionalis. Regio Meridionalis consistit in dextra parte, respiciente uersus Orientem. Et est regio calida, eo quod declinat uersus eam: & distat modicum a circulo Augis (in alio, axis) & est humida: propter uapores dissolutos, & magno mari circumdante. Et hebetat motum, & corpora, perturbat sensus, prouocat paroxismum epilenticum. Inducit sodã, replet cerebrum superfluitatibus, & maxime humidis, & debilitat digestionem.

Hip. G. Ventus Septentrionalis. Regio Septentrionalis est opposita regioni Meridionali, ex parte sinistra consistens, respicienti uersus Orientem. Cuius complexio est frigida & sicca: eo quod elongatur egressus (in alio, incessus) Solis a loco illo. Nam sol transit per eum, cum est in circulo Augis suæ, & tunc distat longius ꝙ possibile est a terra. Et hæc regio humores mundificat, clarificat spiritus, & sensus corroborat, prohibens fluxus reumatis: & obest complexionibus frigidis. Hippo. opinatur, quod uentus est aër motus, Arist. uero dicit, quod est uapor descendens a terra.

Hip. G. Ventus Orientalis. Regio Orientalis, quæ Arabice dicitur Sabel, uersus ortum Solis, est temperata, declinans ad caliditatem, & siccitatem. Temperata, quia Sol non elongatur ab ea in tantum, quod remaneat frigida: nec tantum appropinquat, quod fit calida, sicut accidit aliis ab ipsa: quæ propter suam temperantiam efficit habitudines temperatas, & corpora sana, uirtutes fortes, & habitatores coloratos, albo & rubeo colore.

Hip. G. Ari. Ventus Occidentalis. Regio Occidentalis Arabice dicitur Dubur, & est sicut regio Orientalis, non simpliciter temperata, sed declinans ad frigiditatem & siccitatem. Non simpliciter temperatur dicitur, quia Sol non immittit radios suos mane super eam: & habitantes in regione illa, sentiunt in crepusculis matutinalibus frigus, & in serotinis calorem, sicut in autumno sentitur. Sunt alioqui octo uenti, quorum quilibet declinat uersus unum latus quatuor primorum, & uniuscuiusq; complexio istorum octo, est secundum naturam illius ad quem declinat.

Hip. D. Ver. Principium temporis Veris est, quando Sol ascendens, intrat primum punctum Arietis, uidelicet decimoquinto Martii. Cuius natura est temperata, propter incessum Solis super lineam rectam æquinoctialis: & ultimum eius, quando Sol consistit in ultimo Geminorum. Et tempus Veris continet tres menses, propter tria signa: mense uero secundo intrat Sol Taurum, uidelicet decimoquinto Aprilis, & egreditur in medietate Maii. Et quilibet illorum mensium natura assimulatur alteri propter uicinitatem. Et sic se habent omnia tempora.

Hip. D. Aestas. Principiũ Aestatis est, quando Sol intrat primũ gradum Cancri, uidelicet. 16. Iunii: finis uero eius, est, quãdo Sol est in fine Virginis. s. 16. Semptembris Mensis uero secũdi. Aestatis principiũ est, quãdo Sol intrat primũ gradum Leonis. 18. Iulii: & finis ipsius, quando intrat primum gradum Virginis. 18. uidelicet Augusti. Cuius natura calida est & sicca: eo quod Sol existens in ascensu suo, quantum plus est possibile uersus Septentrionem incedit, ad cenith capitis nostri, & calefaciat nos. G. & Hippo. opinantur, quod principium Aestatis sit, quando oritur Gallina, seu frons Tauri, & est principium messionis.

Hip. D. Autumnus. Principium Autumni, id est, quando Sol incipit descendere, intrans principium Libræ. 18. uidelicet Septembris: tunc conuertitur Septentrio uersus temperantiam, declinans ad meridiem: cuius ultimum est Sagittarii decimoquarto uidelicet Decembris. Mense uero secundo est descensus Solis in primum gradum Scorpionis decimoseptimo uidelicet die Octobris. Vltimum ipsius est decimoquarto Nouembris. Huius uero natura temporis est frigida & sicca, temperate: sicca, propter siccitatem æstatis remanentem: & frigida, propter adproximationem hyemis.

Apta huc quę supra fol. 35. et seq. Cano. 40.

Ventus Meridionalis. Ventus Sepentri. Ventus Orientalis. Ventus Occidentalis. Ver. Aestas. Autumnus.

De mutatione Aëris, occasione temporũ, & partiũ ciuitatum. Seu de regionib. epidimijs, & cum præseruatiua. Iuuamenta rationabilia.

1	2	3	4		5	6	7	8		9	10	11	12	13
A	274	Hyems.	Frigida, & humida.	o	Contigua Veri.	Meliorat digestiones.	Generat flegma.	Calefactio cũ igne, uel uestimento, seu balneo.	o	Cali. & sicc.	Iuuenibus.	Non proportionata ei.	Maritimis.
B	275	Regio septẽtri.	Frigida, & sicca.	o	Habẽs bonas aquas, & terram superficiei bonam.	Inducit fortitudinẽ, & prudentiam.	Pectoribus strictis.	Cum obtẽperatione mensium.	o	Cali. & humi.	Iuuenibus.	Aestati.	Calidis.
C	276	Regio meridio.	Calid. & sicc. (in alio, humi.)	o	Distans a mari, & appropinquans septentrioni.	Inducit largitatem, et alacritatem.	Variolis & morbillis, digestioni, et intellectui.	Confortãdo stomachum, & caput.	o	Frigi. & sicc.	Senectuti.	Autumno.	Existẽtib. iuxta polũ Septentrio.
D	277	Regio oriẽtalis.	Temperata.	o	Septentrionalis, circa partẽ meridionalẽ, habens interpositionem.	Fere omibus uirtutibus.	Quia multorum fulgurũ, & terræmotuum.	Cum secessu in subterranea.	o	Temperatis.	Omnibus.	Veri.	Orientalibus.
E	278	Regio occidẽta.	Variabilis temperanter.	o	Insulæ Alabor.	Manifestationi minerarum.	Complexiones deuiare facit.	Cum rectificantibus ipsas.		Temperatis.	Senectuti.	Veri.	Septentrionalibus.
F	279	Aẽr epidimius.	Malum periculosum.	o	Cuius nõ corrumpitur substantia.	Destructioni inimicorum.	Animalibus terræ nascentibus.	Cum fumigationibus contrarijs.	o	Nullis.	Nullis.	Malis omnibus.	Malis uniuersaliter.
G	280	Tyriaca.	Calida, et sicca.	o	Quæ liberat gallum toxicatum.	Tussi, & ægritudinibus fri. & sicc. (alias, toxicis.)	Vigilijs.	Cum infrigidãtibus, sicut aqua hordei, & similibus.	o	Frigi. & humi.	Senect. & lenio.	Hyemi, & tẽporibus oportuno.	Vbi nocumentum.
H	Numerus.	Nomina.	Naturæ.	Gradus.	MELIVS EX RE ipsa quam queris.	IVVAMENTVM eius.	NOCVMENTVM eius.	REMOtio Nocumenti eius.		Quid generat.	Cõplexiones.	Aetates.	Tempora.	Regiones.

Opiniones philosophorum, Electiones, & Proprietates.

Hip. D. Hyems. Initiũ Hyemis, est descensus Solis in principiũ Capricorni: & est finis declinationis eius uersus medium Decẽbris: & ultimũ eius, est descensus uersus extremitatem pisciũ in Martio, ubi est circulus ascensionis meridionalis. Initium uero est mensis secundi, existentia Solis in Ianuario, & ultimũ in Februario. Et possibile est, quod unus circulus uenit uno die ante, uel post, cuius natura est frigida & humida, propter elongationem Solis a cenith capitis. Hipp. uero opinatur, quod principium eius sit, quando occidit Gallina, seu frons Tauri, quod est tempus seminandi.

Hip. D. Regio Septentrionalis. Regiones existentes sub polo Septentrionali, sicut Sclauonia, & similes, sunt fortis frigiditatis, & siccitatis: quarũ incolæ sunt ampli pectoris, & prudentes, & horribilis dispositionis, propter occultationẽ caloris: & sunt subtiliũ tibiarũ, propter excessum caloris ipsius, ab extremitatibus, & sunt tamen longæ uitæ, propter bonã digestionem ipsorũ: & sunt parum bibentes, eo quod multum comedunt: quorũ mulieres sunt fertiles: eo quod non mundificantur a menstruis, propter frigiditatem aquarũ, quibus utuntur: & sunt pauci lactis, & difficilis partus: & earum est strictus uenter.

Hip. D. Regio Meridionalium. Regiones existentes sub polo meridionali, sicut Aethiopia, sunt fere contrariæ dispositionibus septentrionalibus, quarũ complexiones sunt calidę & humidæ, multarum corruptionum: quarum aquæ sunt turbidæ, & salsæ: & colores incolarũ ipsarum sunt nigri: quibus festinat ebrietas, propter debilitatem capitis, & humiditatem ipsorum: ad quorum uiscera multum descendit flegmatis: ex quo minuitur appetitus, & debilitatur ipsorum digestio, frigiditatem ipsorum prædicta augente. Quorum & dispositiones sunt suaues, uitæ breuis, & uentres molles: propter malam digestionem.

Hip. D. Regio Orientalium. Regionũ Orientalium, aër est clarus, & temperatus sicut Ver: uerumtamen declinans ad siccitatem. Quarũ cibi sunt temperati, & aquæ dulces, claræ: eo quod Sol non diu moratur super eis, ut efficiantur salsæ: nec elongatur ab eis, ut fiant turbidæ: quarũ regionum incolarum colores sunt albi, mixti rubori, & corpora pinguia, uoces claræ, ægritudines paucæ, figuræ pulchræ, somnia sublimia, frutices multi, arbores grandes. Natura gnaui & prudentes, propter temperantiam qualitatis ipsarum, quinimo sunt gentes suauitatis & quietis.

Hip. G. Regio Occidentalium. Aër declinans ad caliditatem & humiditatem, non est clarus: quarum cibi sunt calidi, aquæ turbidæ: eo quod Sol non oritur mane super eis. Quarum in æstate aëris est frigiditas, & sero caliditas Solis, sicut accidit in autumno. Propter quod uirtutes eorum sunt debiles, & colores ipsorum mali, & ægritudines multæ. Regionum uero mediarum inter has, complexio est mediocris, cuius natura similis est, naturæ illius cui adproximat, cum diminutione aliqua.

Hip. D. R. Aër epidimitus. Cum fuerit aëris odor horribilis, & aderit multiplicatio uariolarum, & ægritudinum corruptarum & mortalium, morandum est in criptis, seu in domibus subterraneis, & siccis, & in mansionibus, longe uidelicet ab habitationibus: & loca sunt roranda cum aceto, & suffumiganda cum thure, & folijs myrti, & sandalis: & comestio eorum assiduetur cum aceto præparata. Et etiam potatio aceti lymphata. Et euacuentur corpora, & mundificentur cum medicinis, & minutioribus. Assiduetur & comestio boli armeni loti, odoratio aquæ ros. & Camphoræ.

G. Hip. Tyriaca. Completur post. 10. annos, & operant cum ea, usq; ad 30. annos, & finitur eius operatio in. 40. Et cum aliquis morsus uenenose, biberit ex ea cyathum unum, cum uino, & unxerit membrum morsum, confortat cor, & educit uenenum extra. Et incidantur membra morsa scorpionum, & ligentur super eandem partem, & incipiat minuere ægrotum, & dare uinũ mixtum cum aloës. Et comprime carnes, & pone super locum morsum. Et detur etiam in potu thus masticatum sigillatum. Luna in scorpione, in lapide Basar insculpta, fit figura scorpionis, Luna etiam existente in scorpione, qui etiam unus sit ex angulis ascendentis. Et prouocat uomitum mox illius qui toxiacus est, cum lacte.

Apta huc quæ supra fol. 35. Canone. 40.

Hyems. Septẽtrio. Meridies. Oriens. Occidens. Aër epidimitus Tyriaca.

ET FORTE aliquis legens hunc Librum meum, dicet, quod uixi longo tempore, nec indigui auxilio huius libri: multoties enim immiscui multa diuersa cibaria in stomacho simul & semel, & accidit mihi contrarium dispositionis eorum, quæ dicta sunt: eo quod nō euenit mihi inde nisi bonū. Verū si cogitasset dicens hæc, quod Deus dn̄s noster, si condemnaret suū peccatorem incontinēti ex primo peccato, nullus peccaret. Si fur etiā puniretur de primo furto quod cōmitteret, nullus furaret̄. Et si cognouisset corpus humanū similari terræ. Nam quādo cultor studuerit super culturā terræ, seminando bona semina, & irrigando eam aqua moderate, & extirpauerit uepres, & inutiles herbas, accrescūt ei exinde prouētus: sin aūt, ecōtrario. Si ergo terris hoc accidit, quid corpori humano? Si quis igit̄ hoc modo prædicto fuerit opinatus, contradicet sentētiæ philosophicali. Nam signū est in hoc, quod Caui, uel Gaui, in uere comedūt herbas, & mundificant eorū corpora uomitu. Et huic simile accidit pluribus anīalibus. Et possibile est, q̊d aliquis infectus opponet contra ea quæ diximus, de operatione proprietatis, absq; uia probationis: æstimans, quod omnia probatione carentia, non sint alicuius iuuamenti, propter quod non sit curandum de eis. Nos uero dicimus, ꝙ non est de proposito, neq; sapiētia, negligere iuuamentū quod ex Syrupo acetoso accidit ad extinguendam choleram, donec certificetur ex probatione de operatione eius: imo uti debemus eo, relinquentes inquisitionem probationum, semper adhærendo operationi ipsius. Nec debemus ab aliquo labore huius Libri reprehendi: sed parcatur nobis, & doctori nostro: eo quod æstimari debet ueracitur, quia ex toto ingenio, & cogitatione nostra inquirentes, nullū librum dimisimus taliter ordinatū, quē non legissemus cum præsentē librum composuimus, ad hoc quod approximaretur cordibus dominorū, & amicorꝝ nostrorū. Rogabimus igitur Deum, ut perducat nos ad uiā congruitatis, & ꝙ præbeat nobis intellectū habendi noticiam glorificandi, & laudandi eum sicut suæ pertinet maiestati, Amen.

CANON AVTORVM margine citatorum.

Al.	Albes	Buc.		Filius Alb.	
D.	Dioscorides	El.	Elsen	Gab.	
Filius Mun.		Filius Mes.		Gl.	Glous.
G.	Galenus	Gi.	Giptianus	Ia.	Iabes
Ha.	Hali.	H.	Hippocrates	Ioh.	Iohannicius
Ie.	Iesu	Ieh.	Iehus	Is.	Isaac
Io.	Ioannes	Ior.	Iordanus	Mas.	Masnoe
Iu.	Iudæus	Ma.	Maymo	Mu.	Museia
Mes.	Mesue.	Mun.	Mundinus	Ra.	Rasis
Or.	Oribasius	P.	Paulus	Schi.	Schiarcandi
Rog.	Rogerius	Ru.	Ruffus	The.	Theodosius

LIBER ALBENGNEFIT Philosophi, de Virtutibus MEDICINARVM, ET CIBORVM, translatus a Magistro Gerardo Cremonensi, de Arabico in latinum.

EX ANTIQVORVM LIBRIS, hunc librum aggregaui de uirtutibus Medicinarum, & Ciborum, in quo mentem meam diu fatigaui: & posui eum occupatiōem meam, fundendo preces in eo, quod DEO sublimi & glorioso appropinquat. quia per ipsum iuuamentum cōmune, & proprium speraui, ultra id, quod in cognitione illius est de iuuamento in arte Medicinæ.

Medicinæ autem intentio est, sanitas: & est secundum duos modos. Primus modus, est cognitio complexionum corporum hominum. Secundus est, cognitio Medicinarum, & Ciborum, quorū cognitione existit sanitatis permanētia in sano, & ipsius reditio super infirmum: & sunt materia curationis per medicinam, & electionem eius. Qui autem uirtutem Medicinarum simplicium, et Ciborum cognitionem uult habere, est indigens cognitione uiarum quibus earum uirtutes, & ipsarum operationes inueniuntur. Et hæ quidem uiæ sunt. 8. Vna earum est, ut sit medicina, cuius uirtutem experiri uult aliquis, uacua a qualitate adquisita accidentali. cuius exemplum est in medicina simplici, aqua frigida, quæ per accidens corpus calefacit, quando super ipsum funditur: quoniam infrigidat cutem, & aggregat eam, & inspissat ipsam, quam ob rem coartantur uapores qui exspirabant, quare calefacit corpus propter illud: sicut aqua calida infrigidat per accidens, quoniam rarificat corpus, quare respirant uapores calefacientes, & infrigidatur corpus. Et secunda est, ut sit ægritudo, in qua experitur medicina simplex. sicut febris ethica. Et tertia est, ut ea medicentur ægritudines contrariæ, donec certificetur. Et quarta est, ut sit uirtus medicinæ æqualis uirtuti ægritudinis, quæ cum ea medicatur, donec declaretur operatio eius in ea sufficienter. Et quinta est, ut consyderetur operatio medicinæ, an sit operatio eius in calefactione, & infrigidatione hora qua recipitur. Nam si non calefacit nisi post spacium, cum in principio infrigidauerit, tunc calefactio eius non est nisi per accidens: & similiter etiam si non infrigidat nisi post spacium, & iam in principio rei calefacit, tunc infrigidatio eius non est nisi per uiam accidentis. Et sexta est, ut consyderetur opatio eius in omni corpore, & in omni hora, quare est eius infrigidatio, & ipsius calefactio una res semper. Nam si est ita, tunc operatio eius est per naturam: & si non est ita, tunc operatio eius est per accidens. Et septima est, ut sit calefactio medicinæ in illa re, ad

Medicinæ intentio, sanitas.

Cognitio Medicinarū et Ciborū discitur octo uijs.

1 2 3 4 5 6 7

quam comparatur calefactio eius, aut ut ipsius infrigidatio non sit in alia. Nam si non comparatur calefactio eius, nisi ad corpus hominis, tunc oportet, ut dicatur, quia calida est ex uia qua calefacit corpus hominis, non propterea quod faciat illud in alio animali. Nam non oportet propterea quod Iusquiamus infrigidat corpus hominis, ut infrigidet corpus Turdorũ, quibus est cibus. Non oportet propterea, quod Nigella soluit hominem, & non nutrit ipsum, ut soluat Coturnicem, cuius cibus est. Et oleum nutrit hominem, et non interficit ipsum, sed interficit omne animal cui non est sanguis. Et octaua est, ut distinguatur inter medicinam, & cibum. Scitatur ergo, quod Medicina est illud, quod calefacit corpus, aut infrigidat ipsum. Et Cibus facit id: quoniam addit in substantia corporis, & augmẽtat ipsum. Inquit G. Nos nominamus totum, quod facit stare substantiam nostram, & augmentat nos, Cibum: & totum quod mutat naturam nostram, Medicinam nominamus.

8 — Medicina. Cibus.

Viæ aliæ cognitionis Medicinarum, & Ciborum.

Et ex uijs iterum quibus extrahuntur uirtutes medicinarum, & ciborum sunt istæ aliæ, & sunt istæ quinq;, quæ stant loco eius utenti eis, quo dicatur operatio eius, et quo multiplicabitur ratiocinatio. Vna earum est uia sumpta ex uelocitate alterationis rei, & difficultate alterationis eius. Secunda uia est sumpta ex uelocitate cõagulationis eius, & difficultate coagulationis eius. Tertia est uia sumpta ex sapore rei. Et quarta est uia sumpta ex odore rei. Et quinta est uia sumpta ex colore rei. Prima autem quæ est ex uelocitate alterationis, & difficultate eius, est, quod omnis medicina cuius alteratio est uelox ad naturam ignis, est calida potentia. Verumtamen non est necessarium, ut illud ex medicinis, cuius est hæc uia, calefaciat corpus hominis, imo non oportet necessario: nisi quando est subtilis substantiæ, solidum, durum, in quo non sunt superfluitates, uel uacuitates: quoniam non est grossę substantiæ, aut quæ est rari corporis, possibile est, ut ignis resoluat illud, & conuertat illud uelociter ad naturã suam, et caliditas corporis non faciat illud cum eo: fit ergo per hanc caussam, ꝙ non calefacit corpus. Et scitur, quod medicina, in qua agunt duæ caliditates, caliditas ignis, & caliditas corporis hominis, non est nisi subtilis substantiæ, rari corporis: sed caliditas ignis potest super illam, & uincit eam uelociter. Hoc cognoscitur duabus rebus: quarum una est Oleum, & altera est Arundo sicca, et Pilus. In oleo quippe qnando adproximat igni, inflammatur ab eo: & quando occurrit corpori hominis, non calefacit ipsum calefactione manifesta uelociter. Et ratio ꝙ oleum inflammatur uelociter, & non calefacit corpus hominis, quoniã oleum est uiscosum, grossæ substãtiæ. Cum ergo occurrit corpori, adhæret ei, & fit difficilis separatio eius ab ipso: quoniam non est possibile, ut attenuetur, & subtilietur per aerem uelociter, & penetret, & perueniat ad interiora cor-

1 2 3 4 5

poris: quia significatio illius est, quia quãdoq; ponis in uase super ignem aquam & oleum, de quibus primo finitur aqua, remanet oleum ultimo. & Arundo, et Pilus, quando occurrunt corpori hominis, non calefaciũt ipsum. Et scitur, quod quando Medicina est quam præparat ignis, & non calefacit corpus hominis, ex duabus rebus id fieri: quarum una est substantia caliditatis, & secunda natura materiei. Ignis uero est subtilior res, & calidior, qui submergit in corporibus: de proprietate cuius est, ut adurat ea, donec perueniat ad profundũ eorum in spacio breui: & facilis fit penetratio eius per separationem partium eorum, & eorum subtiliationem, & conuersionem eorum ad naturam suam. At uero calidtitas corporum hominum, non est nisi uaporosa, grossa, debilis, non ualens agere in eis hora qua occurrit eis, operatione qua resoluat ea, & conuertat ipsa ad naturam suam. Et omnia quidem, quæ calefaciunt corpus, indigent, ut in eis agat caliditas corporis in primis, & mutet ea, donec ei redatur post illud, quod calefaciunt corpus: hæc est ergo caussa, quæ est propter substantiam caliditatis. Caussa autem quę est ex natura materiei, est, quod ista duo, scilicet Arundo, et Pilus, non est in eis possibile, ut diuidantur, neq; trahãtur, neq; frangantur per attractionem, fractura qua fiant in termino pulueris: omne uero de quo est uoluntas, ut calefaciat corpus, indiget, ut diuidatur in minores partes quam sunt, donec fiat ei facile suscipere operationem caliditatis corporis, & impressionem eius in ipso, & mutaionem eius, qua immutet ipsum: & ex caussa hac, quod calamus fit armonaticus, calefacit corpora hominum plusquam faciat ea ex speciebus calami quæ sunt apud nos. Secũda uia est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius. Dico ergo, quod duæ istæ uiæ sunt necessariæ in inquisitione de uirtutibus medicinarum & ciborum. Verũtamen prima quę est sumpta ex uelocitate alterationis eius & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarum calidarum potentia. Et secunda quæ est sumpta ex uelocitate coagulationis, & difficultate eius, non est necessaria, nisi in consyderatione in esse medicinarũ frigidarum potentia. Et secundum hoc, quando sunt duæ res, quarum esse in grossitudine substantiæ & subtilitate eius ocurrit secundum similitudinem unam, tunc illa earum quæ difficilius sumit coagulationem per frigus, est certe frigidioris complexionis: & quando sunt duæ res, quarum esse in subtilitate substantiæ, & grossitudine, non ocurrit secnndum similitudiuem unam, tunc si est grossitudo substantiæ unius earum secũdum frigiditatem alterius, utræq; simul coagulantur secundum similitudinem unam: uerũtamen unam earũ, & est illa, quæ est grossioris substantiæ, æstimat aspiciens eam, quia est uehemẽtis coagulationis. & caussa in illo est, substantiæ grossæ: quãuis frigus complexionis unius earum sit ue

Calor ignis.

Calor corporis humani.

Velocitas, & difficultas coagulationis.

hementius grosſitudine alterius. Et in illis, quæ ſecundum contrarium ſunt, non eſt poſsibile ut ſit coagulatio earũ, utraq; in quantitate temporis unius: imo oportet ut illa, quæ ex duabus illis eſt frigidioris complexionis, aut groſsioris ſubſtantiæ, coaguletur in ſpacio temporis minoris, & ſit coagulatio illius, quæ eſt minoris frigoris, et minoris groſsitudinis aliarũ, in ſpacio temporis longioris. Et ſimiliter etiã occurrit res in hoc, ut ſit una earum durior multum, & durior parũ, comparatione ſua: illud enim non accidit ei, niſi ſecundũ quãtitatem ſuperfluitatis eius, in uno duorum modorũ neceſsario. In tertia uero, quæ eſt uia ſumpta ex ſapore rei quæ guſtatur, dico: quia cum corpora ſint compoſita ex elementis, & elementa ſint inæqualium quantitatũ in compoſitione corporum, propter diuerſitatem quantitatũ elementorum, et in omni compoſitione eorũ ſint proprietates multæ, & fiant ſaporibus etiam propter diuerſitatem quantitatum harũ, proprietates multę, & cum ſint ſapores multi, neceſſarium fuit inſtrumentũ, quo diſtinguatur inter illum qui ex llis eſt cõueniens corpori, et illũ qui eſt incõneniens corpori. Poſuit ergo Creator benedictus, & ſublimis illud inſtrumentũ, ſcilicet Linguam, & poſuit eam multi ſenſus: & poſuit illud quod continuatur ei ex numeris, multi numeri: quod eſt, quia continuãtur ei. 7. numeri: ut propter illud quod eſt ei de ſuperfluitate ſenſus, diſtinguat̃ per eam, inter illud quod occurit ei de calido, frigido, humido, ſicco: & diſtinguatur inter incõueniẽs, & cõueniens corporis: & cum res cõuenientes corpori ſuperfluant, et ſint quędam earum plus cõuenientes naturæ corporis, & quędam earũ minus diuerſæ naturæ corporis, oportet ut ſint etiã quædam earũ plus diuerſæ naturæ corporis, & quędam earũ minus u=t ſint qualitates rerũ quæ guſtantur multæ, ſcilicet ſapores earum. Dico ergo, quod qui ex ſaporibus ſunt compoſiti, ſunt infiniti, qui non fiunt, niſi ab additione, & diminutione in compoſitione. Singulares autẽ, & ſimplices ſunt octo, & ſunt, Ponticitas, Amaritudo, Acuitas, Acetoſitas, et Stipticitas, Salſedo, *Humectuoſitas, et Dulcedo. Et ſunt iſti guſtus ex diuerſitate ſubſtantię corporis, quod guſtatur in ſubtilitate, & groſsicie: & ex diuerſitate complexionis eius. Diuerſitas autem ſubſtantiæ corporis eſt: Quoniam ſi eſt groſsa, fit cauſsa gtoſsiciei eius aut dulcis, aut ponticus, aut amarus. Et ſi eſt ſubtilis, fit cauſsa ſubtilitatis eius aut acutus, aut acetoſus, aut unctuoſus. Et ſi eſt media inter ſubtilitatem, & groſsiciem, fit aut ſtipticus, aut ſalſus. Ex diuerſitate complexionis quoq;. Quoniam ſi complexio ſubſtantiæ calida eſt fit guſtus eius amarus, aut acutus, aut ſalſus. Et ſi complexio eius eſt frigida, fit guſtus eius, aut ponticus, aut acetoſus, aut ſtipticus. Et ſi complexio eius eſt media inter calidum & frigidum, fit ſapor eius, aut dulcis, aut unctuoſus, Compoſitio autem ſpecierum ſubtilitatis ſubſtantiæ, & grofsitudinis

Iudiciũ rei per Saporem.

Sapores ſimplices ſunt octo.

Alias, unctuoſitas.

eius cum speciebus, caliditatis complexionis substantiæ, & frigiditatis eius facit nouem species compositionis. Quarum una est species cui non est Sapor ex corporibus: & est media inter subtilitatem partium, et grossitudinem earum, & inter complexionem frigidam & calidam. Et octo species reliquæ, sunt illæ, quibus fit gustus. Nam ex compositione substantiæ grossæ, complexione frigida, generatur sapor Ponticus. Ex compositione substantiæ grossæ complexione calida, generatur sapor Amarus. Et ex compositione substantiæ grossæ, cum media complexione inter calidam & frigidam, generatur sapor Dulcis. Et ex compositione substantiæ snbtilis, cum complexione frigida, generatur sapor Acetosus. Et ex compositione substantiæ subtilis, cum complexione calida, generatur sapor Acutus. Et ex compositione subtilis substãtiæ, cum media inter calidam & frigidam, generatur sapor Vnctuosus. Et ex compositione, inter grossitudinem, & subtilitatem substantiæ mediæ, cum complexione frigida, generatur sapor Stipticus. Et ex compositítone substantiæ mediæ inter grossitudinem, & subtilitatem, cum complexione calida, generatur sapor Salsus. Dico ergo in diuisione gustuum, q᷑ omne quod occurrit linguæ, aut non agit in sensu gustus, aut agit in ipso. Si ergo non agit in ipso, nominatur Thesien, et est illud cui non est sapor. Aut est simplex, sicut aqua, quæ est elementum. Aut est corpus composium, super quod non uincit calor, neq; frigiditas, sed est temperatum. Aut est decliue parumper ab ęqualitate ad frigus: sicut sunt medicinæ quæ nominantur opilatiuæ. Et opilatiuæ sunt secundum duos modos. Modus primus est, terrestris siccus, quod ex siccitate exsiccat corpus. sicut Amylum, & Thucia, & Cerussa plumbi, & Climia, & Calx abluta, & Hęmathites: quando abluitur unum quodq; eorum decenti ablutione, et quæ sunt eis similia. Secundus est uiscosus humidus, qui humectat corpora. sicut oleum saporitum, & albugo oui, & caseus recens, et pingue ex corpore porci, & cæra saporita, abluta, colata: & sicut malua agrestis & domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasuræ eius. Et ista diuersificantur in uiscositate sua. quoniam super albugine oui est terrestreitas msgis uincens, & super oleum saporitum aëreitas est magis uincens. Quod autem non agit in sensu gustus, est, quoniam simplex est. sicut aqua: & sensus est compositus. Simplex uero non efficit in cõposito operatione compositi: propterea, quod nulli rei agenti naturali inest ut agat, nisi in eo quod est simile ei potẽtia, ut extrahat illud ad effectum: neq; paretur ei etiam quod. est simile similiter, qa non recipit nisi quod in eo est potentia. Saporem autem simplicem, impossibile est esse in composito, neq; potentia, neque actu: & propter illud non recipit ipsum, neq; alteratur ad eum, sicut eius alteratio ad compositum ex eo, propter conuenientiam eius ad ipsum iu

Nouem sunt species cõpositionis subtilitatis substantiæ, & grossitudinis eius.

Medicinæ, opilatiuæ

Isaac in dietis. Simplicia nõ agunt in compositis, quod composita in compositis.

compositione. Quod si agat illud, quod occurit linguæ in sensu gustus aliquid, tunc ipsum aut facit in eo nocumẽtum, aut in eo delectationem. Quod autem facit in eo delectationem, est illud, quod est decliue ei, quod delectat ipsum, & est simile complexioni corporis hominis, & est calidũ & humidum, cum æqualitate: facit ergo in lingua ex delectatione simile ei, quod in reliquo corpore, ex delectatione, quãdo occurrit ei aqua tepida. Illud autẽ quod est secundũ hanc complexionem, scilicet aqua, super ipsum magis est uincens, nominatur Dulce. Et si aer super ipsum est magis uincens, nominatur Vnctuosus. Et omnis cibus delectationum, non nocens sensui, est aut dulcis, aut unctuosus, aut utrumq; aggregat saporem. Qui autem ex cibis est, quem cooperit alius ab istis duobus, non assimilatur, & non administratur, nisi cibus, & medicina. Qui autẽ efficit æsionem in lingua, trahit ipsam, mordicando eam: uel per inordinationem, quam facit. Sed mordicatio est species solutionis continuitatis, quæ per superfluam separationem, sicut calidum efficit, aut per superfluam aggregationem sicut frigidum. Sepatatio autem calidi, aut est cum grossitudine, et terrestritate: aut cum subtilitate & igneitate. Et separatio quidem calidi cum grossitudine & terrestreitate, aut est talis, quæ separat uehementer, & nominatur Amarus. Aut talis, quod separationem efficit infra uehementem: & nominatur Salsus. Et separatio calidi cum subtilitate, & igneitate, nominatur Acutus. Et aggregatio quidem frigidi, aut est cum grossitudine, & terrestreitate, aut cum subtilitate, & aquositate. Aggregatio uero eius cum grossitudine & terrestreitate, quando uehementem efficit aggregationem, nomintaur Ponticus: & si facit aggregationem, quæ sit infra uehemetiam, nominatur Stipticus. Aggregatio uero frigidi cũ subtilitate & aquositate, nominatur Acetosus. Iam nero manifestũ est, quod Sapores sunt octo. Amarus, Salsus, & Acutus, & Ponticus, & Stipticus, & Acetosus, & Dulcis, & Vnctuosus.

Sapores octo.

Iam illud quod aggregat linguam, et exsiccat eam, et coartat eam, et exasperat: et non in eo quod apparet tantum facit aggregationem ęqualem a boni latere, sicut frigidum, imo facit aggregatiõem usq; in profundum eius inæqualem, & propter illud facit asperitatem eius, & exsiccat eem: si facit has operationes operatione forti, nominatur Ponticus. Et si facit operationem ut fortem, nominatur Stipticus. Et quãdo non efficit aliquid horum quod diximus, imo contrariũ illius, & abluit linguam, & abstergit quod est in ea, donec sibi adhærent aliqua ex rebus stipticis, & abstergit eam, & abluit ipsam, nominatur Salsus. Et si abstersioni eius superfluitas uirtutis addat super operationem salsi, nominatur Bauracus. Et quando abstergit salsus & bauracus, donec exasperat linguam exasperatione uehementi lædenti, nominatur Amarus. Et quando contingit, q; occur-

rit linguæ, & facit in ea mordicatiõem, & corrosionem cum caliditate ue-hementi, nominatur Acutus. Et quãdo mordicatio, quam facit, est uacua a caliditate quam facit acutus, et cum illo facit in eo cui occurrit simile ebullitioni, nominatur Acetosus. Et quãdo contingit, ꝙ quando occurrit linguæ, rectificat ex ea quod corruptum est, & sedat, et lenit asperitatem eius, & fit sicut unguentũ, quod replet uacuitates, et impinguat maciẽ: tunc si occursus eius ad ipsam est cum dulcedine linguæ, nominatur Dulcis: et si non delectat eam delectatione dulci, nominatur Vnctuosus. Et sicut Bauracus est de genere salsi: similiter suauis, uel saporitus est de genere dulcis: quoniam efficit operationem duplicem ex lenificatione et sedatione. Verumtamen in suaui permiscetur humiditas aquosa multa, & tunc minuit eum a dulcedine sua.

Ponticus ergo est terrestris, qni aggregat & incidit, & constringit poros sicut coria præparantẽ: et præparat, & grossat, & infrigidat, et exsiccat. Et Amarus est terrestris, calidus, igneus: qui mũdificat meatus, et abstergit, & subtiliat, & incidit grossiciem, & calefacit nõ uehemẽter, et præparat sanguinẽ ad adustionem, & maliciã, & multiplicat in eo choleram citrinam: quoniã calefacit sanguinẽ, & exsiccat ipsum exsiccatione & calefactione forti. Acutns est igneus: qui subtiliat, & mũdificat, & calefacit uehemẽter, et attrahit, et adurit et resoluit. Et Acutus calefacit plusꝙ Amarus. Propter illud ergo exsiccat caliditatem, & inflãmat corpus uelociter & adurit senguinem, & mouet ipsum, & facit declinare ipsum in primis, ad choleram citrinã: deinde ad melancholiam. Et Acetosus est frigidus & aquosus: uerũtamen non est cum frigore forti: choleram refrænat, & sanguinẽ, et stringit uentrem, quãdo stomachus & intestina sunt mũda, & subtiliat ea: et soluit ipsa, quãdo sunt in eis flegmata multa: et infrigidat corpus, & incidit, et subtiliat, & aperit, et mundificat meatus: & expellit, & infrigidat in toto illo. Stiptici uero operationes sunt infra operationes Pontici: qui infrigidat corpus, & exsiccat ipsum, et minuit carnem eius, & ipsius sanguinem, si assiduetur: & confortat stomachũ, et stringit uentrem: & generat sanguinem melancholicum: & infirmat magnitudinem factam in hepate proprie: & nocet neruis, et membris neruosis omnibus & superfluit in exsiccatione corporis. Verũtamen excitat appetitum ad cibum fortitudine sua. Salsus uero est terristris, calidus, sicut in igne: qui aggregat, et opilat, & exsiccat: præter quod calefacit uehementer. Dulcis, calidus, temperatus in illo mollifacit & digerit: præter quod calefacit manifeste: & soluit uentrem, et mollificat stomachum: & conueniens pectori, & pulmoni, tenerum efficit corpus, et multiplcat sperma: & assiduatio eius multiplicat choleram, et sanguinem, & commouet ægritudines factas ex eis, et generat opilationes, & apostemata in hepate,

& in splene: & præcipue quando membra sunt præparata ad illud: sicut fit in febricitatibus, et habentibus hepata calida. Vnctuosus uero est aquosus, et aëreus: qui humectat et lenit, et mollificat stomachũ, prçter q̃d calefacit manifeste: et mollificat stomachũ et soluit uentrem, & sanat uelociter ante sufficientiam cibi: et præcipue febricitantes, et habentes hepata calida, et stomachum calidum: et lenit uentrem, et humectat ipsum, et addit in flegmate, et retardat cogitationem, et multiplicat somnum. Et dico, quod Ponticus et Acetosus, in frigore sunt æquales: uerumtamen Ponticus est grossus & terrestris, & Acetosus est subtilis, aquosus. Et plurimũ operationis Pontici, est in manifesto corporis: quoniam est tardæ penetrationis, et plurimæ operationis Acetosi, est in profundo corporis: quoniam penetrat uelociter in corporibus sensibilibus. Dulcis autẽ et Amarus, sunt calidi: uerumtamen Dulcis in caliditate sua est humidus, et similiter unctuosus: et propter illud sunt conuenientes naturæ hominis, nutrientes ipsum: cum corpus hominis sit temperatũ in caliditate, et humiditate. Amarus autem est calidior Dulci, et siccior eo. Quoniam quando superfluitas fit in decoctione, est omnis dulcis cum igne: aut decoquit ipsum, & uincit super ipsum amaritudo, et inueniuntur amarus & dulcis abstergentes: uerumtamen dulcis abstergit abstersione temperata, et non soluit continuitatem, imo humectat: et amarus abstergit abstersione inæquali, et soluit continuitatem: & quoniam soluit continuitatem, non delectat, ideo lædit; uerumtamen caliditas eius minor est caliditate acuti, & est grossus, siccus, terrestris, Cum ergo ponitur in ulceribus, abstergit ea, et minuit carnem natam in eis: et quando bibitur, incidit grossitudinem superfluitatum quæ sunt in uenis: et propter illud prouocat menstrua, & iuuat ad exspuendum saniem, & humiditatem grossam ex capite, et pectore, & confert sodæ. Et significat super siccitatem eius, quoniam non putresit, neq; generantur ex eo uermes, neq; nutrimentum fit ex eo, quando est amarus pure. Acutus autem et Salsus sunt etiam calidi, sicci, sicut Amarus: uerumtamen Acutus est plus calidus, & subtilior eorum, quoniam est igneus: et propter illud corrodit, et adurit, & liquefacit. Sed Salsus est terrestris, calidus: uerumtamen caliditas non efficit in eo operationem suam, quam efficit in Amaro, neq; subtiliat eum cum subtilitate, qua subtiliat Amarum: & propter illud Salsus est minor is caliditatis quam Amarus per gradum. Et fit ergo Salsus in gradu secũdo, & Amarus in gradu tertio.

Quatuor Gradus.

Antiqui autem contenti fuerunt, ut ponerent quatuor Gradus in uirtutibus Medicinarum, & Ciborum. Cum ergo auditur sermo eorum, calidum, aut frigidum, aut humidum, aut siccum: ipsi non uolunt per illud, nisi comparatione ad complexiõem corporis hominis sani: cum sit com-

plexio temperatior complexionibus alijs, & propinquior eis ad æqualitatem, & medicationem qualitatum quatuor: & propter superfluitatem corporis hominis, super reliqua animalium corpora, ligatur cum eo intelligentia: & propter superfluitatē aniālis super plantas, adiuncta ei est sensibilitas. Plantis uero facta est materia, et similiter uirtutes animæ, & eius operatiões apparent in meliore, plus q̄ sit earum apparitio in deteriore. Cum ergo inuenitur ex istis medicinis et cibus aliquid quod non imprimit in sensum, neq; fugat ipsum aliqua specierū fuga, tunc ipsum est conueniens corpori hominis. sicut aqua tepida. Nam propter conuenientiam suam complexioni corporis hominis in æqualitate, inuenimus sensum delectari tempore eius, et recipit eius desyderiū. Et qaundo inuenis aliquid, quod in sensu aliquam efficit impressionē, sed tamen illa impressio est sine læsione, neq; est horribilis naturæ: tunc scias, quia iam recessit a cōplexione corporis hominis in quantitate, quæ apparet ex eo per gradum unū, et est primus: & quod in eo est, mutat corpus: ab æqualitate uerumtamen non mutat ipsum mutatione manifesta, quare indiget in mutatione eius tempore. sicut est dulcedo, et unctuositas: utrq; enim sunt calidæ in primo gradu. Et quando inueneris illud cuius additur impressio, & fugat sensum manifeste, quamuis, uel si non appareat ei nocumentum, neq; dolor, scias quod iam additur reflexio eius a complexione corporis hominis per duos gradus, et est secundus: & quod in eo est, est q̄d mutat corpus mutatione manifesta, quæ non est cum uehementia. sicut Salsedo, et Acetositas: uel ita ut Salsedo est: uel sit in gradu secundo caliditas, & Acetositas in gradu secundo frigiditatis. Et quando inuenis aliquid cuius impressio iam addit uirtutem, & multiplicetur, et facit dolorem, & læsionem, et fugat sensum fuga forti, scimus quod reflexio eius ad complexionem corporis hominis iam sit ad tertiū gradum: uerumtamen quamuis mutet corpus mutatione uehementi, tamen non est corūpens sicut Amaritudo. Ipsa nanq; est in gradu tertio caliditatis. Et quando inuenis aliquid cuius operatio additur, et superfluit: donec corumpit complexionē corporis hoīs, per superfluitatē separatiōis, si est calidū, aut per superfluitatē aggregationis, si est frigidū, scimus quod reflexio eius a cōplexione corporis hoīs iam superfluit, et addit, er peruenit ad quartū gradū: et est q̄d mutat corpus mutatiōe corrūpente: sicut acuitas. Ipsa em̄ corrumpit cum adustione, et est in quarto gradu Inquit G. Siccitas quādo est in quarto gradu, efficit operationē acuitatis. Antiqui uero cōuenerūt super hoc, ut starent apud gradū.4. et non cogitauerūt in eo quod est post eum: qa non inuenerūt ad illud formā conuenientē in operatione, in qua possibile esset cogitationē incidere: uerūtamē diuiserūt hos quatuor gradus in tres ordines: primū, et mediū, et postremū. Dixerūt ergo principiū

Primus.

Secundus.

Tertius.

Quartus.

gradus, et medium eius, et postremũ eius. Verũtamen possibile est, ut sint inter hos tres ordines, media occulta sensui corporeo, et propter illud dimisit intellectus eorũ rememoratione͂, et non fecit super ea cadere nomen.

4. Odor

Quarta est quæ est sumpta ex odore rei. Dico ergo, quod Odor secũdum plurimũ est conueniens sapori: quod est, quia plurimũ uaporis imprimit ĩ sensum olfactus, sicut ĩprimit sapor in sensum gustus. Verbi gratia: ex aceto et omnibus rebus acetosis, et acutis, sicut alliũ, et cepæ, suscipit sensus & olfactus simile ei quod recipit sensus gustus. Et in q̃busdam rebus diuersis, fit odoratus a gustu, et pręcipue in illis, quę ex medicinis sunt boni odoris. Verbi gratia, Rosæ odor diuersus est a sapore eius. Quod est, quia in rosa inuenit gustus quiddam ponticũ, et quiddã amarum, et quiddam insipidũ, aquosum: et comprehendimus illud per gustum, et non cõprehendimus hos sapores per odoratũ. Verũtamen nos cõprehendimus, quod omnis res habens odorem bonũ, est calidæ cõplexionis, subtilis substantiæ: quantitate͂ uero illius, aut eius compositionem cũ frigido, non significat tibi olfactus: per gustũ uero est super fiduciam eius quod gustas: et iterum odor non significat, nisi supra illud, quod ex uapore resoluitur de medicina: sed uapor non resoluitur ex omibus partibus odorati. Quod si resolueretur ex eis omnibus, non esset motio eius qua mouet olfactum, et operatio eius in eo motio una, & operatio una. Sensus uero gustus non est taliter. Odor ergo antecedit ad sensum olfactus ex superficie medicinę: et non resoluitur ex omnibus partibus rei odoratus: et si resolueretur ex eis omnibus, non occurreret sensui olfactus in hora una. Et tu quidem, quando gustas rosam, iudicas quod isti sapores sunt in ea: et quando olfacis eam, non iudicas quod sunt in ea.

5. Color

Quinta uero, quæ est sumpta a colore rei, est, quia si rosa est rubea in colore suo, & cerusa est alba, non tamen omne rubeum est calidum, neque omne album est frigidum. Nix enim & Calx, & Sambucus, & Piper album, et Gipsum, et Zuccarum, et Elleborus albus, et Amylum, & lac, omnia ista albi sunt coloris, diuersarum uirtutum et contrariarum. Iudicium ergo super uirtutem medicinæ ex colore eius, longinquius est a uerificatione, quam iudicium ex colore eius. Cuius exemplum est illud quod præmissum est, ex hoc. quod in colore uno sunt medicinæ calidæ & frigidæ, humidæ & siccæ. Verum, certificatur ex colore, quod uinum, & mel, & cepa, & uua, & ficus, & quæ sunt illis similia, quanto plus est unumquodque uehementioris albedinis, est minoris caliditatis: et omne quod est uehementioris caliditatis, aut rubedinis, aut nigredinis, est decliuius ad caliditatem. Et similiter Rosa, & quæ sunt illis similia. Nam rosa quanto plus est uehementioris albedinis, est frigidior. Et similiter est in tritico, & fabis, & fasiolis, & lentibus, & cicere, et

omnibus seminibus & floribus. sicut lilium album, et citrinũ, et uarium. Et quod est citrinũ, aut rubeum, uehementioris est caliditatis, q̃ album.

Sermo in appropinquatione Medicinæ ex CORPORE.

QVANDO uis cognoscere uirtutem rei, tunc incipe, et experire uirtutem eius cũ re cui adiungitur: & oportet ut discernas medicinã agentem cum substantia sua, ex eo quod præcessit ex rememoratione nostra de eo. Et uolo ponere aquam subiectam nobis, ut inquiramus de ea. Nam qui ex uulgo infirmi sunt, eam accipiunt, et sani, et uiuũ indigens ea est. Comparemus ergo eam in primis ad corpus temperatũ, quod non est frigidum ualde, neq; calidum: deinde comparemus eam post illud ad illos., quorũ naturæ sunt malæ cõplexionis attemperamento existẽtes. Quãdo ergo facimus illud, inuenimus aquã infrigidare corpus temperatũ in tẽpore longo: & infrigidat illud quod est malę complexionis uelocter, & præcipue, quando aqua est frigida: quando uero aqua est calida, infrigidat ipsum cũ tarditate. Et si cõpares aquã frigidam ad corpus adolescentis, calefacit corpus eius tẽpore paruo: & si appropinquas eam ad illũ, qui habet ægritudinẽ simplicem calidã, aut frigidam, calidam simplicẽ, sicut est febris ethica, et frigidam simplicẽ, sicut febris accidens ex congelatione per niuẽ: infrigidat eũ aqua infrigidatione manifesta: & oportet ut non sit frigus eius per accidens, sed per naturã suam: fortasse enĩ ægritudo est composita, sicut apostema calidũ. Cum ergo appropinquamus ei aquã, efficit in eo operationem secundũ modum naturalem: deinde facit in eo operationẽ aliam accidentalẽ: & quando ægritudo est simplex, non efficit aqua in eo operationẽ accidentalem. Et tu quidem experire operationẽ medicinæ simplicis, in ægritudine simplici, per operationẽ medicinæ cõpositæ, in ægritudine cõposita: & est opiũ super apostema calidũ. Et medicina quidẽ composita, operatur in corpore plus, q̃ sit opatio medicinæ simplicis. Exemplũ quidẽ opationis cõpositæ in cõpositis, est .psiliũ, quod plus infrigidat corpora nostra, & abscindit sitim, q̃ aqua: quãuis aqua in natura sua sit frigidior psilio, quãdo est puræ frigiditatis: quoniã est elementũ, quod est simplex. Et propter illud cõuenerũt philosophi super hoc, q̃d elemẽta non nutriũt corpus oĩno, neq; assimilant alicui mẽbrorũ, nisi mediantibus plantis, et sanguine. qm̃ Elementa propter propinquitatẽ suam ad plantas, cõueniunt cũ eis, et permutantur ad eas: et plantæ propter propinquitatẽ suam ad sanguinẽ, assimilant etiã cum eo, & ꝑmutant ad ipsum, & sanguis ꝑpter propinquitatẽ suam ad mẽbra aĩalis, assimulat eis, & permutat ad ea: qm̃ per eum est eorum uirtus, & ipsorũ essentia. Longiores uero res a cibo aĩalis, sunt elemẽta, cum sint simplicia, quibus non sunt sapores: propter illud recipiunt sa-

Aquæ operatio.

Elementa.

Plantæ.

Sanguis.

poros omnes, & apparent in eis: sicut recipit aqua, cui non est color, oēs colores: & propter illud facta est humiditas grandinea, quæ existit: uisus ita, quod non est ei color, quare recipit colores: & facta est lingua sine sapore, & propter illud recipit sapores: & cum in interiore parte hominis fuerit, & est plurimum sensus tactus, & est temperatius quod sit in corpore. Cum ergo tu ponis aquam subiectum tuum, & non mentitur sensus tuus, & tu quidē experiris aquam, cuius uis experientiam, in primis cum sensibus tribus: scilicet per uisum, ne aqua sit turbida: & per gustū, ne sit ei qualitas salsa, aut alia: & per olfactum, ne sit ei qualitas mala fœtida. Cum ergo est taliter, est aqua primitiua, munda, pura: hæc est ergo aqua frigida in natura sua. Cum ergo tu calefacis eam, non est aqua sola per calefactionem calefaciens, & comburens etiam, sed similiter est opium, & pomum dæmonis, & mandragora omnia, quando calefacis ea, & appropinquas corpori hominis, calefacis ipsum, & comburis illud, etiam quando sunt superfluæ caliditatis. Dico ergo, quod medicinæ omnes quarum tu uis experiri uirtutes, quando tu ponis eas super corpus hominis, oportet, ut non sit in eis caliditas accidentalis, & frigiditas, & non aqua solum, sed omnes res. Cuius exemplum fit cæra, quam liquefacis cum oleo saporito, & fricas eam, & infrigidas ipsam cum aqua, & ponis eam super membrum calidum: quare infrigidas ipsum, & humectas illud: & non per frigus naturale, sed per illud quod adquisiuit ab aqua frigida de frigiditate. Secūdum hoc ergo exemplum, inquire de rebus omnibus: nam certificabitur tibi, quod uis de cognitione uirtutum medicinarum, & ciborum, quando approximabis corpori eius ex uirtute accidentali. Et oportet ut discernat, qui uult cognitiōem uirtutum medicinarum, & ciborum illud, quod dicitur in ea, scilicet ex eis experiri, quod est calidum, aut frtgidnm potentia & actu. Calidum ergo actu, sicut caliditas existens in igne: potentia uero, caliditas existens in Piretro, & Castoreo, & Pipere, & quæ sunt illis similia. Et frigiditas actu, est sicut frigiditas existens in glacie, & niue. Sed potentia frigiditas, est existens in opio, & pomo dæmonis, & mandragora. Et intentio sermonis nostri cum potentia, est, quod res præparata est, ut sit in actu: & dicitur secundum duos modos. Aut per hoc, quod mutatur. Aut illud, ut generetur. Mutatio autem eius est, quando remanet species eius, sed quod non remouetur. sicut cum res alba fit rubea. Gereratio uero eius, quando alteratur, & conuertitur. sicut panis fit sanguis. Panis ergo est sanguis potentia: cū ergo alteratur, & conuertitur: fit sanguis actu, & non remanet panis, secundnm quod fuit, Et oportet ut, discernat quod dicitur in re: quia calefacit corpus secundum duos modos. Aut calfacit ipsum ita quod addit in caliditate caliditatis eius, & augmentat eam. Aut quod ad-

Actus. Potentia. Mutatio. Generatio.

dit in substantia eius. Si ergo addit in caliditate corporis, nominatur medicina calefaciens actu, aut potentia. Actu, sicut ignis. Et potentia, per uiam qua est medicina. Et hæc species, aut est propinqua. sicut uenenum Viperæ. Aut minus propinqua, sicut Cantharides: & sunt utræque corrumpentes corpus, & sunt ex genere medicinarum interficientium. Plurimum autem in propinquitate paucitatis sunt, sicut Euphorbium, et Pirerrum, & Castoreum. Et si addit in substantia corporis, tunc etiam est actu, aut potentia. Actu quidem, sicut puer teneri corporis, quem applicat homo pectori suo, donec ocurrat stomacho eius. Potentia uero est, sicut cibus superueniens corpori. Quod autem superuenit corpori ex cibo, est secundum duos modos. Veniens ita quod uincit eum corpus in primis, est cibus: deinde corpus uincit ipsum in postremo, & nominatur cibus medicinalis. Et oportet ut discernat, quod medicinarum sunt quatuor genera. Primum genus est, quod non mutat corpus, & ipsum mutat corpus. & hoc genus est perimens, aut cum caliditate, sicut uenenum Viperarum: aut cum frigiditate, sicut opium. Et secundum genus est, quod mutat corpus, & corrumpit ipsum: & hoc genus etiã mutat, aut ita quod attenuat & subtiliat. sicut est illud quod accidit ex Iusquiamo: aut ita quod putrefacit, sicut illud, quod accidit ex Cantharidibus: & hoc genus etiam est corrumpens corpus. Et tertium genus est, quod corpus mutat, deinde reddit ipsum, & mutat corpus & calefacit ipsum calefactione uehementi. sicut Euphorbiũ, & Castoreum, & Piretrum. & Piper. Et quartum genus est, quod mutat corpus in primis, deinde corpus post illud mutat ipsum. Cum ergo mutat ipsum, addit ipsum in substantia caliditatis corporis. Si est ex rebus calidis, superfluam caliditatẽ. sicut cepe et allium, & synapi, & quæ sunt illis similia. Quod si est ex rebus frigidis, superfluam frigiditatem. sicut lactuca, & simila hordei, id est, hordeum fractum in mola, & quæ sunt illis similia. Manifestum est igitur, quod genera medicinarum sunt quatuor. Quoniam rei superuenientis corporis uirtus si est comparata uirtuti corporis, & corpus agit in eam, deinde reddit ipsam, & agit in corpus, tunc est medicina absolute. Et si est fortior corpore, donec non ualeat corpus agere in eam, neque mutare ipsam, imo ipsa est mutans corpus, tunc ipsa proculdubio est medicina corrumpens, interficiens. Et si corpus est fortius ea, donec mutet ipsam, & soluat eam, donec asimilet eam substantiæ suæ. tunc ipsa est cibus absolute: quoniã cibus generat in membris corporis secundum dispositionẽ asimilationis suæ cum eo impressionem, & mutat ipsum post hanc mutationẽ. Et hæc mutati o & impressio, est fortass e manifesta sensui: et fortasse non est manifesta in principio rei, sed declaratur post spacium longum. Et quod ex cibo imprimit in corpus impressiõe manifesta, nominatur cibus medi-

Medicinarum 4. geuera.

cinalis. sicut lactuca ex frigidis, & allium ex calidis. Hæc enim duo ante quam digerantur, mutant corpus. Lactuca igitur infrigidat, & propter illud dormire facit: & allium calefacit, & propter illud sitire facit. Deinde utraq;, postquam digeruntur, addunt in quantitate substantiæ corporis tantum, præter quod mutent ipsum in qualitate sua.

Modi cognitionis uirtutũ medicinarum & ciborum.

Et oportet ut scias, quod cogitationi uirtutum Medicinarum, & Ciborum sunt duo ordines. Ordo primus est, cognitio frigidi & calidi, & humidi, et sicci. Et secundus ordo est, cognitio digestiui ex eis, & lenitiui, & indurantis, & opilatiui, & aperientis opilationem & abstersiui, & rarificatiui, & inspissantis, et aperientis orificia uenarnm, & constringentis ea, & comburentis, et putrefacientis, & minuentis carnem, et consolidantis, & attrahentis, et albezearim, & sedantis dolorem.

Sermo in MATVRATIVO.

MATVRATIVVM est calidum & humidum, cuius caliditas est æqualis superfluitatibus quæ eo curantur, neq; minuitur ex humiditate eius aliquid. Et maturatiuum quidem cum æqualitate sua corpori, in calidate & humiditate sua, oportet ut sit opilatiuũ, uiscosum. quoniam quando ipsum opilat poros corporis coartat spiritum innatum, per quem fit digestio, et reliquæ operationes naturales. Et est sicut oleum concussum cum aqua calida, & farina tritici decocta cum aqua calida, et panis, & oleum, et pinguedo porci, & pinguedo uituli, et pix, et resina pini, & butyrum rubeum, scilicet coctum. Ista quando coniunguntur cum oleo calido, & thus, et colofonia, et sisamum, ista quando impinguantur, & caulis decoctus cum butyro cocto, et quæ sunt illis similia.

Sermo in LENIENTE.

LENIENS autem est calidum: uerumtamẽ est pluris caliditatis parũ, q̃ corpus cuius lenit duriciem, & pluris siccitatis: & propter illud, quoq; membrũ quod indiget medicina leniente, est duricies: & duricies, quæ indiget medicina leniente, est accidens a chimo frigido, grosso, et uiscoso: tunc indiget medicina in qua sit caliditas quę liquefaciat illum chimum, & resoluat ipsum, & finiat eum: & non oportet, ut sit caliditas eius superflua: ut non finiat subtile & dimittat grossum in lapidem conuerti, et non resoluatur. Oportet ergo, ut sit caliditas eius in gradu, secundo, et in principio tertij. Et siccitas eius iterum non oportet ut sit superflua, imo in gradu primo. sicut folia altheæ cum butyro cocto, et mastix cum butyro crudo, & bdelliũ, & storax liquida, & aqua rosata, & armoniacum, & hysopus humida, et quę sunt sicut illa, & medulla ossis cerui, et medulla ossis uiuli, & medulla ossis cameli, et pinguedo gallinæ, et pinguedo capræ, et pinguedo anseris, et muscilago altheæ, et muscilago seminis lini, & muscilago fenugræci, & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Indurante cum FRIGORE.

INDVRANS cum frigore, est sicut Portulaca, & Psilium, et Altahalub, et quæ sunt illis similia ex solatro.

¶ Sermo in OPILATIONE.

ET OPILANS cum frigore, est Medicina quæ opilat poros corporis opilatiõe absq; apertione. Et est ꝓculdubio, aut terrestris, aut uiscosa, nõ mordicans. qm̃ si est mordicans, nõ fit ut figat̃ in poris: quoniã liquefacit ex mẽbro aliquid, aut trahit ad ipsum aliqd, quare resoluitur, et currit. Oportet ergo, ne sit ei sapor oĩno, neq; caliditas uehemens, neq; frigiditas uehemens. Terrestris quidem est, sicut amylum, & thutia, et cerussa plumbi, & climia, & calx, & hęmatites. Ista omnia, quando abluuntur decenter, deinde exsiccant̃. Viscosa uero non mordicatiua sunt, sicut malua syluestris, & malua domestica, & interior pars cucurbitæ, & rasura eius, & citrulli: & quæ sunt illis similia.

¶ Sermo in Aperiente OPILATIONES.

APERIENS autem Opilationes, est contraria opilanti: quoniam subtiliat res grossas, & incidit eas: et est illa quæ est amara: aut baurachia. sicut radix lilij cœlestis, et squilla, et amigdala amara et herbus, & baurachi, et lupinus, & seha: quæ est ex medicinis apertiuis, in qua est cum uirtute operationis aliquid ponticitatis, aut stipticitatis. Si ponitur exterius, non aperit, propter stipticitatẽ suam, aut propter ponticitatem: & si bibatur, aperit opilationes uiscerum.

¶ Sermo in ABSTERGENTE.

ABSTERGENS uero est similis aperienti opilationes, uerumtamẽ est debilior ea, & non indiget subtiliatione illa, qua indiget aperiens opilationes: & propter illud plures medicinæ quæ abstergunt sunt dulces. sicut mel, fabæ, et hordeum, et amygdala, & batheca dulcis, & furfur tritici, & similia eis.

¶ Sermo in RARIFICANTE cutem.

ETIAM est q̃d calefacit corpus calefactione tẽperata, & non exsiccat, & non est grossũ. sicut camomilla, & flos altheæ, & oleum de lierua, & oleum de raphano, & oleum antiquum, & his similia.

¶ Sermo in INSPISSANTE cutem.

EST SIMILIS opilanti, uerumtamen est debilius eo: & est illud q̃d est frigidũ, aquosum, non mordicatiuũ. sicut aqua frigida hordei, et spuiua, & lenticula aquæ, poma mãdragorę, et eis similia.

¶ Sermo in APERIENTE orificia uenarum.

HOC EST grossum, acutum. sicut allium, et cepæ, et fel tauri, & lilium, et flos papaueris ruffi, & cepa narcissi, et alhalchoen, & oleum lilij cœlestis, & quæ eis sunt similia.

M

¶ Sermo in Constringente POROS, & VENAS.

HOC EST grossum, frigidum, stipticum, non uiscosum. sicut uirga pastoris, & arnoglossa.

¶ Sermo in ADVRENTE.

ADVRENS est calidum superfluū, grossum. sicut arsenicum, & zega, calcantum, et æs ustum, et cinis ficus, & sinapis, et stafisagria, et resisiæ, & est coruiscus, similis est eis arbor Mariæ.

¶ Sermo in Putrefaciente, corrodente.

EST calidum superfluū, subtile. sicut zimar, & urtica: et eis similia.

¶ Sermo in diminuente carnē ex VLCERIBVS.

EST EX genere zinziar, uerūtamē et debilius eo. sicut cortices æris, et hematites, & cucumer asininus, et radix colocītidæ, et cinis testudinis, et cinis cancrorū, et cinis limaciarū, et cinis serpentū, et uiparū.

¶ Sermo in CONSOLIDANTE.

EST QVOD constringit, & desiccat cum æqualitate. sicut sanguis draconis, et thus, & myrrha, & aloes. Et quandoq; consolidat per accidens illud quod minuit carnes, quando ponit̄ ex eo parū cum eo quod consolidat ulcus. sicut cærotū. Et ex eis est q̄d consolidat cū stiptici tate sine mordicatione. sicut alumen, & gallæ, & merdasengi, & plumbū ustū, et scoria ferri, plūbi, & cerussa plūbi, et antimoniū combustū. Et ex eis est q̄d consolidat cū mordicatiōe, et adustione. sicut colcotar cōbustū, & tuthia, cathymia, et cortices ferri, & cortices æris, et calx abluta qnadā ablutione.

¶ Sermo in ATTRAHENTE.

EX EO est, quod attrahit cū qualitate sua: et ex eo est, quod attrahit natura sua. Quod ergo attrahit natura sua, est sicut medicinæ solutiuæ. Sed quod attrahit qualitate sua, attrahit per caliditatem, & subtilitatem. Et caliditas & suqtilitas, aut sunt in medicina ex natura sua: aut insunt ei ex putrefactione, quæ accidit ei. Quod autem ex natura medicinæ est, est sicut pulegiū coruinū, & serapinū, et asa. Sed q̄d est ex putrefactione quę accidit medicinæ. sicut fermentū, & stercus antiquū, et limus.

¶ Sermo in BEZAARIM.

EX EO EST quod agit cum euacuatatione. Quod autem agit per hoc quod resoluit, aut resoluit ex sua qualitate: aut resoluit sua natura. Quod facit illud sua natura, complexio eius est media, in eo quod est inter rem recipientē ad rem, quā recipit: & propterea illud quā dominiſtratur in hora sanitatis, est nociuum.

¶ Sermo in SEDANTE dolorem.

EST ILLVD quod est calidū. sicut cōplexio corporis in gradu primo: & est subtile, euacuans, et resoluens, & rarificat, et subtiliat, & ma-

turat, & uenit cum omni quod est in membro ex dolore, et ex infirmitate ad æqualitatẽ. sicut chimus calidus, aut uiscosus: & si est grossus, aut multus, aut annexus in poris subtilibus: aut uentositas frigida, aut grosa, cui non est meatus: & non oportet, ut sit stipticum inflatiuum, sicut oleum anetinum, imo nudum ex uirtute stiptica.

De tertio Ordine.

ORDO autem tertius, est cognitio eius quod frangit lapides, et eius q̊d adiuuat spuere illud quod est in pectore, & mundificare ipsum, & mundificãtis cerebrũ, et mundificãtis aures, & oculos, & os, & palatum, et stomachũ, & intestina, & hepatis uenas. & gilbositatẽ eius, & splenem, et renes, & uesicam, et prouocantis urinã, & lapidem: excitantis coitum, & abscindentis coitũ, et generantis lac, & abscindentis ipsum, & prouocãtis menstrua, et abscindentis ea, & mordificãtis intestina ex stercore, et uermibus, et prouocãtis sudorẽ, & mundificãtis sudorẽ corporis.

Sermo in frangente LAPIDES.

EST illud quod incidit: quãdo non est caliditas manifeste: nã tunc frangit. sicut radix spargi, & radix arundinis, & poliũ, & nitrũ adustum contritũ, et acetũ squillæ, & cinis scorpionũ, et lapis spongiæ: quoniã ista sunt frangentia. Quando cũ eis est caliditas uehemens: dum indurant lapidem, non frangunt ipsum. Et si cũ eis est caliditas quæ non sit uehemens, sicut diximus, & accipiatur cum eis, adiuuat res humida ad frangendum. quoniã si fuerit superfluæ caliditatis, separant subtile a grosso, & educunt subtile, & remanet grosum.

Sermo in mundificante pulmonẽ, et pectus, & iuuante ad Asma, et Tussim antiquã, & generationẽ Saniei in eis.

ILLA sunt semen bauciæ syluestris, et est daucus, & semen lini, et alhasæ, et semen raphani, & raphanus, et nasturcium, & sisamũ, et cordumeni, et semen cucumeris, & semen batellinæ, et semen rutæ, et nigella, et piper, & polium, et prasiũ, & casiioli, et rahunt, et costus, et amomum, et sulphur, & galbanũ, et myrrha, & opoponacũ, et cepæ, & alliũ, & squilla, et calamentũ, et hysopus sicca, & amygdala amara, et ficus sicca, & pinea, et castoreum, & herbus, & armoniacũ, & bdellium, & olibanũ, & asa, aristolochia longa & rotunda, & sticados: & ouũ sorbile, quando sorbetur cũ melle: & ficus antiqua, quando decoquitur in lacte, præcipue camelæ: & cicer cum lacte. Et conferunt per accidens, subfumigatio cum laudano, & cum storace: & stercus leporis, et pili eius, & stercus Gazeli & radix cucumeris asinini, & semen feniculi: et rahunt, quando subfumigatur cum eo, iuuat.

De Mundificantibus Cerebrum.

MVNDIFICANTIA cerebrum ex naribus, quãdo cum eis fit caput-

purgium, sunt succus siclæ, & succus cucumeris asinini, et oleum de lilio. & oleum de amygdalis, & succus radicis arboris Mariæ, et quando exsiccatur radix, & teritur cum pipere: & baurach: & calamentum.

¶ De Mundificantibus OCVLOS.

MVNDIFIcantia Oculos per lachrymas, & conferunt prurítui, & grauitati, & corrosioni, et debilitati uisus, sunt omnes medicinæ abstergentes. sicut feniculum humidũ, & aqua ciñamomi, fel perdicis, & mel, & aqua casiel, & oleum de lierua, & oleum balsami, & oleum nucis, & oleum anetinũ. Et ex succis ed illud etiam sunt succus acori, & harmel, & succus papaueris ruffi, & arboris Mariæ, & succus cepæ, & sinapis, & rutæ.

¶ De Mundificantibus AVRES.

MVNDIFIcantia Aures, sunt mel, & uinum dulce, & oleum amygdalinũ, & fel tauri, & succus capparis, & fel piscis omnis, & ficus, & baurach, & myrrhę, & succus siclæ, & similia eis.

¶ Mundifican tia Cerebrum ex ORE.

MVNDIFIcantia ex Ore Cerebrum, sunt, passa montana, id est, stafisagria, & squinanzum, & mastix, & piretrum, & sinapis, & muri, & quæ sunt eis similia, quando masticantur: et quãdoq; decoquuntur, et gargarizarur cum eis.

¶ Mundificantia per PALATVM.

MVNDIFIcantia ex Palato, sunt baurach, & aloes, & semen urticæ, et grana alhoros, hoc est, Cardamomum, et sinapis, et calamentum, et hysopus, et allia.

¶ De Confortautibus stomchum, & nocentibus ei.

CONFORtantia stomachnm, et nocentia ei. Conferentia autẽ ei sunt, dactyli inmaturi, citonia, et oliuæ salitæ, et oliuæ conditæ cum aceto, et oleum crudum ponticum, et glandes, et castaneæ: et præcipue quando comedũtur in lacte: et oĩa olea spinosa: et sunt illa in quibus sunt amaritudo, et stipticitas: & rosæ, et fumus terre, et napi conditi cum aceto, et cũ sinapi: et raphanus, & sinapi, et nasturciũ, et piretrum, et spargus cum muri & aceto, & myrtilli, et alcanneriæ, et similia eis: & capparis condita cum sale, & cortices citri, et absinthiũ, et aloes, et uinũ purum. Et nocentia ei sunt grana iuniperi, & grana pini maiora et minora, & grana halhert, et alhacoen, et semen agni casti, et sicla, et acetosa, & napi crudi, et bleta, atriplex, & malua, et quę sunt eis similia, nisi comedãtur cum muri, et aceto, & sisamino: & fenugręcũ, et lac: qm̃ acescit in eis q̃ sunt frigidę cõplexionis, et in stomacho frigi. et mutanť in stomacho cal. et isseha armeni, et abrotanũ, et baurach, et mel, qñ sumiť multũ ex eo, & batelma, et oĩs

medulla, et cerebrū, et uinum nigrū & grossum et durū, pręcipue nouū.

¶ De Mundificantibus Intestina.

MVndificantia Intestina, sunt titimallus, & lac eius, & semen atriplicis, & succus caulis, & decoctio polypodij, & aqua ciceris. & folia agni casti, & decoctio alahassæ, & scordion, & calamentum, et butyrum recens, quando assidue lambitur: & ficus sicca, quando feruet in aqua: et oleum omphacinum, et agaricum.

¶ De Mundificantibus uenas Hepatis.

MVndificantia uenas hepatis sunt de pulpa coloqntidę, camomilla, absinthiū, aqua casei, ius galli antiqui, et aqua ciceris albi.

¶ De Mundificantib. gibbositatem Hepatis.

MVndificautia Gibbositatem hepatis, sunt amomū, decoctio squinanti, radix acori, gentiana, cortices radicis lauri, et rahunt, sene, succus liquiricię, amygdala amara, anisum, feniculum, daucus, semen apij hortulani, & montani, asarum, myrrha, & eupatorium.

¶ De Mundificantibus RENES.

MVNDIFIcantia Renes sunt oīs medicina incidens. sicut radix arnoglossæ, et fructus eius, et spargus, et radix peoniæ, & radix ciceris nigri, et amygdala amara, et capillus Veneris, et fu, et cime squinanti, et daucus, et semen apij hortulani, et montani, et acorus, et cortex arboris uitis, et sanguis hyrci siccatus.

¶ De Mundificantibus SPLENEM,

MVNDIFIcantia Splenem, sunt elleborus niger, et decoctio calamenti, et cortex radicis capparis, et infusio cucurbitæ amaræ, et tamariscus, et pulpa coloquintidæ, et camomilla.

¶ De Mundificantibus VESICAM.

MVNDIFIcantia Vesicam sunt stercus galli exsiccatum, et rahunt, et sauina, et carpobalsamū, et decoctio glandiū, et fructus alhulaię, id est, aglenter, et balaustiæ, et succus ligriciæ, et decoctio rubeæ, et menta, et foliū, et spica, et nera excorticata, et spargus.

¶ De Prouocantibus VRINAM.

PROVOcantia Vrinā, sunt oīa quæ calefaciūt, et exsiccāt. Et plurima illoꝝ sunt medicinæ acutæ. sicut apiū, et semen eius, et feniculi, et semen bauciæ, et ameos, et fu, et meu, et asarū, et acorus, et apium montanū, et siseleos. Et ex prouocantibus est semen spargi, et semen cucumeris, et melonis, et bauciæ, et scariolæ, et napi, et secaniabin.

¶ De Mundificantibus Lapidem ex uesica.

MVNDIFIcantia lapidē ex uesica, et renibus, sunt cordumeni, et ciperi, et oleum de amygdalis dulcibus, et bdelliū, et radix

feniculi, & olibanum, & amygdalæ amaræ, & decoctio radicis altheæ. Et testiculi porci exsiccati: qui teruntur, & sumitur puluis eorum siccus: deinde parũ uini post ipsum. Et lapis Iudaicus, & lapis inuentus in spongia marina, & stercus columbarum, & cinis leporis.

¶ De Stimulantibus Coitum,

STIMVlantia Coitum, et multiplicantia sperma. Ex cibis quidem, omne quod est multi nutrimẽti, multæ inflationis. Ex medicinis uero, omne calefaciẽs, humectans. Cibi quidem sunt, sicut pineæ, cicer: fabę, ficus, amygdalæ, nuces, fistici, cepæ, lac cum zuccharo, uitella ouorum, et sisamum, & mel. Et medicinæ, eruca, spargus, stincus, satyrion, secacul, piper nigrum, granum alzelem, been, & zinziber.

¶ De Abscindentibus Coitum.

ABSCINDentia Coitum, & desiccantia sperma sunt, quę ex cibis sunt ingrossantia, exsiccantia, infrigidantia. Ex olerib. quidem lactuca, atriplex, blitus, cucurbita, cucumer, citrioli, sandix, morum, aluiniar, & alcofre. Et omne exsiccatiuũ ex medicinis. sicut ruta, piper, agnus castus, ciminum, myrabolani, carabe, cyperi, & balaustiæ.

¶ De Prouocantibus Lac.

PROVOCANtia Lac, & generantia ipsum, sunt aqua hordei cum lacte, & feniculũ humidum decoctũ, semen feniculi, anetum, anisum, semen lini, farina milij, decoctio fenugręci, eruca, semen cucumeris, & caulis coctus. Et ex eis quibus fricaẽ corpus, & prouocatur lac, sunt lumbrici terrestres, nigellæ, scoria ferri, fel tauri, succus hordei infusi, pinguedo anseris, & omne subtiliatiuum, incisiuum, quando cum eo ist non caliditas, nisi æqualis, pauca, & non est exsiccatiuum, tunc generat lac.

¶ De Desiccantibus Lac.

DESICCANtia Lac, sunt omnia desiccantia. sicut piper, ruta, arbor Abraam, arbor Mariæ, anetum, coriandrum siccum, semen albedarogi, mentha, calamentum, sauina, semen rutæ, lupinus, & pulegium ceruinum. Et omne infrigidatiuum, stipticum. sicut sumac, balaustiæ, lens, acetum, & agresta. Et omne narcoticum frigidum. sicut lactuca, coriandrum, hyoscyamus, & papauer.

¶ De Prouocantibus Menstrua.

PROVOCANtia Menstrua secundum plurimum sunt omnia quæ prouocant urinam cum calefactione et subtiliatione. sicut asarum, aqua mellis, castoreum, aqua ciceris, myrrha, daucus, serapinum, casioli, galbanum, sauina, rubea, calamentum, storax, arbor Mariæ, alcanna, altit, opoponacum, & fasioli. Omnia ista prouocant menstrua: & quando sufficientia est super unum istorum, & decoquitur in uino, & bibitur, prouocat menstrua.

¶ De Abscindentibus Menstrua.

ABSCINdentia Menstrua, sunt thus, balaustiæ, gallæ, acacia, carabe, bolus armenus, terra sigillata, semen plātaginis, scoria ferri, & myrabolani. Et ex eis ponuntur super dorsum, & super ilium sinistrum, & abscindit menstrua. sicut sanguis draconis: antimonium, & alumen, & quæ sunt eis similia.

¶ De Mundificantibus Intestina ex stercore.

MVNDIFIcantia Intestina ex stercore, sunt, storax, aloes, mastix, & allium, quando bulliuntur cum oleo, & muri: & sinapis, & ficus cum baurach: & medulla cartami.

¶ De facientibus descendere uermes.

FACIENtia descendere uermes, ascarides, & lumbricos ex uentre, sunt seha armenum, alabrengi, lupinus, abrotanum, & lumbrici terrestres, & ataraxacon, & scariola agrestis, & sal Indum, allinitran, & nigella, & poliū, & siccidis, & herba auris muris. & fel tauri, & coloquintida, & aloes.

¶ De Prouocantibus Sudorem.

PROVOCANtia Sudorem ex corpore toto, sunt calida & sicca omnia. sicut ciminum, anisum, calamentum, & polium. Et ex oleis & medicinis, etiā cum quibus fricatur corpus. sicut oleum cum baurach, oleum cucumeris asinini, oleum raphaninum, oleum balsami, oleum chamomillæ, oleum anetinum, & albenacetin, & est purum oleum nardinū, costus, & ex illo balsamum, carpobalsamum, rahunt, & calamus aromaticus. Et ex medicinis quę excitant sudorem quando suffumigatur cum eis sunt castoreum, bdellium, agnus castus, lens parua, & carpobalsamum.

¶ De Mundificantibus Cutem.

MVNDIFICANtia cutem, sunt arsenicum rubeum, & citrinum, aristolochia, calamus aromaticus, piretrum, stafisagria, & sambucus, & cinis glandium, radix altheæ, farina fabarum, & farina lupinorum, sarcocolla, mel, herbus: baurach, spuma maris, dactyli, & cicer: & uniuersaliter omne in quo est abstersio.

Inquit Aggregator huius libri. Iam pręmisi illud, quo fit iuuamentum ex cognitione uirtutum Medicinarum, et Ciborum, & quomodo auxiliatur per illud, & nunc in principio narraui ea Dico ergo, propterea quod Cibi, & Medicinæ sunt multæ, conuenere Antiqui, præcipue postremi, tuordinarem ea secundum literas alphabeti. Et hoc est ubi incępi.

¶ Finis Libri Albegnefit.

LIB. IACOB. ALKINDI philoſophi De GRADI-BVS Rerum.

AT QVIA PRIMOS VETERES, ut de uirtutibus cuiuſq; medicinæ ſingillatim in caliditate, frigiditate, ſiccitate, et humiditate loque rentur, ualde ſollicitos eſſe cognoui: unde in hoc quatuor inuenerũt differẽtias, uel definitiones, di-centes Gradum primum, et ſecundum, & tertiũ, & quartum in unaquaq; qualitatum eſſe: quod tamen in compoſita me-dicina dicere prætermiſerunt. Non enim dixerunt, quod hæc medici-na, ſcilicet compoſita, in aliquo gradu ita, & ita exiſtat, in caliditate, uel frigiditate, ſiccitate, & humiditate: non tam, quod magis proprium fue-rit, ſciẽtiam eius rei in medicina ſimplici attendere, quam in compoſita. Licet enim huius rei ſcientia ſecundum ordinem ſimplicis medicinæ præ cedat compoſitam, non eſt tamẽ conueniens, ut ipſa in ſola ſimplici atten-datur medicina, & non in compoſita. Quia compoſita medicina, quam-uis ex medicinis conſtet, quarum uirtutes in ſimplicitate earum diuerſifi-cantur, non tamẽ ſequitur, ut eius complexio diuerſificetur quando com ponitur: intellexi, quod ad ſcientiam nirtutum medicinarum compoſita rum pertingere, non minimi exiſtat lucri. Quia igitur medicinam compo ſitam multoties componimus, conſecutum eſt, ut eius uirtutes ſecundum multitudinem, & paucitatem diuerſificentur: quod quidem prouenit ex uirtutibus earum, a quibus fuerit compoſita. Impoſsibile enim fuit, ut in quarundam uirtutibus, ex quibus fuit compoſita, conſiſteret, & illarum uirtutes non obtineret. Quia igitur illud inueſtigare propoſui, nec potui pretermittere, quin cuinſq; gradus relationẽ quam ad alterutrum habet, percipere ſtuderem, in inquiſitione æqualitatis abſolutæ laborare, æquũ fuit. Ipſa enim eſt ubi contraria æqualiter coniunguntur, ita ut a neutro eorum ad aliud declinet. Fuit itaque eius iuquiſitio magis proprie præ-mittenda. Quia nil calidum dicitur, nec frigidum, nec ſiccum, nec humi-dum, niſi ex eo quod temperamentnm iam addidit ſupra æqualitatem: & quia ipſa eſt & origo, & principium, & elementum huius totius quod de hoc dicitur, & ab ipſa prouenit augmentum, & in il-la reſoluitur. Si enim quid ſit reſolutionis intentio quæri-tur. Dicitur, quod ſit augmentorum ab æqualita-te ablatio, donec æqualitas remaneat. Sicut ego, ſi DEVS uoluerit explicabo.

Reſolutionis intentio.

Et quia eorum quæ ſuper æqualitatem addit fuerunt, neque quantitates, necꝫ ſpecies omnino notæ fuerunt, neceſse fuit nobis illud explicare, Augmentorum autem intellectus, Gradus ſunt quatuoe, qui ſcꝫ ſupra æqualitatem additi ſunt. Dicam ergo, quod omnia augmenta naturalia quinque modis ſunt.. Primum enim eſt Augmentum dupli. Poſt quod eſt augmentum quod addit partem unam: quod eſt continens tantum quantum eſt illud cui comparatur, & eius medietatem. Poſt hoc uero eſt augmentum addens partes, quod continet quantum illud, & eius duas tertias. Poſt hoc ſequitur augmentum dupli, quod addit partem, & eſt compoſitum ex prima ſpecie, & ſecunda. Conſequitur autem hoc augmentum dupli, addens partes, quod ex prima ſcilicet ſpecie, & tertia cõponitur. Quia eego hoc ex parte exponere in numeris naturalib. cupio, ipſos ſecundum ordinem naturæ ſuppoſui in ordinibus ſuis, quorum unus alium præcedere non poteſt: & incæpi ab uno, qui eſt cauſsa numeri, cum ab illo ortus fuerit, & creuerit. Quod ut menti hunc librum noſtrum legentis, citius inſigatur, & affirmetur, æquum fuiſſe credidi præmittere, qnod de hijs quinque ſpeciebus præpoſuimus.

Augmentorũ modi quincꝫ.

Eſt autem ordo naturalis iſte, i. ij. iij. iiij. v. vi. vij. viij. ix. x. Dico igitur, quod augmenium duorum ſnpra unum, duplum eſt unius: & unum duorum, eſt medium. Iam igitur patet, quod primum augmentorum naturalium, eſt augmentum dupli: & quod duo, duplum ſunt unius. Nos quoque augmentum dupli præmiſimus: quia natura quoque ipſum præmiſit: & quia prima proportio naturalis, quę in directione paucitatis inuenitur, medietas exiſtit, id eſt, quod unum eius ordinis eſt, qui eſt poſt ipſum, ſcilicet duo, medium eſt. Apud nos enim nihil intereſt, utrum dicatur augmentum, ſiue dicatur proportio.

Primum augmentum.

Præterea dico, quod augmentum trium ſupra duo, eſt id quod addit partem, hoc eſt, quod tria iam addiderunt ſupra duo, partem duorum. hoc eſt, quod tria iam addiderunt ſupra duo. partem duorum; duorum namque pars una eſt, & eſt illud quod addit partem.

Secundũ augmentum.

Iam ergo manifeſtum eſt ex hoc, hoc augmentum naturali ordine ſequi illud quod eſt ante ipſum. Similiter quoque augmentum quatuor ſupra tria, ex genere eſt eorum quæ addunt partem, Inde ergo dico, quod augmentum quinque ſupra ɜria, ſunt duo: duo namque duæ partes trium exiſtunt, quod illud eſt quod addit partes. Dico ıgitur, quod augmentum quinque ſupra duo, cſt primum augmentum duplum quod ſcꝫ addit partem: & eſt illud quod quinque iam addiderunt ſupra duo cum duplo eorum & uno, unum namque duorum eſt pars. & hæc cſt pro-

portio composita, quam componi diximus ex proportione dupli, & ea quæ addit partem. Dico etiam, quod augmẽtum octo supra tria, est primum angmentum duplum, quod addit partes: & hoc est, quod octo iam addiderunt supra tria duplum ipsorum ex duarum partium suarum quantitate: & est proportio composita, quam ex prima specie & tertia componi diximus. Iam ergo manifestum est ex his quæ diximus, illud quod præmisimus de his quinque modis, necesario ponendum ab eo. Quorum primus augmentum dupli continet, sicut, 1. & ij. & iij. & viij. Et secundus id quod addit partem: ut ij. & iij. & iiij. & v. Tertius similiter modus augmentum partium continet: ut, quinque ad tria, & nouem ad septem. Quartus uero est modus augmenti dupli, quod addit partem, ut. ij & v. & xi. & xxiiij.. Et quintus est, in quo est augmentum dupli, quod addit partes: quemadmodum, iij. & viij. & xviij. & xxxviij.

Consyderemus ergo, quanta proportionum fiat resolutio, ut ad æqualitatem redeant, & ponamus aliquid, quod sit exemplum, & regula, qua perueniamus ad hoc quod in æqualitatem resoluere uoluerimus. Multa enim sæpe quæruntur, ad quorum scientiam perueniri non potest nisi exemplis rerum positis, quæ cum eis sint eiusdem generis. Ponamus igitur tres numeros proportionales dupli proportione. Aequalitas enim, ut post hæc explicabo, inueniri non potest, nisi in hac: & ipsa est prima species, quam præmisi, quæ etiam prima naturaliter est inuenta. Hoc autem est, ut sint tres numeri proportionales, & sit proportio primi ad secundum, ut secundi ad tertium. Quos cum conuertimus, erit proportio tertij ad secundum, ut secundi ad primum: & sit primus minor, secundus medius, tertius maior. Cum ergo uoluerimus eos resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ex medio quantitatem minoris, & ex maiore quantitatem medij, & minoris, & qui remanent æquales inueniuntur. Si ergo remanentes species secundum ordinem dupli composuerimus, statuentes duplum in lineis, & ponentes maiorem primum, & minorem postremum: & deinde supposuerimus huic primo ei similem, & sub medio numerum continentem quantitatem ipsius, & huius primi, & sub postremo quantitatem ipsius, & primi, & duplum medij, prouenit compositum, quod sc3 addit partem. Illud quoque quod addit partes constituitur: componimus id quod addit partem quemadmodum prius posuimus duplum, & exequimur omnia quemadmodum fecimus prius. Duplum autem quod addit partem constituitur: componimus illud quod addit partem, ita ut est absque conuersione, & facimus ut prius fecimus. Duplum autem quod addit partes componitur, cum statuerimus illud quod addit-

partes absque conuersione: & exequimur in eo omnia ut in aliis fecimus. Cum ergo has species resoluendo ad æqualitatem reducere uoluerimus, minuemus ex medio minoris quantitatem, & ex maiori duplum eius, quod residuum fuit ex medio, & quantitatem minoris: & si numeri tres æquales remanserint, iam illud inuenimus quod quærebamus. Si uero non, iam egressi sunt ab illa specie, in qua relationem habuerunt, & transierunt in illam speciem quę magis remota est a natura, quam species a qua resoluta fuit hæc. Post hoc quoque consequenter operabimur ut prius. Quod si numeri tres, qui sunt residiui, æquales sunt, & conueniunt, iam consecuti sumus quod uoluimus, Si autem non, iam in aliam speciem transierunt, quæ magis elongata est a natura ipsius.

Verbi gratia. Ponamus æquales numeros in linea una, tribus ordinibus distincta, & sit prima, & sint in ea isti tres numeri I. I. I. Deinde adiungamus ei lineam secundã, in qua sint ordines numerorum proportione dupli proportionales, & sunt isti, I. ij. iiij. Si ergo uoluerimus resoluendo eos ad æqualitatem reducere, ex medio quod est duo, minuemus quantitatẽ minoris, quod est unum. Deinde minuemus ex maiore quod est quatuor, duplum eius quod remansit ex medio, & minorem quod est unum, & duo, & remanebit unum. Iam ergo numeri omnes resoluendo æquales inueniũtur. Quod si q̃d ex quatuor superfluit speciebus, resoluendo ad æqualitatem reddere uolueris: non consequitur, ut ea quæ residua erunt æqualia inueniantur, imo in aliam speciem transibunt, quæ a specie æqualitatis naturaliter remotior erit. Exempli caussa, duabus lineis tertiam adiungemus, in qua erunt numeri proportiones continentes augmenti, quod addit partem: & sunt isti, iiij. VI. IX. Deinde annectemus huic lineam quartam continentem proportionem augmenti, quod addit partes, in qua sint numeri isti, IX. XV. XXV. Huic quoq; cõseqnenter adiungemus lineam quintam, in qua sint numeri continentes proportionem dupli, quod addit partem, & sunt hij, iiij. X. XXV. Cui similiter annectemus lineam sextam, in qua sunt numeri connexi proportione dupli, addentis partes, & sunt isti, IX. XXIIij. XLIIij. Cum ergo uoluerimus harum specierum numeros resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus ab omni linea ex lineis cuiusque speciei numerum minorem ex medio, & deinde medium & minorem ex maiore. Numeri igitur qui residui erunt, non inueniuntur æquales, imo erunt naturaliter remotiores a specie æqualitatis. Quapropter ex eo quod superfluit, oportebit nos facere quemadmodum exequuti fuimus: prius resoluendo, donec æqualitas inueniatur.

Qđ' dicit hic, non quiescen dũ, donec æqualitas inueniat, sciẽdum esse non posse eo modo quo ostẽdit. Sed si ita fiat, ut ĩ duplici ostẽsum est, iuniri poterit q̃d dicit.

Possunt autem hæ species & aliter componi, & non secundum dispositionem dupli, sic, ij. iij. iiij. quæ est linea numerorum qui addunt partem. Et deinde adiungimus ei quartam lineam secundum proportionem augmenti addentis partes, ut eam in qua sunt, iiij. v. vij. Et post addimus ei lineam quintam continentem proportionem dupli, quod addit partem; ut illam in qua sunt, ij. v. xi. Et deinde adnectimus ei sextam lineam, continentem proportionem dupli, quod addit partes. ut illam, in qua sunt, iij. viij. xviij. Quemadmodum subiecta docet figura.

Aequalitas.	i.	i.	i.			
Multiplex.	i.	ij.	iiij.			
Superparticularis.	iiij.	vi.	ix.	ij.	iij.	iiij.
Superpartiens.	ix.	xv.	xxv.	iij.	v.	vij.
Multiplex superparticularis.	iiij.	x.	xxv.	ij.	v.	xi
Multiplex superpartiens.	ix	xxiiij.	lxiiij.	iij.	viij.	xviij.

Cum ergo uoluerimus has quatuor species resoluendo ad æqualitatem reducere, minuemus in unaquaq; linea, cuiusq; speciei numerum minorem ex medio: deinde medium, & minorem ex maiore: quod postquam fecerimus, remanebunt numeri non tenentes æqualitatem, uel in parte, uel in toto: nec unquam reperies, quod omnes numeri qui reliqui sunt, æquales inueniantur. Iam ergo ex hoc manifestum est, æqualitatem minime reperiri posse, nisi in proportione dupli, quæ est prima: et est etiam ostensum, quod proportio dupla proportionalis est, et quod augmenta quæ resoluendo ad æqualitatem reducuntur, sunt proportionalia. Si ergo quamlibet quatuor specierum conuertendo ad dupli proportionem, quæ est prima, reduxerimus, inueniemus æqualitatem in eis, & quod proportionales fuerint. Ideoq; dictum est, quod æqualitas non inuenitur, nisi in proportione dupli. postquam ergo iam ostensum est, primum ex augmentis naturalibus, augmentum dupli esse, & quod æqualitas in ea reperitur, cum alia in ipsam resoluuntur, demonstrabo æqualitatem quæ est in qualitate. Deinde ostendam illud, quod ab æqualitate egressum est: & post hoc in ipsam resoluam. donec augmentorum mensuræ supra æqualitatem manifestæ sint.

Quod hic dicit, ęqualitatẽ nõ posse reperiri, nisi in dupla proportione, ꝑpter gradus, de q̃bus intendit dicit: aliter eñ oun q̃ posset oñdere q̃d intẽdit.

SI DEVS uoluerit.

Aequalitas. absoluta in qualitate.

Dico ergo, quod æqualitatas in qualitate, est contrariorum adinuicem temperantia in re æquali, & eorum effectus æquales, scilicet ut eius sit calefactio quanta infrigidatio. Oportet igitur, ut egressus ab æqualitate, sit augmentum unius qualitatis supra sibi contrariam. Quod sic colligitur. Caliditas & frigiditas contariæ sunt, quarum unaquæq; eam quæ

ſibi affertur, fugat. Sic igitur in æqualitate ſunt æquales, quarum neu-tra aliquid ſuper aliam addit, nec intenditur. Conueniens tamen eſt, ut cum una ex qualitatibus aliquid ſupra ſibi contrariam augmentauerit, ſecundum ſuam ſpeciem addat. Iam igitur manifeſtum eſt, quod diſceſ-ſus ab æqualitate in qualitate, eſt augmentum unius duarum qualita-tum ſupra ſibi contrariam. Apud nos enim nihil intereſt, ſiue æquali-tates dicantur temperantes, ſiue æquantes, ſeu alternantes, ſiue rectifi-cantes. Quod autem unius qualitatis augmentum dicimus, nihil aliud intelligi uolumus niſi ipſius intenſionem. Augmentum enim in quali-tatibus non proprie dicere poſſumus. Ipſum enim ex proprietatibus quantitatis una proprietas exiſtit: & quia unaquęque duarum qualita-tum contrariarum locum occupauit, in quo ipſi conſiſtit eleuatio. Fu-itque locus quem calor occupat, ab eo quem tenet frigiditas, alius. V-nus enim locus duobus non ſupponitur contrarijs. Indigemus igitur, ut dicamus, in æqualitate tot partes contineri calidas, quot frigidas, cum ipſa in minimas diuiſerimus partes.

Si autem nobis aliquis obijciat, dicens caliditatem cauſſa ſuæ rarita-tis & dilatationis maiorem occupare locum debere, quã ſit locus quem tenet frigiditas, & hoc cauſſa ſuæ conſtrictionis. Dicemus, caliditatem non dilatari, cum eius contraria coniũgatur ei & æquetur: quia con-trarietas eſt inter eas, & inſecutio: nec etiam æquius eſt, caliditatem re-mouere frigiditatem a loco ſuo, quã ut caliditatem frigiditas. Poſtquam ergo caliditati nunc adeſt, quod diximus contra frigiditatem, non dila-tatur in loco ſuo calidítas magis, quam frigiditas in ſuo.

Quod ſi uolueris, minimam ex partibus rei in complexione æqua-li, intellectualiter conſydera, quæ eſt pars indiuiſibilis cauſſa ſuæ parui-tatis: & inuenies conueniens eſſe, ut ſit in ea tantum caliditatis, quan-tum frigiditatis: cum rei æqualis compoſitio facta ſit ex partibus iſtis. Iam ergo ex hoc uerificatum eſt, in re æquali tot partes calidas conti-neri quot frigidas: & manifeſtum eſt, quod diſceſſus ab æqualitate ſe-cundum qualitatem, eſt augmentum unius qualitatis ſupra ſibi con-trariam: quod etiam indagando ſecundum quantitatis directionem ex-poſuimus. Iam igitur oſtenſum eſt, quantitatem eorum, quæ ab æ-qualitate diſceſſerunt, ſecundum quantitatem in qualitate ex hoc quod in eis eſt de æqualitatis manifeſtatione, metiri. Deinceps uero explica-bo eotum reſolutionẽ in æqualitatem, præcipue cum æqualitas non re-periatur, niſi in eo quod in ipſum reſoluitur. Dicam ergo, quod licet augmenta, quia ſupra æqualitatem fuerunt, in æqualitatem reſoluan-tur, præter augmentum dupli, conſequens eſt tamen ſecundum hunc

ordinem, ut non omne quod ab æqualitate discesserit, in ipsam proprie resoluatur: & quia iam manifestum fuit, quod in re æquali tantum est caliditatis quantum frigiditatis. Ponamus rem æqualem, unam partem, cuius una medietas calida, & altera ipsius frigida sit: & ponamus etiam unamquamque contrariarum quæ æquantur, medium. Erit ergo calidum medium, & frigidum medium.

Dico ergo, quod oportet ut sit quantitas augmenti primi, quod discessit ab æqualitate, cuius calor non uehementer sensui manifestus apparuit, dupla caliditatis quæ in re æquali existit. Ex eo itaq; patet, quod de augmento dupli exposuimus, & est in dupla frigiditatis quæ est in re æquali, postquam rei æqualis caliditas tanta est quanta frigiditas ipsius, & est pars media ex unaquaque earum, sicut diximus. Est ergo in augmento primo quantitas caloris, pars prima integra. Frigiditas uero quantitas mediocritatis caloris qui est in ipso. Cum ergo resoluerimus hoc primum augmentum in æqualitatem, & remouerimus unum duplum caliditatis, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsæ sunt duo media, quæ se uicissim contemperant, ex quibus processit æqualitas. Ex hoc quoque manifestum est, quod æqualitas in unoquoque augmentorum reperietur cum remouerimus prima augmenta. Inueniemus ergo partes contrarias, quæ sese, ut dictum, temperant.

Dico præterea, quod oportet, ut sit mensura augmenti secundi, cuius calor excesserit augmentum primum, manifeste dupla caloris primi, augmenti primi, quemadmodum de augmento dupli docuimus: & quia mensura primi augmenti iam fuit pars una integra, & dupla caloris qui est in re æquali, & dupla etiam frigiditas ipsius, oportet ut sit calor secundi augmenti duæ partes, & sit duplus caloris primi augmenti, & quadruplus caloris qui est in æqualitate, & quadruplus etiam frigiditatis quæ in ipsa continetur. Ipsius enim calor, ut dictum est, eius frigiditati æqualis est. Quod ergo in augmento secundo frigiditatis inuenitur, tantum est, quantum quarta pars caliditatis in eodem inuentæ. Cum ergo hoc secundum augmentum abstulerimus, remanebit primum: primum quoque cum remouerimus augmentum, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipsum, ut dictum est, sunt duo media, quæ ad inuicem temperant se, a quibus æqualitas processit.

Et dico itidem, quod oportet, ut sit mensura tertij augmenti, cuius calor & effectus secundum augmentum excesserunt uehementer, non tamen multitudine dupla caliditatis augmenti secundi. Quod ex hoc manifestum est, quod de augmento dupli exposuimus. Sed quia men-

ſura augmenti eius ſecundi, dupla fuit caloris augmenti primi, & quadrupla caloris qui eſt in æqualitate, exigit ut ſit calor augmenti tertij, quadruplus caloris augmenti primi: & quia calor augmenti primi duplus fuit caloris qui eſt in re æquali, & duplus frigiditatis eiuſdem, oportet ut ſit calor augmenti tertij octuplus caloris, qui eſt in æqualitate: & octuplus etiam frigiditatis, quæ in ipſa exiſtit, poſtquam calor æqualitatis frigiditati ipſius æquatur. Ex hoc quoque patet, quod illud, quod in augmento tertio frigiditatis exiſtit, tantum eſt quantum octaua pars caloris eiuſdem. Cum ergo abſtulerimus hoc augmentum tertium, remanebit ſecundum augmentum: quod inde cum ſublatum fuerit, remanebit augmentum primum: hoc quoq; primum cum remotum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipſa, ut dictum eſt, ſunt duo media, quæ ſeſe uiciſsim temperant, a quibus proceſsit æqualitas.

Itidem dico, quod oportet ut ſit menſura augmenti quarti, cuius calor & effectus tertium augmentum uehementer ſupergreſsi ſunt, dupla caloris augmenti tertij. Quod ex eo patet quod de augmento dupli docuimus. Sed quia calor augmenti tertij, quadruplus fuit caloris augmenti primi, & caloris qui eſt in æqualitate octuplus, oportet ut ſit menſura caloris augmenti quarti octuplus caloris primi augmenti, & ſexdecuplus caloris qui eſt in æqualitate, qui etiam frigiditatis in ipſa, quæ in ipſa reperitur ſexdecuplus exiſtit: quemadmodum oſtendimus, quod calor æqualitatis eſt ſicut eius frigiditas. Eſt ergo illud frigiditatis, quod in quarto exiſtit augmento, tantum, quantum eſt medietas octauæ partis caloris in ipſo exiſtentis. Cum ergo remouerimus hoc quartum augmentum, remanebit tertium: tertium quoq; cum abſtulerimus, remanebit ſecundum: cumq; ſecundum remouerimus, remanebit primum: primum quoque cum ſublatum fuerit, remanebit media pars calida, & media frigida: & ipſa, ut ſępe dictum eſt, ſunt duo media, quę ſe ad inuicem temperãt, ex quibus æqualitas conſtituta eſt. Non diſsimiliter quoque erit menſura augmenti primi, & ſecundi, & tertij, & quarti, cuius æqualitatem frigiditas ſupergreſsa eſt: quemadmodum fuit menſura caloris, qui æqualitatem exceſsit, cuius ſupergreſsionem explanauimus. Caliditas quoq;, quæ eſt in augmento cum frigiditas intenditur, ita erit, ut fuit frigiditas augmenti in quo fit caloris intenſio.

Poſtquam ergo iam expoſuimus manifeſte hoc quod propoſueramus in æqualitate abſoluta, reuertamur ad oſtendendum hoc in æqualitate, quæ ſecundum relationem attenditur. Dico ergo æquale in medicinis, quod ſecundum comparationem quam habet ad humanam ſpeciem, æquale uocatur: & eſt, quod neque calefacit, neque infrigidat,

Æquale in medicinis ſcd'm comparationem.

neque humectat, neq; desiccat. Cum igitur aliquid sic fuerit, consequens est, ut quod ex caliditate in eo continetur, sit, quemadmodum continetur illud, quod ex frigiditate, & calidarum partium quantitas in eo sit tanta, quanta frigidarum, cum scilicet ad humanam speciem æqualem comparatur: hoc est, quod si huius calefactio respectu illius speciei, non est maior ipsius in frigidatione, uel humectatio desiccatione, ipsum est æquale, quod secundum comparationem dicitur. Oportet etiam, ut hoc æquale sit principium, & eius elementum ad quod dicitur æquale: quia in ipsum resoluitur illud quod supra ipsum augmentum fuit, & quod ab eo egressum fuit. Oportet etiam, ut mensuræ augmentorum supra hoc æquale sint, quemadmodum augmentorum mensuræ supra æquale absolutum fuerunt. Conueniunt igitur huic æquali, quod secundum comparationẽ dicitur, ea quę æquali, quod absolute dicitur, conuenire monstrata sunt: hoc est, quod ut dixmus, hoc æquale est principium, & elementum eorum respectu quorum dicitur, & in ipsum resoluuntur augmenta, postquam ab illo orta fuerint.

Huius autem, quod dicimus medicinam hanc calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in primo gradu existere, expositio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, aliquid supra æquale auxit, quod est primum augmentorum, sensui non ex toto manifeste occurrens. Et iam ostensum est, primum augmentum naturale, est augmentum dupli, & quod in ipsum in æquale resoluitur. Oportet ergo, quod partes qualitatum, quæ sensui occurrunt, & in gradu primo existunt, duplum sint huius, quod est in æquali secundum suam speciem, & duplum etiam eius, quod in eo est ex sibi contraria, secundum quod iam declarauimus. Sed cum remouerimus, quod est in primo gradu, quod scilicet est primum augmentum ex partibus qualitatum supra æquale additum, remanebit æquale, in quo qualitates secundum æqualitatem connectuntur: sicut ostendimus in conuersione, quæ fit secundum resolutionem, cum aliquid ad originem reducitur, a qua ipsi fuit principium. Gradus enim primus non ab alio constituitur, nisi ex duplo, quod est in æquali ex sua specie, uel si uis, ex sibi contraria, quemadmodum declarauimus. Similiter cum dicimus hanc medicinam calidam, frigidam, siccam, uel humidam in gradu secundo, eius intentio est, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas iam aliquid supra primum gradum auxerit, quod est primum augmentum supergrediens primum gradum manifeste. Et oportet ut sit huius augmenti mensura dupla eius, quod est ante ipsum in primo gradu: quemadmodum ostendimus, quod resolutio, quæ fit, cum aliquid ad suum reducitur principium, quod est æquale, non inuenitur, nisi in augmento

dupli. Erit ergo uirtus qualitatis in secundo gradu dominãtis, dupla uirtutis dñantis in primo : sed uirtutis dominantis in primo gradu mensura, ut ostensum est, dupla fuit mensurę uirtutis, quę est in ęquali, secundũ suam speciem, aut si uolueris, secundũ sibi contrariam. Erit ergo uirtus in secũdo gradu dominãs quadrupla eius, quod est in ęquali secundũ suam speciem, aut si uolueris secundũ sibi contrariam. Cum ergo illud quod in gradu secundo superat, remouerimus, remanebit gradus primus, in quo primũ augmentum attenditur: & cum primũ sustulerimus gradũ, remanebit æquale, in quo qualitates secundũ æqualitatem coniũguntur: sicut demonstrauimus in cõuersione quę fit dum reditur ad ęquale. Non dissimiliter etiã cum dicimus medicinã hanc calidam, uel fri. uel sicc. uel hu. in gradu tertio existere, intenditur, quod eius cali. uel fri. uel sicc. uel hu. iam addit supra gradum secundũ, quod est primũ augmentorũ, quæ gradum secũdum supergressa sunt, non tamen in ultimo. Vnde oportet, ut huius tertij augmenti mensura dupla sit eius quod ante ipsam existit, in secundo gradu: sicut ostendimus in augmento dupli. Mensura uero augmenti secundi, iam dupla fuit mensurę augmenti primi, & quadrupla suę simili, ut sibi contrariæ, quæ est in æquali. Erit igitur mensura dominij tertij gradus quadrupla augmenti primi, & octupla eius quod in æquali inuenitur, ex sua simili, uel ex sibi contraria. Cum ergo tertij gradus dominium sustulerimus, residuũ erit gradus secundus: secundum quoque cum remouerimus, remanebit primus: hunc quoque cum abstulerimus, remanebit æquale, in quo qualitates, secundum æqualitatem cõmiscentur. Similiter cum dicimus hanc medicinã calidam, uel frigidam, uel siccam, uel humidã in quarto gradu, intendit, quod eius caliditas, uel frigiditas, uel siccitas, uel humiditas, iam aliquid auxit supra gradũ tertium, quod existit primũ augmentum, tertiũ gradum excedens: cuius effectus ualidus existit, hoc est, quod ad nos ex eius caliditate peruenit, cõbustionem operatum est, & quod ex eius frigiditate, insensibilitatem, & mortificationem efficit eius cui applicatur. Oportet igitur, ut sit huius quarti augmenti, mensura dupla eius quod ante ipsum est in gradu tertio, sicut de augmẽto dupli patefecimus. Sed tertij augmenti mensura, iam fuit quadrupla uirtutis gradus primi, & octupla eius quod est in æquali ex sua simili, uel sibi contraria: erit igitur secundum hoc uirtus dominij quarti gradus, octupla uirtutis primi gradus, & sexdecupla illius, quæ est in æquali, ex sua simili, uel sibi contraria. Cũ ergo hunc quartũ gradum ad æqualitatem reuertendo reduxerimus cum sublatione eius quod est in eo, relinquitur gradus tertius: tertium autem cum abstulerimus, remanebit secundus: & secundum cum remouerimus, remanebit primus: primo quoque sublato, residuum erit æquale, in quo qualitates, æqua-

litati connexæ sunt. Hoc itaque modo, qualitas resolutionis augmentorum ad æquale consistit, a quo eorum fuit principium. Ex hoc quoque manifestum est, uirtutes graduum medicinarum, quæ ab æquali principium sortiuntur, ad ipsum resolui, uel conuerti a quo processerunt. Nos autem iam ostendimus, resolutionem in æqualem inueniri non posse, nisi in proportione dupli, & proportionem dupli proportionalem existentem. Sequitur ergo ex hoc, uirtutes graduum medicinarum sensui apparētes, quę scilicet supra ęquale aliquid augent, proportionales dupli proportione existere. Ordo uero proportionum ex quo ad hanc peruenitur conclusionem, est, ut dicamus uirtutes graduum medicinarum esse, quæ in æquale cōuertuntur: sicut iam manifestum est. Omne autem quod in æquale resoluitur, in proportione dupli existit. Consequens igitur est ex hoc, ut uirtutes graduum medicinarum sensui apparentes, proportionales sint dupli proportione.

Comparationes Graduū ad inuicem.

Cum ergo adiunxerimus huic conclusioni suam comparationem: hoc est, quod hoc est, quod proportio dupli est proportionalis: consequitur ex hoc, uirtutes graduum medicinarum dominantes, proportionales esse: scilicet ut sit proportio caliditatis, quæ in æquali consistit ad caliditatem, quæ in primo gradu attenditur, sicut proportio caliditatis gradus primi, ad caliditatem secundi gradus. Et proportio caliditatis gradus secundi ad caliditatem tertij gradus, sicut proportio caliditatis tertij gradus ad caliditatem quarti gradus. Similiter quoque erit proportio frigiditatis, quæ est in æquali ad frigiditatem gradus secundi, & proportio frigiditatis gradus secundi ad tertij gradus frigiditatem. sicut proportio tertij gradus ad frigiditatē quarti gradus. Virtutes autem contrariæ uirtutibus quæ ab æquali, secundum argumentum recesserunt, si denominauerimus secundum modum comparationis excedentium, erunt proportionales, addentes: hoc est, erit mensura augmenti frigiditatis, quæ est in æquali supra frigiditatem gradus primi, sicut mensura frigiditatis gradus primi, supra mensuram frigiditatis gradus secundi, supra mensuram frigiditatis gradus tertij: sicut mensura frigiditatis gradus tertij, supra mensuram frigiditatis gradus quarti. Si autem denominauerimus quasdam earum ex alijs, erunt æquales: quemadmodum ostendimus omnes æquales existere, ex eo, quod in æquali reperitur, cum augmenta sublata fuerint: ipsę enim partes ęquales inuenientur. Huius autem declaratio est, quod ęquale illud existit in quo continetur tantum caliditatis, quantum & frigiditatis, siue partes sint magnę, siue paruę. Ponamus igitur, quod ęquale sit pars minima partium, cuius medietas sit calida, & medietas sit frigida: & quod caliditas primi gradus dupla, sit eius quod est in ęquali ex cali-

ditate, sicut ostendimus, primum augmentum naturale esse augmentum dupli: quia ergo quod in æquali continetur ex frigiditate, æquum est ei quod est in ipso ex caliditate, oportet ut sit caliditas primi gradus dupla etiam frigiditatis, quæ est in æquali: cum ipsius frigiditas suæ caliditati sit æqualis. Et quia caliditas primi gradus, dupla est frigiditatis, quæ est in æquali, erit quod reperitur in ipso ex frigiditate quantum est medietas eius, quod est in ipso ex caliditate. Ergo caliditas erit pars, & frigiditas partis medietas. In gradu quoque secundo, quod ex caliditate reperitur, duplum est eius, quod est in ipso primo ex caliditate: sicut patefecimus ex augmento dupli. Sed quod est in gradu primo caliditatis, ut ostensum est, duplum quoque eius est quod est in æquali ex caliditate, & duplum etiam eius quod est in ipso ex frigiditate. Oportet ergo, ut sit quod in gradu secundo est, ex caliditate quadruplum eius, quod est in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam frigiditatis quæ est in ipso cum mensura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum fuerit caliditas secundi gradus quadrupla frigiditati quæ est in æquali, postquam. quod in ipso est frigiditatis, æquum est ipsius caliditati, erit caliditas duæ partes, & frigiditas partis medietas. In gradu similiter tertio, quod caliditatis continetur, duplum est eius quod est in secundo ex caliditate: quemadmodum ostendimus ex incremento dupli. Sed quod in gradu continetur secundo ex caliditate, quadruplum existit eius, quod est in æquali ex caliditate, & quadruplum etiam eius quod in eodem continetur ex frigiditate. Oportet igitur, ut sit quod in gradu tertio est caliditatis, octuplum caliditatis, quæ est in æquali, & octuplum etiam frigiditatis eiusdem, cum mensura, cum ad frigiditatem facta fuerit. Et cum caliditas gradus tertij, octupla fuerit frigiditatis quæ est in æquali, erit quod est in ipso ex frigiditate octaua pars eius quod est in eo ex caliditate, ergo erit caliditas partes quatuor, & frigiditas pars media. In gradu quoque quarto quod est ex caliditate, duplum est eius, quod est intensio ex caliditate, quemadmodum ex augmento dupli patefecimus. Sed quod est intensio ex caliditate, iam fuit octuplum eius quod in æquali continetur ex caliditate, & etiam octuplum frigiditatis quæ est in ipso. Oportet igitur, ut sit quod est in gradu quarto ex caliditate, sexdecuplum eius, quod est in æquali ex caliditate, & etiam sexdecuplum eius quod in ipso continetur ex frigiditate, cum ad frigiditatem commensuratum fuerit. quia caliditas gradus quarti, caliditatis gradus tertij dupla est. Et cum caliditas gradus quarti sexdecupla fuerit frigiditati, quæ est in æquali, erit illud quod est in ipso ex frigiditate, quantum est medietas octa-

uæ partis eius, quod in ipso reperitur ex caliditate. Erit ergo caliditas octo partes, & frigiditas patris medietas. Non dissimiliter quoque quod ex frigiditate in primo gradu, & ij. iij. & iiij. continebitur, cum incremento ad caliditatem se habebit, secundum proportionis modum, quem premisimus ex frigilitate: & mensura in humiditate & siccitate, ad eundum modum obseruabitur.

Iam ergo ex hoc manifestum fuit, quod cum tu proportionaueris uirtutes contrarias, uirtutibus quæ ab æquali re procedentes peruenerunt ad augmētum, quare quælibet in quolibet gradu est medietas partis unius inter se, erunt æquales. Cum autem proportionaueris eas secundum modum relationis quem habēt reccdentes, erunt proportionales, dupli proportione: hoc est, quod frigiditas caliditatis tertij gradus, addit super frigiditatem caliditatis quarti gradus, quantum est quarti gradus frigiditas. Similiter quoq; gradus secundus super tertium, & primus super secundum, et æquale super primū: hoc est, quod frigiditas caliditatis quarti gradus, tanta est quanta medietas octauæ, caloris eiusdem, & in tertio gradu octaua, & secundo quarta, & in primo media, & in æquali similiter. Calor quoq; qui attenditur secundum dominium frigiditatis in tertio gradu, eodem modo calorem frigiditatis quarti gradus superat cum quantitate caloris quarti gradus. Gradus quoque residui similiter se habent: in siccitate quoque & humiditate idem inuenitur. Iam ergo ex hoc quod præmisimus, manifestum est, omnibus proportionibus, quæ in proportione augmenti attenduntur, proportionem dupli meliorem existere in qua æquale reperitur: hoc est, quod ipsa in æquale resoluitur, sicut demonstrauimus. Musicæ quoque tractator docuit hanc proportionem omnibus alijs proportionibus meliorem esse, &* in medicinis conuenientiorem, scilicet dupli proportionem.

Alias, in naturis.

Ex hoc quoque declaratum est, quosdam non nominasse gradum primum. ij. iij. iiij. nisi solumodo secundum modum quo numeri ordinatio uocatur, & non aliter: hoc est, quod etiā eorum sermo in nominando gradum primum, ij. iij. iiij. intelligitur absque qualibet duarum intentionum. Quarum una est eorum, qui eos secundum ordinem numeri, & eorum computationem nominauerunt, quę est huiusmodi, primo, secundo, tertio, quarto. Alia autem eorum qui hoc secundum uirtutum modum dixerunt: scilicet qui quartum gradum nominauerunt, eo quod eius uirtus quadrupla sit primi: & tertium, quod eius uirtus tripla sit primi: & secundum, quod eius uirtus dupla primi existat. Si qui igitur hos gradus, primum, secundum, tertium, quartum, sic nominari dixerint secundum ordinem numeri, & non secundum uirtutum ordinationem, non erit eorum dictio conueniens, secundum prædictum modum no-

minationis: cum ipsi in gradibus uirtutes quærant. Quod si fuerint etiam aliqui, qui dicant in gradibus quartum dici, quod eius uirtus sit quadrupla primi, & tertium caussa suæ uirtutis, quæ est tripla primi, erit iste ordo graduum absque proportione. Nos uero iam ostendimus in præcedentibus, ipsos proportionales existere.

Galenus quoque in libro x. tractatuum, quem de componendis medicinis edidit, in parte uidelicet octaua, cum de quinta confectione medicinarum Andromachi tractaret, ad curandum stomachũ, eorum destruxit sententiã, qui quarti gradus uirtutem primi quadruplam, & tertij primi triplam asserebant. Confectio autem illa satis aperte potest in illo libro intelligi, si quis intente consyderare uoluerit: & si fuerit boni intellectus, & in proportione instructus, intelliget sententiam illorum qui dicunt quartum gradum quadrupli primi, & tertium triplum primi, annullatam esse.

Opinio quorundam circa Graduũ uirtutes.

Alij præterea fuerunt, qui Graduũ uirtutes secundum hunc ordinem se habere dixerunt: affirmantes, uirtutem caloris primi gradus habere se in quinque octauas uirtutis caloris quarti gradus, ideoque tres eius octauæ remanent frigidæ. Dixerunt etiam, quod uirtus caliditatis secundi gradus, habet in se tres quartas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius quarta frigida: & quod uirtus caliditatis tertij gradus cõtineat septẽ octauas uirtutis caliditatis quarti gradus, & remanebit eius octaua frigida. Qui autem eos in hanc induxit sententiam, fuit quidam qui dixit: quod si nos misceremus medicinam in quarto gradu calidam, cum medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, & essent in ea quatuor partes calidæ, & quatuor frigidæ. Et si adderemus quintam partem calidam, esset calida in primo gradu, essentque eius quinque partes calidæ, & tres frigidæ. Similiter si adderemus sextam partem calidam, in secundo gradu esset calida, & essent eius tres quartæ calidæ, & alia quarta frigida. Septimam quoque partem calidam si adderemus, esset medicina calida in tertio gradu, essentque ipsius septem octauæ calidę, & reliqua octaua frigida. Quod si octauam partem calidam adderemus, esset medicina calida in quarto gradu, & esset tota calida, nihil in se habens frigiditatis. Huius autẽ intentio falsa existit, & secundũ modum experimenti, & secundũ eum qui argumentatur contra eũ, ponens principium suũ secundum dicta illius: hoc est, quod si prædictus misceret medicinã calidam in tertio gradu, cũ medicina frigida in eodem gradu, æquaretur medicina, essentque in ea tres partes calidæ, & tres frigidæ: quod si pars una caliditatis adderetur, esset calida in primo gradu, & essent eius quatuor partes calidæ, & duæ frigidæ: essent ergo secundum hoc, primi gradus duæ tertię calidæ, & una frigida: ex præmis-

Dilutio opinionis pręcedentis.

ſis uero quinque eius octauæ fierent calidæ, & tres frigidæ: hoc autem eſt impoſſibile. Similiter quoque, ſi pars ſecunda cum prima fieret calida, eſſet medicina calida in ſecundo gradu, eſſentque eius quinq; partes calidæ, & pars reliqua frigida: ergo ſecundum hunc modum, quinque ſextę ſecundi gradus exiſterent calidæ, & una frigida: ſed in pręcedentibus eius tres quartę fuerunt calidę, una quoque frigida: quod omnino contrarium & impoſſibile eſt. Ita etiam, ſi pars tertia cum ſecunda, & prima calida fiat, erit medicina tota calida, nihil in ſe retinens frigiditatis. Sed in pręcedentibus oſtenſum fuit, quod cum pars tertia cum partibus quæ ipſam pręcedunt in quarto gradu calida ſit, eius ſeptem octauæ calidę exiſtunt, & reliqua octaua frigida. Ideoq; hæc intentio falſa manifeſte exiſtit. Non enim oportet, ut huius intentionis inuento aliquo, in gradu quarto attendat quod non æque in gradu tertio, & ſecundo obſeruari poſsit. Poſtquam ergo huius intentionis falſitas manifeſte apparuit, & eius etiã ſententia manifeſte deſtructa eſt, qui uirtutẽ quarti gradus primi quadruplã, & tertij triplam primi aſserebat, ex eo quod G. in receptione medicinæ ſui libri comprobauit, & ex eo quod nos declarauimus.

Eſt poſtquam oſtenſum eſt, quod gradus dupli proportione proportionales exiſtunt, ſcilicet quod proportio uirtutis gradus primi, ad ſecundum eſt in effectu, ſicut proportio uirtutis gradus ſecundi ad tertium, & proportio uirtutis gradus tertij ad quartu: declarabo nunc, quomodo compoſitio componemdi medicinas, ſecundũ hanc proportionem, quæ omnibus alijs in proportione augmentorũ melior exiſtit, comprehendi queat.

¶ De Compoſitione MEDICINARVM in generali, quæ fit ſex modis

DICAM ergo, quod Compoſitio Medicinarę, licet infinitas recipiat ſectiones, in ſex tamen reſtringitur, quæ ſub regulis rationis cõprehenſę ſunt. Quarũ una eſt, Compoſitio medicinę calidæ, cum alia medicina calida. Et ſecunda, Compoſito medicinę frigidę, cum alia medicina frigida. Et tertia, Compoſitio medicinę calidæ, cum medicina frigida. Quarta quoq; medicinę Compoſitio, eſt medicinę temperatæ, cum alia medicina temperata. Quinta etiã Compoſitio medicinę temperatæ cum medicina calida. Sexta, Compoſitio medicinæ temperatę, cum medicina frigida. Compoſitio quoq; medicinę calidæ, cum alia calida, tribus modis fit. Vnus eſt, ut ipſa medicina miſceatur medicinæ aquę calidæ ut ipſa, eſt. Secundus eſt, ut cõiungatur medicinę maioris caliditatis. Tertius eſt ut medicina minoris caliditatis, medicinę maioris caliditatis coniungatur. Quod ſi Compoſitio medicinæ ex æque calidis fiat, non erit in ea

1 2 3 4 5 6

Compoſitio Medicinæ calidæ cum calida triplex.

caloris augmentum, & non minuetur ex ea aliquid. Et si compositio medicinæ fiat ex medicina calida, & alia quæ sit minoris caliditatis, erit medicina composita minus calida. Sed si compositio medicinæ fiat ex calida, & alia quæ sit maioris caliditatis, erit medicina composita, magis calida, neque minuetur ex ea aliquid, & erit eius caliditas inter augmentum & diminutionem. Nos itaque huius quod diximus exemplum ponamus. Cum miscuerimus duas aquas, quarum unaquæque sit bulliens in summo, neque in nostra permixtione aliqua intrauerit mora, non minuetur ex earum caliditate aliquid, sed remanebunt feruentes utræque. Si autem unam minus feruentem cum alia miscuerimus quæ magis ferueat, augmentabitur caliditas aquæ minus feruentis, propter aquam magis feruentem: & minuetur caliditas aquæ multum feruentis, propter aquam minus feruentem, Non est tamen conueniens, ut existimemus medicinam calidam, caliditatem calidioris medicinæ cui admiscetur, minuere propter modum qualitatis minoris caliditatis, sed propter proprietatem eius, quod est cum eius minore caliditate ex qualitate frigiditatis. Eodem modo, medicinæ frigidioris frigiditas minuetur ex eo, quod est minus frigida ex qualitate caliditatis. Propter hoc etiam in præcedentibus declarauimus, frigiditatem, quæ est cum caliditate primi gradus, æquari medietati caliditatis ipsius: & sic in reliquis gradibus est intelligendum: ut ex hoc cognoscas illud quod nomen frigiditatis comprehendit, ex nomine caliditatis, aut ex nomine caliditaiis nomen frigiditatis, aut nomen humiditatis ex nomine siccitatis, aut nomen siccitatis ex nomine humiditatis pendere quemadmodum in sequentibus propalabo.

Exemplum

¶ De Compositione MEDICINAE quæ fit, ex frigida medicina cum alia frigida,

COMPOSITIO uero Medicinæ, quæ fit ex frigida medicina cum alia frigida, tribus etiam fit modis. Vno, ut medicina frigida in compositione iungatur alij medicinæ eiusdem frigiditatis. Non ergo quando fit compositio, augmentabitur frigiditas, neque minuetur ex ea aliquid. Secundo, ut in compositione medicina frigida, cum alia maioris frigiditatis admisceatur. Tertio uero, ut in compositione medicina frigida cum alia minoris frigiditatis admisceatur. Diminutæ igitur frigiditas ex augmentatæ frigiditate augebitur, & augmentatæ frigiditas ex diminutæ frigiditate minuetur: eritque medicina composita, inter frigiditatem frigidioris, & frigiditatem minus frigidæ. Hoc quoque manifestum est & apparens ei qui propositum exemplum memoriæ commendauerit. Rursus in compositione quæ fit ex coniunctione medicinæ calidæ cum frigida, unaquęque qualitatum a sua minuitur contraria. Et rur-

Compositio medicinæ frigidæ cum frigida triplex.

ſus in compoſitione quæ fit ex commixtione medicinæ æqualis cum alia æquali, erit medicina ex eis compoſita æqualis. In Compoſitione quoq; medicinæ, quæ fit ex coniunctione medicinę calidę non æquali, erit medicina ex eis compoſita non æqualis. quia cum æquale inæquali admixtum fuerit, non erit medicina ex eis compoſita æqualis. hoc em̃ unum eſt ex per ſe notis, quæ probatione non indigent. Et neceſſe eſt, ut caliditas medicinę calidæ, minuatur ex eo quod declarauimus. Et hoc eſt, quod illud quod eſt in minus calido, ex qualitate frigiditatis reprimit caliditatem eius quod eſt magis calidum. Huius ſermonis ſumma eſt, quod cum compoſitio fit ex cõmixtione æqualium cum æqualibus, & calidorum cum æque calidis, & frigidorũ cum frigidis eiuſdem frigiditatis, non augmentabitur eorũ uirtus, neq; minuetur ex eo quod eſt in ea aliquid: eſſet ergo temperata, aut calida, aut frigida. Sed ſi compoſitio fit ex commixtione diuerſarum medicinarum ex augmento & diminutione, aut ex contrarietate, minus ab augmentato augebitur, & maius a diminuto minuetur.

¶ Expoſitio Compoſitionis MEDICINAE, & renunciatio compoſitionis medicinæ calidæ, cum alia medicina calida.

CONGREGABIS itaq; pondera calidarum quæ in gradibus ſunt, & ſeruabis ea: quę etiam in eis ex uirtutibus frigidis reperitur coniunges, & quę ſit earum denominatio, ex numero calidarũ uirtutum ſcies. Nos autem iam ſæpe in eis quæ præceſſerunt diximus, quod cum uirtutes frigidæ fuerint tantum, quantum media pars calidarum uirtutum, erit medicina ex eis compoſita, in primo gradu calida: & cum uirtutes frigidæ fuerint quantum quarta pars calidarũ uirtutum, erit medicina in ſecundo gradu calida: & cum fuerint uirtutes frigidæ quantum octaua uirtutum calidarum, erit medicina calida, & in tertio gradu: & cum fuerint frigidæ medicinę uirtutes quantum ſextadecima pars uirtutum calidarum, erit medicina calida, in quarto gradu. Similiter quoque inuenietur regula medicinarum frigidarum, in quibus frigiditas dominatur, & uni quatuor graduum comparabitur. Quod ſi uirtus medicinę intra duos ex quatuor gradibus fuerit, proportionem eius ex differentia, quę inter illos duos gradus inuenitur, ſcias. Eius itaque quod diximus exemplum ponamus. Hoc eſt, quod cum miſcuerimus pondus ℥. i. maſticis, quod in ſecundo gradu exiſtit calidum, cum pondere ℥. ij. cardamomi, quod eſt in primo gradu calidum, multiplicabimus uirtutem caliditatis gradus primi, quæ una eſt, in duabus ℥. cardamomi, & prouenient inde duę partes: deinde multiplicabis etiã uirtutem gradus ſecundi, quę eſt duo, ſecundum primam regulam in i. ℥.

Graduum in Compoſitis diſcretio.

masticis, & prouenient inde partes duæ. Adiunges itaque duas partes caliditatis cardamomi, duabus partibus caliditatis masticis, & fiunt quatuor partes calidæ: quas conseruabis, quemadmodum indicaui tibi. Tu autem iam sciuisti ex præmissis, quod partes frigidæ, quæ cum caliditate primi gradus existunt, sunt quantum caliditas, medietas calidarum partium: est ergo in illa ex frigiditate, pars media, cum ad partes calidas comparata fuerit. Multiplicabis igitur hanc mediam in pondus ʒ. ij. cardamomi, & erit pars integra frigida. Similiter quoque tu iam sciuisti, quod partes calidæ caliditate secundi gradus, duplum sunt primi, & quod earum quarta est frigida, & quod quarta duorum est medietas. Multiplicabis itaque medietatem in pondus unius ʒ. masticis, & erit medietas frigida. Eam igitur adiunges parti frigidæ, & perueniet ex eis pars, & medietas partis frigiditatis. Scies itaque quæ sit denominatio partis, & mediæ partis frigidæ, & ex quatuor partibus calidis quas seruasti: ipsæ autem erunt tres octauæ. Ostensum est igitur, quod huiusmodi medicinæ compositæ tres octauæ, quæ sunt cum eius partibus calidis, frigidæ sunt. Iam autem sciuisti, quod frigiditas quæ est cum caliditate primi gradus, est quantum medietas eius quod est in illo ex caliditate: & quod frigiditas quæ attenditur respectu caliditatis gradus secundi, est quantum pars quarta caliditatis ipsius. Sciuisti etiam, quod tres octauæ minus sunt medietate, quæ est frigiditas quæ in caliditate primi gradus reperitur, & plus quam quarta, quæ est frigiditas, quæ secundum caliditatem secundi gradus attenditur. Oportet igitur, ut medicina hæc, cuius tres octauæ, quæ cum partibus calidis inueniuntur, frigidæ sunt, intra gradum primum & gradum secundum existat

Cum ergo uoluerimus scire, in quoto gradu sit medicina calida: superfluitatem qua frigiditas, quæ secundum gradum attenditur primum, frigiditatem quæ cum gradu secundo reperitur, superat, scias: quę est quartæ partis frigidæ. Minues itaque hanc ex octauis tribus, quæ sunt frigiditas compositę medicinę, & remanebit octaua. Deinde scies quę sit denominatio eius, ex quatuor, quę est superfluitas, quę inter duos gradus inuenitur: inueniesque ipsam esse medietatem. Ex hac ergo medietate caliditas secundi gradus reprimetur. Minues itaque hanc denominationem a gradu secundo, & erit medicina composita in medio secundi gradus calida. Et hoc est quod demonstrare uoluimus. Regula quoque quę in compositione medicinę frigidę cum medicina frigida attenditur, erit similiter.

¶ Denominatio Compositionis Medicinæ.

VIRTVTES ponderum medicinarum calidarum, quæ in gradibus attenduntur, aggregabis: & ex eis etiam ex uirtutibus frigidis adunabis: & unumquodque eorum separatim per se seruabis: uirtutes quoque ponderum frigidarum medicinarum, quæ in gradibus attenduntur: & quod cum eis est ex uirtutibns calidis, adiunges, & uirtutes frigidas, uirtutibus frigidis. Si ergo uirtutes calidæ cum frigidis alternentur, medicina composita in caliditate & frigiditate erit æqualis. Quod si uirtutes calidæ frigidis plures fuerint, scies denominatiōem uirtutum frigidarum ex eis: & facies sicut pręmisimus. Frigidæ quoq; uirtutes, si calidis plures extiterint, quæ sit uirtutum calidarum denominatio ex eis, notabis: & facies sicut præmissum est. Compositio autem medicinę æqualis cum æquali, est sicut diximus, uidelicet quod medicina ex eis composita erit æqualis.

¶ Narratio Compositionis MEDICINAE æqualis, cum medicina calida.

VIRTVTES ponderum Medicinarum æqualium frigidas, & calidas, uniuscuiusq; uidelicet gradus per se aggregabis: uirtutes quoque calidarum medicinarum: & quod cum eis est ex uirtutibus frigidis, similiter congregabis: deinde uirtutes calidas calidis, & frigidas frigidis adiunges: & uirtutes frigidas ex calidis denominabis, & facies ut pręmissum est. Cuius exemplum est: ut misceamus mannæ ʒ. 1. cum cardamomi ʒ. 1. Ex ea iam sciuisti, q̄ illud quod ex caliditate in medicina æquali continetur, est quantum etiam in ipsa ex frigiditate. Et quia hoc ita est, medietas eius calida, & alia frigida est. quod enim & secundum hoc in ipsa est ex caliditate, est pars media: & quod ex frigiditate, pars media. Quod si poneremus quod in ea continetur ex caliditate partem, & quod ex frigiditate partem, & gradus alios secundum hunc ordinem statuerimus, scilicet proportione dupli proportionales erunt. Sed quia caliditas primi gradus, & ipsius frigiditas, in ipsis partibus continentur, quæ sensui manifeste occurrunt, melius est, ut quod in æquali continetur, ex caliditate, & frigiditate, ponatur pars media calida, & media frigida. Accipies itaque pro. ʒ. cardamomi, partem unam calidam & mediam frigidam: propter hoc quod demonstrauimus: pro ʒ. quoque mannæ sumes mediam partem calidam, & mediam frigidam: deinde coniunges partes calidas duarum medicinarum, & prouenit ex eis pars, & partis medietas calidæ: partes quoque frigidarum duarum medicinarum aggregabis, & prouenit ex eis pars una frigida. Scies itaque quæ sit denominatio partis ex parte, & media, & erunt duæ tertiæ. Scies ergo, quod huiusmodi expositæ medicinæ calidę duæ ter-

tiæ, frigidæ ſunt. Oportet ergo, ut hæc medicina compoſita æqualis, ſit calidior: eo quod calor qui eſt in æquali, eſt quantum ipſa frigiditas. Scias ergo differentiam quæ eſt inter æqualem, & gradum primum ſecundum frigiditatem: & hoc eſt medietas. Minues igitur eam ex duabus tertijs, & remanebit ſexta: deinde ſcies quæ ſit eius denominatio, ex differentia quæ eſt inter æquale, & primum gradum: & inuenies tertiam. Ex hac ergo denominatione, caliditas primi gradus fuit repreſſa. Ideo medicinæ caliditas erit in duabus tertijs gradus primi. Et hæc eſt regula quæ obſeruanda eſt in compoſitione medicinæ æqualis, cum frigida. Illud præterea quod tibi patefeci in uirtutibus calidis & frigidis, ex me intellige, quia in humidis & ſiccis idem obſeruatur: & ſimiliter in reſiduo eius totius quod in hoc libro continetur, ex intenſione caliditatis & frigiditatis.

Exemplum componendi Medicinam.

Medicinæ	Pondera		Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidi.
Cardãomi	ʒ	i.	pars una.	pars media.	pars una.	ps media
Zuccari	ʒ	ij	partes duę.	pars una.	ptes duę.	pars una.
Indi	ʒ	i.	pars media.	pars una.	pars una.	ps media.
Emblici	ʒ	ij.	pars una.	partes duę.	ptes duę.	pars una.

Congregabis itaque partes calidas, & erunt quatuor, & media: partes quoq; frigidas colliges, & erunt quatuor, & dimidia: & ſiccæ erunt ſex, & humidæ tres. Poſtea ſcies quæ ſit frigidarum partium denominatio ex calidis. Ipſæ uero fiunt totidem, quot & illæ. Cum igitur æquales fiunt illis, medicina compoſita in caliditate & frigiditate erit temperata. Deinde ſcies etiam denominationem partium humidarum ex ſiccis quæ eſt earũ meditas: & quia ſic etiam medicina eſt ſicca in primo gradu, & in caliditate & frigiditate æqualis.

Exemplum Compoſitionis alterius Medicinę.

Medicinę	Pondera		Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humidit.
Maſticis	ʒ	i	partes duę.	pars 5.	partes ij.	ps media.
Cardãomi	ʒ	ij.	partes duę.	pars 1.	partes ij.	pars una.

Pars 5. media, uel ſemis, idem.

Partes calidas adunabts, quæ erunt quatuor: frigidæ autem cum collectę fuerint, erunt pars una & 5. ſiccę erunt, iiij. humidę uero erunt pars una, & 5. Deinde ſcies denominationem partium frigidarum, ex qua prouenient tres octauę: tres autem octauę minus ſunt medietate, quę eſt frigiditas gradus primi, & plus quam quarta, quę eſt frigiditas gradus ſecundi. Erit ergo caliditas huius medicinę compoſitę, addens ſupra caliditatem gradus primi: quia eſt plus duplo frigiditatis medici-

næ compoſitæ. Scias itaque, ſuperfluitatem frigiditatis quæ eſt intra gradum primum & ſecundum, quę eſt quarta (quam poſtquam minueris ex tribus octauis, remanebit octaua) ſcias ergo denominationem eius ex quarta, quæ eſt duorum graduum differentia, & inuenies eam medietatem. Eſt itaque ex hoc ſcitum, frigiditatem huius medicinæ, ſuper frigiditatem gradus ſecundi per quantitatem medietatis, augmentum fore. Ex hoc igitur conſequitur, caliditatem gradus ſecundi, minoratam eſſe ſecundum quantitatem ſuæ medietatis. Quantitas autem augmenti frigiditatis medietatis, ſupra frigiditatem gradus tanta eſt, quanta diminutio caliditatis ſuæ. Cuius rei probatio eſt, quod ſi frigiditas gradus ſecundi augmentatur ſecundũ quantitatem frigiditatis quæ eſt in gradu ſecundo, reprimetur caliditas ipſius gradus, & deſcendet ad gradum primum. Quod ſimiliter erit obſeruandum in reliquis gradibus. Iam igitur manifeſtum fuit, menſuram augmenti frigiditatis medicinæ, ſupra frigiditatem gradus menſuræ diminutionis caliditatis eiuſdem gradus æquari. Vnde cum medietas caliditatis gradus ſecundi, in prædicta medicina ſit diminuta, relinquitur ut ſit eiuſdem caliditas caliditatis medietas gradus ſecundi: aut ſi mauis, fac ſecundum hoc quod præceſſit in ſuperfluitate: quæ intra gradum primum & ſecundum inuenitur. Hoc tamen leuius eſt, & manifeſtus apparet probatio eius operationis.

Medicinæ	Pondera		Caliditatis		Frigiditatis		Siccitatis		Humidi.
Maſticis	3	ij.	Partes	iiij	Pars	1.	Partes	iiij	Pars una.
Alchon	3	1.	partes	ij.	pars	5.	partes	ij.	pars 5.
Balauſtiæ	3	1	pars	5.	partes	ij.	partes	ij.	pars 5.
Harmel	3	1	partes	iiij.	pars	5.	partes	iiij.	pars 5
Emblici	3	ij.	pars	5.	pars	1.	pars	1.	pars 5
Nigellæ	3	ij.	partes	viij.	pars	1.	partes	viij.	pars 1
Euforbij	3	1.	partes	viij.	pars	5	partes	viij.	pars 5
Naſturij	3	1.	partes	viij.	pars	5.	partes	viij.	pars 5

Huius itaq; Medicinæ partes frigidæ, ſi ex calidis denominẽtur, erũt ipſę cũ quinta: quinta uero minor eſt quarta, quæ eſt quantitas frigiditatis gradus ſecundi: & maior octaua, quæ eſt frigiditas gradus tertij. Quapropter conſyderandũ eſt, ꝙ ſit augmentũ quintæ ſuper octauã, & inuenietur eſſe trium quartarũ decimæ: denominabis ergo eas ex octaua, & erunt tres quintę. Minuentur igitur tres quintę a gradu tertio, & remanebit medicina calida in duabus quintis gradus tertij. Quod ſi hæc medicina ex c. 3. mellis conficiatur, erit ſecundũ hunc numerũ, & hoc pon-

dus. Erit enim frigiditas ipsius minor quarta per quantitatem unius partis, & trium quartarum partis unius, quod est ualde paruum. Oportet igitur, ut huius medicinæ caliditas secundi gradus, a caliditate sit maior secundum paruam quantitatem, uidelicet partis, & trium quartarum unius partis.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis	Siccitatis	Humiditatis
Masticis	ʒ ij.	Partes iiij	Pars i.	Partes. iiij.	Pars i.
Acori	ʒ i.	Partes ij.	pars 5.	partes ij.	pars 5.
Balaustiæ	ʒ i.	pars 5.	partes ij.	partes ij.	pars 5.
Harmel	ʒ i.	partes iiij.	pars 5.	partes iiij.	pars 5.
Emblici	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij.	pars i.
Nigellæ	ʒ ij.	partes viij.	pars i.	ptes viij	pars i.
Euforbij.	ʒ i.	partes viij.	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Nasturtij	ʒ i.	ptes viij	pars 5.	ptes viij.	pars 5.
Mellis	ʒ c.	partes cc.	pars i.	partes cc.	pars i.

¶ Directio, siue rectificatio Graduum, unius scilicet ex contrarietate quæ est in alio.

GRADVS itaq; caliditas atq; frigiditas, a suis cōtrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificant̃ ab illis, scilicet quæ sunt in gradu tertio ex quantitate dupli, & septimæ unius: & ab his quæ sunt in gradu secundo, ex quintiplo: ab his quoq; quę sunt in gradu primo & quindecuplo. Gradus item tertij caliditas et frigiditas a suis contrarijs, quæ in alijs sunt gradibus, rectificantur ab his, scilicet quæ sunt in secundo ex duplo, & tertia unius: & ab his quæ sunt in primo, & septuplo. Gradus quoq; secundi caliditas, & frigiditas, rectificantur a suis contrarijs quæ sunt in primo ex triplo. Rectificatio uero hic, temperementum intelligitur. Intenditur enim, ut caliditas frigiditate temperatur, aut frigiditas caliditate, & sic in alijs. Ideoq; æquale nullum temperat ex gradibus. cum ipsius caliditas sit quanta eius frigditias. Vnde dum medicina componitur ex æquali, & non æquali, nunquam erit æqualis. Scias ergo hoc.

Rectificatio Graduum quid sit.

¶ Compositio quarti Gradus cum suo contrario, quod est in primo, ut ab eo temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i	Partes viij.	Pars c.
Hypoquistidos	ʒ iji & vij,	pars i. et media vij.	partes 8. et 2. vij.

Huius itaq; compositæ medicinæ paretes, calidæ sunt, viij. & media septima. Frigidæ similiter sunt, viij, & media septima.

¶ Compositio quarti Gradus cum eo quod ex suo contrario inuenitur in secundo, ut temperetur.

Medicinæ	Poudera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Balaustiæ	ʒ v.	Partes ij. 5.	Partes x.

Huius quodq; medicinæ calidæ partes sunt. x. & media: & frigidæ similiter decem & media.

¶ Compositio Gradus quarti cum eo quod est in primo ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Piperis	ʒ i.	Partes viij.	Pars 5.
Violarum	ʒ v.	Partes vij. & 5.	Partes xv.

Huiusmodi medicinæ partes calidæ sunt quindecim, & 5. & frigidæ, quidecim & media.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod in gradu secundo inuenitur ex suo contrario, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Asari	ʒ i.	partes iiij.	pars media
Arnoglossæ	ʒ & tertia	ps i. & vij. unius,	pt. iiij. et duæ tertiæ unius.

Huius similiter medicinæ partes calidæ sunt quinq;, & sexta; & frigidæ. v. & sexta.

¶ Compositio Gradus tertij, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu existit, ut temperetur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Galangæ	ʒ i.	Partes iiij.	Pars 5.
Mirobalani	ʒ vij.	Partes iij. et 5.	partes vij.

Huius medicinæ compositæ partes calidæ sunt, vij. et media: frigidæ, vij. & media.

¶ Compositio gradus secundi, cum eo quod ex suo contrario in primo gradu inuenitur.

Medicinæ	Pondera	Caliditatis	Frigiditatis
Ambræ	ʒ i.	Partes ij.	Pars 5.
Bellirici	ʒ iij.	Partes i. et 5.	Partes iij.

Huius ſimiliter compoſitio medicinæ calidæ partes ſunt, iij. & 5. & fri-gidæ. iij. & dimidia.

¶ Quia igitur in principio libri quædam præpoſita fuerunt ſigna, in quibus numeri proportionales quaſi confuſe diſpoſiti ſunt, ideo in hoc loco ad maiorē expreſsionem hanc ſubijcimus tabulam: ut quod ibi dicitur, diſtincte intelligatur.

CAVTELA De partibus Graduum.

1.	1.	1.
1.	ij	iiij.
ij.	iij.	iiij.
iij.	v.	vij.
ij.	v.	xi.
iij.	viij.	xviij.

De partibus Graduum ſciendum eſt, quod ſi quis ſubtiliter uoluerit attendere remiſsæ qualitatis augmentum, & intenſæ remiſsionem, inueniet eas certiſsime. Caueat tamen, ne unquam eas æquales reddat: non enim eſset tunc in gradu.

¶ Medicinæ Galeni compoſitio, quam ſecundū Andromachum ædidit, in octaua parte, lib. x. tractatum.

Manſiones	Medicinæ	Pond.	Caliditatis	Frigid.	Humid.	Siccitatis
Fri. et ſic. in 2	Arnogloſ.	pt. vij.	par 1.	pt. iiij.	pars 1.	ptes iiij.
Cal. et ſi. in 2.	Maſticis	ptes ij.	ps 1. & iij.	iij. ps 1.	tert. pt. 1.	ps 1. ct iij.
Cal. et ſic. in 2.	Myrrhæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. ſex.	ptis ſexta	pt. 3. ij.
Cal. et ſi. in 2.	Mentæ	pars 1.	ptis 2. iij.	pt. ſex.	ptis ſexta	part. 3. ij.

Receptio huius medicinæ, quæ in libro x. tractatuum continetur, in quo ſecundum autoritatem Andromachi ſcripſit, in tractatu ſcilicet octauo, cuius etiam Alkindus autoritatem induxit, ſi ſecundum dupli compoſitionem accepta fuerint uerba Galeni, uera inueniuntur. Calidis em̄ ſtomachi paſſionibus confert, propter multitudinem frigidarum partium. Quod ſi ſecūdum uerba eius accipiatur, qui dixit, quartum gradum eſſe primi quadruplū, & tertium primi triplum, Galeni uerba erunt erronea, & erit medicina ſtomacho nociua: propter multitudinem calidarum partium. Scias ergo hoc.

FINIS.

AD LECTOREM.

¶ Primum te Lector candide monemus, ut quas uocum directiones legeris in hoc Indice, simplici, atque unica appellatione signatas (præcipue uero Tacuinorum tabulas spectantes) sese ad præcedentem sui ordinis typum præcedentis numeri referre. Vt ab exemplo. Ficus fol. 39. Tacuinum sui ordinis e regione sinistri lateris numerum. 39. respicit, gradum, naturam, & cætera id genus multa ostendens, tanta rerum uarietate, ut quod ad Res non naturales pertineat, non alter expresserit pulchrius, copiosius, limatius hoc Autore. Quæ uero cum ijs contextu quodam uerborum uides, passim Alkindi, passim quoque Albegnefit scriptis exsucta sunt, eadem tamen serie, chartarumque numero clauduntur. Vale.

¶ INDEX trium Autorum huius Libri.

¶ D

¶ E

INDEX

*

¶ TACVINORVM tituli.